

תשובה

מקבץ שמועות ומזבאות
מפי ספרים ומפי סופרים
מרבותינו הקדושים נשיאי הב"ד
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
שנרשמו על ידי סב החתן
הגאון החסיד הרב חנניה יוסף אייזנבך ז"ל
בעמח"ס 'מוחנה יוסף'

מזכרת משמחת הנישואין של
שניאור זלמן ורבקה שיחיו
בלינוב

ט"ז טבת תשפ"ה

בַּתְּחֵלְבָּר

אנו מודים לך על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן ה' שניאור זלמן והכלה המהוללה מ' רבקה שיחיו.

התודה והברכה מובעת בזאת לקרובינו וידידינו שיחיו אשר הואילו לשמוח איתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו, לברכנו, ולברך את בני הזוג יחיו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשם וברוח.

בשמחה ובטוב לבב, עפ"י המנהג אשר יסודתו בהררי קודש כפי שנהג כ"ק אדמו"ר הרי"צ בחתונת הוד כ"ק אדמו"ר זי"ע, הננו להגיש בזה תשורה מיוחדת שנערכה על ידי החתן שי, לזכרון טוב, הכוללת:

א. שער אגרות קודש: לחביבותא דמילתא, הוספנו בראש הקובץ מכתבים שקיבל סב החתן, הגאון החסיד הרב חנניה יוסף אייזנבך ז"ל במשך השנים בחודשים כסלו - טבת. ובחלקם בהוספת כתי"ק.

מעניין לציין שביום ב' כסלו ה'תשנ"ב קיבל סב החתן מענה קודש: "והזמן גרמא לבשורות טובות, כסלו (חנוכה) היינו גם חודש טבת."

ב. מקבץ שמועות ומובאות מפי ספרים ומפי סופרים מרבותינו הקדושים נשיאי חב"ד וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שנרשמו על ידי סב החתן.

כאן המקום להודות לגיס החתן הרב יוסף יצחק הכהן שי קפלון ולת' אהרן שי' אייזנבך שהיו לעזר ואחיסמך בהוצאת קובץ רב איכות זה.

אנו תפילה, שזכות אבות - חסידים ומקושרים באילנא דחיי - תעמוד לבניהם אחריהם, ובמיוחד לחתן ולכלה שיחיו המייסדים ביום זה את ביתם על אדני התורה והחסידות, להתברך בכל מילי דמיטב בגו"ר.

הא-ל הטוב הוא יתברך, יזכנו אשר במהרה נשוב לראות באור פני מלך חיים, ולשמוע דברי אלוקים חיים מפי כ"ק אדמו"ר נשי"ד, ומשמחה זו נלך לשמחה האמיתית בגאולה האמיתית והשלימה, "ושמחת עולם על ראשם".

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת מוזיקנט

נחלת הר חב"ד, קריית מלאכי

משפחת בלינוב

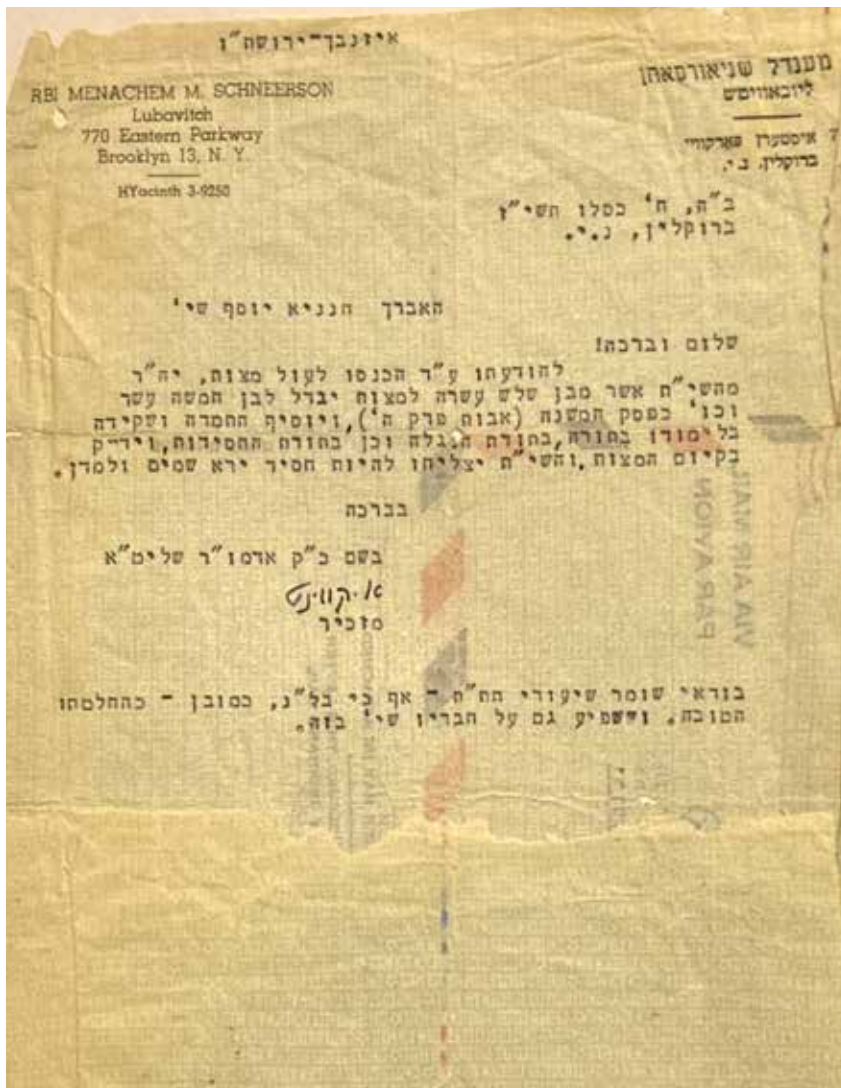
ביתר עילית

שער
אגרות
קודש

ובו חלק מהמכתבים שקיבל סב החתן,
הגאון החסיד הרב חנניה ויסף אייזנברג ז"ל,
במשך השנים בחודשים בסלו – טבת
ובחלקם בהוספת בתי"ק

RABBI MECHACHEM M. SCHNEZSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyadob 34250

תחום מסגרת טראורסטאן
ליבאוויטש

770 אסטמן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יו"ר כסלו

- יום נאולת ארמו"ר האסעי -
ה'תשל"א. ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עסק בע"צ בו'
מו"ה הנניא יוסף שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה הטבת מיום יו"ד ס"ח.

ובקשרנו ביום נאולת אדהאס"צ - יה"ר שמוס זכאו זה ויום זכאי
הסמוך לו, יום בשורה - ים כסלו - נאולת ארמו"ר הזקן,

אשר אז הוחלל עיקר ענין המצת המעינות חוצה,

נזכה בקרוב כסל לסימך נאולה לבאולה, לקיום היעוד דכשיפוצו
מעינותיך חוצה אמי מר, דא סלכא שישא,

שהוא ילחם מלחמת ה' ויצליח וינצח כל האוסות סמבינו ואח"כ
יבנה בית המקדש במקומו ואח"כ יקבץ נדחי ישראל,

בנאולה האמתית והשלימה דבני יישראל

ודשכנתא שבגלותא - ושבה עמהן כשהן נגאלין,

ובכס"ג ועלו מושיעים (משיח) בהר ציון לשפוט נו" והיימה לה'
המלוכה.

בברכה שהשי"ח ימלא ימי הריון

זוג' מי' כשורה ובנקל וחלד זהו"ק בעתם ובזמנת כשורה זכאל -

ובקשר ליום ההולדת - בברכה שנת הצלה ככל נאולת ארמו"ר האסעי: א' וישלח בשנת תשפ"ז. בארובה ראה קונטרס בר קורס.
סמ"ס זכאין בפרש"י ד"ה זכות (ערכין יא, ב) משמע גם בנוגע לחודש כן הוא.
יום בשורה: ראה שו"ת ס"ה. או הוחלל: הורה שלום ע" 112 בסופו.
למספר נאולה לבאולה: ע"ד פרש"י במגלה (ו, סע"ב) נאולה "פריים" (דאכתי
עברי דאחשרש אנן) לקסח" (דכיוסי צאתך טאט"צ אראנו נלאות). לקיום היעוד:
באגרת הבעש"ט הירועה (נצמקת בס' פורת יוסף. וככ"ט). ילחום: ישראל: ראה
רמב"ם הל' סלכים ספ"א. כל האומות סמבינו: כן הוא בדפוסי הרמב"ם שלא
סלח בהם יד הגויים. בגלותא. נגאלינו: זח"א קכ, ב. סגלה כס, א. מושיעים
(משיח): רמב"ם הל' סלכים ס"א סה"א. וראה ב"כ פרש"י וישלח לב, יד. לשפוט
נו" והיימה לה' המלוכה: י"ל שזהו ב' התקופות דמשיח: נצחון האומות במלחמה
(ואח"כ) אחוץ אל עמים ננ' לקרא כולם בשם ה' ולעבדו נו" (רמב"ם הל'
סלכים ספ"א). - בתנ"ך שלפנינו לעבדו. אבל ראה ב"ר ס"ס וישב. ועוד. ואכ"ט.
וראה ב"כ כשימך הצ"ע עה"פ). וכביאור אדהאס"צ דלעה"ל א"צ למלחמה ואדרבא אז
כתיב אז אחוץ אל עמים ננ' וע"ז אמר דוד מדה בשלות נפשו בו' (שערי תשובה
ח"א ד"ה מה בשלום. וראה ברכות ח, דע"א. הצ"ע להללום נת, זס. דרוסי
רבותינו נשיאנו ד"ה מדה בשלום). ולהעיר סאגרת אדה"ו הירועה ס"כשקריותו ..
מדה בשלום נפשו יצאתי בשלום מה' שלום".

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lohavitch
379 Eastern Parkway
Brooklyn, N.Y. 11213
491-9250

טנחם מענדל שניאורסאן
ליכאוויטש
הוד אשכנז פארשטיי
בויקלין 1.

ב"ה, יום הרביעי, פ' זיבא יעקב שלם,
עשירי בכסלו, ה'תשס"ח.
ברוקלין, נ.י.

הרמי"ח הווי"ח אי"א בני"ג עוסק בני"ג כו'
מ"ה חנניא יוסף ט"ו

שלום וברכה

חמש חנני קבלת המכתב וכו'
ובשמדנו ביום זכאי, מעשירי ימי' קודש, יום גאולה בני"ג אדמו"ר האמצעי, אשר כמר רישא
גוסא זאיל, גאולה כאריא הלומד מורחו, והולך "בדרך ישרה אשר הורגנו מורכניו",
- וידוע אופן מורחו וסגנונה - הסברה בהרחבה, "יחובות הנחר", נבר יוצא מעד -
נמר כל אחי"י, קהלה יעקב - ירשי"ה תמורה צוה לנו משה" - הנגלה והמסניטת גם יחד,
מורח אחר,

י"ב"ר אשר אף ש"ייעקב הלך לדרכו" - לקיים המקידו לשמש את קונו ע"י לימוד התורה וקיום
מצוותי בנינו"ה הגשמי וגם החומשי - יקייים ככא"י - הנלמד בשיעור חופש זיווג זה, ליסוד שהוא
גם נתיב"ב כח ועודדו, ויצא יעקב שלם, ומירשו רז"ל ופירוטו בגוסא במחורו בתורמו ובכניו, כולל
(ע"פ רז"ל) בני"ג אלה המלשי"ם, מלמדי"ם אפ"ם, דומים לרוב, שגם הם שלמים בכל,
בכל פעם שכאב מהיציאה יוצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב,

וכ"ז יזרז ויחיש קירם הכטמה יעקב, שיהי"ה נשמחו כלולה מכל הנשמה שבישראל בני"ג,
עשה (בשיעור היומי) ויקרא לו א-ל אלקי ישראל (כפירוש רבנו הזקן) - אבוא אל אדוני שעירה,
בניית אשה עסקו ועלו מושיעם בהר ציון לשפוט את הר עשו והייתה להו"י המלכה, כי יקייים
הי"עוד - אמה תחיל בכל הגוים, לקרא כולם בשם הוי"ו ולעבדו שם אחר,
במחור ביסודו משם.

בכרכ - כקשר ליום הולדתו - לשנת הצלחה בגו"י
ובברכה מן האוילה

הגב"ר רחמי"ם יעקב שלם
הגב"ר רחמי"ם יעקב שלם
הגב"ר רחמי"ם יעקב שלם
הגב"ר רחמי"ם יעקב שלם

יום הרביעי, בו נמלו המאורות (בראשית א, יד-ט), - ראש שנת יט-כ כסלו, תש"ג, לקני"ד כרך
א"ח, א.א.), וזבא יעקב שלם, וישלח לו, יח, עשירי בכסלו, יום גאולה, האמצעי, ראשי טרק"ם -
ראש התמים מו"י כ"י מבווא לנד קודש, מעשירי ימי' קודש, במקומותי כז, ל"ג, מכל מקום (בכוונת
נח, כ), וראש יחיי"ב רצא, א, במ"י ריש תרומה, נמר, זאיל, עירוביו חמ"א, בדרך, מורכניו: אה"י
סני"ו, וידוע, בהרחבה: ראש פה"ש חשי"ה ע' 60, החתום ח"י"ב ע' 172), לקוטי לוי"ג-אגרות ע'
סלג ואיל"ר, "יחובות, ע"ד, ראש חמ"א נט, ב, נמכר בבואר"י הזרז לאדמו"ר האמצעי (ה, ג, ואיל"ר),
סידור (מ, א), אומ"ת להפ"י"ג בראשית (נ, ב, ואיל"ר, ושי"ג), וראש חמ"א אות ג' סני"ו, קהלת,
סנה: ברב"ה ל, ד, יעקב הלך לדרכו, ויצא ל, ב, וראש חמ"ר וככ, חרל"ד ופני"ו, המער הע"י"ב
מ"ו וינ"ו, לקו"י חשי"ו ע' 259, ט"ס חלק כ"י ע' 367, ואיל"ר, לשמש את קונו: קידושין בסופה.

1. המכתבים והפ"ג.

2. במש"כ הרמב"ם "שנה דחמה" - הצ"ע הוא שכותב זה בהל' הלכות, ואיפה בהלכה שנה דשדה כו? וע"ז נת' - בפיתום הקטורת כו'.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, י"ט-כ"ף כסלו
ב-ג פ' ו' שב, ה'תשמ"ו
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצי"צ
כו' מו"ה חנניא יוסף שי

שלום וברכה!

המכ' נח' וח"ח.

וכהוראת אדמו"ר הזקן בעל הגאולה דימים אלה -
באגח"ק שלו הידועה ד"פוחחין בברכה"י -

פתיחה מכחבי זה בברכה לכל המצטרך בגו"ר - כולל
לבשו"ט חכה"י,

וכהוראת ימי חנוכה הקרובים וטמוכים - להוסיף
ולהעלות בקודש, בכל עניני טוב,

שהרי גם כל טוב גשמי - כל היעובד את הוי"י בשמחה
ובטובה הנפש הטוב הזה מסיר ממנו כל הדברים המונעים"י מתומ"צ,
ומשפיע ו"מחזיק את ידו לעשות"י התומ"צ.

- כדברי הרמב"ם הידועים (הל' תשובה פ"ט).

בברכת חג הגאולה
ולימי חנוכה שמחים

ומאירים

מאירים גם בימים שלאחריהם

בכל ימות השנה

נ. ב.

נתעבב המשלוח ובנתים נתקבל המכ' מזאת חנוכה (והמצו"ב),
וח"ח. - בהמצו"ב לא מצאתי נזכר כלל ששי"ך להח"מ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11223
493-9250

טעטע טענדל שניאורסאטן
ליובאוויטש
770 אסטערן פארקיי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, עש"ק והנוכה,
כד כסלו, ה'תשל"ו
ברוקלין, ג.י.

הרה"ח אי"א נו"ג עוסק בצ"ב כו'
מו"ה חנניא יוסף שי'

שלוס וברכה!
המכתבים נתקבלו,

בעטנינו קערב שבת קודש וערב הנוכה, הרי הזמ"ג להתבונן בתוכן שני העניינים שבת והנוכה וזירושם והתאחרותם וע"פ ללמוד מזה הוראה בנוגע למעשה, אשר המעשה הוא העיקר,

הוראה לימים אלה ולכל השנה כולה, ובפרט שזכירה יום השבת צ"ל בכל יום, ומפני זה אמרו"ל בנרות הנוכה "שהם לעולם כו' וכן ברכת כהנים כו' נודעת לעולם" - והרי ברכת כהנים עניינה ופעולתה שכל השנה כולה: יברכך הוי' נו' וישם לך שלום.

מובן ג"כ שהצירוף והאיחוד מודגש ביותר באדום העניינים שהם נמצאים הן בשבת והן בחנוכה, ולכן גם ההוראות הנ"ל מודגשות ביותר בהם, וענין כלת ה"ח - נר מצוה ודשבת ונר מצוה רחוקה, ובה כלת דברים והוראות: כל אחד מהם כפ"ע, והשלישי - צירוףם ואיחודם. כמו בכל ענייני התורה ומצותי" - כמה פרטים ומנים והוראות בנרות הללו, ומחס:

נר שבת ענינו - שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן), נר הנוכה - להראות ולגלות הנס, צירוףם - שלום ביתו (ע"י נר שבת) קודם ועדיף מנר הנוכה. ומתהוראות בזה בעבודה האדם לקננו מרי יום ביומו:

שלא יכשל, חלק העבודה בסוד טרע - הוא ע"י שמאיר ביתו (חייבו) בנר מצוה אלקינו מלך העולם, קבלת מצוה מלכותו, ולא שסופך על שלוו והבנתו, נר שבת, ש"ביתו" מואר(ובקביעות הוא בנפש) באמונת הירושף העולם, שהוא הכל המושכת כל שפודי הרה, ובמילא מובן שהוא מחדשו מאין ליש בכל יום חמיר,

להראות ולגלות הנס - שסגאו פך אחד של שמן שהור ולא הי" כו אלא כדי להדליק יום אחד ונתנוהו במנורת המקדש והדליקו טעמו שמונה ימים עד שהשיגו שטן שהור, חלק העבודה בעשה טוב - קיום מצוה בדבר שהור וטוחר ומדליק ומאיר והולך - למעלה מהגבלות הטבע, ועשייתו באופן רחוקות בית-מקדש (ענייניה לב כל אחד ואחת מבניו, גוי קדוש) מחדש - וקר שייג עוד דבר שידליקו ויאירונו.

וזה כל האדם: את האלקים ירא (מצוה לא מעשה - סוד טרע) ואת מצותיו סוד (מצוה עשה - עשה טוב).

וכאשר שהימצולות לפניו - שלום ביתו שלא יכשל קודם, וכסדר הכתוב: סוד טרע ועשה טוב.

וכמו שהי"ג"כ בימים ההם בזמן הזה, בימי סתתיהו ובניו ששינו את היכלך וטחרו את מקדשך ו(אח"כ) הדליקו נרות בחצרות קדשך.

ויהי"ר טיעשה כאו"א, בתוככי כבניי, ככהנ"ל ובאופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום,

ויפעול אלקים יטועות בקרב הארץ,

המכתבים ודו"ח נתקבלו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 12, N. Y.
HYeadish 3-4020

בית דין תלמוד תורה
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יום ג' בשבת,
ב' דחנוכה,
ה'תשל"ב, ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"ב כו'
מו"ה חנניא יוסף שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב ^{הוא} ~~המכתב~~ ~~המכתב~~ ~~המכתב~~.

כמלאות שבועה ימים מיום י"ט כסלו יש להעיר:

קביעות שנה זו -

בנוגע ליום בשורה הוא יום י"ט כסלו, זכרון ליום כסלו דגאולה אדמו"ר

הזקן (בשנת תקנ"ט) -

מיוחדת בה שהוא יום שהוכפל בו כי טוב,

אחד הציונים-שבתים דזמן גאולה אדמו"ר הזקן וכלשונו כמכתבו במשך גאולתו:
יום אשר עשה ה' לנו יום י"ט כסלו יום ג' שהוכפל בו כי טוב יום הילולא רבא
דרבינו הקדוש נ"ע.

כמה ענינים בכפילת הטוב - מחילל סמח"ל טוב לשמים וטוב לבריות, תורה
(לקח טוב) ומצות (מעשים טובים וכללותם - מצות הצדקה), וכל אדמו"ר הזקן
מהאריז"ל שיש ב' מיני נשמות בישראל נשמות ת"ח העוסקים בתורה כל ימיהם ונשמות
בעלי מצות העוסקים בצדקה וגפ"ח.

וככל הענינים כקודם - כל אחד מהנ"ל כלול מחברו, ולדוגמא: תורה - ת"ח
לרבים; צדקה וגפ"ח - כמעשה אבות, גפ"ח ראברתם אשר נטע אשל וכל עובר ושם
אכלו ושמו כו' אמר להם כו' מסל אלקי עולם אכלתם הודו ושבתו וברכו לטי שאמר
והי' תקולט.

והמעשה עיקר, אשר (גם) הקביעות היום זכאי - י"ט כסלו - דשנה זו (כסו -
דשנה הגאולה) ביום שהוכפל בו כי טוב,

תעורר את כל אחד ואחד וביהר שאת וביהר עז לעשי' כסולה ומכופלה: ת"ח
ות"ח דרבים, גפ"ח וגפ"ח בגשם וברוח גם יחד,

מיוסדים וחזורים אהבה השם (שהיא מיסודי התורה ושרשה ומקור לכל דפ"ח
מ"ע) ואהבה ישראל (שקיומה זהו כל ההורה כולה ואידך פירושה הוא כו'),

עשי' כרבעי לי' למיעבד ועוד יותר - עשיה מהרדין, ועוד יותר - מהרדין
מן המהרדין,

וכהוראת ימי תנוכה - דמנהג הפשוט במצות היום - תליתן ברות תנוכה הוא
כמהרדין מן המהרדין.

ברכה

בשבת, דחנוכה: להעיר מדבחים (צ, סע"ב): הדין ומקודש כו'. ב' דחנוכה:
ההחלת היכרא ומהרדין מן המהרדין (שבת כא, ב). כמלאות שבועה ימים: ראה שו"ח

דברים בנר: ראה שערי אורה ר"ה כי אמה נרי סוס"א: דבר חסישי והוא כלי הנר. ושניהם נקראים נר: גם כ"א בפני עצמו וכנאמר: הנרות הללו קודם הם. נר שיש לה כ" פיות. וכיו"ב. סמן ופתילה: כך סדרם ברפ"ס שו"ע וכו'. וצ"ע שהוא היפך הסדר כש"ס: פתילות ושפניס. שהכלי הוא לאו דוקא: בשו"ת אבני נזר חאו"ה סה"ק כותב שפתולק בדבר ותלוי באם הכלי מכלל הנר. ובסא אין הכוונה כשפתיות הלשון (וכן בס' נחיהות עולם שמביא), שהרי במקומות אין ספור שהכלי נקרא נר (הן בלשון תורה והן בלשון חכמים), כ"א בנוגע לעבודה (ומצוה) האמורה בנר, ועפ"ד בנוגע לנ"ח - ל"ל להרבות במחלוקת והרי יל"פ דברי החסד לאברהם וכו' שמביאו שפעם משום בזיון מצוה. ואכ"פ, אפילו לכתחילה: שו"ע או"ח ר"ס הער"ג. ובנ"כ שט הקשו על המהר"ל. ופירשו חז"ל: בהו"א ושערי אורה (ראה מפתח הענינים סט), באור החורה. דרושי תנוכה. ועוד. ובצירוף כח כו': להעיר מתניא פל"ז. והרבה מיני אור: ברכות נב, סע"ב. ובזהר בכ"ס. ובתקו"ז הכ"א (נ"א) ה' גווינין. אוכפא, חיוורא: זח"א נא, א. וראה תו"א כו' שט. ובלשון הרפ"ס: הל' השובה פ"י ה"ב. עוסק בהורה ובמצוה. עושה האמת: לכאורה סיפא לאו רישא, ולהעיר ממז"נ ת"א פ"ב. הל' יסוה"ה פ"א ה"ד. שפ רפ"ט. ואכ"פ. שבשבילו נברא: תריי משמע: העולם שבביל האדם (סנהדרין לו, א. ברכות ו, סע"ב). והאדם שבביל (בירור) העולם (תניא פל"ז מע"ה שכ"ו). שבשבילו. שזהו ענין הכלי: ויתאים גם למש"כ בס' סעה"צ להרדב"ז (הובא באבני נזר סט) דאין עיקר המצוה בכלים עצמם אלא במה שנעשה עליהם. שאין אחד דומה לחבירו: סנה' לו, א. כו"כ מיני כלים: בחסד לאברהם מעין ב' נהר נח מונה טו מיני כלים הראויים לנ"ח. קשה, הצדיקים: ראה ד"ה זה בלקו"ה פ' בהעלותך. אחד ואחת: שאף הן היו באותו הנס (שבת כג, א. ועיי"ש ברש"י). מוסיף ואור: דבאור מצ"ע - גם לב"ש צ"ל מוסיף והולך, אלא שגרות תנוכה הם כנגד פרי החג (שהם כנגד או"ה) שבהם צ"ל פוהת והולך (ראה שבת כא, ב. תו"א ד"ה ת"ר מצוה ג"ה (לד, ב). ועפ"ז יתורץ הא דודאי גם ב"ש ס"ל דמעלין בקודש. היעוד דלילה כיום יאר: תהלים קלט, יב) ובכמה מרו"ל שזהו יעוד דלעת"ל (זח"א לא, א. ועוד).

י.ב. נחעכב המסלוח ובנתיס נחקבל מכהבו פיי"ב סבת. אנפנין אהאפעט ווא ארט און

1. והפ"ב.

2. מנהגנו להשתמש ולא לתת ממון במוצ"ש

BARUCH MENACHEM M. SCHWARTZ
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 12, N. Y.
NYC 11238

חמדת העורך שניאווראחא
ליובאוויטש
מד אגודת פשי"ת
טוקאט 2

ב"ה, זאת חנוכה ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

על הנשים על המסע על הכתב
המסופק מ' וייצ ב"ה מ"ח
ע"ה גה זעלענע קליינע פא-עלעמאנטן
ע"ה זעלענע זאכן

שלום וברכה!

מאסר הנני קבלת הכתב שמועט"ק הנ"ל,
ובקשרנו בסיום וחומם ימי חנוכה, יום בו מולידיין כל שמונת חנוכה,
יח"ר שמועט"ק הנשפא ימי חנוכה אלה בכל השנה כולה,
ועד לאופן שנתאם ההשפעה (שינוי רוחה) פעולה) ראי' (לפעולה) שטיקת)
ושלמא בה עינא,
והביא אה כל אחד ואחד, בחובכי כאכתב"י, טלוי"א, עליהם נאמר ואנשי
קודש התיין ל'י, לקיום המוש"ב שלימותה, קיום לשמה,
וכהוראת נרות חנוכה, אשר קודש הם ואין לנו רשות להסתמך בהן אלא
לאותן נלבד,

ויקויים היעוד: כה אפר ה' צבאות אה בורכי מלך ואה את משפתי המסור
גו' הנני נביא את עקרי צמח,
כי יעשה ה' השועה גדולה ומרובק לעמו ישראל ויבואו להיביר ביתו
וידליקו נרות בחמרוה קדשו ויורו ויהללו לשם הגדול.

מסופקת ב"ה
[Handwritten Signature]

א"ת חנוכה: ראה ד"ה ברוך שעת נשים - לארסו"ר הב"ב - ס"ס ד וספיים שיום
ח' החנוכה הוא ע"ר יום ח' דיובאוויטש, עיי"ש, שמונת הברכה לתקני פמ"ל
כבוד כל קדש על ז' נמיין בו" ושל ימוח"ס סוכות (עריכין דג, ב), שיה"ה הרשב"א
ס"ט ח"א ד"ה ח"ר מצות נ"ה (ג, ד), ימי חנוכה אלהן דחוליקין אימ"ה נרות
(ראה פמ"ל, רוקח ועוד), שינוי רוחה, שטיקת: וראה סכילתא יתרו י"ט, ס, תו"א
ס"ח מי כהוי' ונביאוורו, ובכ"ס, ושלמא בה עינא: בסוכה (ב, א) דלעלה ס"כ
אמה לא שלמא בה עינא פמ"ל שיינו רואה, ולבאורה קמ שריו רואים שרואה
ס"ג לעלה ס"כ אמה, יז"ל הנוגות: א) שיינו פס"ית עצמו לראוה בגבוה כ"ה
(ועפ"י יובנ משמחה המס"ר לחלק בזה כ"ז חולל לייסב ומה שפמ"לרא שיה"ה אף
לעלה ס"כ (עירובין ג, ב), דאין כאן שלמא - ראי' חוקק גמבו בברכות
(כ, סע"א), ובתעניה (ח, סע"ב) דקרי ראי' ח"תן שולמא, אף שמה אלא שלמ
כר"ל כי מאויר סזיק לעינים (כ"י ספרק"א ר"ה וכב"ה י"א), ולבאוורה א) עפ"י
ברואה ב"ה משיורו אבל רחוק ס"כ אמה אמר לברך (ב) נרות שמשפיע חממה
משפיעים בהם יותר משאר בכיור וכיור שנקורה (ש"ע או"ח סע"ג סכ"ג), ולהעיר
מבאוורה (ג), כי שיימט סזיק קמ שמונת ב"ה עינא דרוקח (ובכ"י רב"ה - לטמ"ד),
כל שמונת יובנ בנוגע לעבה וראה רב"ה ח"ל מנילה וחוכה ב"ה ח"ד וייס מ"א
ובכ"י (ס"ג ולב"ה בסופה), העקם שאלה לשאילמא בו סופ"ק כ"ב, ואח"כ שבת
כ"ב, א, ועיין רש"י ס"ג, וחז"ה שפ"ג מגילה ד, א), ואנשי קודש, שמונת:
ששמיים כ"ב, ל, סה"ש להרב"ס שרש ד, ובברכה המצוה קדשנו כמצינו, ואנשי
קודש שמים מנין ח"ל התיין ל'י (סכילתא דרשב"י בסוטה ג), וראה ח"ח"ב ע"א,
קודש קדושין ס"א ח"ו, פעלוות, קיום לשמה: ראה רב"ה סוף ח"ל משובה,
קיום לה, לכלב: ל" נרות הללו - כפי נוסח אה"י כמיוורו (וראה ס"כ סופרים
ח"ב ועוד), וז"ע שפע הסינוי הם - ל' זכר, פמ"ל בנו, לראות, בנוגע הם
כל שמונת (ג"כ א) וכי בו קדושה יש בה, ולכן אכילו לד - יש מיווד
חמישים של קדושה (ש"ע ר"ס הר"מ ג), ואולי י"ל חנוכה דקדושה הם לענין שאין
חממקוין משמנו - (ובזמן היעוד - לכ"ע) - בזו"כ, דומק, עיין אור החורה
- לה"ב - לחנוכה (סכו, א ואילן), שיה"ה אס"ד חנוכה ס"ס, אלא לראות לכלב:
אולי בא לשלול דלא רק שישו לראתה אמור (דלא כדעה ראשונה שפסיקתא דר"ב
ר"ב ב, וראה בכ"י זרע ישי), או גם חמשים של קדושה (לדע האור"ן), כה אמר
הבית, המסורה שבה חנוכה, במת (מתיאורגוס ומפריסוס במקוסו - זכרי' ג"ח),
כלב, המסור י"לו ס"ע, סל"ה דכל קדוש עמאר חיינו אלא בל"ה (עירובין
כז, א), השם ח"ה, הגדול, כל יעל הנשים, ופי' באבווריהם וכו', לשם הגדול
ראה ח"א סוף דרובי חנוכה ובכ"ס,

1. ובראשם הרבנים שליט"א.

2. בכבוד ובברכת הצלחה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 14, N. Y.
NY 4626

מוסד פנורל שניאורסאן
ליובאוויטש
770 אסטון פארק
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, זאט חנוכה, ה'תשל"ג
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"ג פוסק בצ"צ כו'
מז"ה חננא יוסף שי'

שלום וברכה!

מאשר אני קלה הסככה.

ובעמדנו כסיום וחומס ימי חנוכה - יה"ר שיאירו הנרות הללו
ובמילואם ושלימותם במשך כל השנה כולה, ובאופן דמוסיף והולך
ואור בגו"ר גם יחד,

ערי נזכה לקיום היעוד והי' לעצ ערב יהי' אור, דלילה כיום
יאיר.

ברכה /קעשר ליום הגדולה
לשנת הצלה בגו"ר
[Handwritten signature]

זאט חנוכה: להעיר אשר כזאת חנוכה מרבים בקריאת התורה, קוראים מה"כ של
כל ימי חנוכה המזכה, קוראים פ' תהי"ג - והרי הקריאה הוא כא"א בסנו
ואכולה מהני' קאי (רש"י מגילה לא, רע"א). - ככתהאריז"ל שכל יום דחנוכה
יכוון למדה אחת דיי"ג מזה"ר וביום חמ' מנוצר עד נקמה. - במאמר הצ"צ ד"ה
ברוך עשה נסים (ברוקלין, השי"א) סופ"ד: ח' ע"ד א"ד כו". עיי"ש, וחומס
ימי חנוכה: אח"ל אשר ח' ימי חנוכה הם מציאות אחת לא נפרדים (מזה"ל להגאון
הרמב"ם ע" קיח) - עכ"פ בנוגע לנס השמן שהלוי ברבע דנמצא פך השמן (ועפ"י
יהודי ענין הנס ביום ראשון (והב"י וכו' מרדכי גם אח"ל דנפרדים הם), יוסף
התור: נעשה בן גם והרליקו מפני, חובן הסמרא דנר שככה אסור להשתמש בהנר
ובהשמן לצרכיו כל ח' הימים (ריא"ו בשה"ב לרי"ף שנת הל' חנוכה סוטה"ק)) -
הרי שלימות כל הימים היא כזאת חנוכה דקא. שיאירו הנרות הללו: כזאורם נעבודם
האדם - ובכ"פ, ומהם במאמרי חנוכה רכאו"א מרבוהינו נשיאיו. במשך כל
השנה בארובה קצת במכתב דימי חנוכה שנה זו. תענוג: זכרי' יי"ג. וזאת
יל"ש שם. לקו"ח מברוך תא. ומי' לעצ: וחסיים שם והי' חוי' למך על כל
הארץ נו", ובזח"א ס"פ נח שיהו בהמשך לאז אהפוך אל העמים נו' ולעבדו
שכח אחר. ועיין אה"ל לצפני' (ג,ט) הדיוק ד"צ" - ע"ד הנ"ל כזאת
חנוכה.

ט

אייזנברג - ירושתין
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, י"ד טבת תשפ"ט
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ וכו'
מוה' חנני' יוסף שי'

שלום וברכה

במענה על ההודעה ע"ד הכנסת לדירה חדשה,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מדל
לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

הפי"נ שבמכ"י יקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה

איזנבך-ירושתי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYerich: 3-9250

נחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ביה, כ"ז טבת תשי"ב
ברוקלין

האברך חנניא יוסף שי'

שלום וזכרתו

במענה למכתבו מעשי"ק,

בעת רצון יזכירוהו על אציון הקי' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבגים זי"ע, סחאים לחובן כחבו.

וסאחר שחז"ל אסרו, יגעו ומצאת, טובן שעליו
להוסיף בהחמדה ושקידה בלימוד החורה והידור בקיום מצוה"י,
והשי"ח יוסיף בברכתו בהמטריך לו,

בברכה לבשו"ם

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
[ק.ז.נ.]
סוכ"ר

נ.ב.

במה יודע משלש השיעורים דחוסס חהלים וחניא הידועים,
ועכ"פ ישסוד עליהם מכאן ולהבא.

במיש אודות הסבל שלו מכאב אונים, -הנה כיון שהחורה
נחנה רשות לרופא לרפאות, צריך לשאול דעת רופא סומחה בזה,
והרי כמה מהם נמצאים בירושלים עיה"ק ח"ו, וכאשר עושים בדרך
הטבע-מצליח השי"ח גם למעלה מדרך הטבע.

RABBI MENACHEM M. SCHINDERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
Hfocidb 34226

מוטע טענדל שריאורטאגן
ליובאוויטש
קרעטער שטיטל
ברוקלין 13 נ.י.

ב"ה, עש"ק אחר חצוה,
כ"ד טבת ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך חנניא יוסף שי

שלום וברכה!

מאסר הנני קבלה מכחבי צאצאם וחם"נ לי"ש,
וביום המלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הוקן,
אשר "בחד קטירא אתקטר ביי" בקוב"ה מקורו על הארץ" ובעת ההמלקות
אליהו נשא את נפשו בשמחה וסוב לבב" ו"כל מה שעסק כל ימיו עליו עם שורש
נפשו בעלותו בשעה ההיא",

ומלמעלה למטה, הרי בכלל "כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו למעלה
בחי"ה העולם והמסר מחבלה ומאיר כבחי" גילויי מלמעלה למטה בעת פטירתו"
ו"מאיר חסר ה" מקולם עד עולם על יראיו וסועל ישועות בקרב הארץ",
ומדי שנה בשנה, הרי הימים האלו (כאשר הם) נזכרים (ברבעי, הרי
אל כל התארות וההמטכות) נעשים,

וגופא במר וישא אזיל, כל אלה הלומדים. תורתו וכו',
אשר כסמו שניאורך כן הוא - נגלה דתורה ופנימיות התורה (תורת
המסידורה),

לימוד הכביא לידי מעשה, קיום המצות בדחילו ורחיבו,
כמצוות עלינו וכמבואר באר היסב ע"י בעל ההילולא בספרו תניא
קרישא ובמאמרי דא"ח שלו,

והיי רבון אשר ברורנו עקבתא דמשיחא, שבוא עש"ק אחר חצוה (במניין
שית אלפי שני דהוי עלמא), ויבטרו ההכנה לקבלה הטבה,
ובהתחלה דמועמי" חיים זכו, למעום מכל "המכיל והמכיל" של יום
השבת בעש"ק,

זכמו שיום השבת ענינו מנוחה ונצפוינו לכבדו ולענגו - כך גם
הכנה זו תהא פתוך מנוחה, כבוד וענג,
ונזכה בקירוב, בכח"י, לקיום היעוד והאכלתיך נחלה יעקב אביך, נחלה
בלי מצרים וכמ"ש ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בברכה תתקין לוי החיות אלפי ריחיה רחמי

משיבה נעקב המכתב עד מעלי שבחא דקטירי בשבט - ויומא קא בריים -
יום המלקות הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, והקביעות בשנה זו כמו בשנה
הביא - ביום השבת קודש,

בחד... הארץ... הקדמה בני אדה"ו לשו"ק שלו. וראה זה"ב (דפוסא): כל יוסין...
מחד קטירא כו'. אליו... לבב: שם. כל... ההיא: סידור עשר הלי"ב בעומר (דס
סוף סור ג. וראה ג"כ עם בסוף הספר). והמלעלה למטה... בעת פטירתו צ"ע אם
גם בעת פטירתו זהו כ"ד הבאים ע"י העלאת ש"ן או - גר"נ שלו. ולהעיר מקו"א
שו"ה עיון ע"ה. כל... הארץ אנה"ק סי"ח. הימים האלה: לב דוד מ"ס (ע"פ
מ"ס הר"ם ז"ל בס' היקון שובבים). (וראה שנה ש"ג דבישין). שו"ת הר"י
אירגס (בסו"ס מכוא מחמים) ס"ה בארוכה. שניאור: ואין אור אלף חורה
הענינה ז, ג). ממנו שיה כו"ג ראה רמב"ן עה"ח בראשית (ב, ג).
הסעפיה... והמכיל: ש"י הכוונות ענין טבילת ע"ש. שו"ע אדה"ו סו"ס
ר"י. השבת ענינו מנוחה: ראה רש"י בראשית (ב, ב). סוף חסיד, ג"צ
להתלם עה"ש בספר סידר ליוו"ש. והאכלתיך... ונגבה: ראה שבת ק"ה,
פ"א וס.

יב

רבי מנחם מענדל שניאורסאן
(ליובאוויטש)
770 Eastern Parkway
Brooklyn 12, N. Y.
NYtelech 3-8258

מנחם מענדל שניאורסאן
(ליובאוויטש)
770 Eastern Parkway
Brooklyn 12, N. Y.
NYtelech 3-8258

ב"ה, כ"ד טבה, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

האברך מלאכמו פלאכת שמים
הנניא יוסף שי'

שלום וברכה!
מאשר הנני קבלה מכתבו ^{ורב} 22/11 מאז,
וביום הסמלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן,
אשר בשעה ההסמלקות הרי אז "גילוי הארה עיקר שורש שרשו ברום
המעלות במדריגה היותר עליונה למעלה מעלה"
במצב והתגלה ופאיר שלמעלה למטה "כל עמל האדם שקמלה נפשו
בתייו" - אדם דזיך עליון עובר ה' באהבה בספירה נפשו לה' - ועי"ן
"טאיר הסר ה' מקולם ער עולם על יראיו וזעל ישועות בקרב הארץ",
והנה כל אדם לעמל (שלו) יולד, ורבנו הזקן הרי בשמו כן הוא ועמלו,
וכמאמר הכע"ס: שמו שניאור - שני אור - שני אורות - הוא יאיר בתורת
הנגלה ובתורת הנסתר,
וע"ם הכלל (והדין) דמסירה והתכללות במיכה אחת סורה על האיחוד
ועד - לאיחוד בשלימות - טובן גם כאן שהכוונה לקישור ואיחוד שני
האורות ויחודם, כי תורה אחת היא,
הנה מרי שנה בשנה, הרי תמימים האלו (כאשר הם) נזכרים (כדכעי, הרי
אז כל האורות וההמשכות) נקשים,
ונבטא בחר רישא אזיל, כל אלה הלומדים תורה - נגלה דתורה
ופנימיות התורה (חורת התמידות) ובאופן האמור - ושהחליט ללכת "ברוך
ישרה אשר הורנו מרכיזי ונלכח באורותיהו נס"ו".

* * *

והנה כיוון אשר קוב"ה אורייתא וזשירא מקשרן דא ברא וכל חד סמים
וגליא, טובן אשר הקשרות ואיחוד סמים וגליא דאורייתא והקשרות ואיחוד
סמים וגליא דישירא הלויט זכ"ו, וע"י שניהם באים ההקשרות, כביכול,
ואיחוד סמים וגליא דקוב"ה,
אשר ע"י כ"ו קשרים ומאחרים את הבריאת כולה עם נשמתם - אור ודבר
הוי"ה המהווה מצב אותה סמי" ומקיימה,
העבודה אשר בה "הליא כל רזא דמאימנותא"
וירעת היום והשבע אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים בשמים שמעל ועל
הארץ שמחת אין עור.

ברוכים תהיו מילך זולתא מילך זולתא

מסיבה שמעבד המכתב עד העשירי בשבט - ויוזמא קא גרים ע"ד כל הנש"ל
שהרי הוא יום הסמלקות הילולא של כ"ק סו"ה אדמו"ר - ערב שבט קודש אמרי
נצח היום.

1. והפ"נ.

2. הצלחה בקרי"ג ולבשו"ט בכל

שער
בשם
אמורם

והוא סיפורים על רבותינו נשיאנו
זצוקללה"ה נבה"מ זי"ע

אור שבועת הוימים
**מרת הבעל
שם טוב**

מוסר השבל

שמעתי מפי השוחט דקרית גת, הרה"ג הרה"ח רבי יוסף כ"ץ זצ"ל, על המעשה הידוע (שהובא בהקדמת ה"אמרי יוסף" ובספר "רחמי האב"), שרבי אליעזר, אבי הבעש"ט הק', זכה לבן גדול וקדוש כזה שלפניו לא היה כמוהו, ע"י שעמד בנסיון של הכנסת אורחים למי שלכאורה אינו ראוי כו', והדברים ידועים.

ונלמד מזה שתיים: שהכל בא ע"י חסד ואהבת ישראל, ב' והוא העיקר, שאילו היה רבי אליעזר מתנהג כפי שת"ח אחר היה עושה, ומקפיד על הזולת שאינו שומר שבת וכיו"ב, אפשר שלא היינו זוכים כביכול לכל אור החסידות..

עוצם קדושת הבעש"ט

סיפר הגה"ח מוה"ר ישראל הלוי רוזנצווייג זצ"ל, ששמע מפי הגה"ח רבי מרדכי צבי שמרלר זצ"ל, ששמע מפי הגה"ק רבי דוד צבי חן - הרד"ץ נ"ע: רבינו ה"צמח צדק" ז"ע לא היה יכול לדבר מהבעש"ט הקדוש ז"ע יותר מחמישה רגעים, כי היה פורץ בבכי מרוב התרגשות.

סידורו של הבעל שם טוב

כשהיתה פרשת ה"ספרים", התבטא כ"ק אדמו"ר: "ידיי מתחילות לרעוד כאשר אני נזכר שלמעלה (בספריה) נמצא סידור הבעל שם טוב"..

ולא פחד בלל

שמעתי מחותני, הגאון רבי אהרן ברנשטיין זצ"ל (בעמח"ס "פרי אהרן", חבר מועצת גדולי התורה וראש ישיבת "חיי עולם"), ששמע מכ"ק אדמו"ר מסדיגורה - בעל ה"כנסת מרדכי זצ"ל, כי הרה"ק ר' משה מדולינא ז"ע (בעמח"ס "דברי משה"), תלמיד הבעש"ט הק' זיע"א, סיפר על הבעש"ט הק', שפעם פגע בארי, ובפחד ה' שיסע את הארי לגורים [ולהעיר מ"מאמרי אדמו"ר הזקן - עניינים", ע' קפ"ז: "הרב הבעש"ט זלה"ה, סבבו אותו מכל פינה ולא פחד כלל מפני יראת הרוממות כו', וכמ"ש בח"ה ארי' כו'. ומה מאד גדולה זאת העבודה, אשר בבוא הארי' לא יפחד ולא יזוע מפני יראתו כו' והבן זה כו' וד"ל"].

דיקנא קדישא

בספר שו"ת "דעת משה" של הגה"ק רבי משה'לע מבויאן - קראקא הי"ד, באגרות קודש שבסופו, אות ה', כותב הגאון אל בן אחותו, הרה"ק בעל "כנסת מרדכי" מסדיגורא זצ"ל: "כי הוא פתגם קצר מעט הכמות ורב האיכות שמעתי ממקור נאמן, אשר הק' ונורא ה', צבי, בנו של הבעש"ט הק' זצ"ל, אמר כי איתא בכתבי האר"י הק' זצ"ל, אשר אמירת י"ג מדות שהוא י"ג תיקוני דיקנא קדישא, הוא מסוגל להמשכת הרחמים ממקור הרחמים.

ואמר הק' הר"צ שהוא ראה זאת בעצמו, בבחינת 'ומבשרי אחזה אלקה' (איוב י"ט, כ"ו), יען שאביו הבעש"ט הק', בעת שהיה מתבודד ביערות, והתענה כל השבוע משבת לשבת משך זמן רב, ובליל ש"ק כשבתו בביתו לסעוד סעודת ליל ש"ק, התדבק את עצמו בדביקות עצום ונורא, עד אשר כמעט לא אכל מאומה, והרבנית - אשת הבעש"ט, קראה אותו ולא יכלה להמשיך אותו למטה.

ופעם הושיבה את בנו הר"צ על חיק אביו הק' בעת שהיה ילד, והתחיל הר"צ למשמש בשערות זקנו - דיקנא קדישא של רבינו אביו הק', כדרכו של כל ילד, ובזה המשיך אותו למטה והתחיל לאכול וכו', והמאמר הלז הוא נשגב ונורא".

משהו אחר לגמרי

שמעתי מחותני הגאון החסיד זצ"ל, ששמע מהרב הצדיק רבי מרדכי צבי שמרלר זצ"ל, מזקני חסידי צאנז ומנקיי הדעת שבירושלים, ששמע מפי הגה"ק הרד"צ חן נ"ע: אדמו"ר האמצעי שאל פעם את אדמו"ר הזקן שיאמר לו איזו הפלאה על רבו, הרב המגיד, והשיב רבינו: כי הרב המגיד היה מרכבה ממש לא"ס. כאשר היה מרים ידו הימנית - היה מרים דרועא ימינא, מידת החסד שלמעלה, וכשהגביה ידו השמאלית - הגביה דרועא שמאלא, מדת הגבורה שלמעלה.

שאל אותו, ומה היה הבעש"ט? ענה: גאר עפעס אנדערש (משהו אחר לגמרי).

בן שלוש הכיר את בוראו

"בי"ט כסלו הראשון, אחר המאסר של בעל התניא ז"ע, היה הבעל התניא בבדיחא דעתיה מאד, והביטו בהחור שבדלת, וראו האיך שהוא לובש היסטריימל' ומרקד בינו לבין עצמו, ופתח הבעל התניא את הדלת ואמר בזה"ל: במדרש יש שתי דעות, חד אמר בן ג' שנים הכיר

אברהם אבינו את בוראו, וחד אמר בן מ"ח שנים, אבל רבינו הבעש"ט זי"ע נבג"מ כולם מודים כי בן ג' שנים הכיר את בוראו".

"אוצר ישראל" מפי הרה"צ ר' מרדכי הערש שמרלר זצ"ל, ששמע מהגה"ק רבי שמעון מנשה, הרב דחברון).

בשהבעש"ט עדיין היה בעולם

שמעתי מחותני הגאון זצ"ל, שהרב הקדוש ר' פנחס מקוריץ זי"ע, ציוה לבניו שיכבדו את אחיהם הגדול, ראשית משום "כבד את אביך, לרבות אחיך הגדול", ועוד, שהוא נולד כאשר הבעש"ט הק' עוד היה בעולם.

בי רצו עבדיך

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי אפרים נחום בורודיאנסקי זצ"ל: הגאון רבי יהושע צייטלין ז"ל, היה משבח מאוד את ביאור הבעש"ט הק' זי"ע על רש"י בסוף מסכת כתובות: "רבי חייא בר גנדא מיגנדר בעפרה (של ארץ ישראל) שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו", ורש"י הביא רק את הפסוק: "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו".

ותמהו עליו, מה רצה רש"י בזה שהעתיק לשון הגמרא כצורתה ללא כל תוספת ביאור? וביאר הוא הקדוש זי"ע, שהכוונה בזה היא, שמה שר' חייא התפלש בעפרה, אין זה "משום שנאמר", אלא הוא עצמו היה ה"עבדיך" שרצו את אבניה ואת עפרה יחוננו..

הבנה לשמיעת תורה מהבעש"ט

שמעתי מפי הג"ר צבי טלזנר שליט"א ממלבורן, על הרה"ק ר' יחזקאל מאוסטרובצא זי"ע, שהיה מתעניין אצל החסידים שהיו אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע מה אמר במאמרי דא"ח.

ופעם אחת אמר לו חסיד אחד שהרבי אמר תורה מהבעש"ט. ביקש הימנו להמתין, נטל ידיו וחגר אבנטו, ואז ביקש ממנו לחזור על התורה.

גדולת הבעש"ט

שמעתי מחותני זצ"ל, כי תלמידי הבעש"ט זי"ע, כאשר נכנס בנו הק' ר' צבי זי"ע, היו מרגישים שלא בנוח, כי הזכיר להם שהבעש"ט הק' הוא ילוד אשה...

"שום הרהור בטל"

שמעתי מהגאון רבי אליהו דוד הכהן רייכמן שליט"א (ז"ל) בעל ה"הפלאות", ששמע מאביו, המשפיע הגאון החסיד רבי משה יהודה זצ"ל, שלאחר חתונתו כאן בארה"ק, לקח אותו חותנו, המשפיע הגרש"ז הבלין ז"ל, לביקור אצל הרה"ק הרד"ץ חן נ"ע, וסיפר להם אז הרד"צ: שאדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע היה מספר: מעשה והגישו להבעש"ט הק' קוגל שנאפה מ"חדש", והבעש"ט הק' אכל, והסביר שבשמים פסקו הלכה כהב"ח שהתיר חדש (הרב המספר מציין כי הבעש"ט הק' אמר שבמזיבוז הלכה כהב"ח כי כיהן שם רב), וסיפר שתי עובדות על גדולת הב"ח.

אחת, כי הב"ח הי' עני מרוד וטליתו הי' טלאי ע"ג טלאי, ופעם החליטו בני העיר לקנות לו מתנה טלית חדשה ומהודרת, ולא קיבל, בנימוק כי יותר מהודרת אצלו הטלית שהוא לובש זה ארבעים שנה ולא הי' לו בה הרהור בטל..

העובדא הב', כי יש צדיקים שלאחר פטירתם עוברים את הגיהנום (כך גירסת הרב המספר, ש"יש צדיקים", ולא כמקובל בעולם שכולם צריכים לעבור), ומוציאים משם דרך הילוכם את כל מי שהיה מקושר אליהם, ואצל הב"ח, ציננו את הגיהנום ארבעים יום לפני הסתלקותו.

ואמר הרד"צ ששמע סיפור זה מאביו, הרה"ק פרץ, ששמע בעצמו מפי אדמו"ר הזקן, ואדמו"ר הזקן הוסיף: אני, אינני מאלו שאוציא מהגיהנום ולא צריך לסמוך עלי, צריך לעבוד לבד..

בדרכי הייני

שמעתי פעם מהגאון הצדיק רבי יוסף גרינוולד, גאב"ד פאפא זצ"ל (בעל "ויחי יוסף"), בדרשה בירושלים, שמפרש את הפסוק: "העבר עיני מראות שוא בדרכי חייני", על פי סודו של הבעש"ט הק', שמכל מה שאדם רואה, עליו ללמוד לעבודת ה', ואפילו שרואה עניין שלילי.

וזהו שביקש דוד המלך: "העבר עיני מראות שוא", שלא אראה דבר בלתי רצוי, ואם משום ללמוד דרך בעבודת ה', "בדרכיך חייני!"

טענת הס"מ

מכתבי הרמ"ח מסלונים זי"ע: "הרב בעל התניא זי"ע סיפר, כי כשנסתלק הבעש"ט, טען הס"מ שלא מגיע לו שכר עוה"ב כי היה לו תענוג גדול מעבודת השי"ת, ולא סיים הרב מה השיבו לו.

שאלו אותו: נו, מה השיבו לו? ענה: מ'האט איהם ארויס געשטופט! (ועמוק הוא)".

המועד ממלכתי

”פי שנים ברוחו”

בשיחת קודש פרי ויצא תשכ”ה, הזכיר רבינו הקדוש זי”ע את המקובל בקרב חסידים, שהבעש”ט הק’ היו לו ששים תלמידים [כנראה הכוונה לתלמידים ממש ולא רק מקושרים או שהיו אצלו פעם], ולהרב המגיד זי”ע היו מאה ועשרים תלמידים, היינו כפול. והסביר, שהוא על דרך הנאמר באליהו, שלאחר שנפרד ממנו אלישע תלמידו, אמר לו שיהא ”פי שנים ברוחו”, עיין שם באורך.

לאחר כמה שבועות נכנסה ליחידות משלחת מכובדת מאד מחצר סאטמר בויליאמסבורג, ושאלו אז את הרבי כמה שאלות [למשל: אם בזמננו יש רוח הקודש? והרבי השיב: רוח הקודש בזמננו הוא ענין מוחשי!] וביניהן: כיצד יתכן לומר על הרב המגיד הקדוש ”פי שנים” לגבי הבעש”ט הקדוש (ואחד מחברי המשלחת שסיפר לי אז על כך, אמר שזו היתה שאלת כ”ק האדמו”ר בעל ”דברי יואל” זצ”ל שראה את השיחה הנ”ל שנדפסה), והשיב הרבי בקצרה: ”פונקט ווי אלישע ואליהו!” (בדיוק כמו שתתמצו באלישע ואליהו).

”אילו לדוב היו רגליים”

שמעתי מפי הרה”ק רבי מאיר אבוחצירא זצ”ל (”בבא מאיר”): אמרו: ”ווען דער בער וואלט גיהאט פיס, וואלט הער די גאנצע וועלט איבער גידרייט (אילו לדוב - הוא רבינו המגיד הגדול שכידוע הלך עם קביים - היו רגליים בריאות, היה הופך את כל העולם)..” (אמר זאת בידיש).

”הדמעה האחת”

שמעתי ממור”ר הגאון רבי משה ליב שפירא זצ”ל: הרב המגיד זי”ע, טרם שנתפרסם, היה עני מרוד, עד שפעם לא היה לו ממש לחם לאכול, ונכנסה הרבנית אצלו, וכשהקשיחה לבה, הזיל המגיד דמעה אחת, ומיד אמר: ”איך האב זיך שוין פאר זינדיקט, ברויט וועט מיר שוין ניט פעלן”..

לרוחו של כל אחד ואחד

שמעתי מהגאון ר' דוד משה ליברמן שליט"א (ז"ל) אב"ד שומרי הדת באנטוורפן, ששמע מהמשפיע הגר"ש הלוי לויטין ז"ל, שרבינו הרב המגיד אמר תורה לרבינו הזקן ורבי אברהם המלאך, ואותה תורה כל אחד מהם שמע את מה שמתאים לקו העבודה שלו, זה ברצוא וזה בשוב. "והסביר הגר"ש"ל שהוא בדוגמא ל"המשל ופחד עמו" שהוא גבוה יותר משני הקווים כאחד.

[ולענ"ד הוא ע"ד שהביא ב"שארית נתן" משל מעניין החשמל שמספק אור וכוה, חום וקור, כאחד. בזה יש להבין קצת את דרך הרה"ק מסטראשעלע נ"ע שכותב בהקדמת ספרו ששמע כל זה מרבינו הזקן וכו'].

ויש להעיר מלשון הראב"ד בבא קמא י" ע"א: "מה ראו לומר מבעה, לא באדם ולא בשן... ואמת נראה לי, כי ר' יהודה הנשיא שסידר המשנה, שמע מי שהיה שונה אדם ושמע מי שהיה שונה שן, וקבע לו לשון העולה לשניהם".

גילוי האר"י הקדוש

סיפר הגאון בעל תורת חסד מלובלין זי"ע לדודי זקני, הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית בירושלים ת"ו, ששמע מרבינו הצמח צדק זי"ע ששמע מחותנו כ"ק אדמו"ר האמצעי זי"ע, כי אצל בני רבינו הזקן זי"ע היה מקובל כי אביהם הקדוש ראה את האר"י הקדוש זי"ע, אך לא ידעו איך ומתי, ולא הרהיבו בנפשם לשאלו.

פעם אחת היה רבינו הזקן זקוק לסכום מעות חשוב לצדקה, ולא ידע מהיכן לקחת.

קרא לאחד מחסידיו העשירים וביקש ממנו את הסכום, והחסיד העשיר לא היה בטלן והוציא את כיסו ופתחו לפני הרב שיקח כמה שרוצה, והרב התרגש מאד מזה ואמר לו כי מה שישאל אותו עתה, יענהו.

יצא הגביר החוצה וסיפר המעשה לאדמו"ר האמצעי זי"ע, והוא אמר להגביר שישאל את אביו מתי ראה את האר"י הקדוש זי"ע.

אז חזר הגביר לרבינו הזקן ושאל אותו מתי ראה את האר"י הקדוש? אמר לו הרב אני יודע שזה נצמח מבערניו, וסיפר לו רבינו שפעם אחת ישבו החבריא אצל הרב המגיד ממעזריטש זי"ע ועבדו עבודתם, והמגיד אמר דברי תורה, והתלמידים - הרה"ק ר' אלימלך זי"ע והרה"ק ר' שמעלקא זי"ע ואחיו הרה"ק בעל הפלאה זי"ע, היו בדביקות עצומה עד להתפשטות

הגשמיות, פתאום ראה רבינו שהרב המגיד ציווה להמשימש להעמיד כסא על ידו, ורבינו הזקן התאמץ מאד שישאר כאן ולא יפול לדביקות, כי רצה לראות מה יהיה כאן.

ופתאום נכנס אברך וזקנו צהוב, והמגיד הק' עמד מכסאו והלך לקראתו לקבל פניו, והושיבו על הכסא שעל ידו, והמגיד אמר מאמר מהאר"י הקדוש, והאורח נידנד בראשו לאות הסכמה, אח"כ ליווהו המגיד הק' החוצה, והתלמידים לא ראוהו כי היו בדביקות, והוא התאמץ וראה אותו, והוא היה האריז"ל.

הבטחתו של הרה"ק רבי זושא מהאניפולי

שמעתי מחותני, הגאון רבי אהרן ברנשטיין זצ"ל, ששמע מפי הרה"ג זילברשטיין ז"ל, מזקני רבני לוס אנג'לס, כי בהאניפולי היו הרבה מצבות מהתאריך י"ט כסלו תקל"ג, ואילו במשך שנה שלפני התאריך הזה אין שום מצבה, וטעמו של דבר, כי המגיד הק' ממזריטש זי"ע לעת זקנותו היה חולה מאוד, ותלמידו הרה"ק ר' זושא זי"ע, שמקום מושבו היה בהאניפולי, הציע למגיד שיבוא לעירו, וכשהגיע לשערי העיר לא נתנוהו להיכנס, כי היתה אז מגיפה וחששו שמא יביא איתו נגיף ח"ו.

ובא הרבי, ר' זושא, והבטיח להם כי בכל זמן שהותו של המגיד בהאניפולי לא יהיה שום מיתה "ואפילו לא נפל", וכך הווה.

ובמשך כל אותו הזמן לא היתה פטירה בהאניפולי, ורק לאחר הסתלקות הה"מ, היו הרבה שנפטרו ביחד.. שהמתינו מן השמים עד להסתלקות הה"מ זי"ע.

[מפי כ"ק אדמו"ר מקופישטניץ שליט"א שמעתי גירסא אחרת קצת בפרטי המעשה].

"חדלו להשביל להיטיב"

שמעתי מפי המשפיע ר' יהושע ליפקין זצ"ל: הה"מ ממעזריטש זי"ע אמר "חדלו להשכיל להיטיב" - שההשכלה היתה, אך לא היה זה להיטיב.

בעל הבית על המחשבה

"שמעתי מהר"מ חן, רב מניעזין [הוא הגאון הגדול החסיד רבי מנחם מענדל הי"ד]: "פעם אחת בא איש להמגיד [הגדול ממעזריטש זי"ע"א] והתאונן אשר אינו יכול לטהר מוחו

ממחשבות לא טובות, אשר נכנסים אצלו ומבלבלים אותו, ושלח אותו אצל [הרב הקדוש] ר' זאב מזיטאמיר [בעל "אור המאיר" זי"ע], ור' זאב הנ"ל היו עסקו עם "קרעצים" והלך האישי ההוא תיכף למקום ר' זאב הנ"ל.

כשבא לביתו, הי' לעת ערב ומצא הבית והדלת סגורה מבפנים, והכה בדלת כדרך כל אדם שיכניסו אותו בבית, ולא פתחו לו את הדלת.

ועמד כה זמן, והכה עוד יותר ולא פתחו לו, והתחיל להתחנן שיפתחו ולא הועיל. והי' בזמן הקור, והי' לו קר מאד, והתחנן כל הלילה שיפתחו לו הדלת, וכמה פעמים דיבר ברוגז איך אינם מרחמים על ישראל, אך לא הועיל מאומה, עד אור הבוקר לא פתחו לו.

כשהאיר היום פתחו לו, והי' אצלו כמה ימים והוא אינו שואל מעמו מאומה, וגם אינו יודע על מה שלחו המגיד לר' זאב הנז'.

כשאמר בדעתו לילך לביתו, לפני ההליכה שאל את ר' זאב: המגיד שלח אותי לכבודם ואיני יודע על מה.

השיב לו ר' זאב: תדע על מה שלח אותך רבינו אצלי, שתלמוד ממני כי אני הוא בעל הבית, למי שאין אני רוצה, איני מניח להיכנס לביתי, ולכן תלמוד עתה ג"כ באופן כזה, ומובן הענין מה שלא הניח אותי להיכנס לביתו.

(מצילום כת"י של הגה"ח רש"ז האוולין זצ"ל שבידי).

”מרבבה לאין סוף”

”בשנת תרס”א, הייתי אז לומד בפ”ע בעיר זעמבין, ותכף אחר שבועות לאחר חג הפסח, קבלתי טעלגרם מאדמו”ר הריי”ץ שליט”א שאבוא לליובאוויץ, ואדמו”ר נ”ע היה אז בחו”ל.

ותיכף שלח אותי עם בחורים לעיר האראדישץ הסמוכה לליובאוויץ.

ובאתי להאראדישץ בכי אייר תרס”א.

ואז בעיר האראדישץ היה זקן אחד מופלג, והי' נקרא ליבא הייציקס, והוא שמע כמה עניינים מחסידים זקנים, ובטבע לא הי' מגזים.

וזוכר אני ששמעתי ממנו פעם אחת שבעת הה”מ ממזריץ, שלחו מאיזה עיר שני אברכים לומדים מופלגים לתהות על קנקנו של הה”מ.

ונסעו להה"מ ממעזריץ, אך תכף כשבאו להה"מ נדבקו בו ונשארו שם, ושכחו על כל הענין ששלחו אותם, והי' אצלו זמן רב, ואח"כ נסעו בחזרה לביתם.

כשבאו לביתם, נתקבצו אצלם לשמוע מה בפיהם, והם שכחו על כל הענין, וכשנתקבצו האנשים לא ידעו על מה, אך כששאלו אצלם מה ראו אצל הה"מ, נתלהבו שניהם, והתחילו לומר בקול ובניגון בזה הלשון: "מיר זיינען ארויס אוף דער גרויסער וועלט, ביז מיר זיינען גיקומען אין דעם גרויסן וואלד, האבין מיר געפינען דעם גרויסן בער, און ער איז איין מרכבה צוא א"ס כו"י" (יצאנו לעולם הגדול עד שהגענו ליער הגדול ומצאנו את הדוב הגדול וראינו שהוא מרכבה לאין סוף ב"ה)".

(מצילום כת"י הגה"ח רבי זלמן האוולין זצ"ל)

בל תנועה ליחודו יתברך

שמעתי מפי דו"ז הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל ראב"ד העדה החרדית בירושלים ת"ו, ששמע מהגה"ק בעל ה"תורת חסד" מלובלין זי"ע ששמע מרבינו ה"צמח צדק" זי"ע, ששמע זאת מאדמו"ר האמצעי זי"ע ששמע מאביו רבינו הזקן זי"ע, כי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לא היה מזיז שום אבר אלא לעבודת השי"ת.

פעם היה להמגיד איזה ענין והניח את ידו לאחוריו, והחזיק כך את ידו ב' שעות, עד שהיה לו שוב איזו סיבה לעבודת ה', ואז החזיר את ידו.

מרבבה דלעילא

כיוצא בזה מספר הרה"צ רבי ישראל הלוי רונצווייג ז"ל בספרו "אוצר ישראל": "פעם שאל אחד את הבעל התניא זי"ע על רבו המגיד ממעזריטש זי"ע, שסבל על רגלו השמאלית כאבים ל"ע, האיך יכול להיות זאת, הלא חסרון באברים איז דאך עפעס נישט בעטאמט [לא יאה כ"כ]? אמר לו הבעל התניא שרבו המגיד היה ממש מרכבה דלעילא, לכן לא היה רוצה להזיז כל כך רגל השמאלית, שלא היה רוצה לעורר מדת הגבורה".

**ב"ק
אדמו"ר
הזקן**

בעל התניא והשולחן ערוך

בבלים לתושיה

שמעתי מפי הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון שליט"א (זצ"ל), שבשעתו ראה "כתב" מרשימות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, כי הרב המגיד זי"ע לפני שאמר את התורה לרבים, אמר אותה קודם באזני רבינו הזקן, ורבינו הזקן היה אומר לו אם ראויים הדברים להאמר ברבים, וכך זכה רבינו הזקן לשמוע התורה ב' פעמים.

אפיקורסות

שמעתי מפי הגה"ח ר' ליפמאן שפירא שליט"א (זצ"ל): אדמו"ר הזקן אמר "וואלט און זאלט" איז אפיקורסות.

עם הרה"ק מוהר"ג מברסלב

שמעתי מפי הרה"צ ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א כי רבינו הזקן ביקר אצל מהר"ן מברסלב לצורך מעמדות לאר"י, ומהר"ן כיבד את רבינו לומר דא"ח, ואמר דרוש במשך כשלוש שעות וסיים "רחמיך רבים ה'", אגרוסיער רחמנות אויף דיר רבונו של עולם! שוב ראיתי שנדפס בבית רבי.

בשבחו של הרב הקדוש מברדיטשוב

סיפר לי דודי הגה"ח רבי שלום לייב אייזנבך זצ"ל, ששמע מדודו הגה"צ המקובל רבי משה מרדכי חייקין זצ"ל, בנו חורגו ותלמידו של הרה"ק ר' שמעון מנשה זצ"ל אב"ד חברון, כי בחתונה הגדולה בזלובין, שהשתתפו בה רבינו הזקן ורבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, התפלל הרה"ק מברדיטשוב מאוחר, ורבינו נשאר לישיב בשעה שאמרו קדושה.

אח"כ כדי לפייס את חסידי ברדיטשוב, שלא ייראה כאילו פגע בכבוד רבם הקדוש, דיבר רבינו בשבחו של רבי לוי יצחק, ואמר: משיח עומד מאחורי גבו ושואלו אימתי יבוא [ובשעתו ביארתי הכוונה, שביאת המשיח תלויה באהבת ישראל וסניגוריא עליהם].

ל"ב נתיבות ההבמה

שמעתי מפי מו"ר המשפיע הגה"ח רבי משה יהודה הכהן זצ"ל רייכמן (ח"י אלול תשכ"א): בעת הויכוח הידוע של רבינו הזקן עם הרה"ק ר' ברוך ממזיבוז, לאחר צאתו של רבינו מן המאסר בפטרבורג, אמר ר' ברוך: בהיותי ילד קטן החזיק אותי זקני הבעש"ט על ידיו ושאל אותי מה ר"ת לבנה, ועניתי "ל"ב נתיבות החכמה"! השיב רבינו, כי אילו היה הבעל שם טוב הקדוש מחזיק עז על ידיו והיה שואלה מהי ר"ת לבנה הייתה משיבה ל"ב נתיבות החכמה.

[וכמה מעניין הדבר, שב"פלא הרמון" להרה"ק ר' הלל מפאריטש נ"ע כותב: "וכאשר שמענו בשם הרה"ק ממזיבוז כי לבנה ר"ת ל"ב נתיבות החכמה". פירוש הדבר, שמכל אותה מחלוקת קשה, מה שנשאר אצל רבי הלל מפאריטש, הוא פירושו של הרה"ק ר' ברוך ממזיבוז זי"ע על לבנה].

מה יחדש המשיח

עוד שמעתי מפיו: חסידים שאלו את אדמו"ר הזקן "מה יחדש משיח על תורת החסידות שכבר נתגלתה בשופ"י, והשיב שהוא יחדש את ה"הא". "הנה זה", היינו שכל מה שאנו לומדים היום על פנימיות עתיק, אור שלפני הצמצום וכו', יצביעו על זה וירגישו זאת במוחש.

הגדלות של רבינו משתקפת בהלכות תלמוד תורה

סיפר לי הרה"ח המופלא רבי חיים עוזר מרינובסקי ז"ל ששמע מפי הרב ר' אפרים פישל ז"ל, אחיינו של הרוגאטשובי, שאמר כי הגדלות של אדמו"ר הזקן רואים בהלכות תלמוד תורה שלו.

הראש של הש"ך

שמעתי ממו"ר הגרמ"ל שפירא זצ"ל, אדמו"ר הזקן אמר על הרה"ק ר' זלמן זעזמיר שיש לו הראש של הש"ך (ואמר הגרמ"ל כי לגירסת הגר"י לנדא אב"ד ב"ב אמר זאת אדה"ז על הרה"ק ר' זלמן קורעניצר).

בשעה שביבס בותנתו עבר על כל מסכת גיטין

זקני הרה"צ רבי משה יהושע זצ"ל היה מספר את ששמע מהרה"ק הרד"צ נ"ע: רבינו הזקן בהיותו בגיל 16 כיבס בעצמו את כותנתו בשפת הנהר, ועד שהתייבשה עבר על מסכת גיטין כולה.

נפלה בו איזו מחשבת יוהרא, ונצטער על כך ובכה מאין הפוגות, עד שנרדם והראהו את היכל משה רבינו שלמד על ותצחק שרה בקרבה וכו' - ההמשך כמסופר ב"התמים"..

האמת והשקר

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה ליב שפירא זצ"ל (בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ג) כי חסידים אמרו כי הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע יגע כ"א שנה על מדת האמת, שבע שנים להרחיק את השקר, שבע שנים לגלות את האמת, ועוד שבע שנים כדי להנחיל את האמת בקרבו, ורבינו הזקן יגע על "ביטול" ובזה חסך את כל היגיעות הנ"ל.

לימים ראיתי מובא כן בספר "שארית לפנחס" להרה"ק ר' פנחס מאוסטילא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מרחמסטריווקא זי"ע וחתן הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע.

כתב מחדש את תורת האריז"ל

עוד שמעתי מפיו אז: האריז"ל נגלה פעם אל הבעש"ט, וטען בפניו הבעש"ט כי "הגשים" את רזי התורה, השיב לו האריז"ל: "הא לך עט וכתוב אותם מחדש": ואמרו חסידים כי אדמו"ר הזקן הוא היה ה"עט" של הבעש"ט, שהשכיל לכתוב את תורת האריז"ל באופן השווה לכל נפש ללא ביטויי ההגשמה.

"בבה רבי"

בספר "תומכי תמימים" על הש"ס להגאון החסיד רבי אלכסנדר סנדר יודאסין זצ"ל, מביא על הגמ' בע"ז י"ז ע"א "בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת": "והבכיה דרבי שמעתי בשם אדמו"ר הזקן בעל השו"ע והתניא, כי לערך המכירה הוא במחיר הקנין, ואם קונים בשעה אחת, חס ושלום יכולים למכור בשעה אחת, ועל זה בכה רבי, אבל לא בכה משום קנאה שיש קונה בשעה אחת והוא צריך לעבוד כמה שנים" [וכבר העירותי במק"א שבסה"ק

"דרך חיים" לאדמו"ר האמצעי כתוב היפוכו של דבר, שרבי "שאף שהיה יחיד בדורו בתורה ומצוות נתקנא בראב"ד וכו'".

הבט וראה

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה לייב שפירא זצ"ל: הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זי"ע בהיותו בחור, בא לרבינו הזקן לראותו כיצד מתפלל, ורבינו ראהו ושאלו: מה אתה רוצה? והשיב: לראות את הרבי! ונעמד רבינו מולו ואמר: הסתכל!

"מהותו של הנער שניאור זלמן"

עוד שמעתי מפיו, ששמע מפי הגה"ח הרש"ז הבלין ע"ה: כשבאו האחים הקדושים הגה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג והגה"ק בעל הפלאה זי"ע למעזריטש, נכנסו אל רבינו המגיד הק' ושאלוהו ב' שאלות: א' ענין אחד מוקשה בתורה, והב' "מה טיבו ומהותו של הנער שניאור זלמן", והשיב הרב המגיד: על השאלה הראשונה אישיב לכם, ואילו על השניה לא אוכל לענות.

"השליך משמים ארץ"

שמעתי מפי ראש הישיבה הגאון רבי משה אריה לייב שפירא ז"ל בשם הגה"ח ר' זלמן הבלין ז"ל: הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע טען כלפי רבינו הזקן, למה פסק שבתפילין החריצין צריכין להיות עד התפר, והלא בהיכל המשיח לא ראה כן, ועוד שהרי כך כותב גם הגר"א! וענה אדמו"ר הזקן: השליך משמים ארץ תפארת ישראל (והביא דוגמאות): ה"אור החיים" הקדוש, כשהיו צריכים להעירו מהשינה היו עושים זאת ע"י ילד קטן שאינו שייך לטומאה, ומכל מקום אין הלכה כמותו, ולעומת זאת ה.. שלימודו הוא "קאם קאם" הלכה כמותו..

היה פעם גאון וצדיק שהתייגע מאוד בהבנת הרמב"ם ועשה שאלת חלום ואמרו לו את הפירוש ברמב"ם, ואחר כך מסר את חיבורו להדפיס בוילנא, והיה שם מגיה שיכור, והיה צריך שיפול דף זה לידיו, והוא שינה אותו, והאמת הייתה איתו, אלא שהשליך משמים ארץ תפארת ישראל..

”לא עליך ה' מלאכה” לגמור”

עוד שמעתי מפיו (הגרמל"ש): אדמו"ר הזקן נפגש פעם עם אחד מגדולי הצדיקים, ורבינו ביקשו שיאמר ד"ת, לא רצה ואמר: כל חכמה שאין עמה מלאכה, היינו יחוד קוב"ה ושכינתיה... השיב לו רבינו: "לא עליך המלאכה לגמור"..

”דרביה דרבי נועם”

שמעתי מפי מו"ר ראש הישיבה הגרמ"ל שפירא זצ"ל: החסיד ר' אליעזר דיסנר נשלח, בשעת המחלוקת, צ"י רבינו הזקן להרה"ק ר' אברהם מקאליסק בטבריה, ודיבר אתו דברים חריפים מאוד, ובין היתר אמר לו ששכח הכל מה ששמע במזריטש, ואח"כ התנחם רבינו ששלח אותו ולא שלח במקומו את החסיד הנודע ר' משה וילענקר.

אין צורך להוריד

עוד שמעתי מפי המשפיע ר' סעדיה ליבעראוו או מהגרמל"ש כי אדמו"ר הזקן ביקר פעם בביתו של גאון אחד, והלה כיבד את רבינו בכוס תה, והיה שם על השולחן ספר.. והלה הניח הכוס בטעות על הספר, ורצה להורידו ממנו, הראה לו רבינו בידו הק' כי אין צורך..

הוואלפער

מספר הרה"ג ר' אברהם חן זצ"ל (במלכות היהדות" ח"ב ע' 407): כשיצא הוואלפער (אחד מראשוני תלמידי המגיד) לתרבות רעה, נענה רבנו הזקן ואמר: אני ידעתי מכבר, כי כך יהיה סופו.

פעם אחת ישבנו אצל רבינו ושמענו ממנו תורה, ובאמצע דרשת הרב קרא "מה זה, מעושן.. בבית" כשיכול להרגיש עשן ומה עוד שיכאיב לו בשעת דיבורו של הרב, סימן הוא שנשמתו פגומה!"

גאונותו

שמעתי מפי הרה"ג ר' ברוך הוכרמן, ששמע מאביו הגה"ח ר' זלמן ז"ל שהיה מקורב אצל הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע, שאמר לו: "המגיד לא היה גאון קטן מהרב, אבל הרב היה גאון בלכתוב און פארשפרייטען אויף ברייטע טעלערס".

התניא לא ירד מעל שולחנו

שמעתי מהרה"ג ר' ברוך הוכרמן שליט"א ששמע מאביו הגה"ח ר' זלמן ז"ל שהיה מקורב אצל הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע, כי אצל הרה"ק מהוסיאטין לא ירד ספר התניא קדישא מעל שולחנו.

תמונת רבינו הזקן

עוד מהנ"ל, כי אצל הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זי"ע היתה עומדת הכורסא בצד, ולידה הסטענדער של אביו הרה"ק רבי דוד משה זי"ע, ולידם תמונת אדמו"ר הזקן בעל התניא (באותיות התניא).

בדברי תורה ממש

שמעתי מחותני הגר"א ברנשטיין זצ"ל, כי לעת זקנותו של רבינו הזקן בעל התניא זי"ע, נצטווה מהרופאים לשהות במרחצאות, והיו מספרים לו סיפורי צדיקים.

פעם החל המספר לדבר מהרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע, ואסר רבינו להמשיך שכן סיפורים ממנו הם כדברי תורה ממש.

אי אפשר ללא גוזמא

שמעתי מפי כ"ק האדמו"ר מוהרש"ב מסלונים שליט"א (זצ"ל) בעל "נתיבות שלום": אדמו"ר בעל התניא היה אומר כי בכל שידוך צריך שיהיה איזה גוזמא..

קצרה היריעה

שמעתי מפי דו"ז הגה"צ רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל ששמע מפ"ק בעל ה"תורת חסד", שכאשר באו שלוחי אדמו"ר הזקן אל הרה"ק ר' זושא מאניפולי זי"ע ליטול ממנו הסכמה על התניא, ביקש שיביאו לו גליונות גדולים ביותר, ואחר כך אמר שגם הם לא יספיקו לתאר את רום ערכו של המחבר וספרו הק', וכך כתב את הנוסח המקוצר שלפנינו.

לקח אותה על כתפיו

שמעתי מהרה"ג ר' יצחק מאיר קנובלוביץ שליט"א (ז"ל) ששמע מזקני חסידי גור, שהחידושי הרי"מ זי"ע שמע מה'חוזו מלובלין' שהמגיד מקו"ניץ אמר: רייסין (רוסיה הלבנה) נתונה בסכנה, והליטוואק ר' זלמינא לקח אותה על כתפיו ואנו מתפללים להצלחתו.

בוונת הקריאה

בי"ד יוסף" להרב ר' יוסף מנדלקורן ז"ל כתב, ששמע מ"חסיד ישיש ותלמיד חכם, מתלמידי מרן הגה"ק (ר' חנוך) מאלכסנדר צוק"ל, שסיפר בשמו, אשר פעם אחת נפטר במעזריטש ה'בעל קורא' שהיה זקן מופלג, באור בוקר יום שני, יום הקריאה, ולא נודע מזה עוד בעיר, והיה מנהג כ"ק מרן הרב המגיד הק' ממעזריטש צוק"ל לעמוד על הבימה בשעת הקריאה, וגם אז כשנתנו את הס"ת על הבימה, עלה כ"ק מרן הה"מ הק' על הבימה, ואז נודע לקהל אשר ה'בעל קורא' לא בא לביהמ"ד וכבר שבחל"ח, ניגש אחד מגדולי החסידים החשובים אל כ"ק הה"מ הק' צצ"ל, והציע לפניו אשר נמצא שם בביהמ"ד אברך שידוע ג"כ לקרות בתורה (הוא כ"ק הגה"ק מרן בעל התניא צוק"ל), וציווה מרן הה"מ הק' צצ"ל שיעלה על הבימה אליו, ושאלו ג' שאלות אלו:

א. אם יודע ומבין השייכות שיש מהסדרה ופרשת השבוע להשבוע שקורין אותה בה? והשיב הן.

ב. אם יודע ומבין השייכות מכל פרשה ופרשה שבסדרה ההיא ליומו [היינו עד שני ליום ראשון ועד שלישי ליום שני וכו'] והשיבו הן.

ג. האם יודע השייכות מהפרשה להאיש שעולה לתורה לקרות הפרשה ההיא? והשיבו הן, ואז אמר לו לקרות בתורה".

העמידון על אחת

שמעתי מפי הגה"ח רבי שניאור זלמן גורארי ע"ה, כי בפולין, שמע על זה שרבינו הזקן הלך בעת כל נדרי להחם לילודת אחת (נזכר במאמר הראשון של הרבי), שכל התועלת שבחייה היתה בזה שיש לה "אמונה" ולא יותר מזה.

"ובמורא גדול זה גילוי שכינה"

שמעתי מהגה"ח רבי שמואל הלפרין שליט"א (זצ"ל): בחתונה הגדולה בזלאבין נודע להרבנית של רבינו הזקן, כי בברדיטשוב גם הרבנית יושבת איתו בסדר, וכיון שאצל רבינו לא היה נהוג כן, ביקשה מרבינו שרוצה להיות בסדר, השיב רבינו: וכי איני נותן לך רשות? ואכן היא ישבה בליל הסדר, אבל כשהגיע רבינו הזקן ל"ובמורא גדול זה גילוי שכינה" עזבה מיד את החדר מגודל הפחד..

[להעיר בדומה לזה מהגש"פ "אמרי החן" שהגאון מהר"ש ענגיל ז"ל היה מספר בליל הסדר, כי אצל החוזה מלובלין ישבו מאתים תלמידים ב"סדר" והיו פניו מכוסים בטלית, וכשהגיע ל"ובמורא גדול זה גילוי שכינה" גילה את פניו הק' ונפלו כולם על הקרקע מרוב פחד].

קיים לעד

שמעתי מפי הישיש ר' יוסף שוסטרמן (אחיו של הרה"ח ר' מרדכי ז"ל), יליד העיר זלאבין, שבה התקיימה החתונה הגדולה הנודעת של אדה"ז עם הרה"ק מברדיטשוב, כי לימים היתה שריפה גדולה בזלובין וכל הבתים נשרפו, חוץ מאותו בית שבו נערכה החתונה..

דרך הלימוד של הגר"מ זמבא

שמעתי מהגר"מ הרץ שליט"א, ראש ישיבת תומכי תמימים לונדון, שסיפר לו אביו הגאון ר' גדליה ז"ל ראש ישיבת חידושי הרי"ם, שהגאון מהר"ם זמבא הי"ד אמר לו, כי את דרך הלימוד לקח מה"קונטרס אחרון" של אדמו"ר הזקן.

”קיימא לן בדברי הרב בעל התניא”

בספר ”מלכות שלמה” (לעיקוואד תשס”ו) על הרה”ק ר’ בן ציון חיים שלמה משולם זושא טברסקי מהורנסטייפל ז”ל, במנהגים סי’ ט: ”אמר, שבמקום מחלוקת הפוסקים אנן קיימא לן כדברי השו”ע הרב בעל התניא”..

”אפילו מאה פעמים”

סיפר לי הגאון רבי יצחק מאיר קנובלוביץ שליט”א (ז”ל) ראש ישיבת ”בית ישראל” אשדוד ומח”ס ”ביאורים והערות” על מסכתות הש”ס, שכ”ק אדמו”ר ה”בית ישראל” מגור זצ”ל הורה לו ללמוד בדוקא שו”ע הרב, שבו יש טעם לכל הלכה, ועל התניא אמר לו שאינו יודע כיצד אפשר להיות אברך חסידי בלי התניא.

אף הוא זצ”ל העיד על עצמו שלמד את התניא מאתים פעם!

לימוד שו”ע אדמוה”ז

סיפר לי הגאון רבי ישראל יצחק מנדלסון שליט”א, שאביו הגאון החסיד רבי בנימין גאב”ד קוממיות ז”ל היה מלמד כל יום בין מנחה למעריב שו”ע אדמו”ר הזקן.

ותלמוד תורה כנגד בולם

שמעתי מהרה”ג ר”ל שפירא שליט”א : פעם הוכיח אדה”ז איזה אברך ביחידות על הנהגתו בביתו, השיב החסיד: ותלמוד תורה כנגד כולם! אמר הרבי: בא ואומר לך פשט: ”והבאת שלום כו’ ובין איש לאשתו ותלמוד תורה - כנגד כולם”..

מסירות נפש על לימוד החסידות

אמר לי מו”ר הגרמ”ל שפירא זצ”ל: שמעתי מהרה”ק הרד”צ חן זצ”ל, שאדמו”ר הזקן היתה לו מעטפה דבוקה משני צידיה, ובה תורות מהבעש”ט, וכתוב עליה, שלא ימחול להמציין בזה ובבא.

כעבור זמן נשרף הספר, ושאל אדמו"ר הזקן את אדמו"ר האמצעי אולי עיין בהם קצת? השיב לו: הרי אסרת זאת.

אמר לו אדמו"ר הזקן: וכי אין כדאי למסור נפש על לימוד החסידות?

הביקור אצל גדולי גאוני המתנגדים

עוד שמעתי מפי ראש הישיבה הגאון רבי משה אריה ליב שפירא ז"ל: שמעתי מהגה"ח ר' זלמן הבלין, ששמע מזקן אחד (ששמע ממי) שהיה עד ראייה לדבר: כידוע ביקר רבינו הזקן אחרי שחרורו מפרטבורג אצל ג' מגדולי המתנגדים.

ואחד מהם היה ר' משה חפץ משקלוב, כשהגיע לשקלוב ונודע כי איש זה הוא חבר ה"כת", החלו רודפים אחריו הנערים באבנים ומקלות, אני - מספר הזקן - לא עשיתי כזאת, והלכתי אחריו.

כשירד מהמדרגות נפל מקלו ואני הרימותיו ואמר לי "לאנגע יאהרן זאלסטו האבען", וכך היה, הנה אנכי חי ב"ה עד היום, וכבר זקן מופלג הנני.

כשנכנס רבינו הזקן להגאון ר' משה חפץ, אמר הגר"מ: לי קוראים ר' משה חריף ולר' אלי מוילנא קוראים ר' אלי גאון.

פעם רציתי לדעת מהו ההבדל בין חריף לגאון, ונסעתי לוילנא, כשנכנסתי לבית המדרש, לא יכולתי להפסיק את הגאון ממשנתו מעוצם שקידתו בלימוד התורה, כשיצא שמתו חומש על הסטענדער שלו, ועשיתי איזה סימן באיזה דף, כשראה זה, אחר כך קראני והצעתי לפניו כמה ענינים חמורים, ואז נוכחתי לדעת שאכן קיים הבדל בין חריף לגאון.

שאל רבינו הזקן: אפשר יגלה לי מה היה הענין הקשה אז, אמר לו ר' משה, ומיד ביאר רבינו כל הענין בטוב טעם ודעת.

עד שמרוב התפעלות קם הגר"מ ומסר לו את מקומו ואמר: שבו על כסא זה שמעולם לא ישבה עליו אשה, והוא עצמו התיישב על כסא אשתו שעמד לידו, ובהיותו סגי נהור, אמר: אילו זכיתי הייתי פותח עיני מאור תורתכם, ופטרו לשלום.

כשיצא רבינו את ביתו, הרגיש ר' משה שהנערים רודפים אותו, צעק עליהם: היזהרו, בעל רוח הקודש לפניכם, היזהרו!

”אשר יאיר העולם מסופו עד סופו”

עוד מפי הגרמ”ל שפירא ז”ל: כשנסע הרה”ק רמ”מ מויטבסק זי”ע לארץ הקודש רצה לקחת עמו כידוע את אדמו”ר הזקן, בטרם צאתם, בקרו אצל הגאון הקדוש בעל ה”תולדות”, ושאל ה”תולדות” את ר’ מגדלי, וואו האלט איהר מי די מעשה? ויאמר, אצל הנסיעה לארה”ק, ושאל שוב, ואיפה הנער אשר יאיר את העולם מסופו ועד סופו, ויראה ר’ מגדלי את אדמו”ר הזקן, וה”תולדות” הרים גבות עיניו, שהיו מכסות את עיניו הק’, להביט בו..

”פשוט פשוט פשוט”

עוד מפי הגרמלי”ש: שמעתי מהגה”ח ר”ז הבלין ע”ה, שרבינו הגדול זי”ע, טרם שנרדם היה אומר: פשוט, פשוט, פשוט, ונרדם. ממש בלא שהות הפסק כלשהו בין זה לשינה..

”ברחמים גדולים אקבצך”

הבעל התניא זי”ע אמר פעם על הפסוק ”ברגע קטן עזבתיך”, המכונה על הגליות ואנו סובלים כל כך הרבה שנים, אזי מי יוכל לתאר ש”ברחמים גדולים אקבצך”, באיזה אופן נעלה זה יהיה.

(”אוצר ישראל” להגה”ח ר’ ישראל רוזנצווייג זצ”ל ששמע מהרה”צ רבי מרדכי צבי שמרלר זצ”ל)

”מרדכי בדורו”

שמעתי ממור”ר המשפיע הגה”ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ”ל, ששמע מחותנו הגה”ח הרב זלמן הוולין ז”ל ששמע מפי הרה”ק הרד”ץ חן זצ”ל [ששמע מפי חסיד ר’ צבי מסמיליאן ששכב תחת ספסל ושמע]: בימי אדמו”ר הזקן היתה גזירה על יהודי פולין, ונתכנסו צדיקי הדור בבית הרה”ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והוא עם אדמו”ר הזקן ישבו בראש האסיפה, והיה שם גם הרה”ק ר’ צבי בן הבעש”ט ולמד מסכת סוכה, ובאמצע נכנס הסבא משפאלי זי”ע, ואמר לו רבינו הזקן: סבא טלו ידיים לסעודה, ולא ענה, ושוב אמר לו רבינו כנ”ל ולא ענה לו, אמר הרה”ק מברדיטשוב: מחותן, אינכם יודעים שהסבא מתענה משבת לשבת? ורבינו הזקן פנה שוב: סבא, טלו ידיים, ומיד נטל ידיו לסעודה.

והיה דיון כיצד לנהוג במצב שהשתרר.

ובאו לאסיפה שנים מתלמידיו של הרה"ק ר' ברוך ממעזיבזו, ורבינו הזקן אמר שהיתה פעם גזירת גירוש על יהודי פולין, כי שר של פולין אמר שכאשר היהודים אומרים "שמע ישראל" "די אלקיכם אמת" אין לו מנוחה, וכיון ששר של פולין אוהב ממון, נתנו לו שק מלא זהובים ונתבטלה הגזירה.

עתה לאחר שמורנו הבעש"ט גילה עומק ענין אחדות הוי", בא שוב שר של פולין וטוען שעל "שמע ישראל" ו"די אלקיכם אמת" של עכשיו, לא די בזהובים שנתנו אז! ואשר לכן הציע אדמו"ר הזקן יש לאסוף עוד מעות וכך לבטל הגזירה.

זענו תלמידי הרה"ק ר' ברוך זי"ע ואמרו בשמו כי בימי מרדכי לא נתנו ממון אלא ערכו צום.

נענה רבינו הזקן: השמעתם, המה מעידים עלי כי הנני מרדכי של הדור, ובכן, יש צום קול ממון, בימי מרדכי היה צום וכיום צריך ממון.

[בתשרי תשכ"ז בסעודת מוצאי יוה"כ פ"א אצל הרבי זי"ע, דובר על חסידים מספרים דייקנים, ואמר אחד המסובים על רבי משה יהודה ז"ל שהוא דייקן. לאחר מכן באיזו שמחה כשסיפר הרמ"י את הסיפור הנ"ל, סיפרתי למשפיע על תוכן הדיבורים בסעודה אצל הרבי, והצעת לי לכתוב את הסיפור לרבי, נענה הרמ"י שהוא עצמו רוצה לכתוב את הסיפור לרבי].

הפך בה והפך בה דבולה בה

סיפר הרב הגאון ר' אהרן וילנר זצ"ל חבר בד"צ קלויזנבורג בניו יורק (והובא בספר "שיח זקנים" להרב יצחק ליפשיץ ח"א): שדודו הגאון ר' מאיר אריק זצ"ל בעל "אמרי יושר", אמר אילו היה עושה רבינו הזקן על כל ד' חלקי שו"ע לא היה משתמש בשום ספר הלכה חוץ ממנו [ואמר לי הרה"ג צבי ש"י טלזנר מלונדון, [כיום מחשבי הרבנים במלבורן אוסטרליה] ששמע מפי הגאון רבי דובעריש צוקרמן זצ"ל בעל "בית אהרן", שרבו הגאון ר' מאיר אריק ז"ל היה אומר, שרואה בשו"ע רבינו את כל תשובות ה"חתם סופר"].

לא ירד מעל שולחנו

הגה"צ רבי ראובן מנחם בורנשטיין זצ"ל, נכד ה"שם משמואל" מסוכטשוב זי"ע, כתב במאמר ב"המודיע" כי התניא "לא ירד מעל שולחנו" של ה"שם משמואל", ויום ההילולא דיליה הוא גם בכ"ד טבת, יום ההילולא של רבינו הזקן בעל התניא.

[וזכורני שהגאון רבי ברוך שמעון שניאורסאהן זצ"ל שאל אותי כיצד מתיישב הדבר, עם מה שמביא ב"שם משמואל" את הדברים הנודעים של רבינו הזקן "שמעתי מרבתי שאפילו עשרה מישראל שאין ביניהם דברי תורה מלאך מתבטל וכו'", בשמו של הרב הקדוש ר' דוד מלעלוב זי"ע, והשבתי לו כי הנני משער שלפי שהדברים שמע הוא ז"ל מאבותיו רבותיו רבי דוד מלעלוב לכן הביאו בשמו, ובודאי לא מסתבר כלל שלא ידע את האגרת הקודש הנ"ל. שוב ראיתי שה"שם משמואל" במק"א אכן מביאו בשם אדמו"ר הזקן].

רצוא ושוב

ב"הלקח והלבוש" להגה"ח רבי אלכסנדר יודסין זצ"ל על התניא סוף פ"נ: "והנה חקוק במוחי מה ששמעתי מהמשפיע המפורסם הרה"ח מהו"ר שמואל גרונם נ"ע, והוא, שפעם נסעו אדמו"ר הזקן בעל התניא נבג"מ עם בנו אדמו"ר האמצעי נבג"מ, נסעו למקום שנסעו, בעגלת סוסים (בויד).

בשעת הנסיעה דיבר אדמו"ר הזקן עם בנו אדמו"ר האמצעי בענין כלות הנפש דקריאת שמע, והושיט לו אז מתנה שעון כיס, ואמר לו כשיגיע לכלות נפש דקריאת שמע יביט בשעון הכיס, ואם כי אין בידינו להסביר הסיפור מה שהיה בין האדמו"רים האב והבן נבג"מ, אך מ"מ ההנחה היא שכשמגיעים לכלות הנפש, אז אין להתעסק בשום התבוננות רק בשוב לאחד, להמקום והזמן, ולהמשיך גילוי אלקות בתוכם, וענין המקום והזמן נמצא בשעון כיס"ו.

[להעיר מהמסופר ב"תורת שלום" על רבינו הזקן שעג עוגה יחד עם הרה"ק ר"א המלאך ואח"כ אכל בייגל.. כן להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר בשנת תש"כ, שרבינו הזקן היה לו קופסת טבאק של הבעש"ט ועשה מן המכסה שלה מראה לראות אם התפלין מונחים במקום, וידוע הסיפור - או ששמעתי מפי חסידים או שראיתי ברשימות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ - שרבינו ז"ל חיבר ספר על חושן משפט, וחשש הש"ך ז"ל שיחדלו מללמוד ספרו, ובא אל רבינו וביקש ממנו שלא ידפיס הספר, ובשכר זה יגלה לו כי בשמים מחייכו עליה, שהרי רבינו ז"ל מחמיר מאוד במקום הנחת התפלין של ראש, והנה כשנכנס לדביקות אינו מרגיש

כלל כי התפלין זזים ממקומם, ואז החליט רבינו ז"ל לעשות מן הקופסא של הבעש"ט מראה לתפלין, שכאשר יפול לדביקות יסתכל במראה..

ולע"ד כל הענין הזה קשור בביאורו של כ"ק אדמו"ר בהא דרבי עקיבא "נכנס בשלום ויצא בשלום" ולכאורה הרי ליכנס נכנסו כולם בשלום, אלא שר"ע ידע לצאת בשלום משום שמלכתחילה נכנס לשם כך עיי"ש, והוא יסוד בענין זה של רצו"ש אצל מיוחדי הצדיקים, שאין זה רק שלאחר הרצוא באים לשוב, אלא שבשעת הרצוא עצמו אינם מאבדים את השוב..].

אדמו"ר הזקן ה"רבי"

לאחרונה י"ל ספר "צדקת הצדיקים" מכת"י שהיה גנוז 120 שנה בחצר אדמו"רי טאהש, ונאמר שם כי הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בעל "בני יששכר" אמר, כי לא יתבייש לכנות את רבינו הזקן בשם "רבי" אפילו בנוכחותו של מלך המשיח..

דעת רבינו היא הקובעת

שמעתי מהגאון רבי צבי יצחק אברמוביץ זצ"ל בעל "טעם הצבי", שבקשר לחידושו של הגאון מקוזיגלוב הי"ד שהש"ץ הוא שליח הכהנים [ועיין בזה בשו"ת "מחנה יוסף" בארוכה], ששאל את הגאון רבי משה מאיר מנדלבוים זצ"ל בעל "אור משה": מה יעשה ה"ארץ צבי" עם ההלכה שצ"ל החזרת פנים כנגד פנים, ואין יכול להיות הש"ץ במקום הכהנים? והשיבו על אתר: מה זו שאלה, הרי הרב בשו"ע פסק ש"פנים כנגד פנים" אינו מעכב, ואצל הגאון מקוזיגלוב דעת השו"ע הרב היא הקובעת!

לדייק במו ברשב"א

"סיפר לי הרה"ג ר' צבי הירש טעוועל שליט"א: שמעתי פעם ממור"ר הגאון מקוזיגלוב (בעל ארץ צבי) זצ"ל הי"ד, ששמע מרבו הרה"ק בעל "אבני נזר" זצ"ל, שצריכים לדייק בשולחן ערוך הרב כמו ברשב"א".

(שיח זקנים).

שלושת ספרי היסוד

בבחרותי שמעתי, כי באחת מסעודות החג בבית הרבי הריי"ץ זי"ע, אמר הרבי שאצל הרביים היה נהוג להחזיק, (בחדר, או על השולחן, איני זוכר בדיוק) את ה"כתר שם טוב" ה"אור תורה" וה"תניא", ושאל הרש"ג ז"ל אם נכון לכרוך את כולם או אם היו כרוכים, וענה הרבי שלא, והטעם כי התניא כתב רבינו בעצמו ואילו כתר שם טוב והאור תורה נכתבו על ידי תלמידים, ואם כן אי אפשר שהם יהיו מעל התניא, וכדומני שאמרו אז שהרבי אמר על הטעם הנ"ל "איך רעכין..".

ההבנה לתפילה של הרבי מקוצק

שמעתי מפי הג"ר אליהו לנדא שליט"א ששמע מאביו הגאון החסיד ז"ל גאב"ד בני ברק, שעוד הכיר את הרב ר' שילם רייך ז"ל חתנו של הרה"ק הרב"ש נ"ע: ר' שילם נכנס פעם אל הרה"ק מקוצק ז"ל והסתובב בחדרו כשהטלית מקופל על כתיפו, ושאל אותו: שיגיד לו את חשבון השנים של רבינו הזקן מתי היה אצל הבעש"ט, ואחר כך החל להתפלל.

למה לא הבניס רבינו את "לשם יהוד"

עוד מהנ"ל: שוב פעם אחת נכנס ר' שילם רייך ז"ל אל הרה"ק מקוצק ושוב עמד לפני התפילה, ושאל אותו איך אתם מפרשים את ענין הברכה, ואמר לו מה שנתבאר בחב"ד, והשיבו נכון הדבר שלכן רבינו הזקן לא הנהיג לומר לשם יהוד לפני מצוות, כי הברכה הוא ה"לשם יהוד". רק לפני התפילה שאין עליה ברכה התקין לומר "לשם יהוד".

"גדול האחרונים"

"הראה הרב הגאון ר' שלמה וינגוט ז"ל להגאון הקדוש מסוכטשוב זי"ע, ספר שמביא בשם "גדולי האחרונים" שלא כשיטת הרב בשו"ע, פנה ה"אבני נזר" לבנו בעל ה"שם משמואל": "ראה מה שכתב בספר בשם "גדולי האחרונים", ומי לנו "גדולי האחרונים" גדולים מהרב מלאדי זצ"ל! (אור פני יצחק פייגנבוים).

ספר התניא של הגאון המהרי"ל דיסקין זצ"ל

אמר לי הרב החסיד המופלא רבי יהושע ליפקין זצ"ל, נאמן בית היתומים דיסקין בירושלים ת"ו, כי במשרד המוסד היה מונח, ספר הקדוש התניא, שהיה שייך אישית להגאון רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, בחתימת יד קדשו.

"אין בן דוד בא עד שיתפרסם תורתו"

שמעתי מפי הגה"ח הישיש רבי שמואל אהרן שזורי (ובר) זצ"ל, כי הרה"ק ר' אהרן משה מגזע-צבי מברוד זי"ע תלמיד החוזה מלובלין, שבערוב ימיו עלה לארץ, היה מספר שבדידה הוי עובדא: הוא היה נוהג מזמן לזמן ללמוד ולעיין בספר התניא, ומכיון שדימה בעיניו שלא יהיה זה לרוחו של רבו, היה עושה זאת בסתר, ופעם אירע שתוך כדי עיונו בתניא נפתחה הדלת והחוזה נכנס.

הוא החל להסביר מעשיו כו', קטע אותו החוזה מלובלין ואמר לו שטוב הוא עושה, כי "אין בן דוד בא עד שיתפרסם תורתו של ר' זלמן"..

עמוד מסירות הנפש

הרה"ק ר' יוסף מאמשינוב זצ"ל היה מתפלל בשביעי של פסח בסידור רבינו, כי הוא יום של מסירות נפש ורבינו היה עמוד המסירות נפש (שמעתי מפי הרה"ח ר' דוב מנדלסון הי"ד משב"ק כ"ק אדמו"ר מאמשינוב שליט"א)

לגדולת התניא אין חקר

"ושמענו מאנשים נאמנים שפ"א הרב הקדוש מסאנץ הרבה, לספר בשבחו בגדלו ובגאונותו של החסיד הגר"א מוילנא ז"ל, עד אשר ברוב התפעלות קפץ אחד מהמנויין מהחסידים ושאלו את פה קדשו: מה יענה רבינו לגדולת הרב בעל התניא? התניא? השיב הרה"ק היה אלף פעמים בכל מכל כל, לגאונות ולגדולות הרב התניא אין חקר" ("תולדות התניא" להג"ר צבי אלימלך קאליש ז"ל (בעמח"ס "כבוד חכמים" בהסכמות הגאונים רבי אברהם שלמה כץ זצ"ל מריסקווא ורבי דוד קליין זצ"ל בעל "עצי ארזים" ואחר כך חזר ונדפס ע"י הרה"ג רבי צבי מושקוביץ ז"ל בירושלים, ויש סימוכין למעשה זה מכמה מקורות בעל פה ואכ"מ).

בתוך לב היהודי אין ליצר מקום

הק' התניא ז"ל אמר על מאמר חז"ל ברכות ס"א ע"א, היצר הרע יושב בין ב' מפתחי הלב, אבל לא בפנימיות לב הישראלי...
(אור גנוז להרה"ק משאץ לר"ה)

"אינו בהישג-יד אפילו להבין דבריו הק'"

"אודות מקוה אשר נעשה בעירם, ע"פ הכשר רב אחד אשר קבל רמת רוחא דביה, דחה דברי גאון וקדוש ישראל בתיקוני המקוה הנאמרים בשולחן ערוך הרב ז"ל..
ואמת הוא כי הוא אינו בהישג יד אפילו להבין דבריו הקדושים.
כל שכן במה שרמזו רק בקיצור נמרץ, וכבר האריך הגאון נכדו ב"צמח צדק" בסי' קע"ו קונטרס ארוך ונורא על כל דברי הרב ז"ל בתילי תילי הלכות על כל פרט ופרט..
על כל פנים הנך רואה דכל דברי הגאון המה מעולפת ספירים ומזוקקים שבעתיים, ועמד עליהם גם נכדו ז"ל, ומי אשר לא יחוש לדבריו, מלבד אשר לא חש לקמחיה, הנה הוא מקיל באיסורין ורוצה להקל להכניס לכתחילה לבית הספק, שבזה יש מחמירין גם בדרבנן.
על כן יראה מעלתו לתקן כל פרט ופרט כפי תיקון הרב ז"ל".
(ממכתב הגה"ק בעיל "עמק שאלה" מהארנסטייפול זי"ע).

"ללמוד ספר התניא מהחל ועד כלה"

"ללמוד הלכות נדה בטור ובית יוסף יו"ד, גם הסדרי טהרה יהיה פתוח לפניהם, ולחזור היטב בשולחן ערוך הרב ז"ל.
כן יקבעו לימוד בספרי צדיקים, והנכון ללמוד ספר תניא מהחל ועד כלה, ושאר ספרי צדיקים, מאור עינים, אור המאיר, באר מים חיים, עמק תפלה". (ממכתב הגה"ק בעיל "עמק שאלה" מהארנסטייפול זי"ע).

”קצרים ועמוקים מני ים”

”ובשולחן ערוך הרב כתב דזה דוקא לתרץ בזה הקושיא הנ”ל, ועיין שם עוד, דהרבה יש להאריך בדבריו הקצרים ועמוקים מני ים.”
(עמק שאלה).

על המהדורא בתרא

סיפר הרה”ק מהר”א מבעלז זי”ע: כשצוה הרה”ק המגיד ממעזריטש ל”הרב” שיעשה שו”ע, עשה ד’ סימנים והראה להרה”ק המגיד.
אמר הרה”ק המגיד, ”די היינטיגע וועלט דארף האבן א שו”ע אין לבושים”, והתחיל עוד הפעם, ע”כ.
(”שיח זקנים” עמ’ טז)

”זהו פוסק”

סיפר הרה”ק ר’ יעקב מפשעוואורסק זצ”ל: ”פעם עיין רבינו (הרה”ק רבי יחזקאל שרגא משינווא) בשו”ע הרב, וקרא בהתפעלות: אה, דאס איז א פוסק!”, (”י”ג אורות” מערכת שינאווא).

שו”ע הרב – גדול הפוסקים

”רבינו [הגאון רבי מאיר אריק זצ”ל בעל ”אמרי יושר”] העריך וחיבב עד מאוד את ספר ”שו”ע הרב” להגה”ק בעל התניא מלאדי. הוא למד בו בעיון גדול כסופר ומונה מעות, ומבין השיטין דייק והעלה תילי תילין של הלכות וחידושים בבחינת ”מים עמוקים עצה בלב איש, ואיש תבונה ידלנה”.

וכן מצינו בספרי רבינו - שכידוע קימץ מאוד בתוארים ובהפלגות - לשונות יוצאי דופן בהערכתם על הרב בעל התניא ופסקיו: ”ומצאתי לגדול האחרונים הרש”ז ז”ל בש”ע שלו. ”אבל חוששני מאד להקל נגדו כי ידוע כמה נפיש חיליה דרש”ז ז”ל”.

(חידושי הגר”מ אריק)

לא היה משתמש בשום ספר

"רבינו אמר, שלו היה בעל השו"ע הרב מחבר על ד' חלקי שו"ע, לא היה משתמש בשום ספר הלכה חוץ ממנו.

ופעם היתה לו לרבינו שאלה מסויימת בהלכה, בעניינים שלא נדפס עליהם שו"ע הרב, התאונן רבינו, שמכיון שאין לנו חיבור שו"ע הרב על נושא זה, קשה לו להגיע לבידור ההלכה.

וכן היה רבינו אומר: "בכל ענין שנכתב עליו בשו"ע הרב, הרי העניין מתבהר אצלי ע"י הלימוד "בשו"ע הרב" והתאונן: "חבל כו' לא עשה הרב בחיבורו כבשאר מקומות, וע"כ חסרה לי הבהירות בהלכות אלו.

גם בענין מכירת חמץ החמיר רבינו כחומרת השו"ע הרב (בסדר מכירת חמץ שלו) שתהא המכירה נעשית ע"י ערב קבלן, ולא בזקיפה במלוה כמו שנהגו רבים".

(שם)

העיר את תשובת לב המהרש"ם

"פעם תחת אחד השיחים עם גאון ישראל המהרש"ם, הבין רבינו מדבריו כי הוא סבור שבעל השו"ע הרב לא בא לחדש אלא להכריע וללקט כמאסף לכל המחנות, רבינו, כחסיד נלהב של ספר השו"ע שחיבר הרב, העיר על הדברים בחריפות מהולה בתוכחת מגולה: "כת"ר לומד בשו"ע הרב מקופיא (ציילום) כמו שלומד ספר... (ונקב בשם ספרו של אחד מגדולי הפוסקים האחרונים), ולכן אין כבודו מוצא בו חידושים, אבל אני מונה בו האותיות כמו בספר הרמב"ם, ולכן אני מוצא בו אוצר בלום של הברקות וחידושי דינים".

אח"כ כשסיפר רבינו לידידו הגאון ר' אברהם מנחם שטיינבערג, אב"ד בראדי, את תוכן השיחה עם המהרש"ם, הפטיר רבינו: "נראה מה תהיה התוצאה משיחה זו".

לימים קיבל רבינו אגרת מהמהרש"ם בה הוא מודה לו על האמת: "מאז שכבודו גילה לי סוד שו"ע הרב מצאתי בו חידושי דינים לאלפים ורבבות".

(שם)

בעץ שתול על פלגי מים

"סה"ק ליקוטי אמרים מהתניא זי"ע, נא תעיין בו במקום שתוכל להבין בהשכל ודעת ויהיה מתוק לחך כייך הטוב וטעמו כצפיחית בדבש.

ואם תזכה למצוא איזה טעם בדבריהם אז תבין יראת ה'.

וזה היה דרכו של הגאון הצדיק מו"ה משה גרינוולד זצ"ל (בעל "ערוגת הבושם") אשר בדרך הזה קשר בעבותות אהבה את לב בחוריו המופלגים לעבודת ה'.

בקשר של קיימא, פוק חזי מה עלתה בו שתלמידיו נעשו מופלגים בתורה וביראה מופלגים בחסידות וכשמן תורק שמם הטוב, ונתפשטו בקרב כל הארץ וניכרים הם שהמה תלמידיו, במדת אמינות וחסידות שלהם וכל רואיהם יכירון כי הם זרע ברך ה', ואני יודע שכמעט רוב בחורים היה שגור על לשונם ספרי תלמידי בעש"ט, ובפרט מלקוטי אמרים, והיו כעץ שתול על פלגי מים בתורה ובחסידות..."

(טהרת יום טוב" ח"ג עמ' 34)

"ה'תניא" ספר מגן ערד"

"על ספר התניא של הרה"ק מלאדי, אמר [הגה"ק רבי שמעון הלוי מזליכוב צוק"ל הי"ד] כי ידוע שהמגיד הקדוש מקוניץ זי"ע למד כל יום פרק תניא בתפילין דר"ת.

פעם אחת הי' אצלו הרה"ק מסטאלין זי"ע והתפלא על זה, אמר לו המגיד הקדוש זי"ע: תדעו כי המחבר הזה ביכלתו לומר תורה בפני משיח צדקנו, 'איך זאג אייך אז דער מחבר קען זאגען תורה פאר משיחין. דער תניא איז א ספר פון גן עדן".

(נהרי אש" ע' רכ"א)

"היה מזהיר ללמוד תניא"

"היה [הגה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא זי"ע] מזהיר מאד ללמוד בספרי המוסר, בסה"ק חובת הלבבות וראשית חכמה, ובפרט בספר הקדוש "לקוטי אמרים" מהרב, וגם סיפר שהוא עבד את השי"ת כמה זמנים ע"י הסה"ק לקוטי אמרים ושקד מאוד בלימודו".

(הגה"ק בעל "חקל יצחק" בהקדמתו לספר "אמרי יוסף" מאמר ז' אות י')

בבל תיבה זורה רוה"ק

"הספר הקדוש "לקוטי תורה" לרבינו הרב מלאדי זצ"ל, כתב הצמח צדק ז"ל ששה מהדורות ובכל תיבה זורה רוה"ק וקדושת הבעש"ט זי"ע.

(נהרי אש" להגאון הק' ר' שמעולע מזליחוב זצוק"ל עמ' רכא).

"התניא ממש מחיה מתים"

"אם תרגיל עצמך ללמוד לפרקים ובפרט בש"ק וביו"ט ובימים קדושים בס' ליקוטי אמרים הנקרא תניא, אז תרגיש בעצמך חיות של קדושה ותהיה כבריה חדשה כי הספר הקדוש הנ"ל ממש מחיה מתים בגוף ובנפש".

(צדה לדרך" צוואת הרה"ק בעל "ויגד יעקב" מפאפא זי"ע)

"התניא מעורר הלבבות"

"שמעתי מהגה"צ מו"ה חיים פייש זצ"ל, ששמע מפ"ק זקיני הגה"ק אדמו"ר ר' אהרן ישעי' פיש זי"ע אבדק"ק האדאס יצ"ו, שפ"א בראש השנה קודם תקיעת שופר הרגיש בעצמו קצת אטימת הלב, ולא היה לו במה לילך לתקיעת שופר, ובעגמת נפשו הלך לארגו הספרים, ואינה לידו הספר הקדוש ליקוטי אמרים "התניא הקי" ועיין שם בפרק א' (אולי צ"ל: אחד) ונפתח לבו עי"ז והיה לו מה לומר".

(נועם שיח" להגה"צ מהאדאס זצ"ל).

"התניא מעורר לתשובה"

"סיפר לי הרה"ח מוה"ר דוד פעדער ע"ה מקאסאן: פעם אחת נסע רבינו [הגה"ק בעל "אור מלא" מקוסון זצוק"ל] לעיר דעברעצין ביום ב' דחדש אלול, ואסתייעא מילתא שגם אני הוצרכתי לנסוע כו' וכך היו יושבים ברכבת ההיא עוד כמה יהודים שסיבבו את רבינו ושוחחו זה עם זה, בתוך כך ראה שרבינו הוציא מכיסו ספר קטן להסתכל בו, ונשך את שפתיו ופניו כמראה לפידיים בוער כאש, והצצתי לצד רבינו וראיתי שרבינו מעיין בספר

לקוטי אמרים "הנקרא ספר התניא" ועומד בפרק השני, מזה הבנתי שיש לרבינו שיעור בספר הזה בימים הנוראים האלו, דחודש אלול" ("הליכות קודש" ע' ק"ע).

"חובה ללמוד את התניא"

"בתוך השיחה הנמשכת, סיפר רבינו [שמעון מזעליכאו זצוק"ל], כי בימי נעוריו הלך עם פיתקא אל הצדיק ר' פנחס'ל קינצקער זצ"ל בנו של הרה"ק משידלאווצא ז"ל, ואמר לו הצדיק ז"ל: אברך, היה מן הראוי שתלמד ספר הקדוש תניא של הרה"ק מלאדי ז"ל.

כשהלך מעל פני הצדיק ז"ל לחדר השני, פתח ארון הספרים שהיה עומד שם ונפל ספר אחד מתוך הארון לתוך ידיו של רבינו, כשפתח הספר ראה שהיה זה התניא של הרה"ק מלאדי ז"ל.

סיפור זה עשה רושם רב על אדמו"ר מחאנטשין ז"ל ("נהרי אש" ע' רנ"ד)

על שולחן הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל

"באגרות סופרים" להג"ר שלמה סופר זצ"ל, מביא מכתב מהגאון רבי חיים שלמה בירנבוים זצ"ל בעל "רחש לבב" ו"חשב המלך" (על שער המלך), כי חותנו הגאון רבינו עקיבא איגר זצ"ל היה לומד בספר "לקוטי אמרים תניא".

בקונטרס אחרון מיושבים בל' קושיות ה'חוות דעת'

סיפר הגאון ר' רפאל זילבר ז"ל: אמר פעם (הגאון מהר"ש ענגיל ז"ל) בשיחה עם הגאון רבי העניך פאק דומ"ץ קאשווי: אם מדייקים בדברי שולחן ערוך הרב בהלכות נדה, מיושבות כל קושיות ה'חוות דעת'.

שמע מפיו ז"ל.

("ארז בלבנון" ע' של"ה).

גודל הבהירות

"הרבה - הגה"ק ר' שמעון מזליחוב הי"ד - להפליא את דברי שו"ע הרב ז"ל על גודל בהירות שיש שם בכל מה שכותב, וביחוד ש"ע הרב על הלכות מוקצה, ואמר: 'ווען דער רב האט געשריבען הלכות מוקצה האבען זיך אזעלכע אדערען ווי דער פינגער אופגעשטעלט אין קאפף' (בשעה שהרב מלאדי ז"ל כתב הלכות מוקצה גידים כמו אצבע קמו בראשו בעת הכתיבה).

כן הראה לנו סה"ק "תורה אור" בסוף פרשת חיי שרה, ואמר 'אויפצושרייבען די ווערטער דארף מען האבען איין מוח גרעסער ווי דער כדור הארץ' (לכתוב דברים כהללו בהכרח שיהיה מוח גדול יותר מן כדור הארץ) ("נהרי אש" עמ' רכ"א)

למשכן את השטריימל

"הג"מ רבי יחזקאל וידמאן הרב מסיטשעל וממקורבי הרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ העיד, ששמע מפ"ק שאמר בזה"ל: "מדארף פארזעצין דעם שטריימל כדי צו האבין דעם ספר לקוטי אמרים" [צריך למשכן את השטריימל כדי שיהיה לו הספר לקו"א].

(ירחון "אז נדברו" ויזניץ גליון 90).

"ימים שאין אומרים בהם תחנון"

דודי הגה"ח רבי חנני' יוסף הלפרין זצ"ל היה מדייק בלשון סידור אדמו"ר הזקן: "שבכל יום שאין אומרים בו תחנון ונפילת אפים אין אומרים למנצח יענך ולא תפלה לדוד, דהיינו כל חודש ניסן כו" ומונה והולך את כל הימים בשנה.

ושאל אם כן מה צריך לכתוב "שבכל יום שאין אומרים בו תחנון", יפרט את הימים, ומשמע שיש ימים שלא נמנו כאן, והם י"ט-כ' כסלו וכיו"ב.

שו"ע רבינו הוי"ז לדרך הטבע

הרה"ק ר' יצחק מאמשינוב - ארה"ב זצ"ל סיפר ("ימות עולם"): הרה"ק ר' יוסף מאמשינוב אמר על שו"ע רבינו: "חוץ לדרך הטבע, הוא הכניס את כל הדיעות בספר באותיות מרובעות" ופעם הפטיר: הוא היה מלאך.

רבינו בהרמב"ם

עוד אמר הרה"ק ר' יצחק הנ"ל: "מה שעשה הרמב"ם בנגלה עשה אדמו"ר הזקן בחסידות, היינו התניא".

בתניא אני מוצא הכל

עוד אמר: "איני צריך לעיין בשאר ספרי חסידות, כי אם בספר ה"תניא". שם אני מוצא את הכל, ובכל פעם שהנני לומד בספר התניא אני מוצא חדשות".

הלכות תלמוד תורה ספר המוסר

עוד אמר בשם הגה"צ רבי שמעון מזעליחוב זצ"ל הי"ד: ה"מוסר ספר" הכי טוב הוא הלכות תלמוד תורה של הרב.

**ב"ק
אדמו"ר
האמצעי**

רחובות הברד

”פירוש המלות”

שמעתי ממו”ר הגרמ”ל שפירא ז”ל: את הספר ”פירוש המלות” חיבר כ”ק אדמו”ר האמצעי עבור החסיד ר’ אפרים ב”ר ישראל יפה מקאפוסט (זקנו של הגרמ”ל המספר), ובניו של הנ”ל השליכוהו לגניזה, והרב ר’ שניאור זלמן סלונים רבה של יפה מצאו, והביא לכ”ק אדמו”ר מוהרש”ב נ”ע והדפיסו.

”לאו דווקא במקום שקוברים שם נשארים לשכב..”

שמעתי מפי דו”ז הרה”ח רע”ז סלונים זצ”ל, כי אחת מבנותיו של רבינו הזקן נ”ע שיכלה ל”ע בן בכפר אחד מחוץ לעיר, כשסירבה לקבור אותו שם על אתר, אמר לה אדמו”ר האמצעי: לאו דווקא במקום שקוברים שם נשארים לשכב..

[לימים שמעתי מהגאון ר’ ישראל גרוסמן שליט”א, כי לאחר מלחמת ששת הימים, כשנתברר כי קברו של הרה”ק ר’ משה מלעלוב ז”ע נהרס כליל, היה נכדו הרה”ק רמ”מ שבור מאוד מזה, וסיפר לו את הסיפור הנ”ל שגם הוא שמע מהרע”ז, ונרגע]

רשעים מלאים חרטות

שמעתי בילדותי (או מהגרמ”ל שפירא או מהרמ”י רייכמן זצ”ל): אדמו”ר האמצעי היה אומר: ”רשעים” אני רואה אבל לא את ה”מלאים חרטות”..

שידוך רבינו האמצעי

שמעתי מפי מו”ר המשפיע הגרמ”י רייכמן זצ”ל: אדמו”ר האמצעי כשהציעו לו נכדות, אמר שרוצה שהשידוך הראשון שידומן יגמרוהו. כי כבר רוצה לשמוע הדא”ח של אביו ז”ע.

ללמוד דוקא בשקשה

שמעתי מפי מו”ר המשפיע הגה”ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ”ל: כשברח רבינו הזקן מנפוליאון, והיו בדרך סכנות גדולות, ולפתע הציע רבינו הזקן לבנו אדמו”ר האמצעי ללמוד

יחד תיקוני זוהר, ואדמו"ר האמצעי למרות חשקו העז, לא היה יכול, בגלל הרפתקאי דעדו עליו, ללמוד.

ורק כשנרגע קצת אמר לאביו שעתה יוכל ללמוד, השיבו רבינו הזקן: עכשיו לא..

ואמר אדמו"ר האמצעי שנעשה לו סדק בצד, מרוב צער שלא יכול אז ללמוד עם אביו.

יחר בנטול דמי

שמעתי ממור"ר הגאון רבי משה אריה ליב שפירא זצ"ל: אצל אדמו"ר האמצעי היה כידוע ל"ג בעומר עת רצון מיוחד לבנים, ופעם נתן מהחלה שלו למישהו שיתברך בבנים ותפס חתיכה גדולה, ונולדו לו תאומים, ואחד מהם נעשה מתנגד, ואמרו חסידים עליו כי הוא מן החתיכה המיותרת..

"אוראלע רד!"

שמעתי מאחי הגה"ח רבי יצחק צבי ז"ל ששמע מפי הגרמ"ל שפירא ז"ל, כשאדמו"ר האמצעי היה לומד יחד עם הרה"ק מסטראשעלע, היה ר' אהרן מפעם לפעם נתפס להתפעלות עצומה והיה קופץ על איצטבא גבוהה.

לאחר מכן פגה ההתפעלות, והיה אדמו"ר האמצעי אומר לו: "אוראלע רד!"..

רק בשיש מדת האמת שייך לומר חסידות

שמעתי מפי המשפיע הישיש הרה"צ ר' ניסן הורוויץ זצ"ל, כי לאחר הסתלקות אדה"ז או אדה"א אמר (אדה"א או הצ"צ או החסיד ר' בנימין קלעצקער ואיני זוכר כעת המעשה בדיוק): "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" שמשה רבינו אמר כי מה יעשה ויבקשו ממנו לומר דא"ח, שהוא עניין של "שמו" מה אומר אליהם, והשיבו הקב"ה: "אהיה אשר אהיה" היינו שאהיה פעמים אהיה עולה בגימטריא "אמת", היינו שרק כשיש מדת האמת שייך לומר חסידות.

ה"תורת חיים" של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל

שמעתי מפי הרה"ג רש"ד לפשיץ שליט"א (ז"ל), שבצעירותו היה מקורב לגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, ופעם ראה אצלו את ה"תורת חיים" של אדמו"ר האמצעי, והי' זה יקר המציאות אז להשיגו, חשב מה צריך הרב אברמסקי ספר של אדמו"ר האמצעי? וביקש מהגאון את הספר, וענה לו שהוא חייב תודה לליובאוויטש ואינו מסכים להוציאו מתחת ידו.

ה"סטענדר" של אדמו"ר האמצעי

עוד מהנ"ל: הרה"ק מהרש"ז מלאדי זי"ע בן רבינו הצמח צדק, היה נקרא "הסטענדר של אדמו"ר האמצעי", ופעם שאל אותו אחיו כ"ק אדמו"ר מהר"ש זי"ע לפשר הכינוי הזה, והשיב כי אדמו"ר האמצעי אמר פעם כשנשען עליו דא"ח במשך שש שעות, ולא קיבל ההסבר.

חזר ואמר כי פעם אדמו"ר האמצעי אמר כשנשען עליו דא"ח במשך ח"י שעות.

רק אז קיבל הרבי מהר"ש את ההסבר..

לא הביר צורת מטבע

שמעתי ממו"ר המשפיע הגה"ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ"ל ששמע מחותנו ז"ל שכ"ק אדמו"ר האמצעי לא הכיר צורת מטבע, ובביתו היו שתי קופות שהכילו כסף קטן.

בקופה אחת היו מטבעות נחושת ובקופה השניה היו מטבעות כסף, כשהיה מגיע אליו עני תלמיד חכם, היה נוטל חופן מטבעות כסף ונותן לו, וכשהיה מגיע אליו סתם עני, היה נותן לו ממטבעות הנחושת.

הרבנית מנוחה רחל

שמעתי מפי אמי ע"ה על הסבתא הרבנית מנוחה רחל בתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי זיע"א: מעשה בישמעאלי אחד בחברון ששלט על המים בהיות מעיינות המים ברשותו, והיו אחינו בני ישראל דרי חברון סובלים מרשעתו מאד, כי היה נוהג תחילה להעניק מים לכל דורש, פרט לעדת היהודים שהופלטה לרעה, ורק לאחר שגמר לחלק להערביים, הואיל לתת גם ליהודים, וכך נמשך הדבר שנים הרבה, וגדול היה סבלם של יהודי חברון בפרט בערבי

שבתות וימים טובים, עד שיום אחד חלתה בתו היחידה של אותו גוי, וציוו הרופאים לקטוע לה רגל, אחרת נשקפת סכנה גדולה לחייה, והיה הערבי צועק ובוכה על הצרה שבאה עליו, וייעץ לו חברוני אחד לבקש ברכתה של הרבנית הצדקנית מנוחה רחל זי"ע.

בא, איפוא, אותו גוי לביתה ובקול צעקה ביקש שהצדקנית תציל אותו מן הגזירה הקשה.

נכדה, אבי אמי, הגה"ח ר' זאב דוב נכנס אל הסבתא למסור הדברים, והורתה לו למסור לגוי: אם יבטיח ששוב לא יתנכל ליהודים בחלוקת המים, אזי תחלים הבת לגמרי.

נשבע הגוי למלא אחר הדברים, וכאשר חזר לבית החולים הבחין בתדהמת הרופאים כאשר החולה נהפכה לאיש אחר.

למן אותו יום, היה הגוי בעצמו בא יום יום לחצרות היהודים לשאול אם זקוקים למים..

אם יפסיק להציק ליהודים תיהיה לו ישועה

עוד שמעתי מאמי ע"ה: באותה תקופה השתוללה בחברון מה שמכונה "יד שחורה", שבזתה ורוששה את בתי היהודים, והיה מצב בני הקהילה היהודית קשה מנשוא, ויסוריהם היו נוראים, עד שקרה ואשתו של ראש כנופיית השודדים הקשתה ללדת וזעקתה הרקיעה שחקים, והרופאים קבעו כי נשקפת סכנה גם לה וגם לולד, וגם גוי זה הגיע איך שהוא אל הסבתא הצדקנית ע"ה לבקש ברכתה, וגם פה שלחה למסור לו, כי אם יתחייב להפסיק מלהטריד את היהודים ולשדוד רכושם, תבוא לו ישועה, וכך היה.

רק חזר לביתו ונתבשר שאשתו ילדה בן, ויהודי חברון נשמו לרוחה.

בטירתה

עוד סיפרה לי אמי ע"ה: שאמה, הרבנית פעשה הדסה ע"ה, היתה כבת 12 כאשר הסבתא נסתלקה בכ"ד שבט תרמ"ח, והיתה לנה עם הרבנית יחד, המשרתת זיסל, שהייתה אז בת למעלה מתשעים שנה (ובזקנותה המופלגת צמחו לה שתי שיניים חדשות).

בלילה האחרון לפני פטירת הסבתא, ביקשה מנכדתה, אמי, שלא תלון הלילה בביתה.

באמצע הלילה העירה את המשרתת וביקשה ממנה להרתיח מים כדי שתוכל להתרחץ ולהחליף בגדיה.

אח"כ ביקשה לזמן את כל המשפחה. בנה רבי לוי יצחק שהה אז בירושלים, וציוותה לשלוח "רץ" להבהילו. כל אותו הזמן מלמלה בשפתיה והתעניינה אם הגיע כבר. מיד כשנכנס אמר וידוי והחזירה גשמתה הטהורה ליוצרה.

[ב"תולדות משפחת הרב מלאדי" מספר המחבר כי בשעותיה האחרונות היה ליד מיטתה הרה"ק ר' אפרים הלבן ירא שמים, מראשי הישיבה דאז, וכשביקש לאסוף מנין, אמרה: אין צורך אבותי נמצאים כאן אתי]..

עוד סיפרה לנו כי הסבתא מנוחה רחל ע"ה היתה אומרת בכל מוצאי שבת "רבוש"ע.. שערי אורה" וכמדומה שהורתה לנכדותיה לנהוג כן.

”לא ירד עליה הגשם”

שמעתי מפי הרבנית מנוחה רחל גרונור ע"ה, שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ סיפר לה על כך, שרבינו הצ"צ בירך את הסבתא הרבנית מנוחה רחל מחברון זי"ע, שלא יבוא עליה הגשם...

**ב"ק
אדמו"ר
הצמח צדק**

”דרך מצותיך ארוץ”

המענה הראשון בכת”ק שזכיתי לקבל מהרבי, בעת הגעתי לחצרות הקודש, כתלמיד ל”קבוצה” דשנת תשכ”ה [סופי תיבות: ”ותלך לדרוש את ה”], היה עם ציון אל דברי רבינו ה”צמח צדק”.

הבאתי אז אל הרבי מארה”ק ת”ו ספר התניא מהדפוסים הראשונים, וכתב לי הרבי: ”ת”ח, וחמרא למריה טיבותא לשקיה [וברש”י שם: ”היין של מלך הוא, והשותין אותו מחזיקין טובה לשר המשקה ולא למלך”] בבא קמא צ”ב ע”ב, וראה דרך מצותיך מצות מילה” [שם מבאר שכל זה אמור אצל בעל בחירה].

ואם בספר הקדוש ”דרך מצותיך” (במקורו: ”טעמי המצוות”) עסקינן - זכורני, כי כאשר חזר מו”ר המשפיע הגדול מוהרש”ח קסלמן ז”ל מביקורו בהיכל קדשו של הרבי, סיפר לנו בלחשיה, על התעניינותו של הרבי בלימודי הישיבה ושיעורי הדא”ח, תוך כדי שמורה לו במסויים כיצד לנהוג בספר ”דרך מצותיך”, בדברים שעוררו התפעלותו של המשפיע ע”ה.

”סחים וגליא”

כשנפגשו ראשי חסידי חב”ד בירושלים עם בואו לארץ של הרה”ק מוהר”א מבעלז זי”ע, סיפר להם בין השאר, כי אביו הרה”ק מוהרי”ד זי”ע, השתוקק פעם לרכוש את ספר ה”צמח צדק” על המשניות, ושלח את אחד החסידים לחפש אחריו, והנה מיד עם כניסתו לבית המדרש הגיע רוכל ספרים ובידו ה”צמח צדק”, והביא אותו מיד אל הרה”ק מבעלז, שאמר: מן השמים מרחמים עלי כי יודעים עד כמה הנני משתוקק לספר זה.

אחר כך אמר: פלא איך שכל כך הסתתר בספר זה.

מתוך הספר ניכר שהיה רבי..

”צופה למרחוק”

סיפר הגאון רבי דובער אליעזרוב זצ”ל, דבר שאביו ז”ל שמע מזקנו הגה”ח רבי אליעזר שמעון ז”ל (אביו של הגה”ח רבי שלמה יהודה ליב זצ”ל אב”ד חברון), שהיה בעצמו עד למעשה: אשה עגונה צעירה שבעלה עזב אותה לאנחות ועשתה ככל אשר לאל ידיה למצוא

אותו וכל מאמציה עלו בתוהו, באה לליובאוויטש להתחנן אל רבינו ה"צמח צדק" שיושיעה מצרתה.

בתחילה סירב הרבי לקבלה כי נמנע ככל יכולתו שלא להשתמש ברוח הקודש, אך כאשר זעקותיה של האשה האומללה הגיעו עד להיכלו הקי' הסכים לקבל אותה.

היא סיפרה שניסתה בכל כוחה וגם מהממשלה עזרו לה לחפש אך ללא הועיל.

יעץ לה הרבי לנסוע לכפר פלוני ולהיות שם בערב בעת שרועי הצאן מתכנסים והוללים, ושם תמצא את בעלה, וכך היה.

ראתה שם את הבעל, שקודם ניסה להכחיש זהותו אך היא לא הרפתה ממנו, עד שהסכים לבוא אתה לביה"ד ולתת לה גט פיטורין.

"וה' עמו"

בספר "נועם שיח", (סיפורים ושיחות קודש שנשמעו מאת כ"ק הגה"צ מרן רבי אליעזר פיש שליט"א אבדקי' מאטע סאלקא יצ"ו): "פעם היתה איזה שאלת עגונה, ובאו להרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע עם פסק היתר עגונה שיחתום עליו, ואמר הרה"ק, שאם הגה"ק ה"צמח צדק" יחתום על זה אזי יחתום גם הוא, שכמו שפוסק ה"צמח צדק" פוסקין בשמים..

"תורה לשמה"

על דרך זה מספר בעל "כתבי חסידים ראשונים" לבית רוזין אות מ"ג: "שמעתי מאיש נאמן, שפעם בא לפני מרן "אביר יעקב" מסדיגורה (בן הרה"ק מרוזין) זי"ע ענין של עגונה, והיה צריך שמרן זי"ע יגיד לאיזה רב וגאון ילכו לשאול השאלה הגדולה הזאת, והיו כמה וכמה הצעות, ואמר מרן זי"ע: בענין כזה נחוץ לשאול מי שלומד תורה לשמה, על כן שישאלו השאלה להגאון הקדוש ה"צמח צדק".."

אינו עושה עניין מעצמו

הגאון רבי דובער אליעזרוב זצ"ל בעל שו"ת "שאלו ציון" היה אומר, בשם רבינו ה"צמח צדק" זי"ע: "אז מי מאכט נישט פון זיך קיין וועזען דא למטה, מאכט מען נישט קיין וועזען

פון איהם אין יענער וועלט און מלאזט העם דורך (כשאדם אינו עושה עניין מעצמו כאן למטה כך מתייחסים אליו גם למעלה שאין מקפידים איתו)..

”קורי עכביש”

שמעתי מהרב הגאון ר' ישראל הירשמן שליט"א, ששמע מזקנו הרה"ח המפורסם רבי חיים מרישא זצ"ל, כי הרה"ק ר' שמעון מנשה חייקין זצ"ל אב"ד חברון, היה אומר בשם רבינו ה"צמח צדק" שאם יורדים בשעת הסעודה קורי עכביש, אות הוא שיש איזו שאלה במאכלים.

”הנשיא הוא הבל”

בשנת תשכ"ו היא שנת המאה להסתלקות רבינו הצמח צדק, כתב הרבי זי"ע מכתב קודש על רבינו ה"צמח צדק", כי היה גאון וצדיק ומנהיג וכו', אבל הכל נכלל בהיותו "רבי", והגאון רבי שלמה יוסף זיון זצ"ל, כשהקריא ברבים את מכתב הקודש, וברצותו להמחיש הדברים, סיפר בקשר לכך: פעם החזיק רבינו הזקן את ה"צמח צדק" על ידיו בהיותו תינוק, ושאל אותו: איפה ה"זיידע"? תפס לו בידי, אמר לו אדמו"ר הזקן: זהו היד של זיידע! תפס אותו בפניו הק', אמר לו אדמו"ר הזקן: זה הפנים של זיידע, וכן כיו"ב.

כשהורידוהו מידיו, פנה אליו לפתע ה"צ"צ וקרא: זיידע! ורבינו הזקן הסתובב לעומתו, קרא ה"צ"צ: "הנה, זהו הזיידע!" [לימים "גילה" לי מו"ר הגאון מוהרמ"ל שפירא זצ"ל שהוא זה ש"נדב" לגרש"י זצ"ל את הסיפור].

”ה' דיבר בנים”

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה אריה ליב שפירא זצ"ל, בשם אביו הגה"ח רבי מאיר זצ"ל: פעם שמעו את אדמו"ר הצמח צדק זי"ע, קורא את הפטרת חזון: "ה' דיבר בנים, גידלתי ורוממתי והם פשעו בי".

”ונהנין ממנו עצה ותושיה”

שמעתי מפי הגאון החסיד רבי גרשון חן זצ"ל, שלאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר האמצעי סירב רבינו הצ"צ לקבל הנשיאות, וכשאמר: מה אעשה והרי אינני לומד תורה לשמה, והא ראייה שעל הלומד לשמה אמרו באבות "ומגלין לו רזי תורה" ואני לא זכיתי לכך.

השיבו הגה"ק ר' פרץ חן נ"ע: קודם כתוב "ונהנין ממנו עצה ותושיה" וקיבל רבינו הצ"צ את הנשיאות.

”ה"צמח צדק" נגלה אל הרבי ריי"צ”

שמעתי מפי הגה"ח רבי שלמה אהרן קורנובסקי זצ"ל, בדבר ספרי שו"ת ה"צמח צדק" שהוא השתדל להדפסתם, כי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע קרא לו פעם ואמר לו בהאי לישנא: "דער זיידע דער צמח צדק היה אצלי וביקש ממני להו"ל את ספרי השו"ת שלו".

הרבי אסר לו לפרסם זאת, אולם לאחר ההסתלקות שאל את הרבי זי"ע אם עתה מותר לפרסם, והסכים.

נדמה בבחור

סיפרה לי אמי ע"ה, שהכירה בירושלים חסיד ישיש בשם ר' חיים חייקל, שהיה לפני"ז בחברון, ובילדותו העיז פנים נגד רבינו הצ"צ, ו"קיללו" הרבי, שלעת זקנותו יראה כבחור ולא יכבדוהו, וכך הוזה, שאע"פ שהיה ת"ח וחסיד ישיש היו הילדים רצים אחריו.

”עך שתחנינו”

שמעתי ממז"ר הגאון רבי משה אריה ליב שפירא זצ"ל, בשם זקן חסיד אחד, שרבינו הצ"צ צדק" אמר פעם בראש השנה אחר התפילה, על מה שאומרים "אם כבנים רחמינו ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחנינו" ולכאורה, איפכא היה צריך לומר, שאם כבנים עינינו תלויות שתחננו, ואם כעבדים רחמנו? אלא שכל הקונה עבד כאילו קנה אדון לעצמו, ולכן בטוחים אנו שתחננו.

”בקערה אחת עם אברהם אבינו”

שמעתי מפי מו"ר המשפיע הגה"ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ"ל, ששמע מחותנו הגה"ח הרש"ז הבלין נ"ע, ששמע מהחסיד הנודע ר' גרשון בער (פארהער) נ"ע, שהיה עד למעשה: גביר אחד מחסידי רבינו ה"צמח צדק" נסע לליובאוויטש, והיה זמן שהרבי לא הכניס בנקל כ"כ, והחסיד שהיה בעל הון שיחד את הגבאים ונכנס. הרבי אמר לו: שרצוני לראותו! החסיד מסר השליחות אך העגלון סירב, איים עליו החסיד שלא יסע אתו בחזרה, נאלץ ללכת ונכנס לרבי וישב עמו שעה ארוכה. אח"כ ביקש הרבי שיבוא לאכול אתו ושוב ניסה להתחמק, אך באו שלוחים מיוחדים מטעם הרבי, והוכרח לבוא לסעוד עם הרבי.

כשיצא הסתערו עליו החסידים, והוא אמר להם: אני אינני אלא עגלון פשוט, ואין לי מה לומר לכם. אולם לאחר הפצרות רבות, סיפר: כעגלון הנני עובר בישובים הרבה, וכשראיתי הרבה פעמים שאין מי שימול את התינוקות, למדתי להיות מוהל כדי שאם יהיו צריכים למול אוכל לעשות זאת.

פעם הגעתי לישוב אחד וראיתי אישה בוכה, נכנסתי לביתה, וראיתי כי בעלה במצב אנוש מאוד, והיא בוכה על שתינוקה הוא כבר ביום השמיני ואין לה מי שימול אותו. אמרתי כי אני מוהל. אבל אין מי שיהיה סנדק, יצאתי החוצה וציפיתי שיבוא מישהו אך אף אחד לא נראה, עד שבסוף הופיע יהודי גבה קומה והדור פנים, ולאחר שידולים רבים הסכים להיכנס והיה סנדק.

לאחר המילה שאל איפה האב, הראו לו שוכב במיטתו במצב אנוש, אמר לו: הרי אתה בעל השמחה קום, אפוא, ונאכל יחד בסעודת מצוה, ולפלא שירד מיד והחלים בו במקום, ואכל אתנו סעודת מצוה..

כשחזרו החסידים שמעו מפי הרה"ק בני רבינו ה"צמח צדק" שגם הם שאלו אותו על המתרחש, והשיב להם: רציתי לאכול עם מי שאכל בקערה אחת עם אברהם אבינו..

”היובי דמי חסיד”

שמעתי מפי הגאון רמא"ל שפירא זצ"ל: אחד מבני הבית של רבינו ה"צמח צדק" בהיותו ילד קטן הבחין פעם ביהודי מבוגר שמתכופף ומציץ דרך חלון קטן לתוך ביתו של רבינו ה"צמח צדק" לראות איך הוא אוכל.

למחרת ראה איש זה חוזר דא"ת ברבים, והיה זה הרה"ק ר' הלל מפאריטש זי"ע.

[לימים התפרסם ב"כפר חב"ד" י" תמוז תשס"ב, מכתב ששלח הגאון רבי שמואל אהרן שזורי (וועבער) ז"ל אל כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ זי"ע בזה"ל: "בהזדמנות זו אשיחה בקודש, עובדא ששמעתי בילדותי, מפי איש ישר ונאמן מלקוחות א"א ז"ל, ושמר ר' ישראל נחום ע"ה, ושאני זוכרה כמעט בלשונה: הייתי ילד בן תשע ואחרי היפרד מלמדי, באומרו שהוא נוסע לשבת קודש לליובאוויטש, גבר עלי חשקי, ובלי אומר ודברים השכמתי ביום השישי ועשיתי דרכי ברגל איזה מילין לליובאוויטש.

בהיותי שם, הראה לי מרחוק חצר משכן כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, קפצתי ונכנסתי, והנה לפני אחד החדרים זקן אחד מוטל כולו על הארץ, ומציץ בחרק שבשולי הדלת.

ילדות פראית היתה בי והדפתי את הזקן הצידה למען אציץ אני במקומו, וראיתי מבעד לוילון את כ"ק אדמו"ר נ"ע, ולפניו על השולחן תרנגולת מבושלת (שהגישו לו ל"טועמיה"), והוא נ"ע מסבב בה את ידו, ואחר כך פירר וטעם הימנה כקופה של מחט, וסילק את הצלחת מלפניו, קמתי והלכתי לי.

בלילה שמעתי אומרים שר' הלל פאריצר ז"ל אומר דא"ח, רצתי אחרי ההולכים, ומה נדהמתי - וכמעט התעלפתי - בהכנסי הכרתי בו את אותו הזקן שבפראותי הדפתי הצידה]"

"ליבטיג ליבטיג ליבטיג"

עוד שמעתי ממנו: בדירתו של רבינו ה"צמח צדק" היו חלונות קטנים, ופעם הציע לו אחד מבני הבית להתקין חלונות גדולים יותר כדי שיכנס יותר אור, והשיבו הרבי: אצל רבינו הזקן היו גם חלונות קטנים.

אמר הלה: לכן גם אצלו לא היה אור מספיק.

אמר לו רבינו ה"צמח צדק": לא! אצל רבינו היה ליכטיג ליכטיג ליכטיג [אור, אור, אור]!

"גאוני זמננו"

במכתב מכת"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע, שפורסם בירחון "חינוך צאנו" (נתניה אדר תשכ"ד) נאמר: "שרוב גאוני זמננו הם מכת החסידים, כגון הגאון מוה"ר יצחק מאיר מורשא נ"י, והגאון מוה"ר מנחם מענדל מליובאוויטש נ"י, הגאון מוה"ר אברהם מטשעכנאו נ"י, וגם הרב ר' מאיר דזיקוב הוא גאון מחודד מאוד.."

”חכם הרזים”

כתב הרה"צ המקובל רבי ישעיה אשר זעליג מרגלית זצ"ל ("עמודי ארזים" דף ס"ב): "שמעתי ממור" הרב ר' אברהם שמחה זצ"ל הרב מבארניב [הוא הגה"ק בעל "חמרא טבא" ו"אורה ושמחה"] ומנ"כ פעיה"ק ירושת"ו, שהוא היה פעם אחת אצל אדמו"ר הגה"ק צ"ע אור החיים מצאנז בעל דברי חיים זצוק"ל, ואחר התפילה הביאו לפניו מהדואר שק מלא מכתבים, ורבי מיהר ועבר עליהם בסקירה אחת, ובתוך המכתבים פתח רבי מכתב אחד, וקרא אותו בעיון גדול פעמים ושלוש, והניחו בחיקו, ואמר לבנו הגה"ק משינאווע זצוק"ל, למען יזכרהו אחר הסעודה לעיין במכתב הזה, כדי להשיב היום תשובה, וכן היה, שאחרי סעודת הצהרים הזכירו, ורבי עישן המקטורת שלו בהתלהבות ובדביקות נפלאה, ופניו קדשו כלהבת אש, והוציא מחיקו המכתב, והלך בתוך הבית אנה ואנה, ונתמלא הבית מעשן המקטורת, ורבי לקח הקולמוס וכתב תשובה, ולכל העומדים שם אז היה הדבר הזה לפלא, אבל מי ירהיב עוז לשאול מהרבי על זה, וכולם ביקשו מהרב הצדיק הקדוש משינאווע זצוק"ל שהוא ישאל את אביו הקדוש, והוא שאל את אביו ממי זה המכתב, ומהו העבודה הזאת בהתשובה, והשיבו בזה"ל "דע יחזקאלי בני, זה המכתב הוא מהרב "צמח צדק" מליובאוויטש, והוא שואל ממני שאלה אחת בענין עגונה, ויודע אני כי הוא איננו כשאר רבני דורנו, כי חכם ושר הרזים הוא, ולכן טרחת בהתשובה הזאת הרבה מאוד שגם על פי סוד יהיה נכון ונישא, ועל ידי זה נודע לי שבי"ה כוונתי גם בפשט ההלכה לאמיתה של תורה".

עד כאן מה שמעתי מפי קדשו מה שהוא שמע וראה בעיניו זי"ע."

”הורה אחת”

כיוצא בזה ממש סיפר כ"ק האדמו"ר רבי דוד מקאשאנוב זצ"ל ("דברי דוד"): "כאשר הגיע תשובה מהגה"ק בעל צמח צדק זי"ע, הלך ה"דברי חיים" בחדרו אנה ואנה תפוש ברעיונותיו. אחר כך אמר: "א תשובה פון צמח צדק איז אויסגעהאלטען סיי בנגלה און סיי בנסתר!"

ניגונו של רבינו ה"צמח צדק"

שמעתי מפי הרה"ג חכם וסופר מוה"ר שלמה אליעזר מרגליות ז"ל, בשם אביו הרה"צ המקובל הריא"ז זצ"ל, בשם רבו הרה"ק [רבי אברהם שמחה הורביץ] מבארניב-דזיקוב-ירושלים זי"ע, ששלוחו של רבינו ה"צמח צדק" ביקר בצאנז ונתכבד ע"י הרה"ק בעל ה"דברי

חיים" זי"ע לנגן בשעת סעודת השבת מניגוני רבינו, ומאז היה מושר ניגון זה בשולחנו של ה"דברי חיים" זי"ע, ואף הרה"ק מבארניב נהג כן.

”בשלום ובמישור”

גדולי המתנגדים מראשי אסכולת הגר"א ז"ל, ביקרו כידוע בהיכל קדשו של רבינו ה"צמח צדק", ומהם: הגאון בעל "דברי הלל" גאב"ד סטרידוב נכד הגאון ר' משה אחיו של הגר"א ז"ל.

וכך מביא בשו"ת שלו "מה שהשבתי ודברתי פנים אל פנים עם כ"ק אדמו"ר הגאון הגדול רשכבה"ג קדוש ה' זי"ע בעהמ"ח צמח צדק".

הגאון רבי יוסף בכרך זצ"ל גאב"ד קלימאויץ מגדולי תלמידי הגר"ח מוואלאזין ז"ל כותב אל רבינו: "שלמא רבא לגברא רבא, חסידא ופרישא, המאור הגדול לממשלת, מאיר עיני חכמים לעזר ולתועלת, תורה וחכמה ויראה וגדולה במקום אחד כשלהבת הקשורה בגחלת, הרב המובהק המפורסם לגאון ולתפארת, סיני ועוקר הרים, המקובל האלקי, מאור הגולה, לו דומיה תהילה, אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל נ"ע כאור הבהיר.

אקוד ואשתחוה מול הדרת כבוד אדמו"ר שי' שמצאתי חן בעיניו במעט זמן שהייתי לפניו בחודש אלול העבר שזכיתי לבקר בהיכלו ולהשתעשע בתורתו".

זקן המו"צים בוילנא והמגיד מישרים הגאון רבי זלמן זאב (שהיה כידוע הבורר במחלוקת הידועה בוולוז'ין) ביקר במשך כמה חודשים בליובאוויטש ליהנות מאור פני קדשו, כמסופר בספרו של תלמידו הגאון בעל "מצב הישר"; כמוהו גם הגאון בעל "ערוך השולחן" זצ"ל, שלאחר ביקורו אצל רבינו בליובאוויטש, כמסופר בספר "מקור ברוך" לבנו בעל ה"תורה תמימה", "נעשה כרוך אחריו" כעדות הרב מאיר ברלין ז"ל בספרו "מוולוז'ין עד ירושלים", ועוד כהנה וכהנה.

ראש בכדור הארץ

שמעתי מפי הגרי"י ירוסלבסקי שליט"א, ששמע מאת הגאון ר' שמואל וואזנר שליט"א, ששמע מפי הגה"ק ר' שמעולי מזליחוב, שאמר על מאמרי הצמח צדק שהיה צריך לזה ראש ככדור הארץ..

רוח הקודש

מסיפורי הרה"צ רמ"ח מסלונים ז"ל: הרה"ק בעל הצ"צ היה אומר: "רוח הקודש וואלגערט זיך נישט, גאהר דער איד וואס היט די מחשבה, איז דער מושכל ראשון זיינער רוח הקודש" [כמדומני ראיתי כיו"ב בשם אדה"ז בספרו של הרח"י אברמוביץ ז"ל מת"א].

מסירות נפש מה היא

בכתבי הרה"צ רמ"ח מסלונים זי"ע: "בימי הרה"ק ה"צמח צדק" היה שם במדינתו יהודי שהיה בצבא.

פעם אחת מצאו חבירו עומד על שפת הנהר ודואג, ולשאלתו הסביר לו כי עד כה שמר עצמו ממאכלות אסורות, אבל עכשיו נתמנה מפקד חדש והוא איש רע מאוד ולא יניח לו להיזהר בכשרות אכילה.

שאלו חבירו: ומה אתה חושב לעשות? ענה: להשליך עצמי לנהר! תמה עליו חבירו: וכי הוא דבר של יהרג ואל יעבור, והרי זה מאבד עצמו לדעת? השיב לו החייל: מה אתה מספר לי מאבד עצמו לדעת, והלא אטמא את נפשי! ומיד השליך עצמו לנהר..

והצמח צדק האט זיך שטארק גיקאכט אין די מעשה.

מסירות נפש על קודוש השם

"סיפר הגה"ק בעל צמח צדק מליובאוויטש זצלה"ה: פעם אחת היה מדבר מגודל מעלת קידוש השם הנורא וסיפר כי פעם אחת עבר הקיסר ניקולאי הראשון בין חיילותיו ופתאום העמיד עצמו אצל חייל אחד והוא היה יהודי והביט עליו הרבה והתחיל לדבר עם החייל היהודי הזה ונשא חן בעיניו על התשובה שהשיב לו על כל שאלה ששאל אותו, ואח"כ קרא להחייל היהודי הזה להצד ואמר לו בלחישא אם תמיר דתך תהיה נחשב כבני ובן הקיסרית, והחייל היהודי הזה מרוב השתוממות לא השיב לו כלום ושתק, ומזה דן הקיסר שהוא מסכים, ותיכך ומיד צוה הקיסר להכניסו ללימודים הגבוהים כראוי לבן מלך, ומשמשו היו שרים גדולים, ובלילה הראשונה כשהלך לישון בחדרו, נדדה שנתו ולא היה יכול לישון וכאשר שמעוהו הסתופף בצל קודש ליובאוויטש, לכן היה לו תמיד אף בדרך ואף בעת שהיה חייל את הספר הקדוש התניא לעיין בו, ועתה כשלא היה יכול לישון פתח את חבילתו והוציא את ספר התניא שהיה לו באמתחתו לעיין בו, ונפתח לו מה שכתוב שם בפרק י"ד "אהבה

מסותרת בל כללות ישראל שנקראו אוהבי שמו, אפילו קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת שמו", וכשראה זאת נתעורר בו כח גדול, והחליט תיכף בדעתו לחזור בו, ובבוקר באו אליו שני שרים גבוהים והוליכו אותו אל הקיסר, יצן כי הקיסר אמר שצריך לילך לחנך בית ע"ז חדשה שלהם, לכן הוא לוקח את החייל היהודי הזה עמו, ושם ימיר דתו, ותפשו הקיסר בידו האחת והקיסרית בידו השנייה והוליכוהו, ומזה ומזה היו עומדים שרים גבוהים בהידור מאוד, והדרך היה לעבור על גשר, ופתאום על הגשר ניתק את עצמו מידם וקפץ להמים ונטבע, ונעשה רעש גדול בשמים, ופסקו בבית דין של מעלה שכן יעמדו מלאכים עוטרים מפה ומפה, והוליכוהו לגן עדן, ואת זקינו הקדוש בעל התניא זי"ע צוה בי"ד של מעלה שירקד כנגדו עם ספרו התניא, וכן עשה בעל התניא זי"ע, ורקד זמן רב עד שהביאוהו לג"ע. זי"ע."

"קרני ראם" להגאון רא"מ רבינוביץ זצ"ל, ונראה שהוא ע"פ הקדמת ה"שיטה מקובצת" לראש השנה).

"אם אין אני לי מי לי"

סיפר הגאון רבי שלמה יוסף זוין זצ"ל: "לאדמו"ר ה"צמח צדק" נכנס פעם בערב יום כיפור, אחד מבניו הק' לבקשו שיברכו שיוכל לעשות תשובה כראוי, אמר לו ה"צמח צדק": טראגען און האבען מוז מען אליין, טאטע מאמע קענען העלפן מיט אקרעכץ."

מספר מה שיודע

שמעתי מפי המשפיע הרש"ח קסלמן זצ"ל או מהמשפיע הרח"ש ברוק: אחד מתלמידי הצמח צדק איקלע לבית מדרשו של אחד הצדיקים שהתפרסם ברוח קדשו לשבת, לפני התפילה עבר לידו הצדיק ו"קרא לו מחשבתו" באיזה ענין הוא עוסק, והלה סיפר אח"כ על כך לרבינו הצ"צ. נענה הצ"צ: פתי מספר כל מה שיודע..

גדלות המוחין

שמעתי מפי הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסאהן זצ"ל, ראש ישיבת טשעבין: הגה"ק בעל ה"אבני נזר" היה מדבר בהפלאה על גדלות המוחין של רבינו ה"צמח צדק", שהיה מסוגל

בליל ערב יום הקדוש, כאשר רבבות חסידים היו צובאים על שעריו, ובעודנו שרוי בעבודת קדושת הימים, לערוך תשובה בהלכה של עשרים גליונות ב"אבן העזר"...

”בעל המאה בעל הדעה”

בהתועדות שנערכה בירושלים לציון מאה שנה להסתלקות רבינו ה"צמח צדק" זי"ע, אמר הגאון החסיד רבי גרשון חן זצ"ל, בתוך דבריו, על דרך הצחות: רבינו הצמח צדק הוא כידוע בחינת "דעת" [ולהעיר שביום ההילולא י"ג ניסן תשכ"ו הזכיר הרבי בתוך המאמר שרבינו הזקן הוא ספירת החכמה, אדמו"ר האמצעי בינה, ורבינו ה"צ"צ דעת], והרי אמרו: "מי שיש לו מאה יש לו הדעה"...

”בסק ה"באר היטב”

סיפר לי הרב הגאון ר' בנימין הירשמן ז"ל בשם הגרש"י זי"ן ז"ל: פעם קרא אליו רבינו ה"צמח צדק" לאחד הרבנים ושאלו באיזה דבר הלכה.

החסיד הרב השתומם על כך שהרבי שואל אותו.

אבל לא היתה ברירה בידו והשיב: אם אני נשאל, הרי דעתי היא כך וכך, וכל זאת כי כן הורה ה"באר היטב"! אמר לו הרבי: לשם כך בקשתי ממך להורות! זה שרציתי לשמוע!

”מנחם מיגוני הזמין”

בפתיחת ספר "יד אבי שלום" להגה"ח רבי מאיר צבי ז"ל מזאמושטץ (ורשא תרמ"ב), כותב הגאון המחבר: "היוצא מדברינו אלה, שכל אחד מישראל מוטל עליו חוב גמור להיות מחדש בכל יום בתורה ובעבודת השם כפי יכולתו, ולפחות בעתים מזומנים בהתבודדו עצמו בהתבוננות, ובטח ימצא חדשות כאשר כן נמצא אתי, וניסיתי באלה מיום דרכתי על מפתן אדמו"ר זצ"ל מקאצק, ואחריו החזיק בחיל גדול אדמו"ר מליובאוויטש נבג"מ ונפשם בצרור החיים, המה ניחמו את נפשי מיגוני הזמן הבוגד, כשם מנחם"...

”הוא במילא יפסיד”

סיפר המשפיע הגה"ח רבי חיים שאול ברוק זצ"ל: כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" קרא פעם למשרתו ר' חיים בער, ואמר לו: בוא ונראה מה מעשיהם של חכמי ישראל בשעה זו, והיה זה בשעה 3 אחר חצות ליל, לראשונה הלכו לבית הרה"ק מהרי"נ נ"ע, וראו מהחלון שעומד ליד השולחן ולאור נר קטן לומד נגלה.

אחר כך הלכו אל הרה"ק ר' שניאור זלמן לאדיער, מי שלימים נתפרסם כבעל ה"תורת חסד" מלובלין נ"ע, ואותו מחזה נראה לפנייהם.

כשנתקרבו לחלוננו של "העילוי מצאשניק", נתגלה לפנייהם חזיון מוזר: במקום לשבת וללמוד כמנהגו תמיד, עמד ליד הקיר וצייר בידו עיגולים וקווים שונים.

התברר שהתחיל אז ללמוד חכמת התכונה.

הצמח צדק הפטיר: הוא במילא יפסיד..

לימים סיפר העילוי, כי הקיסר נפוליון השאיר בבנק ידוע במוסקבה סכום של חצי מליון רובל, למי שיפתור שאלה בחכמת התכונה שלא מצאו לה פתרון, וכששמע על כך החל לעסוק בחכמה זו ואכן הצליח לפתור את השאלה.

כשנסע למוסקבה לקבל הפרס, פגע בדרכו באחד ממכיריו שהיתה לו ידיעה רחבה בתחום זה וסיפר לו בסוד את פתרון השאלה, והלה הזדרז והקדימו וקיבל את הכסף (מפי אחי הרה"ג הרה"ח ר' שלום לייב זצ"ל ששמע מפיו)..

”שיעור למויגרס בבל יום”

”שאלתי את פי קדשו של כ"ק אדמו"ר הגדול ש"ב הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו, קדוש ה' מרנא ורבנא מהרמ"מ נבג"ם זיע"א המחבר ס' צמח צדק" הנדפס מחדש, וכ"ק נבג"ם הרשני, גם חזקני, רק צוני לעשות שיעור קבוע בכל יום למויגרס גרסא בעלמא, וב"ה קיימתי דבריו הקי”.

(ספר "נמוקי שזבנ"י" על הש"ס).

נביעות המוחין

שמעתי מאדמו"ר הגאון [בעל ה"אבני נזר"] דסאכטשוב, שהגאה"ק בעל "צמח צדק" מליובאוויטש זצ"ל כתב בכל יום ויום בין ברכת ישתבח לברכות קריאת שמע, חידושי התורה שעלו אז ברעיונו, בכדי שלא יבלבלו אותו בשעת התפילה ובשעת קריאת שמע".
 ("שיח שרפי קודש")

עצתו של ה"חידושי הרי"ם שהועילה

"גם עם הרה"ק ר' מנחם מענדיל זצ"ל מליבאוויטש, הי' לו לרבינו [בעל ה"חידושי הרי"ם"] זצ"ל, קירוב הדעת, וחיבה יתרה נודעת מזה לזה, והרה"ק הי' שואל תמיד לאנשיו מפולין להתוודע משלום רבינו (ה"חידושי הרי"ם), וחקר לדעת מנהגו ודרכי לימודו, ורבינו זצ"ל החשיב מאוד את הרה"ק מליבאוויטש זצ"ל ודיבר עליו גדולות, ופעם אחת נכדתו של הרה"ק אשת הרה"ק ר' משולם רייך ע"ה מליבאוויטש שהי' חשוכי בנים ל"ע הרבתה לבכות ולהתחנן לפני רבינו זצ"ל שיברכם להוושע בזש"ק (הר' משולם ע"ה הי' יליד ווארשא ובנערותו הי' יוצא ובא בבית רבינו זצ"ל והי' חביב אצלו), ולא רצתה לזוז ממקומה עד שרבינו יבטיחה על זה, ואמר רבינו זצ"ל לומר לה, שתפציר בזקנה על זה, כי יודע הוא בטח שאם זקנה ירצה בוודאי יוכל לעזור לה בלי שום ספק, ותאמר לו כן בשמו, וכן עשתה, ואמרה כן לזקנה הרה"ק זצ"ל בשליחת רבינו זצ"ל ונפקדה בזש"ק".
 ("מאיר עיני הגולה").

"סלקא דעתך" של רבי

"בעלי תמר" להגאון רבי יהושע תמר זצ"ל על הירושלמי ברכות, כתב בע' רצ"ב: "מספרים שאדמו"ר הגאון צמח צדק ז"ל היה לו חסיד עני שתמך בו תמיד, ופעם נתן לו עשרה רוב"כ, ואמר לו בתנאי מפורש שלא ישתמש בכסף זה רק לטבק ולעישון, שהחסיד היה רגיל בזה, והחסידים ידעו מזה, והנה כשנסעו חסידים כמה מליין מליבאוויטש עשו סעודה ופנו להחסיד שישתתף בהוצאות הסעודה, ונתן רובל מעשר רובל שקיבל, ושאלו החסידים אותו: הרי הרבי התנה מפורש שהכסף מיועד רק לעישון, ענה החסיד שהיה ת"ח גדול: אחרי שהרבי התנה מפורש כן, משמע שהיה לו הוה אמינא, שאשתמש בכסף זה גם למשהו אחר, הסי"ד של הרבי אינו הולך לאיבוד.."

”בשביל הנינא בני”

שמעתי מהרה"ג ר' אליהו לנדא, כנראה מפי אביו זצ"ל: בביקורם של החסידים שלוחי רבינו ה"צמח צדק" זי"ע אצל הרה"ק מרוזין זי"ע, שאל אותם אם רבם עדיין יושב ליד שולחן לבן (לא מרוהט ולא צבוע), והשיבו הן, ואמר: אוי ל"שביל" כזה של "חנינא בני" כשהוא עצמו ניזון בקב חרובים..

רוממותם של ישראל

שמעתי מאחי הרה"ח ר' אברהם שליט"א ששמע פעם ב770 מאחד מזקני החסידים: אצל רבינו ה"צמח צדק" היה כידוע קהל חסידים עצום, ופעם הסתערו המוני חסידים שביקשו להיכנס ליחידות, ור' חיים בער "עשה סדר" והשליך אנשים לימין ולשמאל, ובאיזשהו אופן "נפלו" שני חסידים לחדרו הק' של הרבי, והם לא היו אנשים "בעלי צורה", ובא ר' חיים בער להתנצל, ואמר לו הרבי: יש שאנו צריכים ליהודים מסויימים יותר מאשר הם צריכים אותנו".

זמן הפילה

בכתבי הגה"ח רבי אברהם חן זצ"ל (ח"א ע' 208): "וכשם שמצה שלא בפסח, לולב שלא בסוכות אינם כלום, כן הוא ק"ש ותפילה שלא בשעות הקבועות ביום". תשובות הרשב"א. ובדברי רשב"א אלו השיב, אגב, ה"צמח צדק" לשליחי הקוצקאי, שבאו על שלוש שאלות, שאחת מהן הייתה בעניין הזמן של קריאת שמע.

שמעתי מאבא [הגה"ק הרד"ץ] זצ"ל, בשם אביו, הסבא הגו"ח רבי פרץ זצ"ל, שהיה משותף באותה שיחה".

”מעשה שטן מצליח”

שמעתי מש"ב הרה"ג שמואל מ"מ שניאורסון שליט"א (ז"ל), שנלווה לאביו ז"ל לאחד מקרוביו, והוא סיפר לאבי ז"ל, כי לאחר נישואיו בא לרבינו ה"צמח צדק" לשאול מה תהא פרנסתו, והציע בעצמו כיון שמתמחה באריגה אולי יבחר בזה, ואמר לו הרבי לאריגה צריך הרבה להתכופף ואתה גבה קומה, און דו וועסט זיך איינברעכן.

חזר והציע שלאחרונה יצא אופנה חדשה של כובעים לנשים, אמר לו הרבי: מודה חדשה מעשי שטן. מעשה שטן מצליח, שתיכנס לעבודה זו, ואכן התעשר מזה.

זעקה על גלות השכינה

בספר "שיח שרפי קודש" (ליקוטי יהונתן, מכתב הגאון רבי יהונתן הלוי אייבשיץ זצ"ל מוורשא): "ראיתי בכתבי מחותני הגאון החסיד ר' יוסף לעוונישטיין זצ"ל האב"ד סעראצק, בשם הגאון הקדוש ר' מנחם מענדל מליובאוויץ זי"ע: "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת זעקתם שמעתי מפני נוגשיו ג' וארד להצילו מיד מצרים ג' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה ג' וגם ראיתי את הלחץ ג' ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצאת את עמי" יל"ד: דהא אמר מקודם כבר "ראה ראיתי גו" ולמה שנה דבריו בכפל.

גם מה זה תיבת "ועתה", ועוד: הא מקודם אמר "וארד להצילו" בעצמי, ואחר זה אמר "ועתה לכה ואשלחך"? ונראה לפרש, דהנה בכלל גלות ישראל יימצא גלות השכינה כביכול, ומתחילה אמר "ראה ראיתי ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, דווקא, בשביל צערם וגלותם, ולא משום גלות השכינה, על כן לא היה ביכולתם שיהיה הצלתם ע"י שליח, כי דבר גדול כזה לעשות עמהם אע"פ שאינם כדאים, לזה לא יפעול כל כך, רק ההכרח הוא הוא כביכול לירד בעצמו להצילם, "ועתה", מתוך כך ראיתי כי "הנה צעקת בני ישראל באה אלי" היינו שמצטערים על גלות השכינה, אם כן הם כדאים לזה, כמ"ש "המתפלל על חבריו והוא צריך לאותו דבר" היינו על השכינה המתחברת עמנו, "הוא נענה תחילה" אם כן יכול להיות הגאולה ע"י שליח, ועתה לכה ואשלחך" ..

"ושבית שביו"

עוד שם - בספר "שיח שרפי קודש" (ליקוטי יהונתן, מכתב הגאון רבי יהונתן הלוי אייבשיץ זצ"ל מוורשא): - : שמעתי בשם הרב מורנו ר' מנחם מענדל מליובאוויטש זלה"ה: "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה"א בידיך ושבית שביו, דהיינו כמו שיצר הרע, אם תפס אותך בשביה אז אינו מרחם עליך כלום רק אחזו אותך בשביה גדולה ואינו מניח אותך כו', כן תעשה אתה, כשהי"ת יעזור לך ותנצח אותו, תאחז אותו בשביה כמו שהוא אחז אותך בשביה, וזהו ושבית "שביו" כו"ו.

תפילה בכוונה

שמעתי מש"ב אדמו"ר הגה"צ רבי נתנאל ספריין שליט"א מקאמרא, ששמע מזקנו - הוא דודי זקני - הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל ראב"ד העדה החרדית, ששמע מפי הגה"ק בעל "תורת חסד" זי"ע, כי "רבותיו הקדושים" (כ"ק רבינו ה"צמח צדק" זי"ע וכ"ק אדמו"ר מהר"ש זי"ע) אף שבביהכנ"ס התפללו בסידור פשוט, אבל טרם צאתם לתפילה ציינו בכוונות התפילה, כדי שבעת התפילה יכוונו כל כוונות האריז"ל.

"עין העדה"

גדול תלמידיו של הגאון מהר"ח מוואלאזין ז"ל, הגאון בעל "נחלת דוד", כותב אל רבינו ה"צמח צדק": "המאור הגדול, הגאון המפורסם, עין העדה, רבא דעמא, מדברנא דאומתא, קדוש יאמר לו".

הגאון רבי דוד לוריא זצ"ל גאב"ד ביחוב "הרד"ל", גם כתב לשואלו: "ומה גם שהוא קרוב לפני גדולים, כבוד הרב הגדול המפורסם וכי' מוהרמ"מ נ"י, ומה ירצה לסוך שמן מפך ריקן שלי".

בפתח חיבורו הגדול על "פרקי דרבי אליעזר" הוא כותב: "גם זכיתי ונתכבדתי ביקר שהדוּתא, ח"י קודש מכ' קדושת אדמו"ר כש"ת מנחם מענדל שליט"א דק"ק ליובאוויטש".

"עצה טובה קמ"ל"

לפני כמאה שנה עלה לירושלים רבה של זיטאמיר הגאון ר' דובער מינקעס זצ"ל שחיבר כמה ספרים בהסכמות גדולי הדור.

הספר האחרון שחיבר בשנת תרס"ט, הוא "נר מנרות" והוא קיבוץ כל ההנהגות והעצות הטובות שבחז"ל, כשולחן ערוך מסודר.

בהקדמה הוא מספר על המניעים לחיבורו זה: "יען כי הגאון עולם רבן שכבה"ג החסיד מחסידי הראשונים רבינו הגר"א זצ"ל, אמר שמחוייב כל אחד מת"ח לקיים כל מה דאמרי רבנן, הגם שאין בו לא טומאה לא טהרה לא איסור ולא היתר רק עצה טובה קמ"ל כו', ואני הייתי בערותי בהקלוזי של הגר"א זצ"ל, ואחר כך, כשהייתי מו"ץ ברייסין הסמוך לליובאוויטש, ומצאתי בכתב יד גאון אמיתי מופת הדור הצדיק אבי החסידים רבינו הק'

מנחם מענדל זצלה"ה בעל צמח צדק, שציוה לכל אחד מתלמידיו, שקודם כל עשיית המצוה יחזור מה דאמרי רבנן בתלמוד על זו המצוה...".

”בבל תיבה זורה רוח הקודש”

הגה"ק רבי שמעון הלוי (ענגל) הורביץ זצ"ל הי"ד מזליחוב, היה אומר על תשובות רבינו ה"צמח צדק": "ישנם שני אופנים בחפירת בור מים חיים, או לחפור בעומק המים עד שהמים קולחים, או שחופר סביב לסלק העפר עדם מתגלים וצפים מאליהם. הצמח צדק חופר סביב סביב עד שעומק הדברים מתגלים ומובנים לאמיתם. זאת היא דרכו בתשובות להלכה.

על ה"לקוטי תורה" כותב רבי שמעון ("נהרי אש" ליקוטי דיבורים קנ"א): "הספר הקדוש לקוטי תורה לרבינו הרב מלאדי זצ"ל, כתב ה"צמח צדק" ששה מהדורות ובכל תיבה זורה רוח הקודש וקדושת הבעש"ט זי"ע".

הברכה ל'בר מצווה'

"נער בר מצווה נכנס אל ה"צמח צדק" זי"ע, ובירכו, ואמר לו שיזכור את הפסוק (דברים כח, מג): "הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה!".

הנער לא הבין, וחסידים פירשו לו שהרבי נתכוין ל"יצר טוב" שהוא גר ואורח אצלו, שלא כיצר הרע שהוא כבר תושב".

(כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א בשיחתו עם כ"ק אדמו"ר מסקוירא שליט"א שנענה: "דער לשון הפסוק נאכדעם איז ואתה תרד מטה מטה. 'ואתה' מיינט אפשר די אייגענע רצונות דאס גשמיות, 'תרד מטה מטה'!.." ("בחצר הקודש" סקווירא).

”ביצאת הנפש מן הגוף”

זקני, אביו של אבי זצ"ל, השקדן העצום, מחסידי קמאי, הגה"צ רבי משה יהושע אייזנבך זצ"ל, רבן של חסידים בשכונת "ימין משה" בירושלים ת"ו, דבק בצעירותו בכל עוז בגאון ישראל וקדושו בעל ה"תורת חסד" מלולבלין זי"ע, והיה חוזר תדיר על מה ששמע מפה קדשו, שבהיותו ב"יחידות" אצל רבינו ה"צמח צדק" זי"ע, אמר לו הרבי, שיש שנפטרים מן העולם בליל שבת, ושוכבים כל השבת, ועל כן כדאי ללמוד משניות בעל פה, כדי לחזור אז

על המשניות, ומני אז, הנה למרות שכל התורה שגורה היתה על לשונו, היה לומד בכל יום ח"י פרקי משניות בעל פה, וכזה הורה לשומעי לקחו, ואכן נסתלק הגאון זי"ע עם כניסת השבת בליל ה' ניסן תרס"ב, וראה זה פלא: גם זקני, וכמוהו כמעט כל האריות שבחבורת נקיי הדעת שבירושלים שהלכו לאורו של בעל ה"תורת חסד" זי"ע, נפטרו בליל שבת קודש, וזקני ז"ל ביום השישי האחרון לחייו, חזר על המשניות בעל פה עד שמסר נשמתו הטהורה ליוצרה. (דודי זקני הגריי ריזמאן זצ"ל גיסו וריעו של זקני זצ"ל).

[ובספר "מלאכי עליון" שיצא בלובלין כתב לאמר: "הגאון הגדול שר התורה רבי שניאור זלמן אב"ד דק"ק לובלין בעל המחבר ספר "תורת חסד", היה בחריפותו ובקיאיותו כאחד מגאוני קמאי, כי מלבד שכל התורה הנגלית היתה כמונחת לו בקופסא, עוד היה בקי בכל חדרי הקבלה, והיה מחסידי חב"ד, למד אצל הגאון והצדיק רבי מנחם מענדל מליובאוויץ זצ"ל בעל המחבר ספר "צמח צדק".

הוא ידע על פה ככתבם ולשונם את שני הש"סין וכל המדרשים, ספרי, ספרא, ומכילתא, כל ספרי שאלות ותשובות של כל הזמנים ואת כל ספרי הקבלה.

על ששה סדרי המשנה חזר בכל יום על פה, כי אמר: "אחר הפטירה כאשר שוכבים על הארץ לפני הקבורה, טוב אז לחזור את ששה סדרי המשנה", וכן היה שנסתלק לפני קבלת שבת"].

שוב נזכרתי, כי הדברים מסופרים הם גם ב"לקוטי דיבורים" של רבינו הקדוש אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, חג הפסח תש"ג, אות ס', וזל"ק: "הרבי ה"צמח צדק" הורה לחסיד הגאון ר' שניאור זלמן נ"ע מפאלאצק, שהיה בקי בתלמוד בבלי וירושלמי כו' בעל פה, שיחזור משניות בעל פה, ואמר לו: זה שזקני אדמו"ר הזקן אומר בפרק מ"א "כמו בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה שאינה מהרהרת בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת באותיות התורה והתפילה" מתכוון זקני על הזמן שתיכף ומיד אחר הפטירה, וכאשר משגנים שנים משניות על פה, שבעיקר בה היא הכוונה לומר אותיות התורה, זוכים לחזור משניות אחר הפטירה, שהן, האותיות, מובילות את הנפש לבית דין של מעלה דרך היכל הזכות של אותיות שבתורה ותפילה".

על דרך האמת

הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל סיפר לי כי לפעמים היה הגאון מלובלין זי"ע מתעכב במשנה אחת זמן רב, ואחר כך היה אומר: "במשנה זו קיבלתי פירושה מפי רבינו הק' בעל ה"צמח צדק" שהוא קיבלו מאדמו"ר האמצעי שהוא קיבלו מרבינו הזקן שקיבלו מהרב המגיד שקיבלו מהבעש"ט הקדוש".

הוסיף לי לענין זה הגאון רבי מרדכי אהרן שיינברגר שליט"א, מזקני גאוני ירושלים, שכפי שהוא שמע [כנראה גם מפי הגריי"י זצ"ל]: היו משניות שקיבל פירושם כנ"ל בדרך הנגלה..

לבושים

ב"פרי צדיק" להרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע פרי' קרח (סח, ד): "ולבושין ירמז על מעשה המצות כידוע שמזה נעשה לבוש בג"ע, כמו שנאמר: הסירו הבגדים הצואים ואלביש אותך מחלצות, וכמ"ש בשם הרה"ק ר' מענדלי ליבאוויצער זצ"ל שלבוש של המצוה נקרא בשם מחלצות, מפני שהוא חולף ופושט לבושי העוה"ז מהנפש אשר הם הם הבגדים הצואים".

"לאו כל מוחא סביל"

שמעתי מהגר"ח שליט"א לנדא, ששמע מאביו הגאון אב"ד בני ברק זצ"ל, ששמע בעצמו מפי הגה"ח הגביר ר' שילם רייך זצ"ל מורשא, חתנו של הרה"ק הרב"ש נ"ע בן הצמח צדק, כי לאחר הסתלקות הרה"ק הרמ"מ מקוצק זי"ע, התעניין אצלו רבינו ה"צמח צדק" מה הולך בקוצק, והשיב לו כי הרה"ק ה"חידושי הרי"ם" הוא ממלא מקומו, וגם לפני זה הוא בעצם "ניהל את הענינים", והוסיף: ואני אינני רואה כל חילוק בין לפני ובין לאחרי..

אמר לו הרבי: בזה אין אתה מבין!..

כשביקר אחר כך אצל ה"חידושי הרי"ם" וסיפר לו הדברים, נענה ואמר: "כך הוא אמר?" אם אתה בא לטיש שלי, צמצם אכילתך ועמוד קרוב יותר אלי (כאומר, שאז תבין יותר)..

"איש אלקים קדוש"

ספרו של רבינו ה"צמח צדק" נתקדש בקרב גדולי ישראל קודש קדשים.

ה"אבני נזר" זי"ע כותב (אבן העזר סי' ר"א): "הנה הצמח צדק החדש מהגאון איש אלקים קדוש מליובאוויטש זלה"ה מכשיר".

ב"מנחת אלעזר" להגה"ק ממונקאטש זי"ע מתבטא (ח"ב סי' מ"ח): "הנה מה אעשה כי לא ידע עם מי הוא מדבר, שהוא הצ"צ הגה"ק מליובאוויטש זצ"ל, קרוב לדורנו, שר התורה, רבן

של ישראל, נכדו ותלמידו של הגה"ק הרב בעל התניא זצ"ל, וגם בגוף הדבר מגשש המשיג כעיוור בצהרים, כנגד מאור השמש דברי הצ"צ..

אחזתני רעדה כי חירף דברי אלקים חיים ואת גאון ישראל וקדושו רשכבה"ג זצ"ל".

הבמה ואמת

סיפר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק אנטוורפן זצ"ל ("ייג אורות" בשם "זקני חסידי חב"ד"): "הגה"ק בעל "צמח צדק" מליובאוויטש, קיבל שלוש תשובות אודות עגונה אחת, אחת היתה מרבינו (בעל ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע), השניה מהגאון רבי שלמה קלוגר והשלישית מהגאון בעל "שואל ומשיב".

על תשובה אחת אמר ה"צמח צדק" שהיא אמיתית, ועל השנית אמר שנכתבה בחכמה, ועל תשובת רבינו (מצאנז) אמר, שהיא אמיתית וגם נכתבה בחכמה..

[להעיר משו"ת "צמח צדק" אבן העזר סי' פ"ו: "הנה מכתבו מן יו"ד אדר הגיעני, עם העתק תשו' הרה"ג החסיד מצאנז נ"י להתיר.. אזי ימחול לשלוח לי הגב"ע הנ"ל.. וגם לשלוח העתק מתשו' הרב הגאון מו"ה שלמה נ"י הנ"ל"..].

שתיית ארבע כוסות באחרון של פסח

שמעתי מאחי הגה"ח רבי יצחק צבי ע"ה, שסיפר לו כמה פעמים הג"ר בן ציון דייוויס ז"ל (שגר בשכנותו בשיכון חב"ד בירושלים ת"ו), בנו של הגאון המפורסם רבי מתתיהו דייוויס זצ"ל בעמ"ח ספר "מתת י-ה" על הרמב"ם, שאביו הגאון ז"ל היה קשור מאוד אל הגאון רבי אליהו קלאצקין זצ"ל גאב"ד לובלין (לאחר נסיעת הגה"ק בעל "תורת חסד" זי"ע מלובלין לירושלים ת"ו) שבערוב ימיו היה בירושלים ת"ו, וסיפר כי הגאון רבי אליהו זצ"ל שהיה בנו הבכור של הגה"ק רבי נפתלי הירץ זצ"ל בעל "אילה שלוחה" ומחסידי רבינו ה"צמח צדק", אף שבדרך כלל לא נמנה על עדת החסידים, כאחיו הגאונים ז"ל, מכל מקום בשני דברים היה נוהג, כנראה מפאת ציוויו של אביו הגאון ז"ל: לערוך סעודת חג ב"ט כסלו, ולשתות ד' כוסות באחרון של פסח.

ואף תלמידו הנ"ל רבי מתתיהו עם היותו מחוגי הליטאים, היה מקפיד בשתי הנהגות אלו.

(ונמצא שמנהג שתיית ארבע כוסות באחרון של פסח שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע הנהיג בליובאוויטש, התחיל עוד מדור שלפניו)....

”ויקראו סופרי המלך”

”דבר פלא סיפר לי אדוני אבי מורי ז”ל, ששמע מקרובי הרה”צ מליובאוויטש אשר דו”ז האדמו”ר בעל ”צמח צדק” נ”ע, שעלה לשמים בן ע”ז שנים בשנת תרכ”ו ביום ה’ י”ג ניסן (ע”ס בית רבי), לפני פטירתו היה מדבר הרבה מרבינו הבית יוסף זצ”ל והי’ מתפלא איך שעלה בידו להיות רב ור”מ בצפת”ו, ולעשות כ”כ חיבורים גדולים, וגם להיות לו מגיד ללמד עמו סתרי תורה.

וסיים דבריו הקדושים: אבל הנני רואה שאם רוצים יש זמן על הכל.

וכסיפר להם א”מ שיום פטירת הב”י הוא ג”כ ביום י”ג ניסן נתפלאו מאד על זה, שוב כתב לי על זה חתנא דבי נשיאה מליובאוויטש הרה”ג רמ”מ שניאורסאהן שליט”א (כעת הוא הנשיא והאדמו”ר יצ”ו) בזה”ל: ”שמעתי מכבר שיש רמז על זה במגילת אסתר (ג’ י”ב): ”ויקראו סופרי המלך בחודש הראשון בשלושה עשר יום בו”, היינו ש”סופרי המלך” (ה”בית יוסף” וה”צמח צדק”) נקראו בו ביום וכו” [”עדן ציון” להגאון רבי ישעי’ הלוי הורביץ זצ”ל.

ראה גם ”כתבי הרח”א ביחובסקי” ע’ קל”ט].

סגולת אמירת תהלים

”דכל מנהג ישראל יסודו בקודש, ונחוץ להבין מנהג כל ישראל, בין בצרת יחיד כמו לרפואה לחולה ועל כל צרה שלא תבוא, ובין בעניין הנוגע לכלל ישראל שצריכין לישועה ולרחמים, אומרים מזמורי תהלים, ולמה לא נקרא פרשה בתורה או באיזה קפיטל מכתבי הקודש של נ”ך, ובחרו רק בספר תהלים, וכאשר הייתי בליובאוויטש בישיבת ”תומכי תמימים”, כמעט הראשון שבתלמידיו של מורי ורבי אדמו”ר הגה”ק רשכבה”ג הרש”ב נבג”מ, שמעתי שם על זה תשובת מרן איש אלקי אדמו”ר הגה”ק בעל ה”צמח צדק”, אשר השיב לבנו הגה”ק מהר”נ מניעזון ששאל שאלה זאת, והשיב לו: הנה ידוע שבמחלת הגוף יש לכל מחלה, רפואה של עשבים, וכדאיאת (ב”ב דף ע”ו) דאמר שמואל שידוע עשב להחיות מתים, ולזאת נראה, כי הבהמות שיש להם מחלות מיוחדות וכשרועין בשדה אוכלים אותם העשבים המיוחדות למחלתם ומתרפאים, ובכתבי הקודש יש עשבים (כנראה צ”ל: עשרים) פסוקים אשר מקורם לרפואה לכל מחלה, כדכתיב אני ד’ רופאיך, ודוד המלך ברוח קדשו אסף כל הפסוקים המיוחדים לרפואת הגוף ולישועה בעת צרה בין בכלל ובין בפרט, וקבען בספר תהלים, וכשאומרים תהלים ולפעמים מכוונים באותם הפסוקים לשם שמים נענים ומתרפאים ונושעים..

וזה שמרמז כאן דוד המלך: "כי גדול כבודו" במה אנו רואים גדולת כבודו של דוד המלך חי וקיים "בישועתך" במה שנושעים ע"י אמירת מזמורי התהלים שלו" ("נאות דשא" תהלים להגאון רבי שמואל אליהו עלקין זצ"ל פכ"א).

”רפאני ה' וארפא”

”שמעתי מזקני חסידי חב”ד בשם דו”ז אדמו”ר בעל ”צמח צדק” נ”ע זי”ע.

שפירש: ”רפאני ד” ליקח ממנו תאוות היצה”ר ותחבולתיו, ואז אח”כ אני בעצמי ”ארפא” אותי במידות טובות ומדרגות גדולות בידיעת הבורא ועבודתו ית’, או: הושיעני אתה ליתן לי מדות טובות והשגות בידיעתו ית’ ואז אני בעצמי אושיע לי להינצל מתאוות ותחבולות היצר” (”פרדס הארץ” להגאון רבי ישעיה הלוי הורביץ זצ”ל).

הספדו של הגאון בעל ”ערוך השולחן” זצ”ל

עם הסתלקותו של רבינו ה”צמח צדק” זיע”א, ערך הגאון בעל ”ערוך השולחן” מספד גדול בעירו, כשכל בני העיר אנשים נשים וטף משתתפים בו.

בדבריו השמיע הגאון ז”ל את רעיונו המפורסם, שרבים בשנים לאחריו הרבו להשתמש בו, על הפסוק ”הודו לה’ קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו”, על מי שאינו מפורסם דיו בעולם יש לפרט את ”עלילותיו”, במה מתבטאת גדלותו, אבל לגאון וקדוש מפורסם בכל העולם די ב”קריאה בשמו”.

די לומר שרבינו נסתלק כדי לזעזע ולעורר את העולם” (”מקור ברוך” לבעל ”תורה תמימה” ז”ל פרק ל”ב).

עדותו של משביל

החוקר המשכיל ה”ה שמואל יוסף פין איש וילנא, מחבר ספר ”קריה נאמנה”, מספר (”הכרמל” אלול תשרי תרל”ט תר”מ) על ביקורו אצל רבינו ה”צמח צדק” זי”ע בעת ביקורו בוילנא: ”בבואי אל חדר הרבי, כבר נטו צללי ערב, ולאור בין השמשות ראיתיו מתהלך אנה ואנה, תפוש מחשבות, מעמיק בעיון, ועיניו עצומות, חבויות בצאלים יער ריסייהם הארוכות והתלולות, פניו הפיקו אימה וכולו אומר כבוד ויראה.

רגעים אחדים עמדתי בסף הבית, לא משתי ממקומי כי יראתי להפריעו, עד אשר פקח את עיניו ויפן אלי.

אור עיניו כלהב אש מתלקחת מתוך החשיכה, פגע בעיני ורעד אחזני.

סקרני בסקירה אחת מכף רגל עד קודקודי."

הוא אמר ויהי

זקנינו הגה"ח הרה"צ רבי יהודה ליב סלונים זצ"ל (כך הוא נוסח מצבתו המחודשת בטבריה, באישורו של כ"ק אדמו"ר זי"ע), בן הרבנית מנוחה רחל ע"ה, היה בעל תפלה אצל רבינו ה"צמח צדק", ופעם בערב יום כיפור נצרך קולו לגמרי עד שהבין שלא יוכל לגשת לעמוד בליל יום הקדוש.

אך הרבי הורה לו לגשת ל"כל נדרי" והקול נפתח מיד.

שמעתי מדודי ז"ל, נכדיו.

ראה את הרבי

שמעתי מהרה"ח ר' נחום רבינוביץ ז"ל, ששמע מזקני החסידים, וכנראה גם מפי הרב החסיד רבי חיים דובער חיימסון זצ"ל, משמשו בקודש של רבינו ה"צמח צדק", ר' חיים בער ע"ה עלה בסוף ימיו לארץ, ובה מנוחתו כבוד, כשנפרד מרבינו, הבטיח לו שכאשר יגיע זמן פקודתו יתראה איתו, ואכן באחת הפעמים שהתפלל ר' חיים בער בביהכ"ס "צמח צדק" בירושלים העתיקה, עמד ליד החלון, ופתאום נתן צעקה "רבי!!.."

הוא ראה את הרבי, ומיד אח"כ שבק חיים לכל חי.

שלום עליכם

שמעתי מפי מו"ר המשפיע הרמ"י הכהן רייכמן ז"ל: הרה"ק הרחש"ז מלאדי ג"ע, בן רבינו הצ"צ, לא היה אומר בליל שבת "שלום עליכם", שכן הנשמה, גם לאחר שיוורת לגוף אינה משתנית והיא "עצם" כבתחילה.

לא כן מלאך, הוא נברא, ואין זה יאה לנשמה לומר למלאך שלום עליכם..

לדעת איך ללמוד

שמעתי מפי מו"ר הגרמל"ש זצ"ל: פעם הביאו להרה"ק רחש"ז מלאדי ילד אחד שכתוצאה מטביעה בנהר הפסיק לראות בעיניו ר"ל, ולפני שנכנסו ניסה בנו הרה"ק מהרי"ד לעשות משהו ולא הועיל.

כשנכנסו לרחש"ז לקח חומש ואמר לילד: בוא ונלמד פסוק חומש, והילד החל לקרוא..

אמר הרה"ק: מי אומר שאינו יכול לראות? יש לדעת איך ללמוד עם ילד!

שיבל בניו ל"ע

שמעתי מהגרמ"ל שפירא ז"ל, לאדמו"ר מהרי"ב מניעזין נכנס יהודי ושיקר לו שכאילו ילדיו נפטרו ח"ו וצריך ברכה לבנים.

השיבו הרה"ק: באמת מאוד לא טוב הדבר למי שאין לו ילדים, ורח"ל שיכל בניו ל"ע.

הוראת הרבי

שמעתי (כמדומה ברור) מפי הרה"ח מוהרי"ל גרונר שליט"א, ששמע מהמספר, הוא אחד מנכדי הרה"ק אדמו"ר מוהרש"ב מבאברויסק זי"ע בעל "שמן למאור" שסיפר זאת ביחידות לרבנו זי"ע: היה חסיד אחד מחסידי באברויסק, והוא עשיר גדול סוחר בעצים, והיה נוסע כל שנה לצורך מסחרו לדאנציג, שם היה סוחר עם סוחר גוי, ונרקמו ביניהם יחסי ידידות קרובים, עד שבכל ביקור היו משוחחים בארוכה וכו'.

פעם בשוב החסיד לעירו הבחין כי טעה בחשבון ונתן לאותו סוחר פחות מכעשרת אלפי רובל.

ליבו היה נוקפו, ושאל את אדמו"ר מבאברויסק מה לעשות, והאדמו"ר יעץ לו להתעלם מזה, ואולם אותו עשיר, אם מחמת ידידות ואם מחמת מורא קשה היה לו להשלים עם ההוראה, ושלח בדואר את יתרת הסכום, בתחושה שהגוי יבין עתה עד כמה הוא הגון כלפיו.

כאשר שהגיע שוב לדאנציג הופתע לראות כי יחסו של אותו גוי נשתנה כלפיו, הפקידים לא מיהרו להכניסו אל בעל הבית, וכשכבר נכנס קיבלו בצוננין.

לא יכול העשיר ושאלו איך מתנהג כן כלפיו? השיב לו הגוי: אם שלחת עתה את הסכום הזה שלדבריך הגיע לי, מי יודע כמה פעמים העלמת סכומים גדולים יותר...

או אז הבין החסיד עד כמה ראה הרבי את הדברים טוב ממנו.

ב"ק אדמו"ר המור"ש

לכתחילה ארונבער

אין, שוטה מרגיש

שמעתי מפי הרה"ח ר' חיים עוזר זצ"ל מרינובסקי: כ"ק אדמו"ר מהר"ש זיע"א ביקר בביתו של אחד מחשובי החסידים, ובא לפניו שוחט אחד שאינו חכם, לבקש ברכתו הק', והרבי כיבדו במשקה וכדומה, משל בעל הבית, ונענה: רבי, אין אורח מכניס אורח?! השיב לו הרבי: לא כך הוא הפירוש, שאם כן איך אתה יכול לשחוט והרי "אין שוטה מרגיש" ובע"כ שצ"ל בניחותא אין, שוטה מרגיש, וא"כ גם בענינינו הפירוש הוא: אין. אורח מכניס אורח..

נפוגותי ונדכיתי עד מאד

שמעתי ממו"ר המשפיע הרה"ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ"ל: כ"ק אדמו"ר מהר"ש היה אומר: דוד המלך ע"ה היה יושב על כסא זהב ליד שולחן זהב ואמר: נפוגותי ונדכיתי עד מאוד..

צריך לקרוא ק"ש עם תפילין

שמעתי מפי הגרמ"ל שפירא זצ"ל: היה חסיד אחד שו"ב בינוביץ שהיה נוסע לכל בני הצ"צ. הוא היה נוהג לקרוא ק"ש בלא תפילין בבוקר, וכשנכנס ליחידות לאדמו"ר מהר"ש, דפק הרבי באצבעו על השולחן וקרא: צריך לקרוא ק"ש עם תפילין! ונתפעל ונשאר אצל המהר"ש..

לא נוהר מאזהרת הרבי

עוד שמעתי מפיו, כי ביחידות האחרונה שהייתה להגר"י תומארכין אצל הרבי מהר"ש, שאלו הרבי: מאיזו דרך נוסע הבית, והשיבו: דרך קייב, והמליץ לו הרבי שלא יסע דרך קייב, ומשום מה לא הבין כי הרבי מקפיד על כך, והחליט לנסוע כדרכו.

שוב שלח הרבי לומר לו לפני נסיעתו שלא יסע דרך קייב, ומשום מה, לא נתקבל הדבר אצלו, והסוף היה שנסע דרך קייב, ושם נפטר, ושם מנוחתו כבוד.

”אז הוא נוסע”

עוד שמעתי ממנו כי אחר פטירת הגה"ק ר' יוסף תומארקין ז"ל הורה כ"ק אדמו"ר מהר"ש לחתנו הרב רפאלוביץ שימלא מקומו, ואמר הרב רפאלוביץ: הרי הקצמפנער (הוא המלבי"ם ז"ל) נוסע לשם! אמר הרבי מהר"ש: "פארט הער!" ואכן באמצע נסיעתו בהיותו בקיבוץ נפטר ושם מגוי"כ.

שייך לרבי מהר"ש

מרשמ"מ שניאורסון: סבו הרה"ח רש"י (זאמקע) קורנובסקי ז"ל היה מחסידי כ"ק אדמו"ר מהר"ש, וכשבא אח"כ לכ"ק מוהרש"ב לא הסכים להכניסו ליחידות, כי הוא שייך לאביו. לדבר עימו ולהזמינו לסעודה - זה כן, אבל יחידות - לא.

הציץ ונפגע

עוד סיפר שפעם אחת התחכם סבו כדי לראות מבעד לסדק בעזרת נשים את הרבי מהר"ש מתפלל, אע"פ שהרבי לא רצה, ותקפו שלשול גורא. כשהזכיר עצמו אח"כ לרפואה, התבטא הרבי מהר"ש: מי ביקש ממנו להסתכל?..

”מה שלא שמע אומר לא שמעתי”

הרב שמואל אלטר ז"ל בהקדמה לספר "לקוטי בתר לקוטי" חלק ראשון כותב: "אעתיק מה ששמעתי מן ידידי הרב הגי' ר' אשר זעגעל, ששמע מדודו הצדיק ר' איציקעל זאלקווער מלבוב ז"ל, ששמע מן הגאון הצדיק מהר"ש מליובאוויטש זצ"ל וזה לשונו: חז"ל אמרו (אבות פ"ה מ"ו) במנותם שבעה דברים בחכם, שאחד מהם הוא "שעל מה שלא שמע אומר לא שמעתי".

והקשה המהר"ש איזה חידוש הוא? כלום יכול לומר ששמע על דבר שלא שמע? ואמר הוא שכוונת חז"ל הוא לומר אשר ידע כל אדם, שכמו שאי אפשר לשני נביאים שיתנבאו בסגנון אחד, כך אי אפשר הוא אשר שני אנשים ששמעו דבר אחד, שיאמרו אותה בלא שום שינוי, ומי שמדייק היטב בלשונם ימצא בכל אחד מהם דבר מה שלא אמר חברו.

לכן כשאומר אחד לחכם איזו שמועה, אף שבאמת כבר שמעה החכם, בכל זאת אומר החכם השומע על ה"מה", על ה"נקודה הקטנה" שמשנה או מוסיף השני "לא שמעתי"..".

הרבי חי

שמעתי מהגר"א לנדא שליט"א ששמע מהחסיד ר' זלמן סקאבלא ע"ה: הנער הצדיק ר' אברהם סענדר זי"ע בן הרבי מהר"ש זי"ע, אמר פעם: אומרים שהרבי הצמח צדק נסתלק והנה אני רואה אותו כל יום לומד עם אבי..

גער בו אביו: לא כל מה שרואים צריכים לספר!

בבית הרבי איז לו מקום

עוד שמעתי מפי הגר"א לנדא בשם החסיד הנ"ל: הרא"ס הלך ברחוב וראה אשה אחת, אמר לה כי אמו הרבנית רבקה נ"ע קוראת לה.

היא הגיעה מיד לבית הרבי, ולאחר זמן הבחינה בה הרבנית ושאלה אותה מה היא עושה כאן? "מה הפירוש - ענתה - הרי הרבנית ביקשה שאבוא! כשהוברר לה שמעשה רא"ס בדבר נזפה בו כיצד הוא מהתל באשה זו? ענה לה: מה יכולתי לעשות ראיתי כי המה"מ צועד אחריה, ואמרתי, לביתנו הוא לא יכנס!

החסיד ר' הענדל

שמעתי ממו"ר הגרמ"ל שפירא ז"ל: החסיד המפורסם ר' חנוך הענדל נ"ע כשנכנס לראשונה לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ליחידות נפל בהתעלפות חזקה.

מאמרי הרבי מהר"ש

שמעתי בשעתו מפי הגרנ"ש ששונקין זצ"ל, שכשהיה ב"יחידות" שאל את הרבי זי"ע איזה מאמרים יחזור לפני הציבור, ואמר לו הרבי זי"ע: מאמרי אדמו"ר מהר"ש! ואכן כך היה נוהג הרב זצ"ל.

ב"ק אדמו"ר הרש"ב

מיוסד ושיבת תורת"ל

מהם עשו משכן לה'

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה ליב שפירא ז"ל (אלול תשכ"ב): הגאון החסיד הרי"י רפאלוביץ ז"ל, רבה של קרעמענטשוק, סיפר לי, שכל הסיפורים שהיה יודע היה מספר לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע זי"ע, ועל רובם היה אומר "אחסידישע מעשה", ורק כרבע מהם קיבל ברצינות.

פעם סיפר לרבי, שאדמו"ר הזקן אמר שהחליפו את היצר הרע של ע"ז שביטלו, ביצר הרע לממון, ואיני יודע אם טוב עשו.

הרבי נ"ע לא ענה ע"ז כלום.

הדבר היה בערב פורים, ולמחרת, בסעודת הפורים באו עשרי החסידים לרבי, ואמר הרבי: הבו מעות! זהב כסף ונחושת הם במדרגה פחותה ביותר, אבל מהם עשו משכן לה'!

האובדים בארץ אשור

שמעתי מהמשיפע הגה"ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ"ל: כידוע היה לו לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע כמה חסידים בקרעמענטשוק בשם דובער שהיו נקראים "בערלעך", אחד מהם היה החסיד המשכיל הנודע ר' חיים דובער ווילענסקי, עליו אמר הרבי הרש"ב נ"ע שכמו שיש ב"לעומת זה" ובאו האובדים בארץ אשור - עולם התאוות והתענוגות, כך יש גם בקדושה אלו השקועים בארץ אשור - תענוג דקדושה, ולדוגמא, ר' חיים בער שאמר פעם עשרים ואחד משלי ביאורים על אור אין סוף, ולאחר כל ההשכלות העמוקות שלו היה נאנח ואומר: כיצד נעשים חסיד.

התעמק בדא"ח

עוד סיפר על אותו רבי חיים בער שלפרנסתו היה סוחר, ונסע פעם לצרכי מסחרו לעיר הגדולה אודסה, ובא אל אחד מעשיריה הגדולים.

הלה לא היה בביתו וביקשו ממנו להמתין עד שיבוא, ישב, איפוא, ובנתיים התעמק כדרכו בדא"ח, וכשהופיע בעל הבית והושיט ידו לשלום התעורר מדביקותו ושאל את בעל הבית: כן, מה רצונכם? לשם מה באתם אלי?...

התחרט שלא עשה בר' הירשל דיסנער

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה לייב שפירא, כי בשנת תרע"ד שלח הרבי רש"ב לאר"י את החסידים הגאון ר' משה מדייעבסקי - אב"ד האראל, הגאון ר' יצחק יואל רפאלוביץ - אב"ד קרעמענטשוק והגביר ר' נתן גורארי לטפל בענייני כולל חב"ד, וכנגדם עמד מטעם קאפוטס הרה"ג הרח"א ביחובסקי, והנ"ל התבטא שלא בכבוד נגד רבותינו, ואח"כ התחרט מאד ובא לליובאוויטש.

אך הרבי הרש"ב לא רצה לקבלו, ואמר כי נגע בבבת עינו - אבוה"ק, ואמר שכל זמן שהוא יהיה לא יאמר דא"ח. ובסוף ימי התחרט הנ"ל מדוע לא עשה כמעשה החסיד ר' הירשל דיסנער.

וידוע שבדורנו היתה הוראה להדפיס את כתביו כי עבידא שלמא בינייהו ואכ"מ.

המעשה עם ר' הירשל דיסנער

וסיפר מו"ר הגאון רבי משה לייב המעשה שהיה עם החסיד ר' הירשל דיסנר - שהיה אחיו של החסיד ר' אלעזר דיסנער (שנזכר לעיל במדור אדמוה"ז) - והשתייך לאחת הכתות שלא עמדו לימין אדמו"ר האמצעי, ואדרבא, (כידוע היו אחרי הסתלקות אדמו"ר הזקן ג' כתות, אחת שקיבלו מרותו של אדמו"ר האמצעי, השניה שלקחו עליהם לרב את הרה"ק ר' אהרן מסטראשעלע, והג' שאמרו שאין בכלל רבי במקום אדמו"ר הזקן), כאשר בא לאדמו"ר האמצעי לא אבה להכניסו, ר' הירשל לא התייאש, ושכר לו חדר בליובאוויטש ודר שם משך שישה שבועות, עד שפעם בא המשרת בחפזון ובשמחה, ויקרא: הירשל, הרבי קורא לך.

סטר לו ר' הירשל על לחיו, ואמר, אצלך אני ר' הירשל! - ויהי לאחד מחסידיו הגדולים של אדמו"ר האמצעי.

קופסת בשמים של המהרש"ל

שמעתי מפי מו"ר המשפיע הרה"ח רבי שלמה חיים קסלמן זצ"ל [איני יכול לזכור כעת אם שמעתי ממנו בעצמי או מאחרים ששמעו מפיו], כי פעם הציעו להגביר החסיד המפורסם ר' שמואל גורארי ז"ל לקנות צרור חפצי קדושה עתיקים, והביאם אל הרבי רש"ב נ"ע לשמוע חו"ד הק', כשבא, היה מישוהו בחדרו הק', ונכנס החסיד ר' שמואל בנתיים אל בנו אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, שהיה אז ה"מנהל פועל" של תומכי תמימים וביקש ממנו לראות את החפצים,

וכך העביר אחד אחד עד שהגיע לקופסת בשמים אחת, שהחל למשמש בה ולהריח בה ולא עזב אותה, ותוך כך נקרא ר' שמואל להכנס אל הרבי נ"ע.

והנה, כאשר מסר בידו הק' של הרבי מוהרש"ב נ"ע את הכלי הקודש, הופתע ר' שמואל לראות כי נשנה אותו חזיון ממש, שהרבי נ"ע העביר כולם עד שהגיע אל אותה קופסת כסף והריח בה ממושכות, וקופסה זו היתה - לדברי המוכרים - של המהרש"ל מלובלין זי"ע..

החש בראשו יעסוק בתורה

שמעתי מפי הרב ר' שמואל ש"י (ז"ל) חפר, כי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב זי"ע"א ביקר פעם אצל הג"ר יואל הרצוג ז"ל, כשהיה רב בגרמניה, ובנו, הוא הגריא"ה - שאז היה קצת האופטיקלערטער, אמר לרבינו כי רוצה לשוחח אתו בתורה, והשיב הרבי כי הראש כואב לו, ענה הנ"ל: "החש בראשו יעסוק בתורה".

השיבו הרבי: אני מפרש אחרת: חש בראשו, אז ער איז פארכאפט אויפען קאפ (כשהראש תפוס מידי) - יעסוק בתורה...

"ברכה גדולה"

שמעתי מפי הגרש"י זי"ע, כי חסיד אחד נכנס לדירה חדשה, וכשחנך את ביתו פתח בחומש ויצא לו הפסוק מהתוכחה "בית תבנה ולא תשב", ונבהל מאוד ונסע מהר לליובאוויטש, ונכנס לאדמו"ר הרש"ב וסיפר לו מה שאירע.

נענה הרבי: הרי זו ברכה גדולה, סע לביתך ותחנכנו.

הפארת שלמה

שמעתי מפי הרה"ח ר' פרץ מוצקין ז"ל, כי ראה אצל הרבי רש"ב את התפארת שלמה על שולחנו, ומאז עיין בו ר"פ הרבה והיה בקי בו.

מוהאה לכבודו של הגאון מבריסק

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה לייב שפירא ז"ל ששמע מפי אדמו"ר הגה"ק מסוקולוב ז"ל הי"ד: באחת האסיפות של גדולי ישראל, נאם הגר"ח מבריסק, וכשהמשכילים החלו ללעוג לו, קם אדמו"ר הרש"ב ונתן פתק להגר"מ חן הי"ד.

כשהלך הרבי, דרש ר' מענדל מכל הנאספים לברר סיבת עזיבתו הפתאומית של הרבי. ופתחו את הפתק ונכתב בו כי באסיפה של גדולי ישראל ואפשר ללעוג לדבריהם איני יכול לשבת. כששמעו זאת, עזבו כל הרבנים את האסיפה.

"חטאתי לפניך"

שמעתי מפי המשפיע הרב החסיד ר' אליהו חיים רויטבלט זצ"ל, מזקני המשפיעים בבית חיינו (נלב"ע ב' דחנוכה תשנ"ח), כי כ"ק אדמו"ר הרש"ב זי"ע אמר, כי להתבוננות הדרושה לפני קריאת שמע שעל המיטה, די בשתי התיבות "חטאתי לפניך", היינו, להתבונן בפירוש "חטאתי" - עבירה על רצון ה' רח"ל, ומאידיך להתבונן ב"לפניך" - מיהו ה"לפניך".

הענוג מלדבר עם שכלי

שמעתי מפי הגאון רבי משה לייב שפירא זצ"ל, כי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע הלך פעם בראש משלחת לבקר את רה"מ סטולפיץ שהיה רשע ושונא ישראל, ובצאתו בכה בדמעות שליש.

עם זאת, אמר שהיה לו תענוג בדברו איתו כי היה שכלי.

שעת החופה

שמעתי מהרב ירוסלבסקי שליט"א ששמע מפי ר' שלמה רסקין שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע אמר לו לפני חתונתו כי בשעת החופה אפשר לפעול על שלשים שנה.

[ועל כ"ק אדמו"ר מהר"ש נדפס שאמר חמישים שנה].

הסגנון יפה מדי

שמעתי מפי המשפיע הרח"מ ובר זצ"ל, ששמע מפי הרה"ח הישיש ר' מענדל לוי ז"ל, כי כשנכנס ליחידות בצעירותו לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע, שאל אותו אם קרא ספרים חיצוניים, כי הפ"נ היה מסוגנן יפה.

בוטו של אליהו

סיפר לי הרב אהרן באט ז"ל, ששמע מגאב"ד ב"ב הגר"י לנדא ז"ל, כי אדמו"ר הרש"ב זי"ע, כשהיה מחזיר מכוסו של אליהו לבקבוק, היה מקדים ושופך מהבקבוק לכוס שכן הכוס בודאי פגום.

מכתב קודש הרבי בענין זה

ב"ה אור ליום י"ב ניסן תשי"ט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בהזדמנות כתבי זה ארשה לי לבקש מכ"ק לברר לי איזה ענין: הנה זה רבות בשנים רשום במוחי בבירור שרבוה"ק נ"ע זי"ע היו נוהגים אחרי גמר הסדר, כשהיו שופכים היין מכוס של אליהו חזרה מהבקבוק, היו שופכים תחילה מעט יין מהבקבוק להכוס (לתקן פגמו כמו בכוס ששתו ממנו) ואח"כ היו שופכים הכוס יין להבקבוק, אבל בהיות שבהגדה של פסח עם לקוטי מנהגים וטעמים לא נזכר זה, ע"כ נפל ספק בלבי אולי אני טועה בדמיוני, אף כי כמדומה לי ברור. משה דובער בן אסתר (הוא הגאון המפורסם רבי משה דובער ריבקינ זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת ובעמ"ס תפארת ציון על הש"ס ו"אשכבתא דרבי").

תשובת כ"ק אדמו"ר זי"ע: "כך רשום גם בזכרוני (ובמילא גם נוהג כן), אף שלכאורה אין שייך כאן פגם, שהרי איש לא שתה מהכוס, אלא שי"ל שבמובן הרוחני נעשה בגדר שיריים (ראה רמב"ם הל' שבת פכ"ט הלכה ט"ז: "כלי שהיה מלא יין כו' אם שתה ממנו מעט כו' הוא כשירוי כוסות") כיון שנעשית בו כל מצותו וצריך לשפוך בו יין כדי שיחזיר לחשיבותו, וכמש"כ בהגהות מיימוניות הל' שבת פכ"ט (הלכה ט"ז שם: "וני"ל דמה"ט כששופכין בו מעט יצא מתורת שיור וחוזר לחשיבותו")."

(קובץ היכל הבעש"ט ניסן תשס"ט ניו יורק).

”ליובאוויטשער רבי איהר זיינט גירעכט!”

שמעתי מפי הגאון רמ"ל שפירא זצ"ל, ששמע מפי הגרמ"ד ריבקיין זצ"ל, שבאחת מאסיפות הרבנים, אמר הגר"ח איזה דבר תורה, והרבי נ"ע אמר לו כי לדעתו הוא רא"ש בברכות, והגר"ח לא השיב, בערב דפק הגר"ח על פתח חדרו של הרבי נ"ע וקרא: "ליובאוויטשער רבי איהר זיינט גירעכט! (אתם צודקים!)".

הקפות בקבלת האתרוג

גם אם כבר נדפס ב"לשמע אוזן" חביבים לי הדברים ששמעתי בעצמי מפי בעל המעשה הגה"ח רבי גרשון חן זצ"ל אב"ד אלעקסנדריא ואח"כ דיין בחיפה ורב שיכון חב"ד בירושלים, בהיותו בליובאוויטש וקראו לו אז גרשון ראגאטשאווער, קראו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע פעם לפני סוכות ואמר לו היות שהאתרוג מגיע, שיקח עגלון ויסע לקבל פני האתרוג וכך עשה וקיבל פניו, והביא אח"כ את האתרוג לחדר הרבי נ"ע, והרבי היה מאוד בדביקות והתלהבות, הניח האתרוג על השולחן וערך סביבו הקפות.

איך שמחה בהתרת הספיקות

שמעתי ממור ראש הישיבה הגאון רבי משה אריה ליב שפירא זצ"ל: כשקיבל עליו הרבי נ"ע [כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע] את הנשיאות והוא עודנו אברך צעיר, ביקר בהאדיץ' להשתטח על ציון קדשו של רבינו הזקן והתייפח שם בבכיות נוראות.

כשיצא מן האוהל, פגע בו אחד מזקני חסידי קאפוסט ור' מוניא שמו, ואמר לו: את זקנכם (ה"צמח צדק") הכרתי, ושרתה עליו תמיד רוח שמחה, את אביכם (הרבי מהר"ש) גם ידעתי והיתה בו הרחבת המוחין, וא"כ, מנין לאברך כזה בכיות כאלו? השיבו הרבי נ"ע: כשמקנן איזה ספק ובאים למקור אזי נעלם הספק ואין שמחה כהתרת הספיקות, אבל כשבאים למקור ועדיין יש ספיקות, בודאי שלא תיתכן אז שמחה.

נענה אותו חסיד קאפוסט ואמר: "אברכים זקוקים לרבי", אמר לו הרבי "אילו ידעתי היכן מצוי רבי הייתי הולך אליו, אפילו מעבר לים".

אה אני אמחול לך

שמעתי ממו"ר הגאון רבי משה ליב שפירא זצ"ל: אדמו"ר מוהרש"ב היה נזהר מאד בכבוד אב ואם כמובן, ופעם נכנס בערב יום הכפורים לאמו הרבנית רבקה ואמר לה: אמי, אולי לא יצאתי ידי חובתי לפניך? השיבה לו אמו הרבנית: אמנם לא יצאת ידי חובתך, אך ביום הכפורים הרי הקבי"ה מוחל לכולם, אם כן אף אני אמחול לך...

שושנת חסידים

שמעתי מפי הגאון החסיד רבי יעקב לנדא זצ"ל גאב"ד בני ברק, בהתוועדות חסידים בחג הגאולה י"ט כסלו בירושלים: בנוכחות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ניגנו חסידים ביי"ט כסלו "שושנת חסידים צהלה ושמחה" ובו: "ארור אביגדור וכו'", ואחד הרבנים המפורסמים הביע תמיהה, הרי יש לו נשמה? ואמר הרבי נ"ע: "האבער ווי קוקט זי אויס" (אבל איך היא נראית)?

ראה ב"חתם סופר" עתידות

שמעתי מהגרמ"א לנדא שליט"א, ששמע מאביו הגאב"ד ז"ל, שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע הי' מחותן עם משפחת קארניצר נכדי החת"ס זי"ע והיה ברשותו כתבים מהחת"ס. ולאחר שהי' גירושין החזירים, והתבטא כי חבל שאין הכתבים נשארים אצלו, שכן הוא רואה בהם עתידות.

קנה בית בברכת הרבי

שמעתי מהרה"ח ר' חיים דוב רובינשטיין שליט"א, איך זקנו הגאון החסיד רבי בערל שמוטקין זצ"ל נעשה גביר: הוא נכנס לרבי רש"ב נ"ע כשחיתן את בתו ואמר לרבי כי כתוב כשמחנתים בן כדאי לבנות בית (ע"י אור לשמים בשם ה"אזהב ישראל"), ואשר על כן הוא רוצה לקנות בית.

שאלו הרבי בשביל מה אתה צריך לבית? והשיב, כי כך הוא רוצה.

השתהה הרבי רגע קט ואח"כ אמר: טוב, קנה בית ויהא בהצלחה.

הוא לא היה בטלן, כיון שהיתה לו ברכת הרבי החליט לקנות בניין ענק בוורשא של מאות דירות (!) ויצא הדבר שרכשו בסכום זעום וכך נעשה גביר ומימן את כל הוצאות ישיבת תו"ת בוורשא.

בן מונח אצלי

שמעתי מהגה"ח רשמ"מ שניאורסון שליט"א, ששמע מדודו הרה"ח ר' חיים שניאורסון ז"ל, ששמע בעצמו מפי הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי מוילנא ז"ל, שבאסיפת הרבנים הגדולה בפטרבורג בשנת עת"ר שהשתתפו בה כל גדולי הדור, היו הרבי נ"ע והגר"ח מבריסק והאמרי אמת מגור בדיעה אחת כמעט בכל דבר, והיה הסדר שהגר"ח היה עורך הנושאים והיה מניחם על השולחן לדון בו, והיה נושא אחד שהוא ז"ל הניחו על השולחן ודרש הרבי נ"ע מיד ובתוקף להסירו ולא לדון בו כלל.

ולפליאתם השיב כי בילדותו לפני הבר מצוה למד איתו אביו המהר"ש נ"ע קיצור שו"ע "וואס ממעג, מעג מען, און וואס ממעג נישט, מעג מען נישט, וואס מטאר, טאר מען, און וואס מען טארניט, טאר מען ניט", ואז נחקק בגופו כי מה שאסור לא ירצה בו.

ואמר הגר"ח נ"ע כי בשעה שאמר זאת, ארכובותיו דא לדא נקשן ו"גם עכשיו כשאני מספר זאת ארכובותי דא לדא נקשן" (עיינן בהקדמת תפארת ציון להגרמ"ד ריבקיין ז"ל שמעניין שהגר"ח מבריסק קיבל נימוק זה של הרבי הרש"ב נ"ע ש"כך מונח אצלו" והן הן הדברים).

שברון לב בזה

עוד מהגרמ"ל זצ"ל: הגר"י רפאלוביץ, רבה של קרעמענטשוק, התלוה פעם אל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע באחד ממסעיו בערי רוסיא, והגיעו לעיר אחת שבה יצאו כל התושבים אנשים נשים וטף לרחובות לקבל פני קדשו, ואמר הרב רפאלוביץ: הייתי מאחל לעצמי שברון לב והתבטלות כזאת לפני פטירתי כפי שהיה אז אצל הרבי.

אלול הסיזון של תהלים

שמעתי מפי הרה"ח ר' אברהם פאריז זצ"ל, שפעם ביקש ממנו כ"ק מוהרש"ב זי"ע בחודש אלול שכאשר נוסע לעיר יקנה עבורו תהלים "הרי עכשיו הסיזון של תהלים".

גם אצלי ערב יום ביפור

שמעתי מפי הגרמ"ל ז"ל מפי הגה"ח רש"ז הבלין ז"ל, ומפי הגה"ח רח"מ וובר ז"ל בשם המשפיע ר' אלטר שמחוביץ ז"ל: בחודש אלול אמר פעם אדמו"ר מוהרש"ב לבנו אדמו"ר מוהרי"צ: הן נמצאים אנו כבר בתוך אלול, ואנו עומדים עדיין בחוץ, ופרץ בככי, ובקש ממנו שיקח ממנו מעט מהעסקנות ציבורית.

אח"כ, בעיוהכ"פ ביקש ממנו שוב אביו שיסדר לו כמה ענינים מאחר ואין לו זמן, א"ל בנו אדמו"ר, גם אצלי ערב יום כיפור.

אמר לו אביו, אני לוקח זאת עלי.

אמר לו בנו, אם לא יהי לי עיוכ"פ יחסר לי גם ביו"כ.

אמר לו אביו, גם זה אני לוקח עלי.

יהס מיוחד

עוד שמעתי מפי הגרמ"ל זצ"ל ששמע מפי אדמו"ר הגה"ק מסוקולוב ז"ל הי"ד, שבאסיפת רבנים אחת בפטרבורג שנקראה ע"י המלוכה בדבר לימוד השכלה ע"י הרבנים, לא נתנו לדבר באידיש רק לאדמו"ר הרש"ב ולהגר"ח מברסק.

לא הרגיש טעם המאכל

שמעתי מהרה"ג ר' אליהו לנדא שליט"א ששמע מהמשפיע הרש"ח ז"ל, כי פעם ישבו בחורים בסעודה על שולחן כ"ק אדמו"ר נ"ע, והבחין שאחד מהם אינו אוכל את המרק, חשב כי בודאי חסר לו מלח, ולקח חופן מלח ושם בצלחתו, ושחק אותו בחור, כי היה הפוך, המרק היה מלוח מדי, והרבי לא הרגיש שום טעם במאכלו..

אשרי העינים שראו אותו

שמעתי מהגרמ"צ גרוזמן ע"ה ששמע מאביו ז"ל, שחסיד מחסידי רוזין היה אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע ואמר לו כי זכה להיות אצל הרה"ק רד"מ מטשורטקוב זי"ע. וקם הרבי מכסאו ואמר אשרי העינים שראו אותו.

איך ביכולתנו לעכל כבוד

שמעתי מפי מו"ר הגרמ"ל שפירא ז"ל: לאחר הסתלקות הרבי מהר"ש ביקש הרה"ק הרד"צ מבנו אדמו"ר"ע לקבל את הנשיאות, אמר לו הרבי: "קבלו אתם עליכם את הנשיאות", אמר הרד"ץ: "אנו אין ביכולתנו לעכל את הכבוד זהו רק ביכולת הנשיאים".

השגת הרה"ק מוויטעבסק

שמעתי מפי מו"ר המשפיע רמ"י הכהן ז"ל בתשכ"ג: החסידים הגדולים ר' הענדל ור' גרשון בער, הסבו בהתוועדות אצל הרה"ק ר' הלל מפאריטש, ונענה חסיד אחד ואמר על הרה"ק הרמ"מ מוויטעבסק, שלפני שעלה לארה"ק, כשעבר בית - ידע מחשבותיהם של כל האנשים הנמצאים בו שחשבו עד אז, וכשעלה לאר"י, כשעבר ליד איזה אדם - ידע את כל מה שחושב.

וכך אמר ר' הלל: אם אמת נכון הדבר הרי ההיפך הוא הנכון, כי בחו"ל השיג הרמ"מ רק עד פרצוף ז"א, אבל כשעלה לאר"י השיג עד פרצוף אדם, אריך שבכתר הוא מקיף, ולכן ידע מה שחושבים בתוך הבית.

ר' גרשון בער ששמע זאת לא היה יכול להבין זאת, כלום השיג הרמ"מ יותר מהאבות שהיו מרכבה לז"א? וכל ההסברים של זקני החסידים לא השביעו רצונו.

לימים שאל ר' הענדל על כך את אדמו"ר הרש"ב, השיב הרבי: דבר זה ישנו וישנו, און וואס ווייטער די דורות זענין, ווייטער זענין זיי משיג [מה שהדורות מאוחרים יותר ההשגה גבוהה יותר].

הסתכלו בעיניו שראו צדיק אמיתי

"פעם בא אל הרש"ב זי"ע אחד מאנשי ה'דברי שמואל', וכשנשאל לסיבת ביאתו ענה שהוא תלמיד מוהר"ש מסלונים, ופעם פנה אליו רבו באמרו לו הסתכל בעיני שראו צדיק אמיתי. (והי' כונתו על הרש"ב), לכן באתי כדי לראות את הצדיק האמיתי בעצמו" (אשרי האיש).

לשאול בהלכה את ה"אור שמח"

שמעתי מפי הדיין הרב צימבליסט שליט"א (כנראה מפי אביו הגה"צ המפורסם רבי יהושע מהורודנא זצ"ל), כי חסידי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב בדווינסק שאלו אותו למי לשאול והורה להם ל"אור שמח".

הרבי נ"ע מבקש מהאדמו"ר מסלונים ללמוד תניא

שמעתי מפי הרה"ג ר' יהושע העשל בלוי שליט"א ששמע מאת הגה"ח ר' יוסף דב קסטל זצ"ל, כי באחד מביקוריו של ה"דברי שמואל מסלונים זי"ע אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, אמר לו הרבי שילמוד תניא בכל יום.

הביע הרבי מסלונים פליאה, שהרי אצלם לא נהגו ללמוד חסידות חב"ד, השיב הרבי עלי ועל צוארי, ואכן למד ה"דברי שמואל" תניא בכל יום.

בששילם מתפלל עדיין השערים פתוחים

שמעתי מפי הגה"ח ר' גרשון חן זצ"ל, שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע פעם התמהמה הרבה במוצאי יוכ"פ, ורק לאחר שעה ומחצה הלך לטעום משהו.

לשאלת הרבנית מה זאת, ענה הרבי: כששילם - הוא המשגיח החסיד ר' משולם קוראטין זצ"ל - מתפלל, עדיין פתוחים השערים.

הפילתו של ר' שילם

שמעתי מהרה"ח ר' אברהם פאריז ז"ל, שהמשגיח החסיד ר' שילם נ"ע עמד פעם בתפילה, ובנתיים נפטר אחד החסידים, והכריזו בליובאוויטש על הלוי, וגם הרבי רש"ב הלך להלוי וכו', וכאשר חזרו, עדיין עמד שילם בתפילה.

והרבי ניגש אליו ועמד כעשרה רגעים לידו, עד שהרגיש בו ר' שילם...

בולם גיבורים

שמעתי מפי המשפיע הרה"ח ר' סעדיה ליבעראוו זצ"ל, שבהיותו לומד בישיבה הק' דליובאוויטש היה בין ה"חוזרים", שפעם נכנסו לחזרה לחדרו הק' של אדמו"ר הרש"ב יותר מדי בחורים, ושאל הרבי למה הכניסו את כולם? וענה אחד: "כולם אהובים", שאל הרבי: "כולם ברורים"? ענה הנ"ל: "כולם גיבורים"!!

שיטת הלימוד

שמעתי ממו"ר הגאון רבי משה לייב שפירא ז"ל: כשהרב רמ"ד ריבקין ז"ל נקרא לצבא וכ"ק אדמו"ר הרש"ב ברכו שייפטר מזה, אמר לו שישתפק בפלפול וייפטר מהמשקה אבל לא כמו ... שמדמה תפלין לריאה...

ביחידות הראשונה התעלף

סיפר לי מו"ר הגרמ"ל זצ"ל: החסיד המפורסם ר' חנוך הנדל כשנכנס לראשונה לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, התעלף.

"לב פתוח"

שמעתי מהגה"ח רבי נחום שמריה ששונקין ז"ל, כי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב אמר על הרה"ח ר' ישראל נח "הגדול" (בלניצקי), כי יש לו לב פתוח ואינו זקוק לאריכות בתפילה.

מאיר בו יחידה שבנפש

שמעתי מפי דו"ז הרב החסיד רבי עזריאל זליג סלונים זצ"ל, על התמים שמשון ויטבסקר ע"ה, שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב פעם התבטא עליו בעת שאיבת מים שלנו, כי כאשר שמשון שואב מים שלנו, מאירה בו יחידה שבנפש.

”איידעלע לבושים”

שמעתי מפי הגאון רבי משה לייב שפירא ז”ל, כי המשפיע הגה”ח רש”ז הבלין נסע לליובאוויטש מאר”י עם לבושי ירושלים, והרבי הרש”ב אמר לו: איידעלע לבושים. אומרים שלקחום מן הישמעאלים אבל לא כן הדבר הם לקחוהו מהיהודים [ועי’ כפתור ופרח לר’ אשתורי הפרחי פמ”ד שאכן משמע כן].

נוכחו לדעת בי הרבי צדק

שמעתי מפי הרב ר’ משה בר”י הירשמן מפי זקני סטולין קרלין, כי לפני שייסד הרבי רש”ב את תומכי תמימים, סיפר על כוונתו זו להרה”ק מקרלין פרנקפורט, והוא התווכח עם הרבי בקשר לזה.

לימים התודע באזני חסידיו כי נוכח לדעת כי הרבי מליובאוויטש צדק בהחלטתו לייסד את הישיבה החסידית.

”בעבדא קמי מאריה”

אמר לי הגאון המקובל גאון בית מונקאטש רבי מרדכי שפילמן זצ”ל, כי העולם חושבים כי תחילת הקשר בין ליובאוויטש למונקאטש הוא יחסי הידידות של הרה”ק בעל מנחת אלעזר עם כ”ק אדמו”ר מוהריי”צ, ואינו כן, הרה”ק בעל דרכי תשובה עמד לפני כ”ק אדמו”ר מוהרש”ב כעבדא קמי מאריה, לא פירט לי איך ומה.

שאלתי על כך את כ”ק אדמו”ר ממונקאטש שליט”א, והשיבני שהוא לא שמע על כך, אבל אין בר סמכא מרבי מרדכי.

אש להבה

”ומספר הרה”ג המפורסם ר’ בן ציון יעקאבאוויטש שליט”א בספרו הנפלא ”זכור ימות עולם”, שבשנת תשי”ט בעת חזר רביה”ק (מסאטמער) זי”ע מנסיעתו בארה”ק ור’ בן ציון התלווה אל רבינו על אם הדרך, ובאמצע שיחות הקודש עלה המדובר על המהרש”ב, התחיל רבינו לדבר מקדושתו ופרישתו של מהרש”ב, ונתרגש מאוד ואמר בלשון קדשו: ”דער

מהרש"ב איז דאך גיווען א אש להבה" (בדרך אגב יצויין שהמהרש"ב הוא היחיד בדורו של רבינו שמתארו בתואר "הרב הקדוש") "דמתה לתמר" ניסן תשס"ד)

רגשי כבוד והערצה

שמעתי מפי מו"ר הגרמ"ל שפירא זצ"ל, כי הגאון הקדוש בעל ה"תורת חסד זי"ע היה מגלה בפני הגאון רבי שלמה יהודה לייב אליעזרוב זצ"ל רגשי כבוד והערצה כלפי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זיע"א, וכל פעם לפני שנסע הגרשי"ל לליובאוויטש היה אומר לו התורת חסד: הלוואי הייתי מקבל איזה מכתב מאדמו"ר.

ופעם אמר אכן הגרשי"ל לכ"ק אדמו"ר ע"ל כך, והרבי השיב "מה יש לי לכתוב אליו" (במשמעות של הדרת כבוד).

ועי' ב"אגרות קודש" של כ"ק אדמו"ר הרש"ב זי"ע (ח"ג ע' י"ב) "ואכתוב אי"ה ללובלין להרה"ג ר"ז שיי".

מתוך בובד ראש

"כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני.

בבבא בתרא קכ"ג ילפינן ממקרא זה, דהא דאמר יעקב אבינו "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" אין זה חרב וקשת ממש, שהרי דוד המלך אומר "כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני" אלא "קשתי" זה תפילה, ו"חרבי" זה לשון בקשה, כי תפילה הוא באמת מלשון טפל כי דטלנית - האותיות שהן ממוצא אחד - מהלשון, על פי דקדוק מתחלפין, שעושה עצמו תפל ובטל להקב"ה, וכפי שיחת מורי ורבי גאון עליון קודש הקדשים הרש"ב נבג"מ בשיחה שלו, כי אין אפילו בעולם הגשמי שום מציאות וחיות רק מאור פנימי של אור אין סוף שלמעלה, וזהו כשאדם מתפלל, וכדאיתא בברכות דף ל' במשנה קמא דפרק אין עומדין: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, ופרש"י שם, דהיינו הכנעה וביטול, דהיינו שאינו מרגיש במציאותו כלל" (נאות דשא להגאון רבי שמואל אליהו עלקין זצ"ל תהלים פמ"ד).

יש שני מיני חיות

“עורה למה תישן ה' הקיצה ואל תזנח לנצח” יש לבאר בזה על פי הנחת מורי ורבי גאון עליון קודש הקדשים הרש"ב נבג"מ האדמו"ר מליובאוויטש, שהקשה בכתב אחד, הלא האדם בשעה שיש לו שיתוק (היינו פאראליזירט) וכמת, ואין שום חיות מהנפש פושטת בגוף, מדוע הוא ככה כמה שנים ואיננו מסריח, ומת ממש אם שוכב איזה ימים מסריח, וכדאיתא ביבמות ק"ב דאין מעדיין על המת להשיא את אשתו לאחר ג' ימים משום שנשתנו פניו מחמת שינוי הדמים - ולכאורה יש מזה ראייה לשיטת הגאונים דבשר ששהה ג' ימים בלא מלח נתייבשו הדמים ואיננו יוצא ע"י מליחה כי אם ע"י צלי, ומסיק שם הש"ך דאין לדין זה מקור בש"ס, אכן מכאן ראייה לשיטת הגאונים, דבשר ששהה בלא מלח נתייבשו הדמים ומתחיל להסריח - ומתרץ מרן אדמו"ר הגה"ק הנ"ל, דיש שני מיני חיות הנמשכים מהנפש לגוף:

א. חיות רק כדי קיום, דהיינו חיות מקיף, המקיף על הגוף שלא יסריח,

וב. חיות פנימית שכל כוחות הגוף בטלים לו ונמשכים אחריו לעשות כל מעשיהם על פיו כו', אכן, חיות השני הנמצא במוח ומושל ושולט אינו נמצא במי שיש לו שיתוק כן ע"ש ההמשך (באות דשא תהלים פמ"ד).

בנו ממלכת מקומנו

ב"ק
אדמו"ר
הרד"ק

בזכות השמחה

שמעתי מפי הרב החסיד ר' שלום דוב קסלמן זצ"ל (בהתוועדות שמחת תורה), ששמע מאביו מו"ר המשפיע הרש"ח נ"ע: הרבי הריי"צ זי"ע, סיפר פעם על חסיד אחד שבא לרבי לחדש תשרי (והבינו החסידים שהכוונה על עצמו), ונכנס לרבי והזכיר את בנו החולה לרפואה, והרבי לא השיבו, והבין החסיד שאין מה לעשות ר"ל.

בשמחת, בשעה שהקהל רקד בהקפות, חשב החסיד לעצמו איך זאת שבגלל צרתו הפרטית הוא מפריע לשמחת תורה של הכלל, והחליט לשכוח מכל צרותיו הפרטיות והצטרף לשמחה וריקודים.

אחר החג כשנכנס שוב לרבי, אמר לו: מה שלא יכולתי לפעול אני, פעלת אתה בשמחת תורה.

אמונת תום הצילתו מטביעה

שמעתי מפי הרה"ח רבי מנחם מענדל טננבוים זצ"ל, כי ראש הישיבה הגאון החסיד רבי מרדכי מענטליג זצ"ל, יצא מגיא ההריגה בשנת ת"ש ללונדון, ושם אמור היה יחד עם הרבה פליטים להפליג באוניה לאמריקה, ואירע שהאוניה הקדימה והפליגה בשבת קודש, ולא רצה הרב מענטליג לעלות על האוניה בשום אופן, שכן הרבי (הריי"צ) זי"ע אמר לו לחזור דא"ח בשבת בביהכנ"ס בלונדון.

משמע שצריך להיות בשבת בלונדון.

כמה שניסו להניא אותו מהחלטתו, שכוונת הרבי הייתה, באם יהיו בלונדון כפי התכנית, אבל עכשיו האוניה מפליגה, וזה עניין של הצלת נפשות ממש, וללא הועיל.

לבסוף טבעה האוניה וכל נוסעיה טבעו ר"ל.

הענוג להסתבל עליו..

שמעתי מפי מו"ר המשפיע הרה"ח רבי משה יהודה הכהן רייכמן זצ"ל: כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע דיבר בהתוועדות אחת על החסידים, כשמתאר אחד כחסיד ישיש ואחד כחסיד צעיר, אחד כחסיד של אביו ואחד כ"חצי חסיד" וכו' וכו'.

שאל אחד את הרבי: ור' מיכאל? (הוא המשפיע הרה"ח ר' מיכאל בלינר ע"ה), הפנה הרבי ראשו הק' לעבר ר' מיכאל ואמר: א אלטער חסיד א יונגער חסיד, א מחיה אקוק צו טאהן אויף איהם [חסיד ישיש, חסיד צעיר, תענוג להסתכל עליו]..

ויבוח בהל' ביאת מקדש

סיפר לי הרב ר' אהרן אברמטשיק שליט"א (זצ"ל) מזקני חסידי אמשינוב-גור במונטריאול, כי הוא נלוה להרה"ק ר' יוסף מאמשינוב זי"ע כשביקר אצל כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע להזמינו לנישואי בתו הגדולה, ורבינו יצא ללוותו עד הרחוב, וזוכר שנתווכחו ביניהם ברמב"ם הל' ביאת מקדש.

מדבר שקר תרחק!

סיפר לי מו"ר הגאון רבי משה ליב שפירא זצ"ל בעל "טבעות זהב": שמעתי מפי הרה"ח ר' משה כהן (אולי: דובינסקי ז"ל), כי פעם נכנס אחד לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, וביקש "לנסותו", ושיקר לו, שכאילו יש לו אשה ובנים, טרם כילה לדבר, קרא הרבי בקול: מדבר שקר תרחק! והאיש נס בבהלה החוצה.

אנו יורדים מההר

שמעתי מפי דודי זקני הרב החסיד רבי עזריאל זליג סלונים זצ"ל: כשהיה כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע בורשא, אירע פעם שלא נתנו להיכנס ליחידות לאחר חג השבועות, לאחר שלושה ימים הסכים.

לשאלת המזכיר הגה"ח ר' יחקאל פייגין ז"ל לטעם הדבר, השיב: אנו יורדים כעת מן ההר.

השאלה והתשובה היא מלמעלה

שמעתי מפי הרה"ח ר' משה כהן דובינסקי זצ"ל, ששמע מהרב החסיד המפורסם ר' אלחנן מרוזוב הי"ד, שבעת שהיה מזכירו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע נכנס אחד ליחידות ומרוב פחד התבלבל ולא שאל מה שרצה, לאחר שיצא ונרגע ביקש להיכנס שנית, ושאל ר' אלחנן את הרבי, והשיב "עס פרעגט זיך גיט אליין או עס ענטפערט זיך גיט אליין".

”בשהרבי אומר”

שמעתי מהמשפיע הרה"ח ר' שלמה זרחי שליט"א, ששמע מזקן המשפיעים הגאון החסיד הגרש"ל הלוי לויטין זצ"ל, על בחור מסויים שעד גיל מאוד מאוחר לא הלך לו בשידוכים, ופעם נכנס ע"כ לכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ זי"ע, ואמר לו הרבי: אתה בחור יפה ובודאי ירצו אותך, ולמחר הגיע השידוך שלו, ואמר הגרש"ל: "כשהרבי אומר "אתה יפה" נעשים יפה"..

ארגן לרבי מנין בתשעה באב

שמעתי מהרה"ח ר' אברהם ז"ל - בהרה"צ רח"צ אייזנבך זצ"ל, כי כשביקר בארה"ק כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ זי"ע בחודש אב בשנת תרפ"ט, ארגן אביו הרה"צ רח"צ מנין עבור הרבי בליל תשעה באב.

נקיי-הדעת שבירושלים נהרו "אל הגג"

כשכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ זי"ע ביקר בארץ, נהרו אליו נקיי הדעת מכל החוגים, ושמעתי מפי הרה"צ בעל "ברכת אברהם" מסלונים זצ"ל, כי הלך לראות את כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ כשביקר בארץ, גם ש"ב הרה"צ ר' נתנאל ספרין שליט"א מקרנא, סיפר לי כי זקנו, הגאון החסיד מוה"ר ישראל יצחק רייזמן זצ"ל, הלך אל הגג של מלון א"י לשמוע מהרבי דא"ח.

כן סיפר לי דודי הגה"ח הרש"ל זצ"ל, כי באותה שבת שהרבי היה בירושלים, לא קיים אביו, זקני הגה"צ מוהרמ"י זצ"ל את ה"סעודה השלישית" בביהכנ"ס שלו בשכונת ימין משה והלך עם כל בניו לשמוע דא"ח אצל הרבי.

בנוסף זה שמעתי גם מהגה"ח רבי אלעזר בריזל זצ"ל.

גם כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע הלך אז אל הגג ועוד.

ישראל "בעל שם"

שמעתי מפי הרה"ח הישיש ר' מענדל מרוזוב שליט"א (ז"ל), כי היה יהודי מחסידי פולין שהתקרב לכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ זי"ע, והוא היה איש פשוט.

פעם היה שהרבי זי"ע לא הכניס ליחידות, ובא אותו יהודי ואמר למזכיר כי יש לו עניין של פיקוח ממש ורוצה להיכנס, ואמרו שלא ניתן כי הרבי אינו יכול לקבל, אך הוא הפציר כמה פעמים, עד שנכנסו לומר לרבי, והורה להכניסו.

כשנכנס החל הוא מרעיף שטף ברכות על הרבי, סיים ויצא.

הרבי התפלא מאוד ושאל עליו מי הוא, ולא ידעו לומר, עד שביררו ואמרו שקוראים לו ר' ישראל גאטעסמן.

ואמר הרבי: הוא הרי החיה אותי, ואחר כך הורה להכניס את כולם ליחידות.

אגב, מספר הנ"ל, כי גם הרבי זי"ע חיבבו ביותר והיה קורא לו ישראל "בעל שם", כי לא רצה לבטא את שם משפחתו..

דאגה לתורת אמת

עוד שמעתי מפיו: כ"ק אדמור מוהריי"צ זי"ע לפני הנשיאות היה מסרב לומר דא"ח, ופעם ביקר אצל חותנו הרה"ק ר' אברהם בן כ"ק אדמו"ר מוהרי"נ מניעזין נ"ע) בקישינוב וביקש מאתו לומר דא"ח ולא רצה, אך כשהבטיחו לו שתמורת זה יאספו כספים עבור ישיבת "תורת אמת" נעתר ואמר דא"ח.

להחליף את הביט

סיפר הגאון רבי שלמה יוסף זי"ע כי באחת הפעמים שבא לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, בתקופות הקשות של העבודה במחתרת, כדי לקבל כסף עבור הרבנים, פנה אליו הרבי לפתע ושאל אותו באיזה כיס הוא מחזיק את הכסף, וכשאמר לו, אמר כדאי להחליף פעם, ואכן כשהגיע לביתו נתברר לו שהכיס שהחזיק בו תמיד הכסף נחתך כולו על ידי כייס..

רב בלי זקן?!

שמעתי מפי הגאון והחסיד רבי יוסף דוב קסטל זצ"ל (מזקני רבני ליובאוויטש בקראון הייטס ומנוחתו כבוד בירושלים ת"ו), שכאשר הגיע כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע לארה"ב, קרא מיד לאסיפת רבנים, ואכן נתקבצו כמאתיים רבנים, רובם ככולם מגולחי זקן, כנוהג

הימים ההם, הרבי, שדבר זה לא מצא חן בעיניו, קרא אליהם בתקיפות: רב שמגלח זקנו ראוי הוא שיירה באקדח!

”מנהיג ישראל”

סיפר לי הרה"ח ר' לייבל פרידמן מניו יורק, מחשובי חסידי סאטמר, כי הוא היה נוכח בשעה שבאו לומר לאדמו"ר מסאטמר זצ"ל כי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נסתלק, ואמר: הוא היה מנהיג ישראל עד לרגע האחרון..

בשמים הבריוו שהוא צדיק הדור

שמעתי מפי הרה"ג ר' משה הירשמן, בשם חו"ז הגה"ח ר' דוד שכטר זצ"ל שהיה מקורב מאוד להרה"ק ר' שלומקע מזוועהיל זי"ע, שהרבי מזוועהיל התבטא בפניו פעם: בשמים הכריזו על הרבי - הרי"צ מליובאוויטש "צדיק הדור"..

ברכה לבנים

סיפר לי דו"ז הג"ר אברהם אביש זצ"ל, שכשביקר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע בפילדלפיה, היה הוא מתגורר שם, וזוכר כי הרבי התאכסן בביתו של אחד שהיה חשוך בנים ל"ע, וביקשו ברכתו הק', וכעבור שנה נולד להם בן.

ביאור על הרמב"ם

שמעתי מפי מו"ר הגאון רבי משה לייב שפירא זצ"ל, שסיפר לו הגאון רבי משה דובער ריבקיין זצ"ל בעל "אשכבתא דרבי" ו"תפארת ציון" על הש"ס (בעת שכיהן ראש ישיבה ב"תורת אמת"), שבדידיה הוי עובדא, שנכנס פעם לחדר כ"ק אדמו"ר מהרי"צ זי"ע, לפני נשיאותו, והבחין שעל שולחנו ערימת כתבים והיה שקוע בכתביה, והבחין כי הוא בדברי הרמב"ם ה' פסולי המוקדשין, וכשהוא נכנס פתח מגירת שולחן וששלל הכל לתוכה..

היכן יתחבאו בולם?

שמעתי מפי כ"ק אדמו"ר הרה"ק מאלכסנדר שליט"א (זי"ע) בעל ה"אמרי מנחם", ששמע מאביו הרה"ק בעל ה"אמונת משה" זצ"ל, כי הרה"ק בעל "ישמח ישראל" זי"ע ראה את כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע באסיפת רבנים והיה בן כ"ח שנה בלבד, והתבטא ה"ישמח ישראל": איני יודע היכן יתחבאו כולם מפני אברך זה! והאדמו"ר זצ"ל סיפר לי כי סיפר זאת גם לכ"ק אדמו"ר זי"ע כשהיה אצלו בשנת תשמ"ג.

יתיר מבהויה

שמעתי מפי הרה"ג רח"א לנדא שליט"א, כי אביו בתחילת שנות נשיאות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, לאחר חתונתו היה דחוק מאד בפרנסה, ופעם באיזה יום שישי הלך לאיזה מקום ברוסטוב, ששם היה קונה כמה לחמניות עם דג מלוח שיהיה לו לשבת.

בדרך הציע לו מישהו לקנות תכשיט, כדי שיעשה בו מסחר, ולקח והראה להרב מקרעמענטשוק זצ"ל שהיה עשיר ומבין בכגון זה, ואמר לו שכדאי לקנותו.

ביקש הרב לנדא ממנו הלואה ואמר שאין בידו.. אבל הציע עצמו ללכת אל הרבי הריי"צ לבקש הסכום.

אמר לו הרב לנדא כי זאת יוכל לעשות בעצמו. ונכנס הרב לנדא אל הרבי, התנצל ואמר כי אלמלא הוא הרי הרב מקרעמענטשוק היה בא להפריע, וסח לו הענין.

אמר לו הרבי: מה אעשה ואין בידי סכום זה, אבל אצל חיים יידל (השמש בבית הרב) תוכל לקבל, וכן היה, ולקח אצלו הלואה, קנה, ומכר בסכום יותר גדול, ומזה קנה זוג נעליים.

הוא נכנס שוב אל הרבי לבשר לו על ההצלחה. שמח הרבי ואמר לו: באותו יום שישי שבאת אלי, הייתי לפני זה אצל אבא (על הציון) ואמר לי: "יענקל שבור מאוד וצריכים לעזור לו..". ומיד אחר כך באת אלי..

לאלתר לגאולה

שמעתי מפי הגה"ח רשנ"ז גוראריה שליט"א (ז"ל), שבשנת תש"ב כאשר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ הרעיש העולם ב"לאלתר לגאולה" נכנס אז ליחידות הגר"נ טלושקין ז"ל, ושאל

את הרבי, מה יהיה אם ח"ו "לא יבוא המשיח מיד, הרי יכול לצאת מזה דברים בלתי רצויים כו"? וענה הרבי: "כלום אני איני יודע מזה"!!

”אויס צדיק”..

שמעתי מהגה"ח רבי שניאור זלמן גוראריה זצ"ל, כי בשנת תש"ב כשהרבי זי"ע הרעיש העולם ב"לא לתר לתשובה לאלתר לגאולה" נכנס ליחידות, והיה זה בתחילת הקיץ, והרבי דיבר עמו על פתיחת ישיבה באלול.

לא יכול להתאפק ושאל את הרבי: "היש עוד זמן לזה?!" אמר לו הרבי: צדיק גמור שיודע שמחר בא משיח ובגלל זה נחלשת עבודתו בקריאת שמע שעל המיטה נעשה "אויס צדיק"..

מעשה במשלוח מנות

שמעתי בשעתו בשם הרה"ג רבי קלמן כהנא ז"ל, שבהיותו בברלין, שלח הגר"י ויינברג זצ"ל בעל "שרידי אש" משלוח מנות אתו אל הרבי מוהרי"צ, ששהה אז בברלין.

כשנכנס עם המשלוח מנות היה באמצע סעודת פורים, והרבי חיך ואמר: נו, משלוח מנות זה קיבל הרב וינברג מאת רב פלוני..

כשסיפר הרב כהנא אח"כ להרב וינברג, התפעל מרוח קדשו של רבינו.

כשהגיעו הדברים לרבי, שחק ואמר: הרי אני שלחתי את המשלוח מנות לאותו רב..

החתול ששפך הדיו

שמעתי מהרה"ח ר' נחום שי' (ז"ל) רבינוביץ ששמע מפי הגאון הרב קופרשטוק זצ"ל מחיפה, שכשהיה רב בגלובאקע ליטא ביקר שם, כידוע, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע, והיה לו להרב קופרשטוק קרוב שהתפקד והתחנן לפניו שיכנס אל הרבי.

כאשר נכנס אמר לו הרבי שפעם היה ארכיטקט שעשה עבודה יסודית מאד ושירטט משך זמן רב על גבי הנייר, והנה נכנס לחדרו וראה שמאן דהו שפך דיו על כל המפה ששירטט ונשבר מזה מאד, איך לאחר עבודה והשקעה כזו, בא אחר וכנראה מצא בה פגמים ומחק, ואולם כאשר נודע לו אחר כך כי חתול שפך הדיו, נרגע, והבן.

לילה ויום לא ישובת

סיפר לי הרב החסיד ר' ירחמיאל אלפרוביץ שליט"א (ז"ל), שאביו החסיד הצדיק ר' חיים משה צ"ה, התגורר בשנת תר"פ תחת דירתו של רבינו, ובמשך כל השנה הראשונה מבי' ניסן תר"פ, שמע אותו כל הלילה מסתובב בחדרו, ולא נתן תנומה לעיניו כלל.

דמותו של אדמו"ר הזקן

שמעתי מש"ב כ"ק אדמו"ר מאלכסנדר שליט"א, כי בצעירותו הרבה לבקר את הגה"ח רבי שמחה גורדצקי ז"ל בחליו, וסיפר לו כי הוא שימש משך זמן את כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע, וכ"תמורה" סיפר לו הרבי, כי בהיותו אברך צעיר, נסע לפולין "לראות צדיקים" ולא הזדהה בפניהם כלל.

רק שנים מהם הכירו מי עומד לפניהם, ה"שפת אמת" וה"ישמח ישראל".

ה"שפת אמת" אמר לו כי הדמות של הרב בעל התניא נסוכה על פניו.

הנהגה שהיא סדר עבודה

ועוד סיפר לו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע, כי בהיותו פעם באסיפת גדולי הדור, לבדו בלי אביו הק' זי"ע, ראה את הגאון ר' חיים מבריסק בבוקר, וחשש הגאון לזמן קריאת שמע, וקרא כשעדיין בגדי השינה עליו.

כשחזר סיפר זאת לאביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע, כשהוא מחייך על זה.

השיבו אביו הרבי: הנהגה של הרב מבריסק הוא סדר עבודה!

בהן מיוחס

שמעתי מהרה"ג ר' אהרן מרדכי זילברשטרום שליט"א (ז"ל), ששמע מפי הרב החסיד רבי רפאל נחמן כהן ז"ל, שפעם אצל כ"ק אדמו"ר הרי"צ היו צריכים להביא איזה לאמפ, ור' רפאל רצה לקום ולהביא, אמר לו הרבי: רפאל, אתה הרי הנך כהן! לאחר ההתוועדות הסתערו עליו כולם בברכת "מזל טוב" שהרי הרבי קבע כי הוא כהן..

זה הקטן גדול יהיה

סיפר לי ידידי הרה"ג ר' נחמן יוסף טברסקי שליט"א, כי כשביקר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע באר"י, ביקר ג"פ אצל ש"ב הרה"ק ר' נחום מרחמסטריוקא זי"ע, ובאחת הפעמים ביקש הרה"ק ר' נחום מאת נכדתו, להביא לפני אדמו"ר הריי"צ את התינוק בן חדשיים (הוא אביו, כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהרי"מ מרחמסטריוקא זי"ע), כדי שהרבי יראהו, וכשהגיעה נטל הרה"ק ר' נחום את התינוק בידיו ומסרו לאדמו"ר הריי"צ, ושאלו מה הוא אומר על הילד? והשיב הרבי: זה הקטן גדול יהיה!

שתי חלות

שמעתי מהרה"ח ר' חיים דוב רובינשטיין שליט"א (ז"ל) מחיפה, ששמע מאמו, בת החסיד הגביר ר' בערל משה שמוטקין ז"ל, כי זוכרת את חתונת הרבי זי"ע, והרבי הריי"צ רקד ושתי חלות בידיו.

"ישועה בהרה עיז"

שמעתי מפי הרה"ח ר' יוסף יצחק ש"י זלמנוב ששמע מחותנו הגר"מ אלטיין שליט"א (ז"ל), שחותנו הגה"ח המפורסם מוהרי"י דזייקובסון זצ"ל נסע בשנת תרפ"ט במיוחד לאיטליה להביא אתרוג עבור כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, והרבי התפעל מאוד מהאתרוג והתבטא: "גאר ניט קיין גלות'ר אתרוג".

כשביקש הרבי ממזכירו הרה"ח מוהר"י פייגין זצ"ל הי"ד שישלם לו עבור האתרוג, מיאן הרב דזייקובסון וביקש תמורתו שהרבי יברך את בתו בת התשע שהיתה לה בעיה חריפה בעיניה. ביקש הרבי שיביאו אותה לפניו, הביט בה ואמר: "היא מסתכלת ישר!" ובין רגע החלה לראות כדבעי.

יחס של בבוד

שמעתי מהג"ר משה הירשמן בשם זקני קרלין, כי הרה"ק רבי ישראל מסטולין (הפרנקפורטר) היה מבקר לעתים קרובות אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ופעם בא אליו יחד עם בנו

הרה"ק רבי אברהם אלימלך זי"ע הי"ד, באמצע נכנס הרבי הריי"צ זי"ע, ולאחר שיצאו הביע הפרנקפורטר פליאה באזני בנו, מדוע לא קם מפני הריי"צ.

החזיק "מאד מאד" מהרבי

כשביקר הגרמ"ל שפירא ז"ל אצל אדמו"ר הרה"ק ר' אברהם אלימלך מקרלין הי"ד, אמר לו: אבי - הוא הרה"ק ר' ישראל - החזיק "מאוד מאוד" מהרבי (כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ) מליובאוויטש!

אינך בודד

שמעתי מהרב פוגלמן שליט"א (ז"ל) מווסטער, כי בתחילת דרכו כשליח, בשנת תש"ב, אמר לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע כי הוא מרגיש בודד, השיבו הרבי: אינך בודד, כי בכל מקום שאתה הולך, אני הולך איתך!

בתבונה

שמעתי מהג"ר דוד משה ליברמן שליט"א (ז"ל) אב"ד אנטוורפן: בשנת תשי"ט קרא לי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע ופקד עלי לנסוע לשיקגו ולכהן שם ברבנות קהילה אחת, ואמר: תפגוש שם קהילה של "איפכא מסתברא" אבל בקצת תבונה תוכל להם..

"די וועג אהיים"

שמעתי מהרה"ג ר' ישראל פרידמן שליט"א (ז"ל) שבלנינגרד, פעם הלך כ"ק אדמו"ר הריי"צ זי"ע מביהכנ"ס לביתו לאחר התפילה בליל שבת והיה מאוחר מאוד, והחסיד ר' ישראל נעוולער ע"ה (שגם הוא כנראה התפלל באריכות גדולה) הבחין בכך, והלך אחרי הרבי ללוותו, והרבי הסתובב ושאלו לאן הוא הולך, ענה שרוצה ללוות, השיב לו הרבי: "די וועג אהיים טרעפט מען אליין (את הדרך לבית מוצאים לבד)".

רבי מה הוא

הגאון החסיד המפורסם רבי מנחם מענדל קופרשטוק זצ"ל גאב"ד גלובאקי, ובערוב ימיו מגדולי רבני חיפה, ברצותו לבאר ולתאר "רבי" מהו, היה מספר את הסיפור הבא, שבדידיה הוי: בעירו יצא ריגון על נערה אחת, והקול הלך וגבר, ובמצב שכזה פשוט שלא היתה יכולה להגיע לשום שידוך.

כאשר נסע לרבי, אדמו"ר הריי"צ זי"ע, סיפר הסיפור לאשורו.

הרבי עצם עיניו לכמה רגעים, ולאחר מכן אמר: טהורה היא! מגיע לה שידוך טוב.

אין צריך לומר שעד מהרה השתדכה ונישאה לבחור ירא שמים והעמידו בית לתפארת.

שמעתי מהרב ר' פנחס לייביש הרצל ז"ל והרב נחום רבינוביץ ז"ל ששמעו מפיו.

מסירות נפש עבור כלל ישראל

שמעתי מהרה"ח רפ"ל שי' הרצל (שמח"ת תשע"ב) כי הוא והרח"מ ובר זצ"ל היו עדים פעם שהרה"ק ר' שלמה מזוועיל זי"ע ביקש שיקריאו בפניו שיחת קודש של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זי"ע, והוא זצ"ל עמד כפוף וידו אחת על השניה בביטול גמור והאזין לשיחה.

אז התבטא גם הרה"ק: כלל ישראל אינו מודע על גודל המס"נ של הרבי מליובאוויטש עבור כלל ישראל.

חזר על עקבותיו לברכה לשלום

שמעתי מהרה"ח משה גרובר ז"ל ששמע מהרה"ח ר' אשר הנדלר ז"ל מחשובי חסידי מונקאטש, כי בעת ששהה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זי"ע עם הרה"ק בעל ה"מנחת אלעזר" זי"ע במעיינות הרפואה, הייתה שם גם אמו הרבנית הצדקנית שטערנא שרה ע"ה אשת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זי"ע, וכשבנה, הרבי זי"ע עם הרבי מונקאטש זי"ע, טיילו יחד, הסתתרה הרבנית מאחורי אחד העצים כדי לראות את הרה"ק ממונקאטש, וכשהדבר נודע להרה"ק חזר על עקבותיו עד שהגיע אליה וברכה לשלום.

יש לנו אב

שמעתי מהרה"ח ר' יואל כהן שליט"א (ז"ל) (בחודש מנחם אב תשס"ד): הרבי הריי"צ אומר בשיחה כי "בן בוכה ויתום (ר"ל) מיילל" ובהתייחסו למצב דעכשיו וכו' הפטיר ר' יואל: אנו יש לנו אב!

הטלפון האחרון

שמעתי מכ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א, שסיפר לו הגה"ח ר' דוד ליפשיץ זצ"ל מלונדון, שבימי חליו האחרונים של הרה"ק בעל ה"המנחת אלעזר" זי"ע, התקשרו טלפונית גדולי ישראל לברר המצב, והטלפון האחרון שהגיע היה מבית כ"ק אדמו"ר הריי"צ זי"ע, והוא, המספר, הרים הטלפון, וביקשוהו שיברר אצל בני המשפחה מה המצב לאשורו, השאיר את הקו פתוח והלך לבנין השני ששם היה המנח"א, וכשנכנס לשאול שמע צעקותיו של ר' חיים בער המשב"ק שנפלה עטרת ראשנו כו', חזר מהר להודיע לטלפון ואולם כאשר הגיע ראה שהקו היה מנותק..

כלומר שבבית הרבי הריי"צ ידעו כבר..

הזיוון מופעים שחזר על עצמו

שמעתי מפי הרה"ג ר' אברהם יצחק ברומברג ז"ל (מחבר סדרת ספרי "מגדולי התורה והחסידות"), כי לפני שעלה לארץ, היה רב בעיירה אחת ליד ורשא, ואירע שמושל המחוז אסר על המקוואות.

ונתכנסו כל רבני הסביבה לטכס עצה מה לעשות, ועליו הוטלה השליחות להיכנס אל כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע ולבקש עצתו הק'.

כאשר נכנס והציע הדברים אל הרבי, הוא קם ממקומו מלוא קומתו וכשהוא מפנה ידו הק' לעבר ספרייתו קרא: אם לא למסור הנפש על מקוה לשם מה כל הספרים האלה?! כמובן שדבריו הקדושים והחוצבים פעלו פעולתם, והרבנים החליטו להיאבק על כך בכל התוקף עד שיבטלו הגזירה.

הרב ברומברג ז"ל סיפר לי את הדברים האלה כאשר יצא מיחידות ממושכת אצל הרבי זי"ע בחודש כסלו תשכ"ה, וכשהוא המום כולו, סיפר על חזיון מרהיב שהיה זה עתה ב"יחידות"

שלו: הוא שטח לפני הרבי, בין היתר, את בעיית אחד המוסדות, שהרב הנ"ל היה חבר הועד המנהל שלו, שעמדו למנות לראש פרופ' מסויים. שנקב לי גם בשמו, שדעותיו בענייני תורה ואמונה היו משובשות ר"ל, וכשכילה להרצות הענין לפני הרבי, קם הרבי מלוא קומתו וכשמפנה ידו הק' לעבר ארון הספרים, קרא בתקיפות: אם לא מסירות נפש על ענינים אלו, מה לנו בכל הספרים..

העיקר לקרב יהודים לשמים

שמעתי מפי הגה"ח רבי אלעזר בריזל שליט"א (זצ"ל) מראשי חסידי קרלין, כי כשהיה אצל הרבי ביחידות, שאל את הרבי אם טוב עושה בדרשות שלו, אמר לו הרבי: "מורי וחמי אמר: התורה הקדושה אומרת: קח אותי ודרוש אותי באיזה אופן שאתה רוצה ובלבד שבכך תקרב עוד יהודי לאבינו שבשמים"..

"ובנביאי אל תרעו!"

הרה"ג רבי אליהו קרלבוך ז"ל סיפר: "שמעתי מהמשפיע מו"ר הרה"ח רבי שמואל לויטין נ"ע. שהחסידים שהסתופפו בצלו של אדמו"ר מהר"ש, היו אומרים שצורתו של רבינו (כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ זי"ע) היתה דומה לצורת המהר"ש, ואף אותם החסידים שנסעו לקאפוסט לאחר הסתלקות מהר"ש, הרי כשרבינו החל בהנהגה קיבלו מרותו ונסעו אליו, ובתכם היה מחבר הספר "בית רבי" החסיד המופלא רבי חיים מאיר היילמן ז"ל.

[בעניין זה ראיתי בכתבי חסידים כי רבינו זי"ע כיבד פעם בהתוועדות את ה"בית רבי" לספר משהו, כי היה ידען עצום בדברי ימי הרביים וחסידים כידוע, ואמר רבינו: "זאל דער "בית רבי" עפעס דערציילען" (שה"בית רבי" יספר משהו), ואולם הוא ז"ל מילא פיו מים.

אחר כך הסביר: "ובנביאי אל תרעו!" כלומר לא שייכת התרועעות עם הרביים, לדבר בנוכחותם]..

קריאת מחשבות

עוד מפי הרב אליהו קרלבוך ז"ל: "הייסורים והמאסר בתוספת ריבוי התעניות, החלישוהו עד שנפל למשכב וקיבל את התקפת השיתוק בשבועות תרצ"ג, ומעניין לציין את מה שמקובל כי כשחלה והיה משותק, הררה הגאון החסיד המפורסם ר' יצחק מתמיד נ"ע במחשבתו, למה

הרבי לא עוזר לעצמו ולא פועל רפואה עבורו, היה זה באמצע אמירת שיחה ע"י רבינו, שהרגיש מיד במחשבתו ואמר באמצע השיחה שהמגיד הגדול ממעזריטש היה חולה וסבל קשות ברגליו כידוע ואילו רצה היה יכול להתרפאות, אבל..

ולא סיים והמשיך את השיחה ללא כל קשר דברים שאמר, ורק החסיד הגדול ר' איטשע מתמיד הבין את פשר הדברים".

רוח הקודש בגלוי

סיפר לי כ"ק אדמו"ר מקרעטשינף סיגט (כפר אתא) זצ"ל, כי היה קשור מאד עם הרבי הרי"צ, וראה אצלו רוה"ק בגלוי כמה פעמים, ובכל ביקור שלו בארה"ב הוא הולך להשתטח על ציונו הק'.

גם העיד על עצמו שבגיל ט"ו זכה לעמוד על ספר התניא ולמד עם בחורים בביהמ"ד של זקנו "ועד היום אומר כל יום שיעור בתניא".

בזכותו של אותו צדיק

שמעתי (באסרו הגה"ש תשכ"א על הר ציון) מאת הרה"ח ר' חיים בזו"א ז"ל, כי בעת שאדמו"ר מוהרי"צ היה בורשא בעת המלחמה, וברחובות העיר נפלו פצצות הרבה ורבים התרוצצו לחפש מחסה, הצטופפו רבים סביב הרבי שהיה בבית אחד החסידים, ורק יצא הרבי את הבית, לאחר רגעים מספר נהרס כל הבנין והיה לתל אבנים.

עם צדיקי אמשינוב

שמעתי מפי הרה"ח ר' דוב מנדלסון שי, משב"ק אצל כ"ק אדמו"ר הרה"ק מאמשינוב שליט"א, שסיפר לו הרב ר' מנחם צבי קאליש ז"ל, בנו של הרה"ק מוהרי"מ מאמשינוב זי"ע, כי בעצמו התלווה לזקנו הרה"ק רבי שמעון שלום זי"ע לבקר את כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע, וראה שהזכיר עצמו לפניו בשמו ושם אמו.

עיקר היופי באמיירת תורה

הנ"ל סיפר גם בשם הרבנית הזקנה מאמשינוב, כי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בא לבקר את הרה"ק רבי שמעון שלום, והיא הכינה שולחן מפואר, והרבי הריי"צ, כשנכנס, אמר, שעיקר היופי הוא באמירת תורה, ונכנסו לשיחת תורה עמוקה.

קרבת תורה

בי"ב תמוז תש"ב התקיימה התוועדות חג הגאולה בשנחאי, בראשות כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זי"ע, שאמר אז ביאור על המדרש פר' אמור כי כל הקרבנות בטלין חוץ מקרבן תודה, כי עניין התודה הוא ההכרה בבעל הנס, כי אין בעל הנס מכיר בניסו, ובמה שזוכה שמכירו, אז הוא מודה על ההכרה, כי מקוטן בעלי הדיעה אין רואים ומרגישים את הנעשה, ואולם בבואו לדרגא והשגה גבוהה יותר אזי הוא מכיר ומרגיש עניין התודה, וככל שמרגיש יותר ויותר הוא מכיר ומודה, ולכן לעתיד, שמלאה הארץ דיעה את ה', יכירו בהשגה נפלאה את הטוב והחסד, ובמיוחד הוא בתלמידי חכמים שכל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם אצלם הכרת ההודאה היא גדולה יותר, והאריך בזה עוד.

הביא לי בשעתו את ה"כתב" הגה"ח רבי יצחק קלויזנר שליט"א מחשובי חסידי אמשינוב.

"מה נשמע בעולם"?

שמעתי מהגאון רבי ישראל הירשמן דומ"צ חסידי סטולין קרלין בירושלים, כי בשב"ק יו"ד שבט תש"י, יום ההסתלקות, התעניין הרה"ק ר' יוחנן מסטולין קרלין זי"ע מה נשמע בעולם, ובמוצאי שבת כשאמרו לו כי הרבי מליובאוויטש נסתלק, אמר: חשנו הבוקר כי חשיכה ירדה לעולם.

מפי עוללים

סיפר לי הגאון רבי יצחק פלקסר זצ"ל, ראב"ד אגודת ישראל ובעל "שערי יצחק", כי כשנודע בפולין על הושבתו של רבינו במאסר, הורה בעל ה"אמרי אמת" מגור זי"ע שכל ילדי ישראל בפולין יתכנסו לתפילה מיוחדת.

הבטחת "עולם הבא" בכתב

מעשה נורא שמעתי מכ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א, כי זקנו כ"ק אדמו"ר הגה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זי"ע, אסף אז סכום עצום של מאה אלף מטבעות צ'כיות ושלח בידי אחד מחסידיו, הרה"ח ר' דוב מאן ז"ל, שיפעל אצל אחד מגדולי המשפטנים שיעשה כל טצדקי שבעולם להביא לשחרורו של רבינו, חזר השליח וסיפר שהעו"ד מסרב ליטול הכסף ומוכן לפעול רק אם הרבי ממונקאטש יבטיח לו "עולם הבא"..

מיהר ה"מנחת אלעזר" והזמין שני סופרים, כתב וחתם על תעודה מיוחדת כי הוא מבטיח לאותו עורך דין "עולם הבא"..

המטרה האמיתית של הדור

עוד סיפר לי, כי ה"מנחת אלעזר" זי"ע גם נשא אז דרשת התעוררות מיוחדת. בה אמר: כאשר חיילי צבא הולכים לקרב ומבקשים להבקיץ את האוייב, לא טוב יעשו אם כל אחד יתמקד בנקודה אחרת.

כדי להצליח, על כולם להתלכד סביב המטרה המרכזית, והמשיך: מרובים צורכי עמך וכל אחד, בקשות שונות יש לו מהקב"ה, ואולם, כדי להצליח, יש להתרכז סביב בקשה מרכזית אחת, והיא, שהקב"ה יגן על גדול וצדיק הדור, ואזי ממילא כל שאר העניינים יבואו על פתרונם.

באותו ענין שמעתי מפי הרה"ח ר' אהרן אברמטישק שליט"א (ז"ל) כי הרה"ק ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש פנה אז לנשיא צ'כיה, מאסאריק, ותיאר את הרבי כ"אוטוריטה הגדולה ביותר בעם היהודי".

הדיבור היחיד שנשמע

על פגישתם של קדושי ה' מהוסיאטין ומבעלז בוינה, כותב ב"שיח זקנים" בשם אומרם, כי בשנת תרפ"ז הגיע הרב הקדוש ר' אהרן מבעלז זי"ע לווינה לריפוי, והלך לבקר את הרב הקדוש ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע.

הסבו שני הצדיקים ולא דיברו כלום, רק האדמו"ר מבעלז אמר: הרבי מליובאוויטש נמצא בתפיסה. הוא "גרוער מסירות נפש איד". ה' יעזור שישוחרר..

רבים של כל ישראל ב"מסירות נפש"

במלאות חמישים שנה לעבודות הכלל של רבינו הק', בחג הגאולה י"ג תמוז תש"ה, נערכה בירושלים חגיגה גדולה, ודיבר בה הגאון הצדיק מבילגוריי זצ"ל, שהביא את ברכת קודש, אחיו כ"ק אדמו"ר הרב הקדוש מבעלזא זי"ע, ואמר אז בין השאר: "בזמן שמחוז לבוב וחלקים מפולין נשלטו ע"י רוסיה, ינקו הקהילות היהודיות כוח להתמודד ולקיים חיי תורה ומצוות במסירות נפש מרוח הפעילות הגדולה של מסירות הנפש של הרבי מליובאוויטש, במסירות נפש בפועל לתורת ה' ולמצוותיו, בענין זה, הרי כולנו תלמידיו של הצדיק מליובאוויטש" הכריז.

הגאון רבי יעקב קלמס זצ"ל גאב"ד מוסקבה, הגדיר באותו מעמד את הרבי - "מלומד בניסים" המנהיג את ישראל באופן של למעלה מהטבע.

הרבי הוא "רועה אבן ישראל" האמיתי.

גם גאב"ד לוצק, הגאון ר' זלמן סורוצקין זצ"ל, ראש ועד הישיבות ולימים יו"ר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל, כינה באותה התכנסות את רבינו כ"עמוד התורה", בהיותו מייסד ישיבות ובתי חינוך בכל אתר ואתר.

עליו ניתן לומר כמו שכתוב על שמואל הנביא "כי שם ביתו".

בכל מקום שמגיע אליו אינו מרגיש עצמו זר כי אם ניגש מיד למלאכת הרבצת התורה והקדושה (נתפרסם אז בפירוט ב"קובץ ליובאוויטש").

אין צורך להצדיק

שמעתי מהרב רי"ל גרונר שליט"א ששמע מהרה"ח המזכיר רבי משה לייב ראדשטיין ז"ל, כי כ"ק האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בתחילת בואו לאמריקה התאכסן אצל הרב מושקוביץ ז"ל בקראון הייטס, ובא לבקר את הרבי מוהריי"צ זי"ע והרמל"ר היה נוכח, כשדיברו על השואה הנוראה אמר הרבי מסאטמר כי כל זה בא משום שלא שמרו על היהדות מספיק וכיו"ב, ופנה אליו הרבי: "סאטמאר רב! אין צורך להצדיק את מה שנעשה!"

באותה "יחידת" אמר לו הרבי: יש לנו סימנים די והותר, אנו זקוקים למשיח עצמו!..

הדפסת ה'נועם אלימלך'

בשנת תש"א הדפיס הגה"צ ר' יהושע ווגשאהל זצ"ל את ה'נועם אלימלך', וכתב לו הרבי זי"ע כי 'הדפסת הספר הקדוש "נועם אלימלך" בודאי הוא דבר נעלה במאוד, ובודאי ירבו בעה"י הקונים להיות להם למשמרת הצלחה ככל הספרים הקדושים מרבתינו הק' זי"ע".

מחזה מרהיב

הגה"ח רבי יצחק דוב אושפאל זצ"ל, שהיה מבאי ביתו של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל בוילנא, תיאר עבורי (באוזני ידידי הרה"ג הרה"ח ר' יוסף שי' מינקוביץ ממונטריאול) את השתתפותו של הגאון ה'אחיעזר' זצ"ל בסעודת שבע הברכות של בתו הצעירה הי"ד של רבינו, והיה מחזה מרהיב לראות את רבינו ורבי חיים עוזר רוקדים יחד משך זמן.

הקדימו בביקור

סיפר לי הרב החסיד רבי שמואל זלמנוב זצ"ל, כי פעם בא רבינו לוילנא וביקש לבקר את הגאון ה'אחיעזר', אך נודע הדבר לרבי חיים עוזר והקדימו וכיבדו בביקור.

ברכה לשבל

הרה"ג רבי אליהו חיים קרלכך ז"ל סיפר ("בכרם החסידות" ח"ד): "ברצוני לספר מה ששמעתי מחתנו יבלחטו"א כ"ק אדמו"ר שליט"א.

היה זה בשנתו האחרונה של רבינו, בז' מרחשון תש"י. ואני הייתי ממונה על הכנת "משקה" להתועדות.

באותו יום קיבלתי טלפון מאדמו"ר שליט"א, שאכין משקה לקראת התועדות, לכבוד שאלת "טל ומטר" בא"י.

ובתוך הדברים סיפר לי דבר נפלא מרבינו בהתפעלות עצומה, כי היום בהיותו ביחידות התבטא בפניו על צעיר אחד שלא הצטיין בחכמתו כי "אילו היה שייך להעניק ברכה על חכמה היה מברכו שיזכה להיות חכם", וראה זה פלא כי לאחר זמן קצר גשתנה אותו בחור

והפך להיות חכם ופיקח באופן מיוחד, ונתקיימה בו שיחת רבינו בדרך צחות בברכה ותפילה".

צדיק גוזר

שמעתי מפי הגה"ח רבי נחום שלזינגר ז"ל ויבלחט"א ש"ב הגאון רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א (ז"ל) והגאון רבי זאב דוב סלונים שליט"א (ז"ל) (ששמעו מאבותיהם), כי בשנת תרפ"ט היה מעשה ואחד עיגן את אשתו בירושלים ומיאן לתת לה גט בשום אופן. כשהגיע הרבי הריי"צ זי"ע לביקור, שידלוהו להיכנס את הרבי, והרבי החל לדבר אל ליבו. כאשר לא היטה אזנו, הפטיר הרבי: נו, אם לא בגט, יש עוד אופן של יציאת הבעל ("במיתת הבעל"), ותוך שבועות אחדים נפטר בפתאומיות [נקבו לי בשמו].

"נתן עיניו בו"

עוד שמעתי מהרב שלזינגר ז"ל, כי היה מאן דהו שהתבטא בעת הביקור האמור של הרבי שלא בכבוד כלפי אחד מבני משפחת הרב, נתן בו הרבי מבט, וברגע כמימרא בא על אותו אדם "דבורה" גדולה ועקצתו עד שידו התנפחה..

ועוד מאותו ביקור

גם שמעתי מהנ"ל: הגיע חסיד אחד שסבל נוראות מאבנים בדרכי השתן, והרבי בירכו ברפואה קרובה.

אותו חסיד נכנס אחר כך לבית הכסא ונשמע ממנו צווחה נוראה. התברר שהאבן יצאה ממנו, והחלים מיד.

”בי מלאך ה' צבאו”ת הוא”

”במענה על אשר עוררתם אותי לכתוב מאמר ב”בטאון חב”ד” ליום ההילולא של קודש הקדשים, ראש גולת אריאל, אדמו”ר הריי”צ נ”ע וצוקללה”ה נבג”מ זיע”א, החל ביום יו”ד שבט.

זחלתי ואירא לגשת אל הקודש, לתאר בשרד עלי גליון, את גודל קדושתו כי מלאך ה' צבאו”ת הוא, ואין מי שיכול להעריך אפילו חלק מני אלף את הנשמה האצילית אשר שכנה בקרב גוף קדוש וטהור, מקודש בעשר קדושות שבקודש, ואם להעריך את מעשיו הגדולים והנצורים שלו, ואת ה”מסירות נפש” שלו על כל היקר וקדוש לישראל סבא, אין לי מה להוסיף על כל המשתקף לקורא בעיון את תולדותיו וקורותיו, אשר מכל קטע גובע מסירות נפש ואהבת ישראל, ורואים בחוש ”נונא ימא דאזיל ביבשתא”.

עלינו להתמיד לקרוא את שיחותיו הקדושות בלי הרף עד שיהיו שנונים בפינו, להחיות נפשנו מהאוצר הבלום מכל אבקת רוכל, ומתוכם ילמוד כל אחד לתקן מדותיו, כל חד לפום שיעורא דיליה, ולהתקשר לממלא מקומו אשר זכה לקבל ממנו מפה אל פה ממשך השושילתא קדישא, ומפיץ תורת החסידות בימינו, הוד כ”ק אדמו”ר שליט”א, להתאבק בעפר רגליו ולשתות בצמא את דבריו הקדושים, היוצאים מבאר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ה”ה כ”ק אדמו”ר נ”ע ולמעלה בקודש, לטוב לנו כל הימים בגשמיות וברוחניות, בזה ובבא”.

(הגאון רבי אברהם חיים נאה זצ”ל).

”הובי דמי מסורות נפש”?

”בימי ביקורו [של כ”ק אדמו”ר מוהריי”צ זי”ע] באמריקא, נתקבל בכל מקום בואו ע”י הממשלה ועל ידי העם וכל קהילות ישראל בכבוד מלכים ממש, ודרכו היה להתענות באותו יום שחלקו לו כבוד.

לא הועילו כל הדברים שהרבו לו בני משפחתו ומקורביו לטעום דבר. הוא אמר: ”אמנם דומה אני שאין לי הנאה מן הכבוד המדומה שחולקים לי, אבל אולי היתה לי איזה קורת רוח ממנו דארף מען דאס אויסדארען”.

כשפרצה המלחמה השני' הוכרח לבוא להתיישב בארצות הברית, והוא הי' אז בעל יסורים נוראים בגופו ובנפשו. בתו היקרה וחתנו החביב, שלא יכלו להמלט מפולין הארוה, נשללו מחייהם על ידי רשעי העולם ישו”ז.

גופו כאב עליו ממחלת השבץ שעבר עליו. קשה הי' לו לדבר וקשה הי' לו ללכת ואף ללבוש את בגדיו עלה לו ביסורים קשים ובסיוע של בני ביתו שליט"א, אבל הוא לא נח מעבודתו, ואדרבה, הרחיב יותר את שטח פעולותיו.

עטו הנפלא עמד לו כמעין המתגבר לגלות מטמוני התורה ומצפוני, ותיכף בבואו, ייסד ישיבות גם בניו יורק, גם בכמה וכמה ערים ועיירות בארצות הברית, היו והנן עד כה למופת לישיבות רבות שנוסדו בדוגמתן.

את כנפי עבודתו פרס לפאריז, למרוקו, לארץ ישראל, בכולן מצא שדה פעולה רחב להרביץ תורה ויראת שמים, ובכל עבודתו לא שמע איש מפיו אנחה על יסוריו וכאביו.

ביתו ולבו היו פתוחים לכל קשה לב ובעל רוח נכאה, ובבוא אליו מישהו להתאונן על גורלו ולבקש עצתו או עזרתו, ראה לפניו פנים צהובים המאירים כפני מלאך, בגדיו בגדי מלכות וחיוך על פניו ועיניים מלאות אהבה. לא האמין הנכנס כי זה שהתעניין כל כך בבקשתו והשתתף בצערו, נתן עצתו או בא לעזרתו והשתדל כל כך בשבילו, כי הוא בעצמו בעל יסורים גדולים הנהו וזקוק לעזרת שמים.

זה כוחם של צדיקים יסודי עולם המסיחים דעתם, מוחם ולבם מכל הנוגע לעצמם ולגופם, ונותנים לבם ונפשם לאלקיהם לעמם ולתורתו.

אהבתם לכל אחד מישראל אין לה גבול, כי נפשם אינה יודעת אלא ישראל, קודשא בריך הוא ואורייתא דילי, ולפיכך, לא הי' קשה לו לסבול את עינוייו וייסורים בבית האסורים וקבלם באהבה ובאומץ רוח.

ועמדתו היתה למופת לרבבות אלפי ישראל!"

גבור הרוח איש המופת

"ואם יש מי שיחפוץ לדעת: איפה נטלו רבבות חסידי חב"ד והנוהים אחריהם, שנתגלגלו לארצות סיביר למקומות שקור נורא ומחסור שולטים שם, ואף יש שהיו מוכרחים לעבוד עבודת פרך תחת שבט הקומוניסטים וחייהם היו נתונים בידם, ועין צופי עליהם למנעם משמירת תורה ומצוה עד שאפילו לקבור את הגוועים יום יום מרעב, מחסור ומחלות שונות עלה להם בחרף נפש.

אם יש מי שיתמה: איפה נטלו רבבות האומללים הללו כוחות בלתי אנושיים לסבול יסוריהם, ובאותה שעה לא לבד לשמור תורה ומצוה כיהודים נאמנים לדתם, אלא אף להזרז כחסידים

בכל דקדוקי מצוה לבלי לוותר אף כקוצו של יוד מהידורי החסידים בין בנוגע לשמירת שבת, לכשרות ולטבילות כשרות אפילו של האנשים וכו', וכו', ולחנך ולגדל בנים לתורה וליראת שמים בפנימיותם ובחיצוניותם.

- אם יתפלא מי שיהי' על אהבתם הנפלאה של כל אחד לחבירו, עד שהיו מוכנים להפקיר את עצמם לשבת בבית האסורים כדי להציל את חבריהם מסכנה, ולמסור נפשם ליהרג בשביל טובת הצבור ותקנתו.

- אם תרצו לדעת מי הנחיל להם את העוז ואת האומץ - כשנפתח דלת כחודו של מחט בכותל הברזל החוצץ את המזרח מן המערב, ולאפלי מאושרים ניתנה היכולת להחליץ מן המצר, לעמוד על עמדם בכל תוקף לבלי לוותר אף כקוצו של יוד, בזהירות התורה והחסידות בגלגוליהם בדרכם במחנות, בפריו ולסוף בהתישבותם בארץ ישראל וכאן באמריקה, מה שהי' לשיחה בפי כל עובר אורח -

דע לך: כי לכל אלו גרם ועורר, מאסר זה של רבם הקדוש כ"ק אדמו"ר מהריי"צ נ"ע, גבור הרוח, איש המופת, בעל הנשמה שהאיר בה מאורם של מרן הר"י בעש"ט, המגיד ממעזריטש, בעל התניא ותולדותיו - שבהם, כמו בכל צדיקי דור דור, היו מבהיקים זיווי האורה של ר"ע וחביריו, ובהם היו מפעמים צלילי קול מסרקות הברזל שסרקו בהם את גופו הקדוש של רבי עקיבא, המנסרים מאז ברקיע שלנו, וקוראים ומעודדים לאומץ רוח ולמסירת נפש בעת תורתנו וכל קדשי עצמנו.

(קטעים אלו מתוך מאמר שנכתב בשנת תשי"ז, ע"י הגאון המפורסם רבי ניסן טעלושקין זצ"ל, יו"ר ועד הרבנים דניו יורק רבתי ובעמח"ס "טהרת מים" על מקוואות.

הגאון זצ"ל, שלפני המלחמה כיהן כגאב"ד דוקאר, היה מתלמידיהם הגדולים של הרידב"ז והגרא"ז מלצר והגרבי"ד ליבוביץ זצ"ל.

ממקורביו הגדולים של החפץ חיים זצ"ל ומגדולי חסידיהם ומקושריהם של כ"ק האדמו"רים מוהרש"נ מבאברויסק זי"ע, מוהריי"צ מליובאוויטש זי"ע והרבי זי"ע).

”אנשי חיל אנהנו”

מכתב המשפיע הגדול רבי ניסן נעמענאוו זצ"ל מצרפת, אל המשפיע המפורסם הגאון החסיד רבי חיים שאול ברוך זצ"ל:

ביה י"ג תשרי הילולא דאדמו"ר מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

כבוד ידידי עוז הנע' כו' נכבד ור"ח אי"א הרה"ח והרה"ת מוהר"ר חיים שאול ברוך יחי' עם כל הנלווים אתו, כולם יעמדו על הברכה.

מכתב כ' ידידי בברכת כוח"ט קיבלתי ע"י ידידנו רח"ח שי' עריכ"פ, וממילא לא עלתה בידי לכתוב עד היום.

וראשית הנני לברך לידידי וב"ב יחיו בגמח"ט בגור"ר בכל הפרטים.

יעזרנו השי"ת ששנה זו יגאלנו בגאו"ש וכ"ק אדמו"ר שליט"א יולחנו לקראת משיח צדקנו, ובדבר זה שמזכיר ידידי שכתב לי איזה מכתב לאחר הסתלקותו של הוד כ"ק אדמו"ר (מוהריי"צ) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולא קיבל מענה על המכתב, יאמין לי שאין זה ח"ו מצד התרחקות גוף וגשם, כי באמת אהבתנו אהבת אחים ממש היא, ואינה עומדת בגדר שינוי והפסקות, והזמן והמקום אינו מסתיר ע"ז, אך אי תשובתי אז, כי שבור הייתי לרסיסים ממש, ולא היה ביכולתי לדבר אז אודות העניין שהזכיר במכתבו וד"ל.

ובדבר שמזכיר שנכון הי' עבורי להתיישב בארה"ק, הנה באמת אין מופרך אצלי הדבר ובפרט ליסוע להתראות על זמן מה.

אך הלא אנשי חיל אנו מצבאות ה', ואיש חיל אין ביכולתו אפילו לזוז על רגע מהמקום שהעמידו אותו על משמרתו.

לא מיבעי שילך לו מעצמו, אלא אפילו ילך ממחנה בלי הוראת שר הצבא נחשב כבורח, און אערנסטער סאלדאט דארף גארניט האבען קיין אייגינע רצונות, ואם אפילו רחוק הנני ודאי ממדרגה כזו, ומעבד כזה שאין לו שום רצונות אחרים זולת למלאות רצון האדון, אך הלא עכ"פ ממש ודאי ביכולת כאו"א מאיתנו לפעול על עצמו להתנהג לכה"פ, בלי לעשות שום דבר קל אפילו, בלי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, וממילא בדבר ענין הנ"ל מובן שאי"ז תלוי בדעת עצמי כלל וד"ל."

"חלומי והספרו של הגאון רחמ"ד וויסמאנדל זצ"ל"

רבינו [הגאון הגדול המפורסם רבי חיים מיכאל דוב וויסמנדל זצוק"ל בעל "תורת חמד"] פגש לראשונה את המהריי"צ זצ"ל אחרי מלחמת העולם הראשונה כשהאדמו"ר שהה בעיר ווען, והאדמו"ר דיבר עליו גדולות כמסופר למעלה.

בסוף ימיו של האדמו"ר הרגיש רבינו בדבר פטירתו ובאותה התקופה (חורף תשי"י) הי' רבינו חולה שוכב במטה, ועשו מנין מיוחד בחדרו, ופ"א לאחר תפלת שחרית אמר רבינו להבחורים:

נמצא בינינו אחד מגדולי הדור הקודם (פאצייטישע גדולים), האדמו"ר מליובאוויטש, כדאי לכם להכירו (קענען צו לערנען), תלכו אליו במוקדם האפשרי.

שבועות מספר לאחר מכן נפטר האדמו"ר מליובאוויטש צ"ל.

הלומי המבעית של הרב ויסמנדל

האדמו"ר נפטר פתאום ביום שב"ק בבוקר י' שבט תש"י לפ"ק, וכשנודע דבר פטירתו החליטו המקורבים לרבינו שלא לגלות לו כי חששו שהדבר יזיק לבריאותו.

והעמידו שומרים שישגיחו על כל הטעלעפאנען גם בקשו אלה שבאו לבקר שלא יספרו לו מה שקרה.

כששב רבינו לביתו ביום חמשה עשר בשבט, לאחר תפילת שחרית, שאל את הבחורים אם כבר היו אצל האדמו"ר מליובאוויטש כמו שצוה להם, והם השתמטו מלענות.

באמצע היום צלצל הרה"ח ר' אליעזר שרייבער ע"ה, ובתוך השיחה הזכיר "דער ליובאוויטשער רבי זצ"ל" [כי לא ידע מזה שמעלימים ממנו את הדבר], רבינו נודעו בשמעו שכבר הלך האדמו"ר לעולמו.

אחרי תפילת מנחה סיפר להבחורים שביום פטירתו ראה בחלומו עולם גדול שנתקבצו והולכים, ושאלתי מאדם אחד אנה הולכים כל אלו האנשים, וענה לו שזו היא הלוי של האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל.

ביום המחרת אמר דברי הספד בפני כל הבחורים הגדולים ואיזה פחד הי' ההספד הזה, הוא הי' שוכב במיטתו, ובוכה בכי כל כך, עד שבכל גשימה הי' נדמה להם שזו היא הנשימה האחרונה שלו.

ובתוך הדברים הזכיר דברי המדרש איכה: משל למלך שהיו לו עשרה בנים, וכעס על ב' מהם ומתו, והתנחם בשמונה הנשארים וכו', עד שמתו כולם התחיל לקונן עליהם איכה, וכך לאחר המלחמה הנוראה שעברה עלינו בה נהרגו כל כך הרבה מגדולי וצדיקי הדור, הרי כל צדיק שנשאר לנו הוא כמו כמה מאות צדיקים בדור הקודם, וא"כ אבדנו עכשיו אבידה גדולה מאד, ואמר להבחורים שגם על כל בחור חלה חשיבות כמו הרבה בחורים בדור הקודם, ועליהם למלאות את החיסרון שנעשה בפטירת הצדיק.

(איש חמודות").

”ניבא וידע מאי ניבא”

”הישיבה (”חתן סופר” בניו יורק) עם ה”תלמוד תורה” שלידה, היא כיום אחד המבצרים המרכזיים של יהדות התורה בארה”ב.

בימים ההם, נודמן לו למרן (הגה”צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ”ל גאב”ד מאטערסדארף) להיפגש עם האדמו”ר מרן רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זצ”ל.

לא היתה זו פגישתם הראשונה, שכן כבר רכשו היכרות איזה שנים לפני כן, היה זה במעין הרפואה והנופש מארינבאד מקום המפגש של הרבה גדולי הדור.

כשבישר מרן להאדמו”ר בהתרגשות עצומה שעלה בידו לקומם ולחדש שוב את ישיבתו כאן בארה”ב, נענה המהרי”ץ בברכתו הנאמנה, באמרו: ”כתיב (יחזקאל טז), ”רבבה כצמח השדה נתתיך” מהצמח הקטן הלז יצמח אילן גדול, ואיחלו בהצלחה מרובה”, וכך היה.

(”שמואל בדורו”, ברוקלין תשמ”ה).

”באוטוואצק יושב קדוש”

”סיפר לי הגה”צ ר’ מרדכי מנשה זילבר שליט”א (מסטוטשין): שמעתי מזקני הרה”ג ר’ נטע שארף ז”ל, שפעם אחת שמע מהרה”ק רבי”צ מבאבוב זצ”ל שאמר על הרה”ק ר’ יוסף יצחק מליובאוויטש זצ”ל: ”אין אטוואצק זיצט א קדוש!” (”שיח זקנים” ח”ד ע’ פ”ח).

”יפיפית בעליונים יפיפית בתחתונים”:

הפסוק אומר ”והזרתם את בני ישראל מטומאתם”, והזרתם בלא ה”א, מפרש רש”י מלשון הפרשה.

ראיתי פעם מבעל ההילולא כ”ק מרן אדמו”ר מוהרי”צ מליובאוויטש זצוק”ל זי”ע, שאחד הענינים שצריך לעסוק בהם, הוא לפעול אצל זקנים שיחזרו בתשובה. כמובן מלבד העיקר שחב”ד עוסקת בחינוך על טהרת הקודש של ילדי ישראל, ובשאר ענינים.

מרן הרה”ק מוהר”א מבעלזא זי”ע פירש ”חיים שאולה”, כל צדיק צריך לפעול לפחות שלא ימותו ללא תשובה ח”ו, ולכן גם אצל קורח ועדתו נאמר ”חיים שאולה”, וזה יש לומר כוונת

הפסוק "והזרתם את בני ישראל" שח"ו לא יטמאו אבל עכ"פ שלא ילכו מן העולם בלא תשובה.

בפעם הראשונה שלמדתי תניא ראיתי שם בריש הספר שיש בכל בחינה "רבבות מדרגות", ואמרתי לעצמי "אוי וויי" כמה שאדם משיג עדיין יש מדריגות עד לרבבות.

זכורני ששאלוני פעם, היכן אני עומד בעבודת ה', אמרתי, לומר שאני מאה אחוז, ודאי שלא, ולהיפך גם לא, אולי עשרים שלשים אחוז, הרי יש "רבבות מדריגות"!

שמעתי שבספרי חסידות, רוב הספרים הם חסידות פנימית, חסידות חיצונית, אבל ה"תניא" הוא אחד!

הרבי הקודם הריי"צ זי"ע והרבי הנוכחי יאריך ה' ימיו ושנותיו, יש להם כוח על הכל, חרדיים דתיים וחילוניים, כפי שהיה עם משה רבינו במצרים, שכתוב עליו "יפית מבני אדם", ועם אברהם אבינו שכתוב עליו "יפית בעליונים יפית בתחתונים".

ברצות ה' דרכי איש, אברהם אבינו ומשה רבינו היתה להם השפעה על העליונים ועל התחתונים.

צדיקי ליובאוויטש גדולים בשמים וגדולים על המוני העם, כולם ממש יש להם בפניהם דרך ארץ, ולזה לא זכו רק יחידי צדיקים. עלינו ללכת בדרכם הקדושה.

שמענו כאן מהרב המרא דאתרא (הרב דרמר זצ"ל) ומהרב דבאר שבע (הרב אלעזר קליין זצ"ל), אור לארבעה עשר, ארבעה עשר גימ' חב"ד, חב"ד מפיצה אור, ומעט אור דוחה הרבה מן החושך, כל שכן הרבה אור.

והיה כי ישאלך בנך מה העבודה, בשורת הבנים שיהיו צדיקים, ומהרש"ע להפוך לשע"ר הוא ענין היראה.

[מדברי הגאון הצדיק רבי ישעי' שנייבלג זצ"ל גאב"ד "בני ראם" [ואחר כך ראב"ד קהל מחזיקי הדת] בהתועדות יו"ד שבט תש"ל בהיכל ישיבת תומכי תמימים קרית גת].

"בעל מוח גדול"

"סיפר לי הגה"צ מפאיע שליט"א (זצ"ל): שמעתי מהרה"ק מסטמאר זצ"ל, לאחר שביקר אצל הרה"ק ר' יוסף יצחק מליובאוויטש זצ"ל, שאמר עליו "שהיה בעל מוח גדול" ("שיח זקנים" ח"ה ע' ר"פ).

”הנהגה של הבמה”

”ושמעתי מרב אחד שהאדמו”ר ר’ יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש זצ”ל אמר לו בעת קבלת משרת הרבנות: בזמננו אלו יותר מצליחין בהנהגה של חכמה וסבלנות מבהנהגה של שררה” (הגאון ר’ אלחנן הלפרין שליט”א ”לדוד להזכיר” בסוף ”שו”ת מהר”ש” חלק שמיני).

הגאונות של מרן האדמו”ר זי”ע

בירחון התורני ה”פוסק” [בעריכת הגאון רבי הלל פוסק זצ”ל] שהופיע בתל אביב, נכתב על הסתלקות כ”ק אדמו”ר מוהריי”צ זי”ע בין השאר: עודו נער וכבר יצאו לו מוניטין. הוא הפליא את כולם בידעו בעל פה את שלושת הבבות. הוא ידע ב”פ גם את ספר ה”תניא” וחלקים שלמים מספר ”לקוטי תורה”, ואף היה בקי בספרי תלמידי הרש”ז ר’ אהרן מסטראשעלע ורי”א אפשטיין מהומיל. בקיאותו זו העירה תשומת לב לא רגילה בחוגי החסידים.

כאשר ביקרו המשכילים ב”חצר” ליובאוויטש, תמהו אף הם לראות הגאונות של מרן האדמו”ר זי”ע והתפרסמו עליו מאמרים עוד אז ב”הצפירה” ו”המליץ”.

להציית את הגחלת

עוד כתב שם הגר”ה פוסק: ”זוכר אני את ביקורו בארץ בשנת תרפ”ט, כאשר בא לחיפה ומשם נסע לצפת עיה”ק ולטבריה ביקר את קברות הצדיקים, והיה כל הדרך מדבר על אותות הגאולה, כבר אז הודה בהתגלות כי עתידו של עמנו הוא רק בארצנו הקדושה, אך הוא הדגיש כי יש צורך להציית את הגחלת ברחבי הגולה”.

הזה בחלום את ההסתלקות

”אך הרגשה רוחנית דקה היתה לו [להרה”צ רבי מרדכי דוד וינשטוק זצ”ל חתן הרה”ק רדצ”ש בידרמן מלעלוב ירושלים זצוק”ל], וראו בו כמה פעמים שמפליא לדעת את העתיד להתרחש. כמה ימים לפני הסתלקות האדמו”ר הריי”צ מליובאוויטש זצ”ל, חלם על ספר תורה שנפל ארצה, וחרד מאד לבאות”.

(באהלי חסידים, אהל מועד, הרב יאיר וינשטוק, תשע”ד).

אפילו החומץ דלק

באחת הועידות הגדולות שהתקיימו בניו יורק, לטובת ישיבות תומכי תמימים, בחיי רבינו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זע"א, השמיע הגאון הנודע רבי יוסף דוב הלוי סולובייציק זצ"ל גאב"ד בוסטון, דברים לתיאור אישיותו של רבינו, וכך אמר: "רבי חנינא בן-דוסא דרך על חוקי הטבע, ואלו היו לפניו כלא היו, הגמרא במסכת תענית (כ"ה ע"א) מספרת, שרבי חנינא בן דוסא אמר לבתו: "מי שאמר לשמן וידלוק, יאמר לחומץ וידלוק!" והחומץ אכן דלק! וכאשר הגיעה "פקודה" מליובאוויטש לחסידי עיירתי, דלק אפילו החומץ... ליובאוויטש שלטה על חוקי הטבע."

"ועוד מספרת הגמרא בתענית שם: "ההיא שבבותיה דקא בני ביתא ולא מטו כשורי... אמר איכו נמטי כשוריך" - אשה בנתה בית, והקורות לא הספיקו, ורבי חנינא בן-דוסא הפטיר "נמטי כשוריך", וקורות הבניין נמתחו והתארכו, וכאשר היה חסיד מן העיירה נוסע אל הרבי לליובאוויטש שבור ורצוף בזעקת לב, שביתו מתמוטט והרבי העניק לו עצה וברכה, היה אותו חסיד חוזר לביתו מאושר וטוב לב, שכן קורות ביתו כאילו נמתחו מחדש והבית הועמד על תילו..."

"ליובאוויטש המיתה את הנחש"

עוד אמר: "בזיכרוני עולים אתם ימים מאויימים ברוסיה הצארית: מצד אחד גברו ותכפו צרותיהם של ישראל, ומצד שני הרימה ההשכלה ראש, ומסיתיה ומדיחיה פרצו והסתערו על הרחוב היהודי.

אז, בימי חרון האף ליהדות האורתודוקסית, נאלצה הישיבה הליטאית הגדולה ביותר לסגור שעריה.

אבל ליובאוויטש התייצבה בגבורה וקומה זקופה להתמודד עם הנחש הארסי ויכלה לו.

ושוב דימוי מחיי רבי חנינא בן-דוסא: הגמרא בברכות מספרת (ל"ג ע"א) על רבי חנינא בן דוסא, "נתן עקבו על פי החור ומת אותו ערוד!" רבי חנינא בן דוסא לא נבהל גם מפני הערוד, וכאשר נתקל בדרכו בהפרעתו של הערוד, דרך על ראשו והמיתו.

ליובאוויטש רמסה את הערוד, המיתה את הנחש המתנכל לתורה ולרוח ישראל סבא.

הגדיים הבריעו את הדובים

עוד אמר: "וגם זאת מסופר על רבי חנינא בן-דוסא (תענית שם) שאמר: "כל חד וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו", ואכן: "לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו".

ובזמן נגע ההשכלה הגדול ביותר "לאורתא" שהחשיכו עיניהם של ישראל, הרי שגדיי ליובאוויטש הכריעו בקניהם את דובי ההשכלה..

אהבה לו בכל יום

עוד אמר: "חז"ל מספרים לנו במסכת בבא בתרא (ע"ה ע"א) שרבי יוחנן דרש על הפסוק "ושערים לאבני אקדח": עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות כו' ומעמידן בשערי ירושלים. ליגלג עליו אותו תלמיד... אמר לו: אלמלא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות... בפסיקתא, הגירסה היא "ליגלג עליו אותו מין", ואילו במדרש שוחר טוב הגירסא היא "ליגלג עליו אותו חסיד"...

הרבי מליובאוויטש שליט"א מדבר ומפרסם על ביאת המשיח, והחלו להרעיש ולהסעיר כנגדו, ואני שואל: מה קורה כאן! מילא, "ליגלג עליו אותו מין" אפשר עוד להבין, עיתונים הנדפסים בשבת קודש אינם שלמים עם זה. ניחא, אבל ליגלג עליו אותו תלמיד?! ועוד "ליגלג עליו אותו חסיד"? זה כבר פלא שלא ניתן להבין כלל, כלום אסור ח"ו לדבר על "אני מאמין בביאת המשיח"? הרי סוף סוף בנוסף ל"ב עיקרי האמונה האחרים קיים עיקר י"ג "אני מאמין בביאת המשיח"...

אחכה לו בכל יום שיבוא..

ה"חזון יחזקאל"

"סיפר לי מוח"ז, הגה"צ מוואדיסלוב זצ"ל, שנסע פעם (כנראה בחיי רבינו זי"ע) ללונדון, ופוגש שם את הגאון ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שאל אותו בשלזומו של הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע, ואמר לו זקני: "ער האט גינמען יונגעלייט און אנגיטהן מיט בערד" (לקח אברכים ועיטרים בזקן, דבר שאז היה יקר המציאות) והשיב הגאון ר' יחזקאל: "ער האט דאך אפולע אויף גיטהאן... " (שיח זקנים" ח"ה).

**בְּקוֹל
אֲמִיר
וְהוֹדוּ
בְּשֵׁי הַדָּבָר**

ולו יקתה עמים

ביקרנו בתחילת שנות ה־80, כשהתחיל המאבק בגזירת "מיהו יהודי", אצל האי סבא קדישא מוהר"ר ישראל אבוחצירא זצ"ל, וישב שם אצלו ראש ישיבת הנגב הגאון ר' ישכר מאיר ז"ל, והשיב שכבר עשה בנידון.

באותם ימים היה ניכר שהרבי סובל מאוד באחד מידי הק', והזכרתי הדבר לפניו, וקם ואמר: אדמו"ר רבי מנחם? ולו יקתה עמים עד כי יבוא שילה"!

קשרי ההדוקים עם בית הרב הקדוש החלו מאז כיהנתי ראש ישיבת תומכי תמימים בקרית גת, בחשון תשכ"ח.

מאוחר יותר נתחזק הקשר כאשר הרב ר' ישר אדרעי שליט"א, בעצמו תלמיד ישיבתנו בקרית גת, נעשה חתנו של הצדיק.

זכיתי גם להשמיע שיעורי הלכה ככולל האברכים "בית ישראל" ששכן כבוד בבית הרב.

להדליק נר בברכה

בשעה שהופיעה קריאת הקודש של הסבא קדישא, ה"בבא סאלי" זי"ע, לבנות ישראל, להדליק נרות שבת קודש בברכה, היו מחכמי ההלכה של הספרדים שסברו שלדעת מרן המחבר זי"ע אסור לבת לברך כשאמה מדליקה, והדברים ידועים.

אחד מחשובי גדולי התורה הליטאיים, וכיום אחד מישישי פוסקי ההלכה שליט"א, שמפני הכבוד לא אזכיר שמו, שיגר מכתב אל הרב הקדוש זי"ע, ובו נאמר כי "גם הצדיק מליובאוויטש" סבור כן, ועל כן נקראתי אל הקודש לשמוע מה בפני.

הראו לי המכתב, והצדיק גם שאלני הרי "ברכות אין מעכבות"? ואני השבתי שלא שמענו שהרבי מחלק בין עדה לעדה לענין זה, וכנראה חשובה לו ה"ברכה" שהיא המשכה אלקית. מה גם, שלדעת כמה פוסקים אין בעיה זו גם להולכים לדעת מרן ז"ל, כאשר הוכחתי אז בס"ד, אז הורה להודיע משמו ברבים, שכל בת המדליקה בברכה יש לה על מי לסמוך. ואכן כך פורסם ב"המודיע" של אז.

בנוסף לכך, ביקרנו אז את בנו הרב הקדוש רבי מאיר זצ"ל, "בבא מאיר", וגם הוא הורה להרה"צ חכם יצחק דיין ז"ל מקרית גת לפרסם שכל בנות ישראל ידליקו בברכה, וכך עשה.

נחת מימני ומהטביב לו

סיפר לי הג"ר יהושע העשיל פאדווא שליט"א ממנטשסטער, בנו בכורו של הגאון בעל "חשב האפוד", כי הגיע פעם לחלוקת הדולרים, ובראותו שעוברים מהר מאד, התלבט מה לבקש, על עצמו או לנחת מבניו.

והנה הגיע תורו והרבי נותן לו דולר ל"נחת פון זיך און פון ארום זיך" (נחת מעצמו וממשפחתו), ויהי לפלא.

אחד לאלף שנה

בהתוועדות הגדולה שהתקיימה לרגל יום ההילולא ג' תמוז, שמעתי מפי הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א (זצ"ל) ראב"ד אנטוורפן, על דמותו הייחודית והמיוחדת של רבינו הגדול והקדוש: "יש כוכב אחד עולה לאלף שנה"..

החטא וענשו

סיפר לי הגאון המפורסם רבי מרדכי שפילמן זצ"ל, בעל "תפארת צבי": אחד המחברים הידועים, מומחה גדול בדברי ימי ישראל, כשנפטר, נתגלע ריב בין בניו לבין אשתו, בקשר לירושת ספריו וכתביו שהשאיר אחריו. וברגע של כעס, תפסה האשה את תכריך הכתבים והשליכתו לתנור והיו למאכולת אש.

כאשר היה ביחידות וסיפר זאת לרבי, נענה הרבי ואמר: כל זאת באה לו על שבאחד מספריו מטיל ספק באמיתות עניין המגיד של מרן ה"בית יוסף"!

מקום עולה של טהרה

סיפר הרב בייקר, מרבני קווינס ולאחרונה תושב קרית טלזסטון שליד ירושלים, כי הרובע בו היה גר שהיו דרים בה בתחילה הרבה יהודים, ובמשך הזמן רוב רובם של היהודים נטשוהו והתיישבו בשכונות אחרות, ונעשה מקום לא כל כך נעים ליהודים, אף על פי כן, היה המקווה שבבניין ביהכנ"ס המפואר פתוח כל לילה, והבלגית היתה באה מדי ערב במסירות נפש.

התפלא הרב המספר על עמידתה האיתנה והנחושה אל מול הסכנה הפיזית, והתעניין אצלה על כך, ונדהם לשמוע כי מטעם הרבי מליובאוויטש מטלפנים אליה מזמן ומעודדים אותה שלא לעזוב את מלאכתה, כל זמן שנשים יהודיות עדיין מתגוררות שם.

”תבורכנה הידיים”

ויש המשך לסיפור: לימים החליט רב אותו בית כנסת למכור את הבניין המפואר לגויים, כנוהג הנפסד בכגון זה בשכונות רבות, ומקווה הטהרה עמד, אפוא, בסכנה מוחשית. להחשת ביצוע המכירה שם בעל הבית מנעול על פתח המקווה, כך שהבלינית לא תוכל לפתוח וממילא יינטש. למד הרב בייקר “קל וחומר” בעצמו, מאותה אישה צדקנית, וגילה תעוזה ופרץ את המנעול בכח למען לא תיפגע טהרתן של ישראל, ואכן המזימה סוכלה.

כאשר ביקר הרב ב. את הרבי וסיפר לו על מעשיו, אורו פניו הקדושות משביעות רצון, והפטיר: “תבורכנה הידיים שעשו את המעשה הטוב הזה”.

ומספר הרב בייקר כי למרות זקנותו המופלגת ואבריו החלשים, הרי שידיו בריאות ורעננות הן לפליאת הכל.

שמעתי מפי הרה”ג רבי שלום דובער לבקובסקי שליט”א ששמע מפיו וגם נוכח במו עיניו את כוחו של הרב המספר בידיו..

ניבא וידע מה ניבא

סיפר הרב עזריאל מילר ז”ל, מי שעמד בראש “הסתדרות הרבנים” באמריקה, ומדבריו צוטטו בספרו של ר’ משה קרונה ז”ל, כי בביקורו לפני למעלה מארבעים שנה, ב”ברית המועצות” של אז, שהייתה סגורה ומסוגרת מאחורי מסך הברזל, ביקר בלנינגרד, היא סנט פטרבורג כיום, והבחין באחד מחדריו המרווחים של הבניין הגדול של בית-הכנסת, והנה הוא מלא ספרי-תורה, שלמים וחלקי יריעות, והימים ימי משטר של מצוק ומצור.

חישב להשתדל בקשריו המיוחדים כדי להציל את ספרי התורה, ולהעבירם לארצות הרווחה, לתקנם ולהכניסם לבתי כנסיות מלאים מתפללים.

בשובו משם, נכנס אל הרבי לדווח לו על מסעו, סיפר על מה שראה בלנינגרד וביקש הסכמתו וברכתו להעברת היריעות.

ומה הופתע כאשר הרבי ביטל תכניתו מכל וכל, בנימוק כי "לא ירחק היום" וספרי תורה אלו ישמשו את יהודי רוסיה ששעריה ייפתחו לרווחה..

חזון קודש שנתממש כידוע.

רוח הקודש

כאשר ביקר בפעם האחרונה הרה"ג ר' קלמן כהנא ז"ל בבית-מדרשו של הרבי, הוזמן ע"י הרבי להיכנס לחדרו הק', אף שלא נהגה אז "יחידות".

כשיצא, היה הרב כהנא נרגש, ואמר: "אמנם איני חסיד אבל אין ספק שרוח-הקודש שורה אצל הרבי".

וסיפר וגם כתב ב"שערים", ולימים שמעתי גם מפי נכדו, כי לפני נסיעתו לארצות הברית, ביקש ממנו אחד שאם ייכנס אל הרבי מליובאוויטש יבקש עצתו בעניין מסויים, והשיב לו הרב כהנא כי לא נראה לו שייכנס, כי לא היה נהוג אז, ולא יבוא אלא להתפלל במחיצתו של הרבי.

עכשיו, שהרבי הזמינו, הופתע לגמרי וכמובן לא נזכר כלל באותה בקשה, והנה בראשית השיחה מזכיר הרבי את אותו נושא ומתייחס אליו מבלי שישאל על כך..

קורא מחשבות

כדבר הזה סיפר לי גם הגאון מערלוי זצ"ל בעצמו, כי בביקורו האחרון אצל הרבי, ביקש לשוחח על איזה נושא, והנה טרם קרא והרבי החל לדבר עמו על אותו עניין.

"פאנאטיות"

הגאון רבי אברהם צבי (הערש) כהן זצ"ל מגדולי ירושלים, שהיה נוסע אל הרבי שנה שנה לחודש תשרי, היה בערוב ימיו מספר תמיד בשמחת תורה, על מלומד גדול אחד (נקב בשמו) שנכנס אל הרבי, ובצאתו הביע התפעלות עצומה מהיקף ידיעותיו והתמצאותו בכל התחומים, אך הוסיף שהיתה לו אכזבה, שבתוך דברי הרבי הוא נשמע מאוד "פאנאטי" כשדיבר בפשטות ובהחלטיות על ביאת המשיח בקרוב.

הבל גלוי לפניו

סיפר לי הר"ר יוסף יצחק שי', בן ידידי הרה"ח ר' זאב כץ שליט"א: בהיותו בחור, היה מבקך בקביעות במנהטן אצל שני אחים בעלי עסק, להניח איתם תפילין ולדבר על ליבם למשכם לתורה ומצוות. האחד נשוי ובעל משפחה והשני רווק.

באחד הימים, הציע להם לבוא לחלוקת הדולרים ולבקש ברכת הרבי. ואכן באחד מימי הראשון הגיעו, נכנסו לתור והוא אחריהם.

כאשר בא הראשון, בעל המשפחה, לפני הרבי, נתן לו הרבי דולר אחד עבורו ועוד דולר עבור המשפחה.

השני שהלך אחריו נתן לו הרבי דולר אחד, וכשאמר לרבי "ועבור המשפחה?" כאילו יש לו משפחה, התעלם ממנו הרבי וכבר הביט לעבר הבא אחריו..

השניים נתרגשו לנוכח רוח קדשו של הרבי, והדבר פעל עליהם מאד.

מבטלו בידו ודיו

שמעתי מפי החסיד ר' בערל מוצקין: יהודי מעולי רוסיה המתגורר בניו-יורק, קיבל מכתב נפחד מבתו המתגוררת עדיין שם, כי בעלה קיבל צו גיוס למשימות בטשרנוביל.

האשה ובעלה נבהלו מאוד, שכן, פירושה הפשוט של התגייסות שכזו הוא מעבר לעולם שכולו טוב..

בא האב אל חלוקת הדולרים לבקש ברכתו של הרבי.

כאשר סיפר האיש כל פרטי העניין, עשה הרבי תנועת ביטול ובירכו לשלום.

האיש גויס ונלקח בתוך משאית מלאה חיילים לאזור הכור הפגוע, ואולם בעוד שכל המתגייסים נתקבלו במהירות, הוא משום מה נשלח מפקיד אחד למשנהו, כך לכשמונה עשר אנשים, בדקוהו וחקרוהו עד שהחליטו כי עליו לחזור לביתו.

למעלה מעלה

שמעתי מכ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א, שבאחת החתונות אצל הרה"ח ר' בערל וייס ז"ל, הכריזו שהגה"ח הרש"ד רייטשיק ז"ל יסדר הקידושין "בשליחות הרבי", ובסידור התנאים אמר לחתן בקבלת הקנין שיגביה ידו, "העכער, העכער"! והיה שם האדמו"ר הרה"ק ריי"י וייס מספינקא זצ"ל, ותמה: הרי די בגי' טפחים? ואמר הרב רייטשיק לחתן שיגביה למעלה ויכוין כי כך אמר הרבי..

ואמרתי אני, כי כנראה הכוונה היתה שהמזל יהיה "גבוה גבוה" וכדרכם של צדיקים שמסתירים הדברים.

ועל זה אמר לי כי סיפר לו הרב ר' שלום שניצלר ז"ל, הרב מטשאבא לונדון, כי בברית שלו (היינו של כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א) התכבד הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע (בן מרן ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע) באמירת "הרחמן" וכשאמר "יתנהו למעלה למעלה" קם מכסאו ורמז בידו למעלה למעלה..

וידויו של גדול בעלי המוסר

הרב הגאון רבי ישראל זיסל דבורץ זצ"ל, עורך "תבונה" - הבמה המרכזית של חכמי המוסר, מלפנים היה אב"ד יאד קומיי ויעזנא ליטא ואח"כ בארץ ישראל ניהל את בתי המוסר. היה מקושר מאד אל הרבי, והעיד בפנינו נכדו, הגי"ר שמחה ראם שליט"א מחשובי רבני פתח תקוה, שלא עשה זקנו הנ"ל דבר קטן כגדול ללא הסכמת הרבי.

יצויין, שכאשר הגיעו לידו בשנת תשי"ח קובץ מאמרים של הרבי, כתב ב"תבונה" (כרך י"ג) לאמר: "בשמחה רבה קיבלנו את החוברות האלו, בהן מתבלט ביתו של אדמו"ר הקדוש מליובאוויטש בארה"ב עם כל הודו והדרו.

שומעים אנו את הדא"ח של האדמו"ר שליט"א המתוקים וממלאים את הנפש חזון, וטועמים אנו את טעם חיי הרוחניות בעולם הזה.

קצר המצע של ה"תבונה" מהשתרע ולהדפיס את כל הדברים, דברי אלקים חיים, של החוברות האלו הנאהבים והנעימים עלינו, ואשר על כן, לא נפלאות בעינינו השמועות הנעימות אשר אנו שומעים על התועליות היוצאות לאנשי חב"ד וכל המון בית ישראל בארה"ב מהתועדויות אלו.

ולואי שהיו לנו התועדויות כאלו באה"ק במדה הדרושה, כי אז היתה בודאי הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו, תקות כל איש ישראל, ממהרת לבוא בעהי"ת"ן..

ברכת הדרך

שלושה בחורים, אורחים מארץ-ישראל, בהם בנו של ראש המועצה הדתית קרית גת דאז מר לחיאני, עמדו והמתינו במסדרון של 770, שהרבי יצא מתפילת מנחה ויתן להם את ברכת השלום, לפני נסיעתם חזרה לארה"ק, כפי שהיה נהוג.

יצא הרבי, הביט על פניהם, אבל לפליאתם לא הסתכל הרבי לעברם ולא התייחס אליהם כלל.

בלב שבור נאלצו, איפוא, לצאת לנמל-התעופה ללא ברכת הרבי.

ואולם כאשר עלו למטוס התברר כי יש תקלה רצינית, וכי על הנוסעים לרדת ולהמתין באולם נמל התעופה.

הבינו הבחורים כי יש להם פנאי די והותר ללכת לתפילת ערבית במניין הרבי, וכך עשו. לאחר התפילה נעמדו שוב ליד פתח בית הכנסת הקטן, והפעם הרבי יצא, הביט בהם וחייך, והעניק להם את ברכת הדרך.

מטבע לברכה

סיפר לי הרה"ח ר' כהן ז"ל (שאר בשרו של הגאון רבי אברהם צבי כהן זצ"ל) מרמת יצחק, שבהיותו ביחידות, ביקש מהרבי "מטבע" לברכה, ונימק הדבר בהיותו בן למשפחת חסידי פולין וכך היה נהוג שם, שהאדמו"ר נותן מטבע לברכה, ואכן הרבי הוציא מטבע מתכת ונתן לו, והורה לו לתפרו בטלית קטן..

הבל פתוח לפניו

כשביקר בליובאוויטש החסיד המפורסם, הגאון רבי נחום-שמריה ששונקין זצ"ל, רבם של חסידי חב"ד בירושלים, התעניין אצלו הרבי על סדרי הנהגתו ועבודתו בהרבצת התורה והחסידות.

כשסיפר כי הולך כל יום מביתו שבשיכון הרבנים ברוממה אל בית הכנסת חב"ד במאה שערים, הגיב הרבי: הייסט דאס אז איהר גייט פון רוממה ביז מאה שערים (נמצא שאתם הולכים כל יום משכונת רוממה עד מאה שערים? ומראה באצבעו על יושר הקו שבהליכה זו (מ"שרי ישראל" דרך "מלכי ישראל" ועד ל"מאה שערים").

רק כשיצא הרב ששונקין מן ה"יחידות", נזכר כי הרבי לא ביקר מעודו בירושלים.. שמעתי אז מפיו ז"ל.

ברגע במימרה

סיפר רבה של אנטוורפן הגאון רבי הלל מדליה ז"ל: כשההדרתי מחדש בלונדון את ספרו של זקני "פתחי עולם ומטעמי השולחן" בהוצאה מהודרת, הבאתי ב"יחידות" הראשונה אל הרבי.

בפתח הספר כתבתי מבוא לתולדותיו של אבי הגאון המפורסם רבי שמריהו יהודה ליב מדליע זצ"ל, גאב"ד מוסקבה.

תוך הדברים כתבתי כי "בעבודת הכלל הלך בצוותא את מאורי הגולה מרנן כ"ק האדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש והגר"ח הלוי סאלאווייציק מברסק זצ"ל".

ידעתי, כי עיקר עבודתו היתה בתיאום מלא עם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע, אך נמנעתי מלציין זאת, מחמת סיבה אישית, שנראתה היתה אצלי כאביוזרייהו דכיבוד אב, זאת משום ששמועה הגיעה באוזני כי כאשר התמודד אבי הגאון על כיסא הרבנות של מוסקבה אל מול מועמד חשוב אחר, עמד כ"ק אדמו"ר הרי"צ לצד הרב השני..

כאשר נכנסתי ל"יחידות" הגשתי לידי הק' את שני כרכי הספר "פתחי עולם" החדשים.

פתח את הספר הראשון ובשבריר שנייה ממש דפדף, וכשהגיע אל תמונתו המתנוססת של אבי, הביט בי ואמר: "את אביכם לא הכרתי אך מחותני שמעתי כי פעל רבות לרבנותו במוסקבה"..

שמעתי מהרב נחום זוין שליט"א ששמע מפיו.

”עובדה אחת מני אלה”

כתב הגאון רבי שלמה-יוסף זיין זצ”ל, במאמר ”רבן של ישראל” שבראש ”קובץ מיוחד לחידושי תורה” (ירושלים תשל”ז): ”סח לי באחד מביקוריו בארץ הרב רבי יחיאל מיכל חרל”פ ז”ל (בעמח”ס ”חוף ימים”), שהיה רב בקהילה חשובה בניו יורק: פעם חלתה אשתי במחלה כבדה והכנסתיה לבית-רפואה ידוע. אחרי כמה ימים הודיעו לי הרופאים שיש צורך בניתוח.

באתי וספרתי לרבי את המעשה. השיב לי הרבי: אני יודע את המחלה וטבעה, ודעתי היא שלא לעשות ניתוח.

כשהודעתי על סירובי להרופאים, צחקו ואמרו: הנה בחדר הסמוך שוכב איש במחלה זו עצמה, ועשינו לו הניתוח, ובעוד כשבוע ילך הביתה בריא ושלם, ושמא תאמר איזה איש פשוט הוא. תדע שהנשיא אייזנהאואר שואל בכל יום לשלומו.

עניתי להם שלא אוכל להבהיר להם הטעם, אבל איזה ”כח עליון” אומר לי לא לנתח.

לא עבר שבוע ימים, ואותו איש, שאייזנהאואר היה שואל בכל יום בשלומו הלך לעולמו, ואשתי ב”ה חיה וקיימת.

כלום נתכוונתי בזה ”מופת” מהרבי? אין דרכי בכך. אין דרכם של זקני חב”ד בכלל לשוחח במופתים. לא נתכוונתי אלא לציין עובדה אחת מני אלה, בה אנו רואים הערצתו של הרבי של מי שאינו מאנ”ש עד כדי ציות בקולו בדבר של פיקוח נפש.

”שאינו לנו מי שידמה אליו”

הגאון רבי דובער אליעזרוב זצ”ל, אב”ד קטמון בירושלים ת”ו, כותב בסוף מאמר הלכתי שכתב בספר ”כבוד חכמים - עטרת פז”: לכבודו של ”הוד כ”ק אדמו”ר שליט”א מאור הגולה שאין לנו מי שידמה אליו” ובשנת תשי”ד נפגשתי עם הגאון המפורסם לשם ותהילה בכל אפסי ארץ הגר”ח קייזוירט שליט”א הגאב”ד דאנטוורפן, שאמר לי בזה הלשון: אני ביקרתי את האדמו”ר מליובאוויטש הרבה פעמים והנני מעיד עליו שאין רש”י בש”ס שנעלם ממנו ואין מדרש בעולם שאינו יודע אותו וכו”.

”יפתח משניות”

נכנס רב אחד ל”יחידות”, ותוך הדברים שאל היכן הם דברי הרמב”ם כי בשר ודם אי אפשר שלא יעשה טעות.

השיבו הרבי על אתר: יפתח משניות ”הוריות” ויראה בכותרת.

ואכן בראש מס’ הוריות מביא התוס’ יו”ט בכותרת את לשון הרמב”ם: ”כי כל מי שיש בו טבע בשר-ודם אי אפשר שלא יטעה ויחטא”..

צופה למרחוק

הגאון ר’ שלום ריבקיין שליט”א (זצ”ל), כיהן כר”מ לפני כארבעים שנה בסט. לואיס, לאחר מכן לא צלחה עבודתו, נאלץ לעזוב את העיר, ונעשה רב ודיין בפאר ראקוויי, ולאחר מכן מנהל וחבר בי”ד של ”הסתדרות הרבנים”.

כאשר נכנס ל”יחידות” וסיפר לרבי על התלאות בעבודתו התורנית והציבורית, רכן לפתע הרבי אליו ואמר לו: אתה תהיה הרב הראשי של סט. לואיס! שנים רבות אחר-כך, עם פטירתו של הגאון המפורסם רבי מנחם אייכנשטיין זצ”ל, גאב”ד סט. לואיס (שהיה ידיד ומעריך גדול של הרבי), ונתפנתה משרתו המכובדת מאוד של הגאב”ד זצ”ל, הציעו עצמם כמה וכמה רבנים ידועי שם.

הרב ריבקיין שנזכר באותה יחידות קדושה, ידע כי עליו להציג מועמדותו.

אין צריך לומר כי הרב ריבקיין הוא שנבחר, וכיהן בה פאר כרב ואב”ד סט. לואיס עד לאחרונה.

שמעתי אז מבנו, הרב בן ציון שליט”א (ז”ל).

אינו רואה סיבה לבנות

מעשה ביהודי חשוב במקסיקו ורב מרקוביץ שמו, שנאלץ לעבור לדירה גדולה יותר, ולא השיג בסביבה היהודית דירה ראויה, עד שהחליט לבנות בעצמו בית.

אשתו, שהיא ממשפחתו של הגאון החסיד הרב יצחק אושפאל זצ”ל, הסכימה לכך בתנאי שיקבלו את הסכמת וברכת הרבי.

הזמינו, אפוא, "יחידות", וכאשר ביקשו את הסכמתו הק', נענה הרבי: איני רואה צורך לבנות בית.

החל האישי להסביר לרבי את המצב וכי זה תקופה ארוכה שמחפש דירה ולשווא וכו' וכו', והרבי בשלו: אין אני רואה צורך בזה כלל, וצירף ברכתו הק'.

האברך יצא בחוסר שביעות-רצון מופגן, אך לא הייתה לו ברירה וגנזו את התכנית.

אותו אדם, עסקן חשוב הוא בעירו, ונוהג מדי ראש-חודש לסבב בבתי נגידיים להתרים עבור הישיבה המקומית.

בראש החודש הראשון לאחר היחידות, לאחר שעמד לצאת מביתו של אחד מעשירי העיר, פנה לפתע אותו נגיד ושאלו שמא שמע על מי שהוא שמעוניין ברכישת דירה, כי הוא צריך לעזוב את העיר והיה רוצה למסור את הדירה ליהודי כלבבו.

העסקן המופתע חייך ואמר לבעל הבית: אני עצמי זקוק לדירה, אבל איני מעלה על דעתי דירה גדולה ומרווחת כשלך..

בקיצור, לא עברה שעה, ובין השניים סוכם כי הדירה נמכרת לעסקן זה, ובתנאים נוחים במיוחד..

שמעתי בשעתו מפי חותני הגאון רבי אהרן ברנשטיין זצ"ל ששמע מפיו.

”בל רז לא אויס ליה”

הייתי עד לפגישתם פעם של "הני תרי שפירי דירושלים", מו"ר הגאון רבי משה אריה ליב שפירא זצ"ל בעל "טבעות זהב" על "קצות החושן", והגאון רבי דוד שפירא זצ"ל, בעל שו"ת "בני ציון".

מסר רבי דוד לרבי משה ליב "פריסת שלום" מאת הרבי, שאצלו ביקר ושהה ב"יחידות" קרוב לשלוש שעות ודנו בעניני תכונה, והוסיף: אין לך נושא שבתורה שאינו גלוי לפניו!

”יש מנהוג לבירה”

הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואנזער שליט"א (זצ"ל), בעל "שבט הלוי", ביקר אצל הרבי, ובמשך שעה ארוכה דנו בעניינים שונים.

לסיכומה של ה"יחידות", בה זכה לקירוב גדול, כשהרבי מושיב את כסאו ליד כסאו של הרבי, שאל את הרבי: מה תפקידו של רב ומנהיג בישראל? והרבי השיב: להחדיר בעם כי יש מנהיג לבירה זו! שמעתי אז מפיו, בביקורי אצלו יחד עם הגר"י ירוסלבסקי שליט"א.

”מתקן עצמו תוך כדי דיבור”

כשביקר הגאון המפורסם רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, גאב"ד בוסטון, בהתוועדות של יום ההילולא יו"ד שבט תש"מ, לא פסק אחר כך מלהביע התפעלותו.

בין השאר ציין את התופעה הבלתי מצויה, שהרבי משוחח שעות ארוכות ומצטט עשרות ומאות מובאות כאשר אין כל ספר מונח לפניו.

ובאותן שעות ספורות שנכח הגאון ז"ל, הבחין הוא בתופעה מעניינת, כי יש אשר הרבי מצטט לשון בחז"ל ולא במדויק כל כך, אלא שלמרבה הפלא תוך רגעים הוא חוזר ומזכיר את אותה מובאה ו"מתקנה".

גאון אמיתי ומנהיג

תלמידו של הגרי"ד, הרה"ג רבי צבי שכטר שליט"א, מספר על אותו אירוע: "אני זוכר, שבמכונית, בדרך חזרה, הרב דיבר הרבה בהתלהבות גדולה על הרושם שההתוועדות עשתה עליו, ובין השאר התבטא: "מבעל התניא עד לרבי לא היה מנהיג כזה בליובאוויטש".

הסביר כי "בנוסף לגאונותו הפלאית של הרבי, הרי מנהיג תנועה עם השפעה על כלל ישראל בהיקף שכזה לא היה מאז בעל התניא..".

”יודעי בינה לעיתים”

סיפר לי הרב הגאון רבי עזריאל זליג שרפשטיין שליט"א (ז"ל) רבה של סינסינטי, מי שהיה מקורבו של הגאון המפורסם רבי אליעזר סילבר זצ"ל (נשיא אגודת הרבנים ובעל "ענפי ארז") וממלא מקומו ברבנות העיר סינסינטי, בהיותנו יחד, בביקור ברוסיה, כי הרב סילבר זצ"ל הי"ד מקיים שיעור מיוחד בכל ליל שבת קודש לרבנים ושוחטים וכלי קודש.

פעם אחת כשבא הרב שרפשטיין לשיעור, ראה את הרב עומד בחוץ בפתח הבית, והרב סילבר אמר לו: הנני מחכה לך, כי יש לי משהו מעניין לספר לך.

היום זכיתי לקבל טלפון מאת הרבי מליובאוויטש! וסיפר לו הרב, כי הרבי התקשר אליו אישית וביקש מאיתו שיסע לווישינגטון ויפעל אצל ראשי הממשל למען שיחרורו של בקשת האדמו"ר מסקולען זצ"ל.

הוא ניסה להסביר כי כבר היה שם כמה פעמים בנידון זה, הוא ועוד רבנים ועסקנים, והעלו חרס, אבל חזקה עליו בקשת הרבי ואכן נסע לווישינגטון, ונפגש עם שר החוץ וראשי השלטון.

כעבור זמן קצר מאוד נודע על דבר שיחרורו של הרבי מסקולען.

ושוב התקשר הרבי אל הרב סילבר להודות לו על פעלו, ומעשה שהיה כך היה: באותם הימים עצמם ביקשה ממשלת רומניה למנות שגריר חדש בארה"ב, והמתינו לאישורה של ארה"ב למינוי, והנה כתוצאה מביקורו של הרב סילבר, שיגרה ממשלת ארה"ב פניה לרומניה בדבר שיחרורו של האדמו"ר מסקולען, והפניה הזו נעשתה יחד עם משלוח אישור המינוי.

הבינה ממשלת רומניה כי הדברים תלויים זה בזה, ומרוב עניין שהיה לה במינוי אותה אישיות דוקא לשגריר, מיהרה ושיחררה את הצדיק מסקולען זצ"ל..

אין דבר נעלם ממנו

ישבו תמימים, וכותב השורות ביניהם, אל תוך ליל השבת, בבית מדרשו של רבינו, ושוחחו ביניהם בעניינים פנימיים, והנושא שעלה ל"דיון": האם ניתן לשלוט לגמרי בשעת השינה? למחרת יום שבת הקודש הזכיר הרבי, כאשר עיני קדשו מופנות לעבר הצד שבו עומדים הבחורים התמימים, את הסיפור על אדמו"ר הרש"ב נ"ע שדיבר פעם על כך שבשבת כל ההנהגה צריכה להיות שונה, ונכדתו - היא הרבנית שיינא הי"ד - שהייתה אז ילדה קטנה, שאלה: האם גם בשעת השינה? וממוצא דבריו של הרבי נ"ע היה מובן שאכן כך גם בשעת השינה..

עיניו צופיות

סח לי בשעתו הרב ר' נפתלי אסטולין שליט"א, רבם של יוצאי רוסיה בלוס אנג'לס: בהיותו בחור, והוא תלמיד בישיבה המרכזית של ליובאוויטש 7702, קרא לו לפתע המזכיר הרב בנימין הלוי קליין שליט"א (ז"ל) ושאלה בפיו: מה שלום אביו - הגה"ח רבי זלמן ליב שליט"א (זצ"ל) היושב בבני ברק? הוא לא ידע כמובן מה להשיב לו.

לשאלתו, הסביר המזכיר, כי בהיותו בחדרו הק' של הרבי, הרים לפתע הרבי את ראשו הק' ושאל: "מה עם ר' זלמן לייב?" לא השתהה ר' נפתלי ואץ אל הטלפון לשמוע מה נעשה בבני ברק, ואכן, הודיעו לו כי לפני שעה קלה נלקח אביו לבית הרפואה..

מזכיר נשבהות

ואת זאת סיפר לי בזמנו הרב החסיד רבי שמואל זלמנוב זצ"ל, שבערוב ימיו חי בירושלים ת"ו, כי בחודש תשרי תשכ"ו ביקש מידידו הגה"ח רש"ז גוראריה זצ"ל, לבקש עבורו "לחיים", והרש"ז שכח מכך, והנה באחת מהתוועדויות חודש תשרי, כאשר הרים הרב גוראריה את כוסו לומר לחיים, פנה אליו הרבי: ועבור ר' שמואל זלמנוב?

"עול מלכות שמים" ביצד

הגאון הגדול רבי משה אריה לייב שפירא זצ"ל, בעל "טבעות זהב", סיפר לי את ששמע מפי אחד מתושבי העיר יקטרינוסלב, שביקר במשרד ישיבת "תורת אמת", וכששאלוהו אם זוכר את רבי לוי יצחק, השיב שהשתתף ב"בר מצוה" של הרבי זי"ע, ולא יכול היה לשכוח את המחזה הבלתי שכיח כל כך: אביו של הרבי, רבי לוי יצחק זצ"ל, נכנס ופנה אל ה"בר מצוה": "היודע הנך מה אתה נעשה כעת?" ושני נחלי דמעות פרצו מעיניו של הנער הרך..

שליחותו הקדושה בעלמא דיין

שמעתי מפי אדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי גולדמן מזוועהיל זצ"ל, כי הרבי זי"ע אמר לו באחת ה"יחידויות", על עצמו, כי נשמתו הקדושה ירדה לעולם הזה כדי להפיץ את מעיינות תורת הבעל שם טוב זיע"א.

הדלקת נש"ק

בשנת תשל"ה הייתי אצל אדמו"ר מלובלין זצ"ל, ושאלתי אם נהוג בביתם שבנות מדליקות נש"ק, השיב לי כי אכן כך נוהגים, וכשהוספתי לשאול מאימתי הדבר נהוג, השיב: מאז שפורסם כי הרבי מליובאוויטש הורה על כך..

תשובה בהלכה

באותו ענין, שאלתי אז את הרה"ק בעל "אמרי אש" ממודז'יץ זצ"ל, אם בחתימתו על ה"קול קורא" בעניין מבצע נש"ק, התכוון שהילדות ידליקו בברכה, השיב: מה הרבי אמר? ענית: בברכה.

אם כן, ענה, התכוונתי להדליק בברכה!

תורה של סעודה שלישית

שמעתי מפי כ"ק אדמו"ר מלובלין זצ"ל, כי בביקורו אצל הרבי זי"ע, ביקש ממנו הרבי שיאמר משהו, ובשום אופן לא רצה לדבר בפני הרבי, אך כשביקש ממנו לחזור על מה שאמר בסעודה שלישית נעתר ואמר.

למה אינו מבקר בארץ

עוד סיפר לי, כי שאל את הרבי על דבר אי ביקורו בארץ הקודש, והשיב: הרי אתם אמרתם שיש מי שצריך להיות מבחוץ (כמדומה שהיה קשור ל"תורה" שאמר על פרשת ואתחנן)..

לצורך אישי בלבד

נתליתי אל המשפיע הגה"ח רבי משה וובר זצ"ל, בביקורו אצל כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל, וסיפר כי קיבל סכום חשוב מהרבי, בתנאי מפורש לצידו, שישתמש בו רק לענייניו האישיים..

"במונח בקובסה"

הרב החסיד רבי ישראל צבי הלוי הבר שלט"א (זצ"ל), בטרם שנסע לתשרי תשכ"ו, נכנס לאחד מחשובי הרבנים בתל אביב להיפרד ממנו.

סיפר לו אותו גדול שלפני כחמש שנים ביקר את הרבי זי"ע, וביקשו להזכירו לפניו לברכה.

תוך כדי שיחה הביע תמיהה על כך שלא קיבל כל אישור על ספרו ששלח בשעתו אל הרבי, וביקשו לברר על כך במזכירות.

כיון שלא זכר הרב הבר את שם הספר, לא עלה בידו לברר על כך במזכירות.

כאשר נכנס ליחידות, והזכיר את שם הרב הנ"ל, אמר לו הרבי: הרי היה אצלי לפני חמש שנים ודיברנו על כך וכך (והרבי פירט הדברים), גם שלח לי את ספרו והוא ספר טוב..

הג הסוכות האחרון עם החסידים

רבים נזכרו לאחר ג' תמוז, בעובדא המפליאה והמדהימה, שביום ראשון של חג הסוכות תשנ"ב, הביע רבינו הקדוש זי"ע את רצון קדשו, לעמוד בעצמו ליד ארבעת המינים שלו, כאשר אלפי ישראל עוברים בסך ומברכים עליו.

בט"ו השנים הראשונות לנשיאותו היה נוהג לעמוד בעצמו ליד ארבעת המינים, ואולם משנת תשכ"ה, כמדומה, היה שולח את ארבעת המינים שלו בידי הרה"ח ר' מאיר שי' הרליג.

והנה לפתע, באותו חג של שנת תשנ"ב, נכנס הרבי, וכך עמד שעות רבות ורצופות, ובחן בעיני קדשו את כל אחד ואחד במבט נוקב וחודר עד לעצמות.

בשעת התרחשות אותו אירוע מפתיע, לא הבין איש פשרו.

רק אחר כך, התברר, כי היה זה חג הסוכות האחרון שהיה עם החסידים בבית המדרש, שכן כמה חדשים אח"כ חלה, ושוב לא זכינו יותר לראותו מתפלל בתוך קהל החסידים.

"שבת-קודש נפשי הולת אהבתך"

דברים נפלאים ביותר התרחשו כידוע בעת חליו של הרבי.

בפרט בחודשים האחרונים, כאשר מצבו לא יצא מכלל סכנה, נרעשו הרופאים לחזות בתופעות על טבעיות לחלוטין.

ואולם אחד הדברים המפליאים ביותר, שבזה אחר זה חזרה על עצמה התופעה המופלאה, שבהגיע ערב שבת קודש, או לחילופין עת רעוא דרעוין של שבת קודש, היתה חלה בבת אחת החמרה רצינית במצבו, או שלחץ הדם היה יורד ועולה בדרסטיות משונה, או שלבו הקי הפסיק לפעול, וכיוצא בזה.

דברים מופלאים שכאמור, חזרו על עצמם הרבה שבתות, וניכר היה בחוש מה שהיה מתרחש בגופו הק' ללא ספק תמיד (אף שלא היה ניכר לעינינו) כי בשבת קודש ובסביבתה, גופו הקדוש מקבל שינוי משארי ימות החול..

זכורני שנשלחתי אז אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לשאול כיצד לנהוג בזה בשבת.

רוח הקודש

סיפר הרה"ח מוהר"י ניימן, מחשובי חסידי גור בניו יורק, כי הצטרף לשני אישים חשובים ונכבדים, שאחד מהם הגיע אז בטיסה מארץ ישראל, ללכת לראות את פני הקודש, ובאו לתפילת מנחה.

לאחר התפילה התייצבו כנהוג במסדרון המוביל אל "גן עדן התחתון" כדי שהרבי יראה אותם, ואכן הרבי עבר והביט עליהם, אך למרבה ההפתעה הושיט ידו לשלום דווקא אליו, המספר, ולא לשני האישים החשובים, ונכנס לחדרו הק'.

הדבר הפליא מאוד את האורחים ואת הקהל שהצטופף לידם, אך תוך רגעים, בשיחה עם המשב"ק הרב י"ל גרונר שליט"א התברר, כי מתוך השלושה רק ר' ימ"נ היה במקווה באותו יום..

שמעתי אז מפי הרה"ח רבי משה בצלאל וקסלשטיין שליט"א ששמע מפי הנ"ל בעצמו.

מורה הנבוכים

אברך יקר, תלמיד חכם, שנתקרב לחיי תורה ומצוות בהשפעת אורו הגדול של הרבי, סיפר לנו בהפלאה, כי ראשית דרכו אל היהדות הייתה כאשר ישב בספריה עירונית בסט. לואיס, וראה את ה"מורה נבוכים" של הרמב"ם באנגלית, החל מעיין בלהיטות, ולראשונה בחייו נתגלו לו ענייני יהדות, ומחשבות החלו מתרוצצות במוחו.

לא ידע עדיין שום דבר על עניני מצוות, ולא ראה שום קשר לספר זה שמחברו חי לפני מאות רבות בשנים, אליו.

בכל זאת החל מתעניין, והשליח החב"די שבעיר המליץ לו לבקר אצל הרבי.

האברך נסע לניו-יורק, והגיע בתוך התוועדות של הרבי.

כאשר נכנס היו הדברים הראשונים של הרבי ששמע: "הרמב"ם שהיה מורה נבוכים לא רק לדורו אלא מורה הנבוכים לכל הדורות...

הזדעזע, והבין ש"משהו קורה פה", כמובן החליט להישאר, וכיום הוא אברך חשוב לשם ולתפארת.

שמעתי בשעתו מפי הרה"ג ר' בן ציון ריבקין שליט"א (ז"ל) בן הגאב"ד סט. לואיס זצ"ל.

"בי אין שבחה"

כ"ק אדמו"ר בעל "פני מנחם" מגור זצ"ל, באחת הפעמים שביקר אצל הרבי זי"ע, נלווה עמו בן אחיו הרה"ח רבי בנימין זצ"ל, והציגו לפני הרבי.

שאל הרבי: הוא אשר כתב לי לפני עשרים ושתים שנה וחותרם "אלטר" בט? הרב ר' בנימין ז"ל נרעש מכך וצלצל מאמריקה אל בן דודו, הוא כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א דהאידנא, לספר לו על כך.

שמעתי אז משי"ב הרה"ג רבי ישראל יעקב וידובסקי ז"ל ששמע מפיו.

"לפני שבע-עשרה שנה"

כיוצא בזה סיפר לי הרה"ח ר' מ. לנדא שליט"א מחשובי חסידי באבוב, ולשעבר יו"ר הנהלת בית יעקב דבורו פארק, שלפני עשרות בשנים נכנסה הנהלת ביה"ס ליחידות, וביקשה עצתו הק' בכמה וכמה עניינים חינוכיים, והרבי השיב בפרוטרוט ובהסברה נפלאה.

לאחר שנים הרבה עבר הנ"ל בדולרים לבקש ברכתו הק'.

אמר לו הרבי: הרי הייתם כאן לפני שבע-עשרה שנה! נדהם הרב לנדא, הייתכן כמה רבבות ואולי מאות אלפים עברו לפניו במשך התקופה הזו, וזוכר הרבי את כל אחד ואחד? וגם בדיוק את התאריך שהוא, המספר, בעצמו לא זכר? והרי גם מראהו משתנה לגמרי באותן השנים הרבות? יצא, וחישב וחישב, עד שמצא שאכן בדיוק לפני טו"ב שנה היה באותה "יחידות" של הנהלת בית הספר..

המענה הראשון

כיוצא בו, סיפר לי בשעתו הרב ר' יעקב יעקובוביץ שליט"א (ז"ל) מזקני וחשובי העיר רחובות, שנכנס פעם ליחידות יחד עם זוגתו ע"ה, ובמשך כל שעות היום לפני ה"יחידות" ניטש ויכוח בינו לבין זוגתו, על דבר עניין אחד במשפחה, אם לשאול על כך את הרבי או לא, וכיוון שלא הוסכם ביניהם, כתבו על שאר דברים ועניין זה הושמט.

אבל מה הופתעו, כי כאשר נכנסו ומסרו את הפתקא שלהם, הייתה התשובה הראשונה של הרבי על אותה שאלה שלא נשאלה..

חשש מפני ריבוד שעטנו

סיפר לי הרה"ח הישיש ר' יהושע יעקובוביץ ז"ל, מה שבדידיה הוי עובדא: פעם נסעתי ברכבת מאוסטריה (דרך גרמניה) לצרפת במשך 28 שעות.

פעם נסעתי ברכבת הזו והבחנתי ברבי זיע"א שהיה אברך צעיר ולא רצה להתיישב רק עמד בירכתי הרכבת, חשבתי אולי יש נשים וכו', אך אח"כ נעשה מקום שיש בו רק גברים, ובאתי אליו שיבוא לשבת ומיאן, ובמשך שעות ארוכות עמד ולמד והתפלל וכאילו כל הסביב לא מעניין אותו, ביקשתיו כמה פעמים וללא הועיל, עד שהבנתי שהכסאות היו מרופדים וחשש מפני שעטנו.

קרוב קרובים

שמעתי מהגה"צ רבי שלום וינברגר זצ"ל, אב"ד טשאבא, שכשעבר בדולרים ביקש להודות לרבי על קירוב הרחוקים, והרבי הגיב "למה רחוקים? קירוב קרובים!" והערתי מלשון הפסוק בישעיה לג, יג: "שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גבורתי וברשי": רחוקים, המאמינים בי ועושים רצוני מנצוריהם. קרובים, בעלי תשובה שנתקרבו אלי מחדש".

ועיין ברכות לד, ב.

עול ההנהגה

הגאון החסיד רבי יוסף דוב קסטל זצ"ל, שבעשר שנות הנשיאות הראשונות חי בקראון הייטס, ונמנה על ועד רבני חב"ד, עלה אח"כ להתיישב בירושלים ת"ו, ובהיותו נצר למשפחת חסידי סלונים, חילק את זמנו בין חב"ד לסלונים.

נוהג היה בדרשותיו - להן הייתי עד - לספר, כי באחד מלילות החורף, כאשר הפציע השחר, עשה דרכו לעבר ביהמ"ד 770, ויצא לו לפגוש בדרך את הרבי שיצא מחדרו הק' לעבר ביתו, והנה עיניו של הרבי היו אדומות ומנופחות מבכי.

"לא הבנתי אז", אמר הרב קסטל, "כיצד נוטל הרבי על עצמו עול ומעמסה קשה כל כך?" ותמיד בעת הסיפור הזה היו עיני הרב קסטל ז"ל זולגות דמעות.

"פתאים יבוא"

סיפר לי הגה"ח המקובל רבי מנחם זאב הלוי גרינגלאס שליט"א (זצ"ל), שבשנות הנשיאות הראשונות, עמדו כמה יהודים ליד פתח "גן עדן התחתון" (הוא החדר שלפני חדרו הקדוש של הרבי), ודיברו על ביאת המשיח באיזה אופן יהיה, ותוך כך יצא הרבי ודלתו נפתחה בפתאומיות מבלי שהיו מוכנים לכך, והפטיר: כך הוא יבוא!..

מרבה חיים

שמעתי בישיבה בצעירותי: הגאון ר' שניאור זלמן גרליק זצ"ל, רבה הנערץ של כפר חב"ד, ביקר לראשונה אצל הרבי בראשית שנת תשכ"א.

בהיותו ב"יחידות", ביקש רשות מאת הרבי למסור לאחרים את עניני הגמ"ח הגדול שניהל, כיון שזה גוזל ממנו הרבה זמן, וכבר זקן וחלש הוא.

הרבי השיבו כי הגמ"ח אינו "גוזל זמן" כי אם מוסיף לו זמן..

והרב גרליק שהיה אז בן שמונים חי אחר כך עוד כט"ו שנים, עד לגיל תשעים וחמש.

הברירה בידו

באחת ההזדמנויות גם הביע הרב ז"ל משאלה להתפטר מן הרבנות, כי לכפר חב"ד מגיע רב משובח יותר.

אמר לו הרבי: הברירה בידו להיות רב נאה יותר.

"ניסי ניסים נעשו לוי"

סיפר לי כקש"ת האדמו"ר מטאלנא זצ"ל, כי בהיותו מתגורר במונטריאול שבקנדה, לפני שעלה להתישב בעיה"ק ת"ו, נאלץ לעבור ניתוח מסוכך, ושלח להזכיר עצמו לפני הרבי, ומענה קדשו היה, כי כיון ששמו "יוחנן" הרי כלשון הגמ' בברכות "ניסי ניסים ייעשו לוי", ואכן "נס בתוך נס" היה לו אז, וב"ה הבריא מזה.

מסירות נפש למקוה

סיפר לי כ"ק אדמו"ר ממחנבוקא בעלז שליט"א, כי יש בבני ברק יהודי ישיש שאביו היה ראש הקהל בברלין ושמו ד"ר לוי, ופעם ראשי הקהילה מסרו לו כי כל יום בא איזה צעיר ומטפס דרך חלון שלמעלה וקופץ למקוה.

כשחזר הדבר כ"פ הגיע בעצמו לראות, וכשהצעיר הכניס גופו לחלון הצר תפס את רגליו ומשכו חזרה, ושאל אותו מי אתה ומה שמך? וענה: שניאורסון! או אז הורה ד"ר לוי לגבאים לתת לו מפתח של המקוה.

זה היה הרבי זי"ע.

"לא בן עבדי משה"

סיפר לי בשעתו הגה"ח רבי יהודה מארים דייטש זצ"ל, ראש מוסדות "לב יהודה" בירושלים, כי ביקר את הגאון בעל "מנחת יצחק" זצ"ל במנציסטר, לפני שעלה לירושלים לשמש ראב"ד וגאב"ד, ועלתה השיחה על גדולי ישראל שהיו אז, והתבטא הגאון שאין להשוות אף אחד מהם לאישיותו ולגדלותו של הרבי.

איש שהבל בו

כיוצא בזה התבטא לפני, ובנוכחות ציבור, הגאון המקובל והידען הגדול רבי מרדכי שפילמן זצ"ל: כאשר אני נכנס אל אחד מגאוני וגדולי ישראל, אני יודע באיזה נושא עלי לדבר. מלבד הרבי, שאיתו, אני יודע שניתן לדבר על כל נושא!

מספר מבוזבז

הגה"ח רבי מנחם מענדל ז"ל טננבוים, הוצרך להתאשפז בבית הרפואה, ובא אל הרבי לקבל ברכתו הקדושה. בירכו הרבי, תוך שמוציא מכיס מעילו חופן של מטבעות ונותן לו. לקח עמו הרב טננבוים את המטבעות לבית הרפואה, כעבור טו"ב ימים כאשר שוחרר מבית הרפואה, נוכח לראות כי נתן לו הרבי י"ז מטבעות בדיוק. שמעתי אז מפיו.

"משבר הטילים בקובה"

בחשון תשכ"ג פרץ, כידוע, משבר הטילים בקובה, שתוך ימים הידרדר עד לסכנת מלחמת עולם. הנשיאים קנדי וחרושצ'וב עמדו כל אחד על שלו בתוקף רב, והאנושות כולה עצרה אז נשימתה לראות כיצד יתפתחו הדברים. אלא שלפתע פתאום, ללא כל הסבר, חזר בו השליט הסובייטי, ואוניית הטילים שהפליגה לעבר קובה חזרה על עקבותיה. רק בסיומה של הדרמה הזאת נזכרו יהודים במה שהתרחש בשמחת תורה אותה שנה אצל הרבי. הרבי ציוה לפתע, בעיצומה של ההתוועדות, על כל מי ששירת בצבא, לומר "לחיים", והכריז כי "מי יתן ונצא ידי חובה בהרגשת פחד בלבד", כאשר הדברים נשמעים חידה סתומה..

מאוחר יותר כאשר המשבר הגיע לשיאו, רבו הפונים אל הרבי, בעיקר מאות החסידים שבאו מארץ ישראל לחודש תשרי, בשאלה אם להקדים שובם לארץ, והרבי השיב בלאו מוחלט.

ואכן, לימים התברר כי יצאו ידי חובה בפחד בלבד..

זכרונות שנתלויית אז אל דודי זקני, הרב החסיד רבי עזריאל זליג סלונים זצ"ל, ובא לקראתו גאב"ד בני ברק הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל וסיפר לו בהתרגשות, כי בנו רבי משה - הוא הגאב"ד שליט"א (זצ"ל) דהיום - מבקר בבית חיינו, ובמכתב ששיגר מתאר את כל שהתרחש אצל הרבי, כאשר אין מי שמבין פשר החזיון הזה, והנה עם קבלת המכתב (בדואר של אז..) נתחוררו הדברים היטב..

”באוהל חם”!

בליל שישי של פרשת ויקרא בשנת תשכ"ז, נכנסו זקני הרבנים והמשפיעים ל”יחידות” לבקש מאת הרבי זי”ע שישמור על בריאותו.

הגאונים והחסידים המפורסמים רבי שמואל הלוי לויטין זצ"ל, רבי משה דובער ריבקיין זצ"ל, רבי ניסן טלושקין זצ"ל רבי ישראל יעקובסון זצ"ל, רבי אליהו סימפסון זצ"ל ורבי שניאור זלמן הלוי דוכמן זצ"ל קבלו על כך כי כ”ק הרבי זי”ע הולך תכופות מדי על האוהל ושם קר מאוד וכו', השיב הרבי: ”אהן דעם קאן ניט זיין! איך מוז אליין נעמען דעם פעקיל: איהר זאגט דאך אליין אז מדארף האבן אירבין..” (בלי זה אי אפשר.

אני נאלץ לשאת בעצמי את החבילה, הרי אתם אומרים בעצמכם כי יש צורך ברבי) ומה שאתם אומרים שבאוהל קר הרי יכולים אתם לשאול את ר' זלמן (דוכמן) שהולך לאוהל לעתים תכופות והוא גם יאמר לכם כי חם שם”..

”אין לכם כלום”

הרבנית סלוין ע”ה, אחות הרבנים הגאונים לבית דיסקין זצ”ל, עמדה בראש נשי ובנות חב”ד בארה”ק.

הרופאים איבחנו אצלה מחלה קשה רח”ל, ונסעה אל הרבי זי”ע לבקש ברכתו הק'.

כאשר שטחה את צרתה, נענה הרבי וקבע: אין לכם כלום, מה פירוש? תהתה הרבנית סלוין, הרי הרופאים איבחנו צילמו וקבעו! והרבי בשלו: כלום אין לכם! כאשר המשיכה הרבנית

במר נפשה להביע בפני הרבי את דאגתה, התרומם הרבי מעל כסאו ואמר: "איך אומרים אצלכם בארץ ישראל, אפשר הערט איהר אוף צו נודשען (אולי תפסיקו לנדנד)?" אמרתי לכם שאין לכם כל מחלה וסעו לשלום, ואכן הרבנית סלויין ע"ה חיה אח"כ עוד עשרים ושלוש שנים.

שמעתי מבני ונכדי אחיה.

עיינים צוביות

לאחר פטירתו של הגאון הנודע רבי שלמה יוסף זויין זצ"ל, כתבה אשתו הרבנית ע"ה מכתב אל הרבי, ובו בקשת ברכה עבור קרובת משפחה שהשתדכה, ועוד הודעה כי עזבה את דירתה ונכנסה אל מעון הזקנים "נוה שמחה".

לאחר ימים מספר הגיע מענה קדשו, ובו מברכה באריכות ימים ושנים טובות, אבל שום התייחסות לבקשת הברכה עבור הכלה בת משפחה.

נבהלה הרבנית לנוכח המכתב, וביקשה מאת נכדו של הרב זצ"ל שינסה לברר פשרו של דבר, ואולם תוך ימים אחדים הגיע אל הרבנית הידיעה כי הבחור עזב את השידוך..

"כתב אשר נכתב בטבעת המלך"

הגאון הגדול רבי אפרים אליעזר יאלעס זצ"ל, גאב"ד פילדלפיה, ניחן כידוע בכושר כתיבה תמה ומלוטשת, סגנונו נקי היה. מועט המחזיק את המרובה.

אולם המפליא מכל היה הכתב.

עד לימיו האחרונים ממש, והוא קרוב למאה שנה, כתב בקלילות ובסלסול ללא קמט כל שהוא, ויהי לפלא.

ייתכן שקשר יש לכך לנהגו הקבוע של הגאון זצ"ל שהיה יושב בהתוועדות י"ט כסלו לימין הרבי זי"ע, להושיט את העט שלו לרבי זי"ע למילוי טופס חלוקת הש"ס, והיה הרבי משתמש בעט הכתיבה של הרב זצ"ל מדי שנה בשנה..

”נוטרי ליום השביעי”

כיום הוא דבר שבאופנה, להקים גנרטור חשמלי בשבת, ומה שלא ידוע כיום לכל, כי היה זה הרבי זי”ע שעוד לפני חמישים שנה ויותר, עורר על כך.

בכפר חב”ד הותקנו גנרטורים לשבת בתחילת שנת תשכ”ה, על פי הוראתו הק’.

בקריאה לתושבי הכפר, שפרסמו אז הגאון רבי שניאור גרליק זצ”ל - הגאב”ד, הגאון רבי נחום טרבניק זצ”ל שהיה אחריו הגאב”ד, והחסיד רבי דובער חן זצ”ל, הוטל על כל אחד מן התושבים סכום של חמש לירות לחודש להחזקת הגנרטורים, שהותקנו לאור ”קריאת הקודש של רבינו כ”ק אדמו”ר שליט”א”.

בביקורו לאחר מכן של הגאון ראש ישיבת טשעבין זצ”ל, סיפר לו הרבי בסיפוק על הגנרטור של כפר חב”ד, והמליץ בפניו שכל שכונות ישראל ומוסדות התורה יעשו כן, ואכן מאז ועד עתה, הולך הדבר ומתפשט, לתפארת שבת קודש.

הבנה לשנה החדשה

מעשה שבאו מארץ-ישראל כמה אברכים מאנ”ש [כמדומה לי: ר’ אלעזר הכהן ערנטרוי ז”ל, ר’ יהושפט אלפרט ז”ל ויבדל”ח ר’ יעקב מינסקי שליט”א] להסתופף בצל הקודש, בחודש מנחם אב.

לפי הסדר שהיה באותן שנים, היו אורחים זוכים ל”יחידות” פרטית, והנה להפתעתם לא נתנו להם להיכנס.

קשה היה להם להשלים עם כך, לבוא מארץ ישראל (באותם הימים נסיעה מעבר לים לא היתה דבר של מה בכך) “ולא להיכנס ליחידות.”

עמדו והכניסו פתק אל הרבי ב”תלונה” על המזכירות וכו’.

ההשתדלות פעלה, ונקראו ליחידות משותפת, חידוש כשלעצמו באותה תקופה.

דיבוריו הק’ הראשונים של הרבי היו בערך כך: “מה שלא קיבלתם יחידות אינו האשם ברי”ל גרונר.

הסיבה נעוצה בכך שעסוקים בהכנות לקראת השנה החדשה.

החזרת ביקור להרה"ק ר"י מרחמסטריווקא

שמעתי מידידי הגה"ח בנש"ק מוהרנ"י טברסקי שליט"א, כי הרבי זי"ע הלך בתשי"ד להחזיר ביקור לסבו הרה"ק ר' יוחנן זצ"ל מרחמסטריווקא ששהה וייליאמסבורג.

הנהגה הי' ר' מענדל בוימגרטן.

כשנודע על כך לפני זה במשפחה, באה הרבנית הזקנה מסקוירא (אמו של כקש"ת אדמו"ר מסקוירא שליט"א) לאותו הבית, כדי לראות את הרבי, וגם האדמו"ר ר' דוד מסקוירא בורו פארק זצ"ל.

והוסיף: "הסבתא (אשת הרה"ק ר' יוחנן זצ"ל) היתה מזכירה את הביקור הזה ביראת כבוד מיוחדת".

הרה"ק מהר"י מ מרחמסטריווקא

עוד שמעתי ממנו: אבי (הרה"ק מוהר"מ זצ"ל מרחמסטריווקא), כשנכנס ליחידות לא רצה לשבת, והרבי אמר לו "אצל מחותנים לא לשבת?" וישב.

עוד סיפר לי: בשבת העליה לתורה שלי התכבד אבי לעמוד ליד הבימה, וכך עמד ליד הרבי במפטיר.

בהתוועדות נתן הרבי את הטס והמזונות לאבי שיחלק שיריים לבני לוייתו.

לשבת שבע ברכות הגיעו הרבה אורחים לשכונה, ביניהם דודי הרה"צ ר' איציק'ל (זצ"ל), וכמה מגיינים מחסידי סקוירא, ושכרו בית מיוחד וכו'.

בבוקר אמר אבי לאמי: מוסף אני רוצה להתפלל אצל הרבי מליובאוויטש, והם החסידים הרי ינסו לטרפד, אזי תכנסי ותוציאי אותי.

במוצאי שבת, חשש אבי ז"ל שיעבירו לו את הזמן ולא יוכל ללכת להתוועדות י' שבט, הורה שיגידו לכולם כי אינו מרגיש טוב ושכב לנוח, וכך לא באו אליו והלך להתוועדות.

עסוק עם היארצייט

עוד שמעתי ממנו: לפני חתונתי, נכנסו אבי ואמי וכן חותני וחמותי ל"יחידות", והרבי הפנה מבטו אל אבי זצ"ל, ואמר לו שמתנצל שלא יכול לכבדו כראוי כיון שהוא "עסוק עם היארצייט", זה היה כמה ימים לפני י' שבט!

בל הדבר הקשה יביאון אליו

עוד שמעתי מפיו: היו מקרים מורכבים שבאו לשאול את אבי זצוק"ל, והוא שלח - דרכי - לשאול את הרבי זי"ע, כי לא רצה לקחת על עצמו.

ואני זוכר מקרה אחד ששאלו על ניתוח מורכב, והרבי - ביום שישי - תוך עשר דקות ענה, שיעשו אבל לא יאחר מיום שני הקרוב..

משפחת החולה נלחצה מאוד כי היו צריכים להשיג פרופסורים גדולים וכו' בתוך תקופה קצרה זו, אבל עשו מאמצים ועשו כן, והחולה יצא מזה..

מעייין המיד ב"היום ויום"

עוד סיפר לי הג"ר נחמן יוסף טברסקי שליט"א: על היחס המיוחד של אבי [הוא כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהרי"מ מרחמסטריווקא זצ"ל] אל הרבי זי"ע, תעיד העובדה הבאה: בלילה, כשהיה הולך לישון עשה זאת מיד, אבל ביום היה נוהג לנוח איזו חצי שעה ואז היה לוקח ספר, ו"לא יאומן כי יסופר" שבמשך שנים ארוכות (אולי עשר) היה כל יום לוקח את הספר הקטן "היום ויום".. והופך בו מכל צד. ממש יום ויום..

זה היה הספר היחיד שכל כך ציין בו..

(מישהו לא רצה להאמין בכך ואמרת לי שישאל את אמי הרבנית תחי' וכמובן אישרה את הדבר)..

רק מפני מראית עין

עוד סיפר לי: כשמלאו שלושים לרבינו הק' זי"ע, הייתי עם אבי זצוק"ל בלונדון, וראה שאני לומד משניות כלים לעיי"נ הרבי זי"ע, אמר לי: כשנסתלק הרה"ק מרוזין זי"ע אמר

בנו הרה"ק רא"י מסדיגורה ז"ע: אלמלא מראית העין לא הייתי אומר אפילו קדיש, כי אבי אינו זקוק לכל זה.

אף אני אומר לך, שהרבי עלה כל כך גבוה שאינו זקוק לשום פעולה מצידנו..

תהלים בבכיות

"[הגאון החסיד] רבי יוסף דב קסטל ז"ל, היה מגיד שיעור בשיבת ליובאוויטש אצל [כ"ק מרן אדמו"ר] הרייץ [צוק"ל] בניו יורק.

הוא סיפר שפעם נרדם בבית המדרש על ספסל, ובאמצע הלילה הוא שמע שאחד עומד בחושך ואומר תהלים בבכיות.

הוא התעורר ועקב אחרי אומר התהלים וראה שזה הוא חתנו, האדמו"ר רבי מנחם מנדל צוק"ל.

שמעתי ממנו".

(זכרון עז להרב ר' זליג וינברג ז"ל).

במה התנחם הרב גרינגלז

ביום ההילולא הראשון ג' תמוז תשנ"ה, פגשתי בשכונת המלך את המשפיע החסיד רבי מנחם זאב גרינגלאס זצ"ל, וכיון שלפני זה שמעתי, שבמשך כל השנה לפני זה היה ממש סגור ומסוגר מרוב יגון, התחלתי לדבר עמו, והוא הפתיע ואמר לי "ואיך הוא עם "פועל"? היינו שדוקא תקופתינו, יותר מכל התקופות שקדמה לה, מצטיינת בעניינים של מעשה בפועל..

ברכתו של הרבי

סיפר לי הגאון רבי משה הלברשטם שליט"א (זצ"ל), שכאשר ביקר אצל הרבי ז"ע, ליווהו עד הדלת וליד הפתח בירכו: "הצלחה וסיעתא דשמיא, וה' עמו".

הסידור של אדה"ז

שמעתי מפי הגה"צ רבי משה הלברשטם שליט"א (זצ"ל), שבהיותו ביחידות, דיבר עימו כ"ק אדמו"ר זי"ע על הסידור של אדמו"ר הזקן, ואמר לו: את השולחן ערוך עשה רבינו בשתי שנים וחצי, ואת הסידור ב"ד שנים, ניתן, אפוא, להבין עד כמה הסידור מוסמך יותר.

עוד שמעתי ממנו, כי סיפר לרבי על מהדורת סידור אדמו"ר הזקן שיש לו מהוצאה ראשונה כנראה, ויש שם הגהות, בין השאר יש שם הגהה בסוף הסידור ובה נכתב "שמעתי מחברי ורעי שלום אבדק"ק בעלז כו".

הסודות שיש ב"מייגו"

שמעתי מהגה"ח ר' יואל כהן שליט"א (ז"ל), שסיפר לו הגאון ר' אברהם סופר ז"ל, כי תמיד כשנכנס אל הרבי, נתבקש לספר משהו על החתם סופר, ופעם לא זכר ונתאמץ להיזכר במשהו ונזכר וסיפר כי החת"ס אמר שהתורה מלאה סודות, וב"מייגו" יש הכי הרבה סודות..

והרבי נענה בפליאה: "ודאי יש במייגו סודות, הרבה סודות, אבל "הכי הרבה סודות"?

הראשי תיבות של משיח

בשנת תשנ"ד, כמה חודשים לאחר ג' תמוז, צלצל אלי השכם בבוקר, כ"ק האדמו"ר מקומרנא, הרה"צ רבי שלום ספרין זצ"ל, כולו נרגש ונרעש, ואומר לי: הידעת את מי ראיתי בחלום? והמשיך: ראיתי את הרבי ואמרת לי כי "משיח" הוא אותיות: מ.ש. חי!

פירוש רש"י על התורה

כאשר הרבי החל בגילוי פירושי רש"י הנפלאים, בשנת תשכ"ה, פרסמתי על כך מאמר ב"שערים" (ואחר כך ב"הפרדס") עם כמה דוגמאות.

כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל התפעל מאד, וביקש מהרה"ח ר' ישראל צבי הלוי הבר ז"ל, שימציא לו השיחות.

הגרש"י זי"ל ראה את הביאור על "לא טוב היות האדם לבדו", ואמר אז: ה"לא טוב" הוא טוב מאד..

אשריו ואשרי דורו

בחודש ניסן תשל"ב שיגר הגאון בעל ה"מנחת יצחק" זצ"ל, דרכי, מכתב ברכה לרגל יום הולדת השבעים של רבינו, וז"ל:

"בס"ד ירושלים עה"ק ת"ו, יום ג' ו' ניסן תשל"ב לפ"ק.

שלמא רבא אל כבוד קדושת הרב הגאון הצדיק רשכבה"ג צדיק יסוד עולם פטיש החזק עמוד הימני וכו' כקש"ת מוה"ר מנחם שניאורסון שליט"א אדמו"ר מליובאוויטש יצ"ו. אחדשת"ה כמשפט לכבוד הדרת גאון קדושתו שליט"א.

הנני בזה בברכתי הלבבית לרגלי יום הולדת של כהדג"ק למלאות לכהדג"ק שבעים שנה ביום י"א ניסן הבעל"ט לאויט"א, ואשריו ואשרי דורו (תוס' עירובין ד"ג ע"ב ד"ה נוח), בפעולותיו הנשגבות והשפעתו הגדולה להציל רבים מרדת שחת ולהכניסם תחת כנפי השכינה בכל מקומות מפוזריהם, כה יוסיף השי"ת לכהדג"ק אמיץ כוח ושנות חיים טובים ארוכים, להאיר עיני הרבים באהבת התורה וחסידות ויר"ש עד ביאת גואל צדק בב"א, ובהזדמנות הנעימה הזו הנני לברך את כהדג"ק שליט"א וכל הנלוים לקדושתו בברכת שמחת חג הפסח הבעל"ט בהכשר ויתרון, ונזכה לאכול מן הזבחים והפסחים על קיר מזבחו לרצון בבי"א.

יצחק יעקב ווייס ראב"ד פעה"ק ת"ו".

שנותיו של מלך

גם עמוד ההוראה הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שלח אז מכתב ברכה, דרכי, וז"ל:

"ב"ה יום ה' ניסן תשל"ב.

לפאר מעלת הו"כ האדמו"ר מליובביץ גדול מרבן שמו מנחם מענדל שניאורסאהן שלומו הטוב ישגא סלה.

אף כי לא נהיגי גבן דזעירא שאיל בשלמא דרבה, עם כל זאת יחד עם הכלל מצטרף אני לתפילה וברכת רבים, לאיש אשר רבים צריכים לו, בברכה כי ימים על ימי מלך יוסיף לו ד', כי שנותיו של מלך ומנהיג אינם רק שנותיו של היחיד אלא שנות דור ודור, ויגיע לגבורות מתוך ברכה ושמחה כי גבר חסדו על יראיו, וחפץ ד' יצליח בידו להגדיל תורה ולהאדירה בכל העולם, ומהרה יזכה לחזות בנועם ד' באור חדש על ציון ובביאת משיח צדקנו.

שלמה זלמן אויערבאך".

”שמעתי ממנו דבר פלא”

”בימי תמוז האחרונים של שנת תשכ”ז היתה לי הזכות לבקר בנויארק אצל כ”ק הגאון הצדיק המפורסם בעולם בצדקתו וקדושתו, הרב ר’ מנחם מענדל שניאורסון אדמו”ר שליט”א מליובאוויטש, וסיפרתי לו שחברתי בע”ה חיבור על התורה ומעט דברי חז”ל בדרך דרוש, ולישב מקומות בדברי חז”ל הנראים קשים במקצת, ועודד אותי להדפיסו ושאוכל לכתוב שגם הוא מסכים להדפסתו.

גם שמעתי ממנו דבר פלא שמי שזיכהו הש”י לחבר חיבור בתורה הקדושה ואינו מדפיס מתוך רשלנות, הוא קרוב להיות נקרא עינו רעה בשל אחרים כי הוא מונע שיהנו גם אנשים אחרים מדברי התורה שלו, וכשאמרת לי שאין לי סכום הכסף לצרכי ההדפסה אמר לי שגם הבנים צריכים להשתדל להדפיס ספר שכתב אביהם וזה ג”כ ענין של כיבוד אב”.

הנני חותם את שמי לעדות על הדברים הנ”ל שאמת הם.

אהרן בהרה”ק ר’ יעקב דוד זצ”ל (וינטרויב) י”ב תמוז התשמ”ג (הוא מגדולי חסידי חסידי סטריקוב ומנקי הדעת שבירושלים, מכת”י שפורסם בשעתו ב”כפר חב”ד”).

הברוו הגדול למבצע תפילין

בשנת תשכ”ז, לאחר מלחמת ששת הימים, פורסם ”קול קורא” של גדולי הדור, להצטרף לקריאת קודש של הרבי למבצע תפילין.

בין החותמים: כקש”ת אדמו”ר בעל ”אמרי חיים” מויזניץ זי”ע; כ”ק אדמו”ר רבי ישראל אבוחצירא זי”ע; הגאון רבי עזרא עטייה זצ”ל ראש ישיבת פורת יוסף; הגה”צ רבי אליהו לאפיין זצ”ל זקן תנועת המוסר; כ”ק אדמו”ר בעל ”כנסת מרדכי” מסדיגורה זי”ע; כ”ק אדמו”ר רבי יחנן מרחמסטריווקא זי”ע; הגאון רבי יהושע מענדל אהרנברג זצ”ל בעל ”דבר יהושע”; כ”ק אדמו”ר ממחנבוקא זי”ע; כ”ק אדמו”ר בעל ”חלקת יהושע” מביאלא זי”ע; כ”ק אדמו”ר מוהרמ”מ מלעלוב זי”ע; כ”ק אדמו”ר בעל ”באר משה” מאזורוב זי”ע; הגאון רבי רפאל ברוך טולידנו זצ”ל; כ”ק אדמו”ר מבוהוש זי”ע; כ”ק אדמו”ר בעל ”אמרי אש” ממודוזין זי”ע; כ”ק אדמו”ר בעל ”יקרא דמלכא” מזוויהל זי”ע; כ”ק אדמו”ר מסקולצן זי”ע; ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר פלצינסקי זצ”ל; ראש הישיבה הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסאהן זצ”ל; ראש הישיבה הגאון רבי יצחק פלקסר זצ”ל ועוד.

ובכרוז מיוחד חתמו הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל נשיא ועד הישיבות; הגאון רבי אברהם יפהן זצ"ל גאון ישיבות "בית יוסף" והגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל המשגיח הרוחני של ישיבת פוניבז'.

ברכת זקני צדיקי הדור

לקראת י"א ניסן תשל"ז כתבו זקני הצדיקים בארץ ישראל: כ"ק אדמו"ר בעל "כנסת מרדכי" מסדיגורה זצ"ל; כ"ק אדמו"ר ממחנבוקא זצ"ל; כ"ק אדמו"ר בעל "חלקת יהושע" מביאלא; כ"ק אדמו"ר בעל "ברכת אברהם" מסלונים זצ"ל; כ"ק אדמו"ר בעל "אמרי אש" ממודזיץ זצ"ל וכ"ק אדמו"ר מבוהוש זצ"ל - מכתב ברכה מיוחד לרבי.

כוונתינו לא היתה כלל לפרסמו ברבים אלא לשלחו לרבי, ואולם עקב האווירה המתוחה שהשתררה אז, קבלנו "פקודה" חד משמעית מכ"ק האדמו"ר מביאלא זי"ע, דוקא לפרסם מכתב האדמו"רים ברבים, ואכן פורסם המכתב ב"קובץ מיוחד לחידושי תורה" שהופיע אז לכבוד ולזכותו של הרבי זי"ע.

טיסה שנחעבבה

שמעתי מפּי הגרש"א אונסדורפר זצ"ל תוך כדי טיסה איתו לארה"ק ביום ב' כסלו תשנ"ב, כי בכל פעם שבא לניו יורק הוא הולך לראות את הרבי, ולא היה מקרה שלא עשה כן, והנה הפעם לא יצא לו בשום אופן, והנה קרתה תקלה במטוס והוצרך להמתין עוד 12 שעות.

הוא הלך מיד לתפילת שחרית ל770 וכשראהו הרבי חיך אליו חיוך רחב מאוד..

אדם חשוב שאני

סיפר לי הרב ר' אהרן אברמטשיק שליט"א (זצ"ל), כאשר עבר בדולרים אמר לו הרבי כי נותן לו 3 דולרים משום ש"הכרתם את השווער".

וכשבא לנחם את הרבי היה גם הרב פרידמן מטענקע והעמידו לו כסא, הורה הרבי להעמיד גם עבורו כסא באמרו עליו כי הוא "אדם חשוב", והוא אמר אז לרבי: "אדם חשוב שאני (מלשון הושענא) העלפט מיר!

”הצלחה בשלום”

שמעתי מפי הרב ר' יוסף הלוי וינברג זצ"ל, ששמע מפי הגר"ח קריגר זצ"ל, ראב"ד בריסל ואב"ד אגודת הרבנים לעניני גיטין, שפעם פגש את הרבי בדרכו לערוך גט, והרבי ברכו ב"הצלחה בשלום" והחליט שבודאי דברים בגו, והחליט לשוחח עם הבעל ועם האשה כו"כ פעמים, עד שאכן הצליח לשכן את יחסיהם מחדש, ולהשרות שלום ביניהם.

הענוג שנעשה למעלה

סיפר לי הרה"ג ר' ליפמאן שפירא שליט"א (זצ"ל), כי פעם יצא לו לפגוש ולשוחח הרבה עם אחד מחשובי ראשי הישיבות וכו' ודיווח על כך לרבי זי"ע, השיב לו הרב: אינם מתארים לעצמכם כמה תענוג יש למעלה כאשר מסירים העלם והסתר על חסידות!

רבן של ישראל

בתשמ"ח הוצאתי את הקונטרס "רבן של ישראל" על אישיותו ותורתו של הרבי, וסיפר לי אז הרה"ח ר' יהודה קורנט זצ"ל, השו"ב דפרדס חנה, כי רב העיר, הוא הגאון העילוי רבי חיים יעקב לוי זצ"ל, בעל "חיל המלך", היה מחזיק אותו עם הטלית ותפילין וכל יום היה מעיין בו..

”פלאי פלאים נעשו לו”

ביום י"ג תמוז, עשרה ימים לאחר ההסתלקות הנוראה בשנת תשנ"ד, היינו אצל כ"ק אדמו"ר מסטרופוקוב זצ"ל (שנפטר לאחר חמשה חדשים בו' כסלו) ואמר לנו: אחרי השואה המחרידה חשבו כי הכל כלה ונשחת ואין עוד תקומה, ובא הוא, הרבי זי"ע, והקים ושיקם הכל מחדש, ובכל מקום שנשאר קומץ יהודים, אחד בעיר ושניים במשפחה, עוררם ועודדם, והכניס בהם אמונה שלימה וגאון יהודי.

זהו פלא אחד, והפלא היותר גדול הוא שדבריו היו נשמעים וחסידים היו הולכים אחריו במסירות נפש ממש.

משפט עבדו ומשפט עמו

אח"כ היינו אצל כ"ק האדמו"ר מקרעטשינף סיגעט זצ"ל, וסיפר לי, כי בשנת תשי"ז היה ב"יחידות" במשך שעה ועשרים, בתחילה דיבר עמו על עניינים אישיים פרטיים, אך אח"כ עבר לענייני חסידות ודא"ח ונשתנו פניו הק' לגמרי.

כששאל את הרבי במה להתחיל בעניינים פרטיים או ציבוריים השיב: "משפט עבדו - ואח"כ - ומשפט עמו" ..

כפשוט נתכוון רבינו זי"ע להא דר"ה ט"ז ע"א עיי"ש.

קריאת מחשבה

סיפר לי הרה"ח ר' חיים ירוחם שי' (ז"ל) קליין ממונקאטש - קראון הייטס, שהיה בקראון הייטס יהודי בשם ר' דוד רייך שהשתתף פעם בהתוועדות של הרבי בשבת או ביום טוב, והרבי עמד ומחא כף, והיהודי ההוא הרהר בלבו: איך זה מספקים ידיים בחג? ופתאום הפנה הרבי פניו הק' לעברו וקרא לו בקול: "ר' איד וואס טראכט איהר וועגן אין מספקין ומרקדין?" ה"מנחת אלעזר" פוסק שמותר, וגם הוא היה פוסק" ..

"יהדות" של הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל

עוד סיפר לי הנ"ל שהפעם הראשונה שנכנס ליחידות היה לפני הרבה שנים, והיה זה מאוחר מאוד בלילה, ולפניו שהה באריכות גדולה הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל, ראש ישיבת חברון, וכשנכנס היה הרבי ער ורענן כל כך.

לימים סיפר לי הרב שרייבר, המפקח החינוכי מירושלים מותיקי ישיבת חברון, שר' אהרן אמר לו שהיה אצל הרבי, ובמשך שלוש שעות דיברו אך ורק בדברי תורה.

במו שכתוב ב"אות חיים ושלום"

עוד סיפר לי, כי פעם נקרא הגרז"ש דבורקין ז"ל לאחת מהמדינות במרכז אמריקה, והתעוררה שם שאלה של הטפת דם ברית שנחלקו בו המנח"א ועוד אחד, ושאל את הרבי כיצד לנהוג, והשיב: כהמנחת אלעזר.

ושאלו שוב: ולמעשה? וענה: בדיוק כמו שכתוב ב"אות חיים ושלום".

שכינה מדברת מתוך גרונו

שמעתי מפי הגה"ח רבי שמואל דוד רייטשיק שליט"א (זצ"ל), כי בשנים שלפני הנשיאות, התוועד הרבי זי"ע פעם בשבת מברכים, והוא הביא איזה אורח (כמדומה מטורונטו), והרבי החל לדבר באיזה ענין בחריפות גדולה, בדבר שהאורח היה לקוי בו.

לאחר מכן ניגש אל הרבי ושאלו מדוע הלבין פני האיש? השיב הרבי זי"ע: יאמין לי כי אינני מכירו כלל ולא ידעתי כי הוא קשור לענין המדובר..

הבם ורופא

הגאון הפוסק רבי יחזקאל גרובנר זצ"ל, אב"ד מרכז הרבנים בדיטרויט ומחבר שו"ת "כנסת יחזקאל" ג"ח, היה מעריץ נלהב של הרבי, ובביקורו בישיבת תומכי תמימים בבני ברק, אמר שהרבי היה ראש וראשון לכל הנעשה ביהדות התורה.

אין אפילו דבר ומפעל אחד שלא הרבי התחיל בזה, וכולם החרו החזיקו אחריו.

באחת הפגישות שהיתה לי עמו סיפר לי, כי פעם נתגלתה אצלו מחלה קשה מאד רח"ל, והחליט לבקר את הרבי ולשטוח בפניו את בעייתו הקשה.

"כשמצאתי את עצמי - אמר - עומד מול הרבי בחדרו הקדוש, ביקש הרבי לראות את המסמכים הרפואיים.

בינתיים ביקשתי את ברכתו הקדושה ותוך כדי עיונו של הרבי, כשליבי פועם בחזקה, "התפרצתי" ואמרת:

אני שייך לחסידות רדומסק, ה"תפארת שלמה" זי"ע כותב בסוף פרשת תשא: "איתא בגמרא (כתובות עד, א) תנו רבנן, הלכה אצל חכם והתירה, מקודשת. אצל רופא וריפא אותה, אינה מקודשת.

(מדובר בבעל שבשעת הקידושין אמר: "אני מקדש אותך בתנאי שאין עלייך נדרים", או "בתנאי שאת בריאה ואין לך מחלה").

מה בין חכם לרופא? חכם עוקר הנדר מעיקרו (וממילא למעשה כאילו אכן לא היו עליה נדרים בשעת הקידושין) ורופא מרפא רק מכאן ולהבא (וממילא בשעת הקידושין היה לה את המחלה והתנאי שלו היה שהקידושין יחולו רק אם אין לה מחלה).

עיינ שם בתוספות שהקשו לפירוש רש"י.

וכותב ה"תפארת שלמה": "נראה לי לבאר על פי רמז, כפי המבואר בזוהר חדש על פסוק רפאני ה' וארפא, שכל הרפואות שבעולם, בידי הקב"ה הן, אך יש מהן שנמסרו לידי שליח ויש מהן שלא נמסרו, אלא הן בידי הקב"ה. ואלו שעל ידי שליח, לפעמים חוזרות (המחלות), אבל של הקב"ה, מרפא ואינן חוזרות.

וזה כוונת הגמרא "אצל רופא וריפא אותה, אינה מקודשת", כי עדיין אינה בטוחה בבריאותה, פן תשוב מחלתה. אבל כשהלכה אצל חכם והתיר לה מן השמים על ידי השם יתברך, הוא עוקר הדבר, החולי, מעיקרו בתיקון העליון, וממתיק הדינים, ולכן מקודשת, כי לא ישוב עוד לעולם".

כשסיימתי אמרתי: מבקש אני את ברכתו הקדושה של הרבי שהוא גם רופא וגם חכם..

אך סיימתי את דבריי, והרבי הרים את עיניו הקדושות מהמסמכים הרפואיים, הסיר את משקפיו, הושיט את ידו הקדושה לעברי ובירך: עס זאל זיין "רפאני ה' וארפא" טוט נישט די אפעריישען! הגר"י זצ"ל נפטר בשיבה טובה ונטמן בהר הזיתים בירושלים ת"ו.

בית לבוש ומזון

שמעתי מפי המשפיע הרה"ח ר' דוד גולדברג זצ"ל: לפני שנים התעורר חשש בארה"ב בענין השחיטה, כי הוא גורם לצער בעלי חיים, והיה רעש גדול מזה עד שהעניין נגזר.

לאחר זמן היה אחד מגדולי העסקנים ביחידות אצל הרבי זי"ע, ותמה מדוע הרבי לא השמיע קולו בענין זה כלל.

החזיר לו הרבי בפליאה: "והרי אמרתי אז מאמר בעניין "בית לבוש ומזון"?

על ספר ה"גמרא שלמה"

סיפר לי הגאון הגדול רבי ברוך נאה זצ"ל: כשהכניס את ספרו "גמרא שלמה" לאדמו"ר זי"ע, חיכה זמן עד שהשיב לו על זה, וכשנכנס יותר מאוחר שוב ליחידות, היה לפניו הרה"ג ר' אהרן חיטריק שליט"א (זצ"ל) שסיפר לו שהכניס עתה ביחידות את התוס' רי"ד על שבת, והרבי תוך כדי היחידות כתב לו (או אמר לו) הערות על הספר, וכשנכנס הגר"ב אמר זאת לרבי, והיינו, שתמה למה אין הרבי עושה כן עמו.

והשיב לו רבינו: כמה זמן לקח למר חיבור הספר? ורצה לומר כי איך הוא חושב שעל ספר כזה יוכל להשיב ולהעיר על אתר!

"דודע לו ממקור ראשון"

עוד שמעתי ממנו, כי דודע לו "ממקור ראשון" כי הרבי זי"ע היה מסיים את הרמב"ם מדי שנה בשנה מאז ומקדם.

שמונים שאלות בספר תורה

בשנת תשמ"ב, במלאות שמונים שנה לרבינו הק', הוצאנו לאור ספר "כבוד חכמים" לכבודו ולזכותו.

כאשר בקשנו מכ"ק אדמו"ר ה"פני מנחם" זצ"ל, אז ראש ישיבת שפת אמת, להשתתף במאמר תורני, הפתיע ונתן לנו קונטרס מיוחד, ובו שמונים שאלות בהלכות ספר תורה, ונדפס בספר "כבוד חכמים".

בל ספר של קדושה דוחה ספר של לעו"ז

שמעתי מפי החסיד המפורסם רבי שניאור זלמן דוכמן זצ"ל, כי כשרבינו הק' הורה לו להדפיס ספרו "לשמע אוזן", אמר לו, כי מאז שנת ת"ר נפתחו ארובות החכמה, וכל ספר של תורה וקדושה שמדפיסים דוחה ספר אחר בלעו"ז.

הזכיר הקושיא בהתוועדות

סיפר לי הגאון ר' מרדכי שפילמן שליט"א (זצ"ל) מניו יורק, שכתב בשעתו לכ"ק אדמו"ר זי"ע לתמוה על שאדמו"ר הזקן משמיט בשו"ע את דברי הרמב"ם שלא יאריך בא' ד"אחד", והזכיר הקושיא בהתוועדות.

"בזמן שהצדיקים מתפללים"

סיפר לי הרה"ת ר' משה גרונר ז"ל, שהיה עד לדבר, בשנות הנשיאות הראשונות אירע והרבי איחר פעם לחזור מהציון, וכשנכנס למנחה, ראה את הרה"צ רבי משה טברסקי (שניאורסאהן) זצ"ל מטומשפאל בין המחכים, ופנה אליו הרבי: כבר אחרי הזמן? והוא זצ"ל השיב מיד: "מתי שהרבי מתפלל אז הוא הזמן".

"כל עצמותי תאמרנה"

שמעתי מפי הרב ר' ישראל שי' מרילוס מאנטוורפן - בני ברק: כשהגיע פעם ראשונה אל הרבי זי"ע, והיה זה כמדומה בחג השבועות. חשב הרבה על כך שהרבי לא מתנועע וגם החסידים אין מנענעים בתפילה והיה לו לפלא גדול.

והנה בהתוועדות אמר הרבי שיחה שלימה על עניין זה של "כל עצמותי תאמרנה", שיש שהיו מתנועעים ויש שלא היו עושין כן..

מצא דרך לענות

עוד סיפר לי הנ"ל, כי פעם הוקשה לו מאד ענין אחד באופן מנין הדורות שבתורה, ושאל את חותנו שהוא ידען גדול במפרשי המקרא, וחיפש ולא מצא מי שידבר מזה, ושלח (המספר) את הקושיא לרבי תוך שמציין שלא מצא מי שידבר מזה.

המענה היה "אזכיר על הציון" וכמובן התפלא מאוד, והנה תוך ימים הביא לו אחיו קונטרס שיחה של הרבי לפר' נח, ובו מבואר כל העניין..

לא היה באוהל

שמעתי מפי מהרי"ל גרונר שליט"א (ז"ל): פעם חזר הרבי מהאוהל ואיחר מנחה, אמר לי לקרוא למזכיר רמ"ל רוטשטיין ע"ה, זה חשב שהרבי רוצה לכתוב איזה מכתב ונכנס עם הניירות והמכונת כתיבה שלו וכו' ואולם מיד לאחר כמה רגעים יצא.

לתמהוני סיפר לי: באחת הפעמים כשכתבתי לרבי אחרי שגמרתי ויצאתי, נעמדתי ליד הדלת כמי שאינו רוצה לצאת, אמר לי הרבי, אתה אינך יוצא משום שחושש הינך לבוא לביתך כי האשה ביקשה ממני איזו תשובה ואינך מביא לה?! אמרתי לרבי שאכן כך הדבר, אמר לי הרבי: תסביר לה שעוד לא הייתי באוהל וממילא לא יכולתי להשיב על שאלתה..

עכשיו, כשחזר הרבי מהאוהל, קרא לי ואמר לי: תאמר לאשה כי הייתי באוהל והרבי אמר לי שהתשובה היא כך וכך.

להטריח את הציבור

עוד שמעתי ממנו, כי הרבי בהתועדויות אמנם עשה קידוש ביום בישיבה כשמתרומם בשעת שם ה', ואולם בחדרו כשעשה קידוש אמר בעמידה, ונראה שברבים לא רצה להטריח את הציבור.

לא רצה לומר בפני הרבי

עוד סיפר כי בחוהמ"ס תש"י התועד הרבי בשמחת בית השואבה, וממנו, המספר, ביקש הרבי שילך עם ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה להדפיס את הקונטרס לשמיני עצרת.

למחרת אמר ר' מרדכי לרבי "למה ניגרע" והסכים הרבי להתועד עוד פעם, ובאותה התועדות שוב באו כל הזקנים וכו', והרבי אמר אז שכשיזכיר מאמר חז"ל יאמר הרב קסטל, "שאומרים עליו שהוא בקי בש"ס", את המקור..

וכן היה, הרבי הזכיר איזה מאמר ופנה אל הרב קסטל, ושתק, ושוב פעם שנית פנה אל הרב קסטל ושוב שתק..

”אמרי יוסף”

שמעתי מפי הרה"ג ר' משה יעקב וייס שליט"א, ששמע מפי אדמו"ר מוהרי"י מספינקא זצ"ל, שביחידות הראשונה שהיה אצל הרבי זי"ע, דיבר איתו הרבי על ה"אמרי יוסף" משך כשעה ונתפעל הנ"ל מבקיאותו של הרבי ב"אמרי יוסף".

ודאי הוא מפינסק

סיפר לי הר"ר נח גלויברמן הי"ו (ז"ל), שאמר פעם לדו"ז הרה"ח ר' עזריאל זליג סלונים זצ"ל, שאמא שלו אומרת כי מתנגד הוא כמו בצל, שכמה שקולפים אותו נשאר בצל, והרב סלונים אמר זאת לכ"ק אדמו"ר זי"ע.

השיב הרבי: ודאי היא מהעיר פינסק..

ונתברר שכן הוא באמת.

”קודש קודשים”

שמעתי מפי הרה"ח גרייפמן, נכדו חורגו של החסיד המפורסם רבי משה שוסטר זצ"ל מזקני חסידי בעלזא, שהיה דבוק מאוד לכ"ק אדמו"ר זי"ע, וכשחלה ביקש מנכדו שילך להזכירו לפני הרבי זי"ע.

למחרת שוב ביקש ממנו, ואמר לו נכדו הרי כבר הזכרתי לפניו, ואמר לו שוב ושוב תזכירנו לפניו כי הוא "קודש קודשים".

”ב"ה שאנו מתראים”

עוד סיפר לי, כי כשבא זקנו הנ"ל לארה"ב לטיפול רפואי, והלך לחלוקת דולרים, תפסו הרבי זי"ע בשתי ידיו ואמר לו: ברוך השם שאנו מתראים פנים אל פנים..

משיב ביצד לנהוג בשמות גיטין

שמעתי מפי הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א, שבמרוקו היה ביה"ד שואל את הרבי זי"ע בענייני שמות גיטין והרבי היה משיב כיצד לנהוג.

הרבי יכוון

עוד שמעתי ממנו, שזוכר שהיה נוכח בהתוועדות שעשה שז"ר כשחזר כנשיא מביקור אצל הרבי, וחילק משקה, ואמר שהרבי אמר לו שבשעה שהוא יחלק את המשקה הוא הרבי זי"ע יכוון..

סיבת מחשבות זרות

שמעתי מפי הג"ר ישועה חדאד שליט"א (ז"ל) ממליאנו: יהודי אחד שאל את הרבי למה מטרידות אותו מחשבות זרות על ויכוחים עם כמרים וכיו"ב, ואמר לו הרבי שיפסיק לכוון את השעון לפי צלצולי הכנסיות..

"הענין שלי הוא להגבירה"

שמעתי מהרה"ח ר"ז שי' לנדא: הרה"ח ר' יוסף הלוי וינברג שליט"א היה לו פעם עניין דחוף ביותר לשאול את הרבי, ובא במרוצה ל770 כדי לפגוש את הרב חודקוב ז"ל לפני שהוא נכנס אל הרבי, ואולם הוא איחר והרב חודקוב כבר היה בפנים, שם, אפוא, מכתב שלו בסדק הדלת, כדי שכשיצא הרב חודקוב יבחין במכתב.

לפועל יצא ולא שם לב, והרבי הוא שהרים את המכתב והשיב להרי"ו, כאשר התנצל הרב וינברג לפני הרבי שבגינו טרח וכו' השיב בקדשו: "דאס איז דאך מיין ענין אופצוהויבען; בפרט דבר וואס אנדערע פארזעהן"..

(הענין שלי הוא להגבירה ובפרט דבר שאחרים לא מבחינים)

התורה בולה גלויה לפניו

שמעתי מפי הרה"ג ר' שלום קליין שליט"א, ששמע מאביו הרה"ג ר' יוסף זצ"ל שהיה מראשי האנציקלופדיה התלמודית, שלאחר שחזר הגאון המפורסם ר' דוב קרויזר שליט"א (זצ"ל) בפעם הראשונה מארה"ב, לאחר שיצא ספרו הראשון "דבר המלך" על רמב"ם הל' איסור"ב (ספר שכל גאוני ישראל הפליאו, וכשבא לידי הגאון מטשעבין זי"ע התבטא שזה עשרים שנה לא ראה ספר כזה), שאלו אביו מה ראה באמריקה, השיב לו: ביקרתי את כל גדולי הדור היושבים בארה"ב, ומאחד מהם יצאתי מגדרי ממש, והוא הרבי מליובאוויטש, שכאשר הגשתי לו את הספר, דפדף כמה רגעים ונכנס עמי לשיחה קולחת כל כך בכל הענינים המדוברים, וגם ציין דברים קשים ברמב"ם שהתפלא שלא עמדת עליהם..
ודבר כזה לא ראיתי.

עסקן צריך להיות בעל חוב

שמעתי מפי דו"ז הרב רע"ז סלונים זצ"ל, כי ביחידות שהיה לו באדר ראשון בשנת תשכ"ה (ואני הייתי אז בליובאוויטש) אמר לרבי כי עד כה השתדל שלא יגיע לחובות, אבל לאחרונה לא היתה לו ברירה אלא לקחת הלוואות וכו', אמר לו הרבי: "איך זה יתכן להיות עסקן ציבורי ללא חובות, מו"ח אמר כי מגיל חמש עשרה כבר היה בעל חוב"..
..

מכתב מהרבי

שמעתי מהרה"ח ר' יואל שליט"א (ז"ל) מעשה פלא: באחד מימי הראשון עברה לקבל "דולרים" קבוצה של חתנים, והנה לאחד מהם שאל הרבי אם כבר קיבל את מכתבו ברכת מז"ט, והריל"ג התערב כי עדיין לא הספיק למסור כו' והרבי: אני, אבל, חתמתי על המכתב..
היו הדברים לפלא רב, כי הרבי לא היה אומר לחתן כך מעולם.

אחר כך נודע כי כמה ימים לפני אותו יום ראשון ישבו כמה אברכים או בחורים, ואותו חתן התבטא שהוא לא מאמין שהרבי באמת יודע לכל מי ששולחים מכתב ברכה בשמו..

ואומר הרב ר' יואל שכאשר שמע על כך חשב, שמא הוא סתם סיפור שאינו מדוייק, והנה באחד הימים בא אליו אברך "והתוודה" לפניו, שהוא הוא אותו חתן, ושאל אותו מה עליו לעשות כדי לתקן מחשבתו זו.

תורתנו תורת אמת

"שמעתי מהרב ישראל מאיר מארק הי"ו מאנטוורפן, כשהיה תלמיד ישיבת ויזניץ במודיעין, שבחור אחד שאל את כ"ק אדמו"ר הרה"צ ר' לייביש לייזער שליט"א מפשווארסק, אם ללכת לחב"ד, וענה לו: סבי, הרה"ק ר' איציקל זצוק"ל אמר, כי תורת הרבי מליובאוויטש היא "תורת אמת"!

עייבב את תפילת יום הכיפורים

שמעתי מהרה"ח ר' לייבל ש"י (ע"ה) ביסטריצקי, ביום כיפור אחד אצל הרבי זי"ע, היה ריב בעזרת נשים על מקום ונערה אחת היכתה בחברתה במחזור שבידה, ואותה נערה איבדה הכרתה והוצרכו להובילה לבית רפואה.

הדבר היה לפני שהרבי נכנס לתפילת יוהכ"פ שחרית, כשנכנס ומאן דהו העביר הדבר לאזניו, דרש הרבי במפגיע שאותה נערה תלך אל הנערה הבי' בבית הרפואה ותבקש מחילה, וכל זמן שלא תחזור להודיע שעשתה כן, הוא לא יתחיל את התפילה..

מדבר עם הותנו

שמעתי מכ"ק אדמו"ר ממכנובקה בעלזא שליט"א, ששמע מהגה"ח ר' מאניע סיגלוב ז"ל מגדולי חסידי סקווער, שנכנס אל הרבי זי"ע, ושאל אם נכון הדבר "שהרבי מתדבר עם חותנו"? והשיבו הרבי: "למאי נפק"מ"?

הוא לא יעזוב אותו

היתה פעם שמועה עיקשת שהרבי מגיע לארץ, ומו"ר הגרמ"ל שפירא זצ"ל ביטל מיד הדבר, ואמר לי: "הוא לא יעזוב אותו"!!

תודה שהזכרתני בכותל המערבי

סיפר לי הרה"ג ר' ישכר דוב רוזנברג שליט"א, מחשובי חסידי צאנז נתניה: כשהייתי תושב ארה"ב הייתי נוהג לבוא לארה"ק למחצית חודש תשרי, אצל הכותל המערבי ואצל כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל.

פעם הגעתי בליל א' דסליחות לכותל המערבי, אמרתי סליחות והתפללתי ותיקין ואמרתי כל ספר תהלים, כשיצאתי לשער יפו לקחת הרכב, ראיתי שהוא מסונדל ויש גם דו"ח, הורו לי לנסוע למרכז העיר ולשלם את הקנס, ואח"כ אמרו לי: עוד שעתיים יפתחו לך! הלכתי שוב לכותל המערבי, והתיישבתי לכתוב לכל מכירי שהזכרתים לברכה במקום הקדוש.

בין השאר כתבתי גם לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע שהזכרתיו לברכה.

באותו תשרי במוצאי שמח"ת באתי עם ילדיי לחלוקת "כוס של ברכה" אצל הרבי, והנה כשעברתי בתור הענק וקיבלתי כוס, ואמרתי כנהוג "לחיים" והרבי ענה "לחיים ולברכה", הוסיף: "יישר כוח שהזכרתני אצל הכותל המערבי"..

כמעט והתעלפתי, כי מעולם לא דיברתי עמו ולא הצגתי עצמי לפניו.

"בבל קראינו אליו"

שמעתי מהגאון ר' גבריאל צינגער שליט"א שראה מכתב הרבי שכותב לאחד: שכח מקרא מפורש "בכל קראינו אליו" ובנ"ב: "וגם אני עושה כן"..

[להעיר מהמסופר על המקובל ר' משה אוסטרדר זי"ע שעצר מגיפה בברוד כשאמר ב"אנעים זמירות" וקרוב אלי בקראי אליו]..

עם הרב הקדוש מטשורטקוב

סיפר לי הרה"ג ר' ברוך הוכרמן שליט"א, שסיפר לו הרה"ח בנש"ק הרב אלימלך שרגא שפירא שליט"א, ששמע מפי ר' מאיר לאמעט הי"ו, שסיפר לו בעל העובדא ר' יצחק מאיר פרדסברג הי"ו, שכאשר הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זי"ע - בן בנו של הרב הקדוש מרוזין זי"ע שנחשב בימיו בגליציה "מלך ישראל" - היה בברלין, והרבי גם היה אז בשנת תפר"ח, ושכרו בני העיר החרדים אולם עבור הרבי מטשורטקוב, ובלייל שבת לאחר קבלת שבת עברו כולם, כמאתים איש, לקבל ברכתו, ועמד נשען בכתפיו על הקיר מרוב חולשה ונענע

בראשו לכל אחד שעובר תוך שהוא שעון על הקיר, וכולם עברו מהר, וכשהרבי עבר עצר אותו, קם ושאל מי הוא?..

הוראה למעשה

שמעתי מהנגיד הגה"ח רבי אליהו אנגלנדר שליט"א מלונדון, שפעם התפלל במנין של הרבי, ונתכבד בהגבהה.

לאחר הגבהה רצה לברך "הגומל", אמר לו הרבי שיניח קודם את הספר ורק אז יברך.

אפשר לסמוך עליו

שמעתי מהרב זאב כץ שליט"א, שכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע, ביקש פעם מאביו החסיד הרב משה פנחס ז"ל שיסע ללודז' עם הסידור של הבעש"ט, וימסור להגאון החסיד ר' זלמן שניאורסון. ולכשיבוא לשם ישלח טלגרמא שהכל בסדר.

לימים היה אחיין שלו חתן והיה חולה ולא יכול לבוא אל הרבי להתפלל בסידורו, אמר אביו לרבי, כי הרבי הריי"צ סמך עליו עם הסידור של הבעש"ט, אולי הרבי יסמוך עליו ויתן בידו את סידורו עבור החתן, ונענה לו הרבי.

הגברת הימין על השמאל

ביקר פעם כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף כפר אתא זצ"ל לתפילת מנחה עם הרבי.

כשיצא, שאל את מלווה: נו, ראית? והלה לא הבין אל מה ירמזון מליו.

אמר לו האדמו"ר: לא שמת לב שהרבי הגביה את הכתף הימנית שתהיה גבוהה מהכתף השמאלית! [עיי' זה"ק ח"ב ס"ז ע"א: "בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא" וב"אור החמה" שם: "שע"י זה מגביר את החסד על הגבורה"].

הערצה בלתי רגילה

הערצתו של מו"ר ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר פלצינסקי זצ"ל בעל "שלום יהודה" את הרבי זי"ע היתה מופלאה ממש.

זכורני, שבהלויית הגאון ר' נחום טרבניק זצ"ל גאב"ד, ור"מ כפר חב"ד, והייתה אז תקופה של משטמה וקטגוריא בין תלמידי חכמים כו', התבטא בפני: מה אתה רוצה? לנו היה את "ר' מאיר שמחה" ("אור שמח") ולחסידים יש את הרבי! רוצה לומר, אין כיום מי שמסוגל להתמודד עם גדולתו של הרבי, אולי אם היה לנו את ה"אור שמח"...

למה אינו מבקר בארץ ישראל

השתתפתי בהלוויתו של הגרש"ד זיסלין (ונסעתי במונית מירושלים עם הגרש"י ז"ל, הגרנ"ש ששונקין ז"ל, הגר"ג חן ז"ל והרע"ז סלונים ז"ל).

בביה"ח בת"א ישב הגרנ"ש ברוך ז"ל על הגדר ואמר תהלים בהתלהבות..

אחד מראשי הישיבות (שהיה מבקר הרבה בתל אביב וכנראה הכירו) הופיע להלוויה וביקש להספיד.

הגר"י לנדא ז"ל נעמד בתוקף ולא נתן להספיד.

אח"כ הכריז אחד מזקני החסידים שיבקש אל הרבי..

נענה אותו ראש ישיבה: שמעתי ששאלו את הרבי למה אינו בא לא"י ונתן שתי תשובות.

אחת איני מבין ("שיגיע יום ואהיה בכל מקום")..

אבל השניה מוצאת חן בעיני מאד, והיא, כי הוא יודע את הדרך לארץ ישראל, אבל אינו יודע הדרך חזרה..

"הרי באים איתך"

שמעתי מהרב י"ל גרונר שליט"א (ז"ל) שאחיו, הרב יצחק דוד ז"ל, יצא פעם מיחידות' ופרץ בבכי.

אח"כ סיפר שביחידות ביקש ממנו הרבי שבדרכו לאוסטרליה יחנה באיזה מקום לשליחות מסוימת, ואמר לו הרי"ד: אתה מכיר אותי שיש לי כתפיים רחבות ואינני נבהל ממשמות, אבל מעניין זה פחדתי, אבל כמובן לא יכולתי לומר זאת לרבי, אך הרבי קרא מיד את מחשבותיי ואמר: "ר' יצחק דוד, ממה אתה מפחד, הרי אתה לא הולך לבד, הרי באים איתך..". (הכוונה הרבי עצמו), ומרוב התרגשות כאשר יצא מהיחידות פרץ בבכי.

הרבי מלווה אותנו

שמעתי מפי החסיד רב"צ שם טוב זצ"ל: כשביקר כ"ק אדמו"ר זי"ע בשנת תש"ז בפאריז, התוועד עם אנ"ש.

באמצע התוועדות קם ואמר: הרבי בעיניו המאירות מלווה אותנו בכל מקום שאנו נמצאים ויצא בריקוד..

במי שתורתו אומנותו

שמעתי בשעתו מפי הרב אברהם יוסף לייזרון שליט"א, שהיה נוסע בקביעות כל שנה לזועידת אגו"י באמריקה, והיא נערכה בסביבות חג הגאולה י"ט כסלו, ואז נסעו הוא וחבריו להתועדות אצל הרבי זי"ע, וזוכר שפעם אחת בדרכו לליובאוויטש, הרהר הרבה במעמדו ומצבו שלא הכניס עצמו ללימוד אלא לעסקנות, והיו לו כעין הרהורי חרטה, וכשנכנס ל77 ועמד שם לאחר התפילה, הרבי ברכו לנסיעה טובה ובשורות טובות, והמשיך לעבר חדרו הק' אך הסתובב שוב אליו ואמר: יש בהלכה שעוסק בצרכי ציבור הוא כמי שתורתו אומנתו..

רוח קודש גלויה

שמעתי מפי הרב ר' גבריאל יוסף שי' רוזנברג מחסידי רחמסטריוקא ניו יורק: כשנפתחו שערי ברית המועצות בשנת תש"נ, ביקש ממני כ"ק האדמו"ר מסקוריא שליט"א שאסע לבארדיטשוב.

לפני הנסיעה הלכתי עם ילדיי לבקש ברכת הרבי בחלוקת הדולרים, כשאמרתי לרבי שהנני נוסע לברדיטשוב, שאל אם אני לוקח גם את הילדים, וכשעניתי בחיוב, נתן לי עוד דולרים והרעף עלינו ברכות.

יחד איתי בא עוד אחד שאמור היה לנסוע איתי, כשאמר לרבי שגם הוא נוסע, הרבי לא התייחס אליו כלל, ופנה מיד למי שאחריו בתור. ההוא יצא שבור מאוד מזה, אבל אחר כך נתברר כי בעל המפעל בו עבד לא הרשה לו לנסוע, ולא נסע..

גבוה ועמוק

שמעתי מהגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, שבהתועדות אחת (כמדומה בכ' מנ"א), דיבר הרבי הרבה על ב' ענינים שיש באדם מישראל, אחד שנמשך למקורו למעלה, והב' שאינו יכול ליפרד מאלקות, ואמר על הענין הראשון שהוא "העכער" (גבוה) ועל הענין השני שהוא "טיפער" (עמוק): ואמר: "העכער און טיפער!"

אינו מוצא מקום לעצמו

כאשר חזר המשפיע הרב משה ובר זצ"ל מביקורו אצל הרבי לראשונה, "עשה זיך קאכען" מזה שהרבי אינו נשען אף פעם על משענת הכסא, כי "אינו מוצא שום מקום לעצמו"..

טבול בשמן זית

שמעתי מידידי הרה"ג ר' שלום ברוך הניג שליט"א, כי זקנו, הרב החסיד ר' לייבקע גלויברמן זצ"ל, מזקני חסידי קרלין, היה נוהג מדי שנה בל"ג בעומר לכתוב מכתב אל הרבי זי"ע כששולי הנייר טבולים בשמן זית שממנו הדליקו לכבוד הלילא דרשב"י, ואצל הרבי זה היה חשוב מאוד וזכה למענות קודש ממנו.

חתן בראשית

שמעתי מהגאון החסיד ר' אליהו לנדא, כי לאחר שחזר מן הרבי בתשרי תשכ"א וסיפר לאביו ז"ל, כי בשמח"ת קוראים לעלות לחתן בראשית את כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ יחד עם הרבי, נהיה אביו רציני מאוד, וסיפר לו כי אצל הרבי הרשב"ב היה הסדר שהרבי היה מקבל שנה אחת חתן תורה ובנו הריי"צ חתן בראשית ושנה אחת להיפך, ולאחר ב' ניסן תר"פ אמר הרבי הריי"צ אל הרב לנדא ז"ל שיקרא לרבי נ"ע שיעלה לחתן בראשית, וכך עשה.

לאחר התפילה פנה הרבי אל הרב לנדא "מזל טוב לנו" זה עלה יפה..

ראיית צדיק

שמעתי מהרה"ח ר' יואל שליט"א, כי בשנה הראשונה לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הרייצ זי"ע, ביקש ממנו אביו להזכיר לפני הרבי שמו של אחד מקרוביו בתל אביב שנקלע לבעיה מסויימת.

דפק על חדרו הק' של הרבי ואמר לו שאביו ביקש להזכיר מישהו, חגר הרבי את אבנטו והתיישב, וכאשר פירט את העניין, שאלו הרבי, בן כמה אותו אדם, ולא ידע להשיב.

אמר לו הרבי: אתה יודע למה אני שואל, כי רצוני לדעת כאשר הרבי (הרייצ זי"ע) היה בתרפ"ט בארץ הקודש אם הרבי ראה אותו, והשיב ר' יואל כי אכן, הרבי ראה אותו, אמר לו הרבי: אם הרבי ראה אותו אז הכל יהיה בסדר..

וכך הוזה.

בשר שתוקחו של הרבי

הגאון המפורסם רבי יעקב בצלאל זולטי זצ"ל, רבה של ירושלים ובעמח"ס "משנת יעבץ", היה ממעריציו הגדולים מאד של הרבי.

בשנת תשל"ב שיגר מכתב ברכה נלהב אל הרבי: "עטרת תפארת ישראל, ראש גולת אריאל, גודר גדר ועומד בפרץ לוחם מלחמת ה'", "ויזכה לעלות ברנה לציון בראש רבבות אלפי ישראל" וכו'.

אף הוא ביקר ב"יחידות" כמה פעמים, והיה במשך שנים רצופות משמיע שיעור בהלכות בית הבחירה בימי בין המצרים ברוב עם.

כשביקר בפעם האחרונה את הרבי, רקם תכנית גדולה להקים ישיבה גדולה לאלף תלמידים, וחיידושה, שילמדו את מסכתות הש"ס אליבא דהלכתא, והיתה לשיחת הרבים.

אחרי שחזר מארה"ב, באנו אליו, אני והגרי"ז פלדמן ע"ה, לשמוע ממנו רשמי ביקורו אצל הקודש, ואכן דיבר בהתלהבות ובהתרגשות גדולה על כל ה"יחידות" שהיתה לו, אלא שלא הסתיר מאיתנו פליאתו, שכאשר הציג את תוכניתו האמורה בפירוט בפני הרבי, לא הגיב הרבי כלל על כך, ואין הוא מבין פשרה.

רק כעבור חדשים ספורים, כאשר לדאבון לב כל ישראל נדם לבו של הגאון הנ"ל והשיב נשמתו ליוצרה. או אז הובנו לנו הדברים היטב..

הסוד שנמסר לצדיקי ליובאוויטש

הגעתי אל בית הרה"ק בעל "יקרא דמלכא" מזוועהיל זי"ע, למסור לו מכתב הרבי אליו, נעמד על רגליו וקרא.

אחר כך אמר: חשבתי שזו גם תשובה על מה שכתבתי לו איזו סגולה לקרב גאולתם של ישראל, על פי הזוהר, ותוך כדי חזר בו, ואמר זה אינו נוגע אלא אליו..

הבנתי, שהוא על פי דברי זקנו הקדוש ר' שלמקה מזוועהיל זי"ע, שאמר ש"סוד המשיח נמסר לצדיקי ליובאוויטש" (מפי הרה"צ רבי יהודה זינדל הגר זצ"ל ששמע ממנו).

נקוי הדעת שבירושלים

הרב הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל, איש ירושלים ובעל "עבד המלך", חיבר ספר בשם "מצות הבטחון", והמשיע החסיד הרה"צ רבי משה וובר זצ"ל, בעל "ירים משה", חיבר ספר "ילקוט אמונה ובטחון", ושניהם כאחד מפרשים את מצות הבטחון, ע"פ המבואר בראשונים ז"ל, שיש לבטוח בה' שבודאי ובודאי יעשה טוב, ואדרבה כפירוש הבעל שם טוב זי"ע "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו", שכל שהאדם בוטח בה' כך הקב"ה הוא מבטחו, וכמאמר רבינו ה"צמח צדק" צוטט הרבה ע"י הרבי: "חשוב טוב אזי יהיה טוב", ולא היו שני מחברים דגולים מרוצים כמובן ממה שנתפרש בקונטרס על הביטחון של אחד מגדולי ישראל ז"ל, שענינו הוא שצריך לבטוח שכל מה שעושה הקב"ה הוא טוב..

ושמעתי מהם שבאו לשם כך אל הגאון מסטייפלא זצ"ל, שאכן הביע דעתו המפורשת כדעתם!

ההתעוררות הגדולה במבצע תפילין

הני צנתרי דדהבא, היו גם פעילים מרכזיים להפצת רעיון המבצע תפילין בשנת תשכ"ז, כאשר הרבי זי"ע יצא במלחמת תנופה בעניין זה.

הגה"צ רבי שמואל, שכבר לפני זה עסק בזיכוי הרבים למצות תפילין, נתרגש מאד, ויחד עם ידידו הגה"צ ר' משה, ביקרו אצל כמה מגדולי ראשי הישיבות ומשגיחי המוסר הידועים, שאכן הצטרפו בחתימתם על כרוזי הקודש על המבצע תפילין.

שמעתי אז מהם כי הגאון המפורסם רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר התבטא בפניהם, כי אחת הסיבות להליכתו יום אל הכותל המערבי, ששחרר אז בניסים מופלאים, הוא כדי לחזות בהתעוררות הגדולה האוחזת את היהודים המניחים לראשונה תפילין.

ארבעה עשר מי יודע

כתב לי הגאון הצדיק רבי אלחנן הלפרין זצ"ל, גאב"ד ראדמישלא לונדון, שמאז תקנת הרמב"ם הוא "מהרהר" בליל הסדר כאשר שר את הפיוט "אחד מי יודע", "ארבעה עשר מי יודע, ארבעה עשר ספרי הרמב"ם".

מסכתות ו"ספרים"

אף הוא זצ"ל אמר פעם בסיום הרמב"ם, שבנוסח ההדרן למסכתות הש"ס אומרים: כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים, ומה יש חוץ ממסכתות גם "ספרים"? אלא שרמז הוא לספרי הרמב"ם..

"בחור שבקי בכל הש"ס ובכל כתבי האריז"ל בעל פה"

ובזכרוני ששמעתי בצעירותי, מסבי (הגאון החסיד) הרשיל"א זצ"ל (גאב"ד חברון) עוד בהיות הרבי בחור, שישנו בחור ברוסיא שבקי בש"ס ובכל כתבי האריז"ל בע"פ, והכוונה היתה על הרבי! וכבר נודע שמו בכל העולם כולו שהיה פאר הדורות, וקירב רבבות מיראל אל כנפי השכינה.

צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ורבים השיב מעוון.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן".

("דבר ציון" להגאון רבי דובער אליעזרוב זצ"ל בסופו).

ישועה בהרף עין

סיפר לי בשעתו הגאון רבי מאיר גרינברג זצ"ל, גאב"ד קעזמארק [ואחר כך נשיא איגוד הרבנים ואב"ד קהילת פועלי אגודת ישראל בבורו פארק], שאם כי היה מתגורר מהלך חצי שעה מבית חיינו, לא יצא לו לראות את הרבי אף פעם.

עד שפעם אירע ולבתו לא הלך בשידוכים, ומשך קרוב לשנתיים מה שהציעו לה לא הלך, הציע לו מאן דהו, ללכת אל הרבי בחלוקת הדולרים ולבקש ברכתו הקדושה, וכך עשה.

וראה זה פלא, באותו שבוע עצמו הציעו לו שידוך מוצלח מאד מלונדון של תורה וגדולה, והוא חתנו כיום.

בשבוע שלאחרי זה הלכה כל המשפחה להודות לרבי אל המופת הגדול, ואולם הרבי הצביע על למעלה, שלהשי"ת התודה והשבת..

”למי ששומע בקול הנשיא”

”ולכן אפריון נמטיה למי ששומע לקול הנשיא אדמו”ר הגאון האמיתי פאר הדור מרן שליט”א מליובאוויטש, ולומד כל חלקי הרמב”ם שכוללים כל חלקי התורה הק’, כולל קדשים וטהרות” (הגאון רבי יהודה סגל זצ”ל “כבודה של תורה” ח”ג)

מה דעתכם על ה”ברכת כהנים”

שמעתי מפי ר’ יעקב בן משה (זלצמן) ז”ל, אדם נכבד ממתפללי ביהמ”ד חב”ד במאה שערים ירושלים, שכשנסע לראשונה לחודש תשרי אל הרבי, משום מה תפסה התפעלותו ביותר ה”ברכת כהנים” אצל הרבי, כאשר מאות כהנים מנגנים יחד ומברכים, ואחר כך עוברים בסך והרבי מנענע ראשו הק’ ל”יישר כח”.

לא גילה התפעלותו זו לשום אדם בעולם, ומה הופתע שכאשר נכנס ל”יחידות”, שאלו הרבי: מה דעתכם על ה”ברכת כהנים” אצלנו?

הבאבים חלפו מיד

שמעתי בשעתו מפי הרב החסיד, איש המסירות נפש ורב החסד ר’ יהודה ליב לויין ז”ל, ממתפללי בית הכנסת הנ”ל, שכשכנס ל”יחידות”, התלונן על כאבים עזים ברגלו, והרבי ברכו, וראה זה פלא, מיד עם צאתו מחדרו הקדוש, הכאבים חלפו עברו לגמרי.

”בשורות טובות”

בהושענא רבא תשמ”ט בקשתי “לעקאח” עבור הגאון ר’ אפרים בורודיאנסקי זצ”ל, כמובן על פי בקשתו, ומה הופתעתי, שהרבי נתן לי לעקאח בברכת “בשורות טובות”.

לאחר שחזרתי לארץ נודע לי כי הגאון זצ”ל לקה בחול המועד בהתקף לב חמור (לאחר שהשתתף שלא ברצונו באירוע מסויים).

הבאתי לו הלעקאח לבית הרפואה, ולאחר כמה ימים שוחרר.

”אילו היה בזמן רבינו הזקן”

מפי הרב הגאון החסיד רבי שלמה אהרן קורנובסקי זצ”ל שמעתי, ששמע מפי הרבנית נחמה דינה ע”ה, שבעלה הקדוש כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ זיע”א אמר לה על חתנם, הרבי זי”ע, לאחר נישואיו: “אילו היה בזמן רבינו הזקן היה בולט” (“וואהלט עהר גיווען אאנגיזעהענר”!).

צדי ביו”ד הפוכה

הגה”צ רבי אריה לייב פרידמן זצ”ל, מראשי תנועת המוסר, ומנהל “בית המוסר” בירושלים, היה מקושר גדול לרבי.

היה משתתף בקביעות בהתוועדויות של הגאון החסיד רבי נחום שמריה ששונקין זצ”ל והמשיפע החסיד רבי ניסן הורביץ זצ”ל.

בספרו על הצדיק הפוכה, הוא כותב: “הזוהר והאריז”ל, הם העמודים הכי חזקים שעליהם נשענים אלו הכותבים צדיק ביו”ד הפוכה.

מה עושים החולקים עליהם, מכחישים את האריז”ל וגורסים גירסא אחרת בזוהר.

כך הופיע בשנת תרי”ח ס’ “כתוב לחיים” בו מובא כאילו הגר”א גורס במקום “אנפי דיו”ד מהדר לאחורא” “מהדר לאסתחרא”, והגאון האדיר כל רז לא אניס ליה כ”ק אדמו”ר מלובביץ שליט”א כתב על זה: “אי אפשר להעלות על הדעת הגירסא “לאסתחרא” מפני שגירסא זו אינה עולה יפה כלל בלשון הזוהר, כי בזוהר כתוב: “ולא איתהדרו אנפין באנפין” שמכל זה מוכח שמקודם הוא היפך ד”אנפין” דהיינו אחור ולא “לאסתחרא”, ע”כ” (“צדקת הצדיק” להגה”צ רבי אריה לייב פרידמן זצ”ל).

בלי כל סימן

"נשאלתי מרבנים גדולים ומאד חשובים, מדוע לא סימנו סכום הפסוקים דפ' פקודי כמו בסוף כל הפרשיות, ואי אפשר לומר דזה יכולים לדעת מסכום הכללי דספר שמות, דהלא בכל פרשה אחרונה מהספרים האחרים כמו בפ' ויחי, בחוקותי, מסעי וברכה, אף שגם בהם יכולים לדעת הסכום הפרטי מהסכום הכללי, מ"מ כתבו אצלם גם הסכום הפרטי וגם הסכום הכללי? וכשלא ידעתי מה לענות אמרתי להם שאפנה בזה לכ"ק אדמו"ר הצדיק והגאון האלקי האמיתי מהור"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן ליובאוויטש, והנה מענה דברי קדשו במכתבו: בהערותו, מדוע לא סימנו בסוף פ' פקודי סכום פסוקי הסדרה, הנה יש לחפש בדפוסים הראשונים, כי לדעתי אין זה אלא השמטת המדפיס, ונמשך כן גם אצל שאר המדפיסים שבאו אחריו, ואולי אפשר שהיה כתוב "בלי כל סימן" והכוונה בזה היתה שיש בסדרה צ"ב פסוקים, ובא הבחור הזעזער ותפס את הענין כפשוטו שאין כאן סימן, והשמיט מלות אלו מחסרון ידיעה.

ע"כ דברי קדשו שליט"א" (פרפראות בסוף ספר "תומכי תמימים" (אדר תשכ"ד) להגאון הצדיק רבי אלכסנדר יודאסין זצ"ל זקן רבני תל אביב, ועי' בס' "ונצדק קודש" להרא"ד האוולין מת"א שכותב שמצא דפוס אחד שכתוב בו אצ"א סימן).

לזכרון עולם

"וזאת צריך אני להודיע, כי שני גדולי וגאוני ישראל, חיזקו אותי זה רבות בשנים שלא אתרשל במלאכתי מלאכת הקודש, ויחזקו בזה לטובה בספרי לזכרון עולם, הראשון היה הגאון הגדול הצדיק המפורסם זקן ההוראה, מרן מו"ה יונתן שטייף זצ"ל ראב"ד בודאפעסט ואב"ד דקהל עדת יראים פה ברוקלין, והשני היה להבדיל בחל"ח כ"ק אדמו"ר הגאון הצדיק המפורסם מרן מו"ה מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א מליובאוויטש, ואמר לי כמה פעמים פא"פ שאשתדל להדפיס את חיבורי זה ולהוציאו לאור עולם".

(תפארת צבי" על הוזה"ק להגאון המקובל רבי מרדכי שפילמאן זצ"ל בהקדמה לח"א)

שמעתי דבר הידוש

"הגיעני קונטרסו "כצאת השמש" - דיני ומנהגי ברכת החמה, שזכינו לברך בהאי שתא, מסודר בטוב טעם ודעת.

שמעתי דבר חידוש מהנהגת גאון ישראל וקדושו האדמו"ר רמ"מ מליובאוויטש שליט"א, שציוה לעדתו ללבוש בגד חדש כדי לברך שהחיינו על ברכת החמה".

(הגאון רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס זצ"ל גאב"ד פילדלפיא, במכתב הסכמה לספר "נטעי גבריאלי" על ברכת החמה, אדר תשס"ט)

ללמד שבע מצוות בני נח

"על דבר המדובר בשם הגה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש זצ"ל, שבני ישראל מחוייבים ללמד לבני נח שבע מצוות שהם מצווים, שלכאורה זה דבר חדש ומוזר להרבה מהשומעים, זכורני המנוח ר' שלמה קאוואלסקי ז"ל, שו"ב בק"ק ציריך, בהיותו כאן לפני שלושים שנה להיות משובתי שבת אצל הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמר זצ"ל, היתה משנתו בידו ספה"ק "רב ייבי" (פ' שופטים) ששם מבואר כן, ודיבר מזה עם הרב מסאטמר זצ"ל אבל אינני יודע מסקנת הדברים.

ועתה אחר שנתעוררתי מרב אחד על הזרות בדבר, אמרתי אפנה ואשנה, ומצאתי מקור הדברים מבווארים באר היטב, עד שתמה אני איך אפשר לאמר אחרת: הרמב"ם ז"ל (הל' מלכים פ"ח ה"י) כתב וזלה"ק: "ציוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ורבינו בעל תוספות יו"ט ז"ל על מס' אבות (פ"ג מ"י) מביא את דבריו, ומפרש על פי זה כוונת המשנה "חביב אדם שנברא בצלם" וזלה"ק: "אבל בעיני זו הדרך דרך סלולה ומרווחת, כי בא ר' עקיבא להישיר לכל באי עולם, כאשר נצטוינו מפי משה רבינו ע"ה כדברי הרמב"ם כו', כש"כ בכפיית דברים להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם", וגדול אדונינו מן החתם סופר זצ"ל בתשובותיו (חו"מ סימן קפ"ה בקטע הראשון) מוכיח להחכם שרצה להתיר סירוס בהמות על ידי נכרים באיזו תחבולה, וכותב בזה"ל: "אבל להכשילם בעבודת ה' מי התיר, אדרבא מצוה להורותם כמ"ש הרמב"ם פ"י ממלכים", ואחשוב כי די בזה לסכור פי דוברי דופי, ורוצים לאמר שדברי רמב"ם אינם מחייבים אותנו, כיון שלא מובא בשולחן ערוך לרבותינו הבית יוסף והרמ"א ז"ל, אבל דברי החתם סופר מורים אחרת, ודי בזה.

ולמעשה יש בס' "מעגל טוב" (דף קס"ב תמוז ז') איך למד לנכרי והדריך אותו בשבע מצוות בני נח, אף הזהירו על יחוד ה' בלא שיתוף כלל וכלל, ואף הזהירו לומר פ' שמע בבוקר ובערב, והוא פלא, עיי"ש.

ובנוגע לחסידים הכפופים לרבותיהם מעתיקי השמועה, תורת הבעש"ט הקדוש זצ"ל, שקיבל מאחיה השילוני רבו של אליהו הנביא, כמפורש בסה"ק "תולדות יעקב יוסף" (פ' בלק דפוס

ראשון דף כ"ז ד"ה והנה) נאמנים עלינו דברי הספה"ק "רב ייבי" (פ' וישב ד"ה ויוסף הורד מצרימה) וזלה"ק: "כי כן שמעתי בשם הבעש"ט, בשבע מצוות בני נח יש ערבות לישראל בעד האומות", והדברים האלה מחייבים אותנו התבוננות גדולה, עד כמה חיוב הערבות מוטל עלינו, והבן" (י"פה שיחתן" ח"א אות ע"ג)

תפילין דרבינו תם של ה"אגרות משה"

"בע"ה עש"ק שקלים תש"מ.

מע"כ הוד כ"ק הגאון הצדיק מוהרמ"מ שליט"א שניאורסאהן האדמו"ר מליובאוויטש, שלום וברכה לעולם! כאשר הודיעו לי בדבר שהוד כבוד קדושת גאונו מתעניין בדבר קיום מצות תפילין אליבא דר"ת שלי, מצאתי לנחוץ לכתוב תודתי וגם טעמי ונמוקי.

הגם בהיותי בלובאן היו לי תפילין דר"ת מהודרין אשר נהגתי ללובשן אחר התפלה, אבל התנתי בלא נדר, וכן כאשר באתי לכאן ברחמי שמים לבשתי הרבה שנים כשמצאתים טובים לפי דעתי, והענין הוא, דיש חילוק גדול בין תפילין דרש"י כו' וכו', ועתה, כאשר הודיעו לי בשם כ"ק הוד גאונו שליט"א שיש סופר מובהק אצלו שנכון לשלחו אלי ולצוותו שיכתוב עבורי פרשיות דתפילין דר"ת כרצוני, הוא דבר גדול מאד, לבד מה שאוכל לקיים גם מצות הנחת תפילין דר"ת כפי מה שנהגתי, ביחוד גם ממה ש"ק הוד גאונו שליט"א התעניין בזה...

והנני גומר בברכה כפולה שינהיג נשיאותו עד ביאת הגואל אשר מצפים אנחנו תמיד.

מוקירו מאד.

משה פיינשטיין" ("אוצרות ירושלים" תשמ"א חלק ע"ר ו"אגרות משה" או"ח ח"ד סי' ט')

לא הרגיש

שמעתי מהגר"י פלדמן זצ"ל, שאביו הג"ר זלמן זצ"ל היה מספר בהתפעלות, כי כשהגיע אל הרבי פעם ראשונה השתתף בהתוועדות, כמדומה ב"ב תמוז, והיה החום נורא (כי טרם היו אז מזגנים), ובדרך כלל במצב כזה כל אחד מרים קצת את המגבעת וכו', ואצל הרבי, כלא היה ממם!

שנתיים שהוחמצו

מעשה שאחד מחשובי גדולי התורה בירושלים ת"ו, שהשיח צערו לפני שיש לו שני בנים מצויינים, לאחד, הגדול שבהם, "לא הולך בשידוכים", ולצעיר יותר מציעים עכשיו שידוך טוב ויראים שלא יחמיצו אותו, והחליט לכתוב לרבי, דרכי, ולבקש ברכתו הקדושה.

לא עברו ימים והתקבל מענה קדשו שיעשו עם הצעיר יותר, וכשהגדול יותר ימחל לו זה עצמו יזרו את השידוך שלו עצמו.

העברתי לו את המענה, אך הוא "התאכזב".

הוא ידע שהרבי פועל ישועות ובודאי יעשה למען שידוך מהיר למבוגר קודם.

הסברתי לו כי הרבי עונה מה אומרים לו מלמעלה, ואני מציע לו, עד כמה שלא נעים, לעשות כן מיד.

אמר לי שהוא אינו מסוגל להראות את המענה לאשתו, ואכן הכניס את התשובה לתוך אחת המסכתות, והדבר נשכח.

בינתיים נמשכו עוד חדשים על חדשים ואותו מצב נמשך, עד ל..שנתיים ימים! מצד אחד הוא שמח שעדיין מי שרצה את הבן הצעיר לא ירד מן ההצעה, ועכשיו אין להם ברירה לעשות עם הצעיר, שמא יאבדו את ההצעה שלו, וכך עשו.

"ווארט" היה בט"ו באב [והאח המבוגר, בדבר התורה מענייני היום, פירש את הגמרא "שלא לבייש את מי שאין לו" היינו מי שאין לו עדיין כלה..] עובדא, שלראש השנה נעשה המבוגר חתן.. ובשידוך טוב.

בכך לא תם הסיפור.

כיון שבי"ה השתדכו שניהם קרוב אחד לשני, עלה בדעתם שלפחות החתונה של הגדול תהי קודם.

אמרתי לו, שיראה במענה של הרבי ששם כתוב ש"נשואי" הצעיר יהיה קודם, אך אמר שהוא לא יכול להצעה כזו.

לפועל התברר כי המחותן של המבוגר היה צריך להגיע מלונדון, ואי אפשר היה לחכות, וחתונת הצעיר התקיימה קודם, ואחר כך חתונת המבוגר.

בדיוק כמו שהרבי כתב.

רק חבל שנתים ימים "הלכו לאיבוד".

הרב הנ"ל כתב מכתב נרגש לרבי על כל הסיפור, והצתק שלו אלי.

עצה לרפואה

שמעתי מהרה"ג ר' אמנון דץ שליט"א, ר"מ ב"תורה ואמונה" של בעלז, כי היה לו תלמיד שהיה לו אלרגיה מסוימת וכתב לרבי, והרבי השיבו שיתחזק בקיום המצוות, ואכן נגמל מזה.

אבל - הוסיף - ראה זה פלא: כל אימת שחל איזה רפיון בהתנהגותו חזר הדבר על עצמו.

נדפס ע"י ולזכות
הורי החתן והכלה
הרה"ח ר' אברהם אשר ורעיתו שיחיו
בלינוב
הרה"ח ר' עזריאל שלום ורעייתו שיחיו
מוזיקנט

♦ ♦ ♦

לזכות החתן והכלה שיחיו
שיזכו לבנות בית נאמן בישראל
בנין עדי עד
וברכות הרבי ילוו אותם
לאורך ימים ושנים טובות בגו"ר